

Medical University of Warsaw

MEDICAL LIBRARY FORUM

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

ISSN: 2450-0437

Issue 1 | Volume 16 | 2023

Medical Library Forum

Forum Bibliotek Medycznych

ISSN: 2450-0437

Issue 1 | Volume 16 | 2023

The journal is co-financed by educational institutions: Collegium Medicum of the Nicolaus Copernicus University (Bydgoszcz), Jagiellonian University – Medical College (Cracow), Medical University of Gdańsk (Gdańsk), Medical University of Silesia (Katowice), Medical University of Lublin (Lublin), Medical University of Łódź (Łódź), University of Warmia and Mazury (Olsztyn), Poznan University of Medical Sciences (Poznań), University of Opole (Opole), Pomeranian Medical University (Szczecin), Warsaw Medical University (Warsaw), Centre of Postgraduate Medical Education (Warsaw) and Wrocław Medical University (Wrocław).

Editor-in-Chief

- Irmína Utrata (University Library, Medical University of Warsaw)

Co-Editor-in-Chief

- Krzysztof Włodarczyk (University Library, Medical University of Warsaw)

Programme Board

- Jadwiga Turło, Prof. (Medical University of Warsaw)
- Tomasz Stokłosa, Prof. (Medical University of Warsaw)
- Daniela Angetter, Ph.D. (Austrian Academy of Sciences)
- Tetiana Ostapenko, Ph.D. (National Scientific Medical Library of Ukraine)
- Rishabh Shrivastava, Ph.D. (University of Rajasthan)
- María Sobrido, Ph.D. (University of A Coruña)

Editorial Board

- Scholastyka Baran (University Library, University of Warmia and Mazury)
- Renata Birska (Library, Medical University of Lublin)
- Dagmara Budek (Main Library of Pomeranian Medical University in Szczecin)
- Agnieszka Czarnecka (University Library, Medical University of Warsaw)
- Katarzyna Falow (Main Library of the Medical University of Gdańsk)
- Maciej Głowalski (University Library, Medical University of Warsaw)
- Magdalena Kotlarek-Naskręt (Main Library, Poznan University of Medical Sciences)
- Witold Kozakiewicz (Information and Library Center, Medical Library of Łódź)
- Ewa Nowak (Main Library, Medical University of Silesia)
- Renata Sławińska (Medical Library, Wrocław Medical University)
- Joanna Słomkowska (Medical Library, Collegium Medicum of the Nicolaus Copernicus University)
- Renata Seweryniak (Library, Centre of Postgraduate Medical Education)
- Danuta Szewczyk-Kłós (Main Library, University of Opole)
- Anna Uryga (Medical Library, Jagiellonian University – Medical College)

Reviewers (this issue)

- Małgorzata Kisilowska-Szurmińska, Prof. (University of Warsaw)
- Jadwiga Woźniak-Kasperek, Prof. (University of Warsaw)
- Grzegorz Gmiterek, Ph.D. (University of Warsaw)

Composition and typesetting

- Justyna Kramarz (Studio Grafpa)

Publisher: Medical University of Warsaw, Żwirki i Wigury 61, 02-091 Warsaw, Poland

Editorial office: Main Library of the Medical University of Warsaw, Żwirki i Wigury 63, 02-091 Warsaw, Poland

Table of contents

4

Rebecca Wojturska

Edinburgh Diamond: growing a library-based Open Access hosting service

Edinburgh Diamond: rozwijanie serwisu hostingowego prowadzonego przez bibliotekę w systemie otwartego dostępu

11

Anna Sikorska

Implementation of the open access concept in medical libraries as exemplified by the UMedical Reports series

Realizacja idei otwartego dostępu w bibliotekach medycznych na przykładzie serii UMedical Reports

33

Maciej Głowalski, Krzysztof Włodarczyk

The problem of visibility of equal authorship in biomedical journals. A literature review and own research

Problem widoczności równorzędnego autorstwa w czasopismach biomedycznych. Przegląd literatury oraz badania własne

49

Maciej Sysak

Integrated Ecosystem of University Information Systems – a Case Study of the University of Łódź

Zintegrowany ekosystem informatyczny uczelni na przykładzie Uniwersytetu Łódzkiego

59

Paulina Dubielecka

Online self-learning opportunities for librarians

Możliwości samokształcenia online dla bibliotekarzy

69

Ewa Kapela, Ewa Starobrzańska, Paulina Obuchowicz,
Agnieszka Baran, Rossana Rigoldi

Reports on the Wrocław Medical University (WMU) Library Staff's Erasmus+ Trips in the Academic Year 2021/2022 (Faro – Portugal, Sassari – Italy)

Relacje z wyjazdów pracowników Biblioteki UMW w ramach programu Erasmus+ w roku akademickim 2021/2022 (Faro – Portugalia, Sassari – Włochy)

Rebecca Wojturska

Edinburgh Diamond: growing a library-based Open Access hosting service

Edinburgh Diamond: rozwijanie serwisu
hostingowego prowadzonego przez bibliotekę
w systemie otwartego dostępu

Abstract

University libraries are becoming increasingly involved in Open Access (OA) publishing. Edinburgh Diamond, a service situated within Edinburgh University Library, supports the publication of academic and student-led Diamond OA journals and books. This article outlines the development of Edinburgh Diamond, from concept to development, from launching a journal hosting service to launching a book hosting service, and from policy-making to rebranding. It addresses the three main challenges – sustainable growth, accessibility and quality – and considers solutions before reviewing Edinburgh Diamond's plans for the future.

Medical Library Forum 2023;16(1):4-10

DOI: 10.34738/mlf.0078

University of Edinburgh, Scotland

Correspondence to: rebecca.wojturska@ed.ac.uk

Streszczenie

Biblioteki uniwersyteckie w coraz większym stopniu angażują się w publikowanie zgodnie z modelem otwartego dostępu. Serwis Edinburgh Diamond, prowadzony w ramach Biblioteki Uniwersytetu Edynburskiego, wspiera publikowanie czasopism i książek przez naukowców i studentów w modelu Diamond OA. Artykuł przedstawia rozwój Edinburgh Diamond – od koncepcji do realizacji, od uruchomienia usługi hostingu czasopism do wdrożenia hostingu książek, od kształtowania polityki po rebranding. W tekście przedstawiono trzy główne wyzwania w omawianej dziedzinie – zrównoważony wzrost, dostępność i jakość – a także możliwe przyszłe rozwiązania oraz plany serwisu Edinburgh Diamond.

Keywords

university libraries, library publishers, Open Access, OA, Open Access publishing, hosting services, Open Journals System, OJS.

INTRODUCTION

The Library Publishing Directory 2022 [1], compiled by the Library Publishing Coalition (LPC), lists almost 150 library publishers across the world; it listed 115 library publishers in 2014, and there is no indication that this growth is diminishing. Although the list largely comprises institutions in North America, it includes libraries in Australia, Brazil, Czechia, Denmark, Germany, Hong Kong, Ireland, Malaysia, Norway, Romania, Russia, Serbia, South Africa and Ukraine. The UK itself has seen an influx of new hosting services and presses within the last decade, including the University of St Andrews Journal Hosting Service (2011), UCL Press (2015), White Rose University Press (2016), Liverpool John Moores University (LJMU) Hosting Service (2017), Scottish Universities Press (2022), and, of course, Edinburgh Diamond (2009). Indeed, the Scholarly Publishing and Academic Libraries Coalition (SPARC) published a report entitled *Library Publishing Services: Strategies for Success Research Report* in which Mullins *et al.* relate that more than 75% of academic libraries are interested in providing, or are already providing, publishing services situated in the library [2].

There are many reasons why a library may engage in publishing or hosting initiatives. Collier *et al.* contend that library publishing is a ‘natural progression for libraries and a good fit for librarians, who are in an important position to foster innovative publishing initiatives’ [3]. Publishing is a core activity for many academics, and librarians are well placed to provide support, guidance and information in this area. Librarians already have networks in place to support students, including those who wish to pursue a career in academia or publishing and who may want to develop skills in these areas while studying at university. Furthermore, many libraries already provide guidance and support with the Research Excellence Framework (REF) and the evolving compliance criteria from the core funding bodies under Plan S. Librarians also contend with high Article Processing Charges (APCs) and Book Processing Charges (BPCs), which, Judith Fathallah points out, ‘can be prohibitive to authors and institutions’ and are ‘at odds with the values-based models and systems of several leading OA publishers’ [4]. We might expect, then, in the face of rising subscription, acquisition and publishing costs, as well as in the changing publishing landscape, that libraries would invest more in Open Access (OA) initiatives, some launching their own.

JOURNAL HOSTING SERVICE

In 2009, Edinburgh University Library launched an OA journal hosting service, with the aim of supporting two journals that needed a hosting solution. Using Open Journals System (OJS) – open-source software from the Public Knowledge Project (PKP) – and limited but dedicated staff resource, the service grew organically to include journals led by staff, academics and/or students. Since 2019, a dedicated post was created to grow the journal hosting service, and the service now hosts 19 journals, along with eight journals that have ceased publishing (four of which are conference proceedings, which the service also caters for). The journals are now widely indexed, with many in the Directory of Open Access Journals (DOAJ), and they continue to grow in terms of readership, citations and usage. The service as a whole has one full-time member of staff and one day per week of technical support.

Edinburgh Diamond understands itself to be a hosting service, not a traditional publisher. The reason for this is that the service isn’t involved with editorial decisions or submission and peer review management, and it doesn’t currently provide support for copyediting or typesetting. The service focuses on equipping editors with everything they need to publish journals. Free of charge, the service includes use of a workflow system (which allows for submission and peer review management), a hosting platform to publish content, ongoing technical support (including bug fixes and upgrades), indexing, annual reporting, and guidance around publishing best practice and processes. The service also offers training for editors on OJS so that they are able to manage the journals themselves, checking in with the service team when issues and queries arise. As Cath Dishman reported when launching the LJMU journal hosting service, ‘Training on the system is... essential for any new journal editorial team members’ [4]. Although OJS is relatively intuitive and has a wealth of information and supporting documentation provided by PKP, editors need to dedicate time to become accustomed with the system. Therefore, Edinburgh Diamond provides a test version for every journal, so that editors are able to familiarise themselves with OJS without worrying about affecting their live journal site.

BOOK HOSTING SERVICE

Developing guidance around OA for monographs, textbooks and edited collections – along with other books – is now encouraging publishers to reconsider their models so that they can guarantee

funder compliance for submitting authors. Plan S and UKRI have been instrumental in this change. As Edinburgh Diamond had already been running a journals hosting service for over a decade, it was decided that the library would launch a similar book hosting service, offering another route of compliance for authors and providing support to those who are in need of a hosting solution for their book projects. Having policies in place for journals meant that the service team did not have to start from scratch when creating policies for books. Publication ethics, preservation and privacy policies, for example, could all be relatively easily tweaked to suit books and ensure that they are in line with industry standards.

Morris-Babb and Henderson write that ‘An open-access textbook empowers an author to craft a textbook that is adaptable, affordable, and very accessible’ [5]. The use of Creative Commons (CC) licenses means books that Edinburgh Diamond hosts can be adapted and updated to maintain their relevancy to their respective courses. As the service supports only Diamond OA publications, it ensures that content will be as accessible as possible.

The service team wants to ensure that course books and textbooks are available for students at no cost, including new editions. Edinburgh Diamond is slowly achieving this and has teamed up with the University of Edinburgh’s Open Educational Resources (OER) team to convert some of their Massive Open Online Courses (MOOC) materials into textbooks. Morris-Babb and Henderson researched student needs where textbooks are concerned and report that ‘The features of a digital book that are most important are searchability, printability, and unlimited accessibility’ [5]. Edinburgh Diamond separates chapters of applicable books so that users can easily navigate to the relevant content, and Diamond OA and CC licenses permit unlimited access and reuse.

The service hosted its first book – *Fundamentals of Music Theory*, a collaborative project worked on by the OER team, academics, students and Edinburgh Diamond – in October 2021, to coincide with Open Access Week and the service rebrand (see: REBRAND). One year later and the book has had over 5,000 downloads. The service now has seven books, including textbooks, reports, an edited collection, a cookbook and even colouring books. One aim of the book hosting service is to support all types of book and to see what university members propose, rather than being prescriptive. Therefore, Edinburgh Diamond supports book projects that don’t fall in line with

traditional academic books (as well as, of course, books projects that do).

REBRAND

The library decided to rebrand the service as ‘Edinburgh Diamond’ at the same time as launching the book hosting service in 2021. The service was formerly the ‘Journal Hosting Service’; it was quickly agreed that it was unfeasible to expand this to the ‘Book and Journal and Conference Proceedings Hosting Service’. A short and catchy name would, along with other benefits, make the service easier to promote. Edinburgh Diamond was chosen because the service focuses solely on Diamond OA and, because diamonds connote, among other things, transparency and strength. The name also helps distinguish the service from Edinburgh University Press, which does not publish Diamond OA (but has other OA-compliant routes).

For Edinburgh Diamond’s visual branding, the University of Edinburgh’s brand colours and logos were utilised; as a widely-recognised and well-regarded institution, its branding may confer prestige to the service. A graphic was designed to accompany the University logo; the intention was to create a recognisable image that would be instantly associated with the service. The result was a small, unlocked diamond, inspired by the formal OA logo, and feedback on the design has been overwhelmingly positive.

CHALLENGE: SUSTAINABLE GROWTH

Deville *et al.* state that ‘new open access publishers are transforming academic publishing not *in spite* of their small scale but *because* of it’ [6]. They suggest that this is through collaboration and an increased possibility of innovation. As well as our free internal service, Edinburgh Diamond hosts a shared service where member institutions of the Scottish Confederation of University and Research Libraries (SCURL) are able to use our hosting service to run their own publishing programmes or hosting services. There are currently 11 members, all of which benefit enormously from collaboration: sharing best practice and pooling resources has strengthened the service and given members more confidence in running their publishing programmes. Our tri-annual meetings allow us to connect and discuss our issues and solutions while discussing wider publishing issues of importance. As the Edinburgh Diamond service team consists of one full-time

staff member and tech support, collaboration becomes increasingly important in efforts to transform academic publishing. It would be difficult to grow sustainably without a support network of peers with whom to share targets and challenges, especially when internal resource is limited.

Deville *et al.* also state that ‘A transparent funding model for the publishing operation is a crucial factor as it sends messages about professionalism and trustworthiness’ [6]. Edinburgh Diamond aims to be as transparent as possible about all of its processes. It is difficult to sustainably grow without consistent funding in place, and the service is currently funded from the core library budget. It is also difficult to acquire funding for service additions, such as copyediting and typesetting, two areas in which editors have requested support. Edinburgh Diamond aims to continue to grow, but it must be done sustainably so that the service at any given time is robust enough for its users.

CHALLENGE: ACCESSIBILITY

The UK government 2018 accessibility regulations state that all public sector bodies must include accessibility statements for their webpages, which should outline what is accessible, what needs working on and how the organisation will work on it [7]. Edinburgh Diamond is working on accessibility statements for all of its sites, including those of its partners. Accessibility is incredibly important; the greatest challenge is resource limitations and a consequent inability to create articles and books in formats other than PDF. As accessibility is at the heart of the OA publishing ethos, it is important that content output reflects this. Although OA publishing breaks down many access barriers, there is still some way to go in working towards true, total accessibility, including ensuring print copies are available for those who need them, that digital versions are available in various machine-readable formats, that websites are user-friendly for everyone, that metadata is robust and discoverable, and that, ultimately, no one is left behind in the move to OA.

CHALLENGE: QUALITY

Another challenge is battling the tired perception of OA as lesser in quality. Although some headway has been made here, the influence of the Impact Factor (IF) in author submission decisions is still strong. In a study on the volume of publishing output from publishers, Larivière *et al.* report that, for most subject areas, ‘concentration in the

top five publishers increased from between 10% and 20% in 1973 to between 42% and 57% in 2013’ [8]. We can see here what Deville *et al.* refer to as ‘the relentless expansion of the reach of a few large players’ [6]. This can make service visibility difficult in such a dominated market, and means that authors may consider journals not published by the top five to be lesser in quality or even associated with predatory publishing.

Edinburgh Diamond aims to combat these perceptions by ensuring that its policies meet industry standards. For example, the service’s publication ethics statement is guided by the Committee of Publication Ethics (COPE) and the preservation policy is modelled on NASIG’s digital preservation model policy. The selection criteria from the DOAJ are utilised as a starting guide for editors so that they know what is expected of them in order to run a high-quality, transparent and ethical journal. It has also proved helpful to define the roles and responsibilities of the staff of Edinburgh Diamond in contrast to those of the journal editorial team (or book authors), ensuring that the journal runs smoothly and that there are no gaps in the publication schedule of activities. Although Edinburgh Diamond has no ownership over the journals it hosts (the title copyright lies with the editor and the content copyright with the authors), the team does work with the editors to ensure that there is a succession plan for when members leave, so that journals are at less risk of becoming stagnant. Furthermore, the service has a resource page where users can find out more information on best practice in publishing, such as the roles of editors and peer reviewers. Having a full-time member of staff working on the service means that users are well supported with their everyday queries and issues. Ensuring that your team has the capacity to deliver on the service you are promoting helps with quality assurance, not just for the content but for the viability of library-based hosting services as an attractive options for editors and authors.

FUTURE PLANS AND CONCLUSION

Although there have been issues with growing the service, the Edinburgh Diamond team has found that in order to keep growing sustainably it needs to ensure that quality control measures are in place and that there is sufficient support for journal editors to enable them to run their journals or create their books effectively. The team had not predicted the level of technical support required for the growth of the service, and a near-future goal is to acquire more support in

this area. Another aim is to utilise Twitter further (@EdinDiamond) to further engage with academic and research communities and to increase internal and external promotional activities through conference and meeting presentations.

Ultimately, the Edinburgh Diamond team recommends that libraries engage in hosting and publishing as much as their resources allow, as it is clear that academics, staff and students are becoming more interested in and involved with OA. Such a service is particularly useful for subject matter that might not be commissioned by commercial publishers or that is too niche to be considered profitable. Feedback that Edinburgh Diamond has received from users includes ‘an ambitious and well-supported facility that provides vital infrastructure for editors who wish to embrace the benefits of fully open access publishing’, ‘Our relationship with the hosting service has really been a collaboration where we’ve benefitted from their expertise, knowledge and experience’ and ‘Moving to OJS and OMP¹ significantly increased the visibility and usage of our online publications.’ It is clear that the service is well-used and well-regarded. A primary goal for the service is to grow sustainably while addressing the challenges described above, so that the service can continue to offer a credible hosting solution for those who want to be a part of the Diamond OA movement.

WSTĘP

Informator *Library Publishing Directory 2022* [1], opracowany przez Library Publishing Coalition (LPC), wymienia prawie 150 prowadzonych przez biblioteki wydawnictw działających na całym świecie. Dla porównania: w edycji z 2014 r. wymieniono 115 takich wydawnictw – i nic nie wskazuje na to, by obserwowany wzrost miał zwolnić. Choć lista obejmuje w dużej mierze instytucje z Ameryki Północnej, znalazły się na niej także biblioteki z Australii, Brazylii, Czech, Danii, Niemiec, Hongkongu, Irlandii, Malezji, Norwegii, Rumunii, Rosji, Serbii, RPA i Ukrainy. W samej Wielkiej Brytanii w ostatniej dekadzie zwiększyła się liczba serwisów hostingowych i wydawnictw: pojawiły się University of St Andrews Journal Hosting Service (2011), UCL Press (2015), White Rose University Press (2016), Liverpool John Moores University (LJMU) Hosting Service (2017), Scottish Universities Press (2022) i oczywiście Edinburgh Diamond (2009). Koalicja zrzeszająca wydawnictwa naukowe i biblioteki akademickie – Scholarly Publishing and Academic

Libraries Coalition (SPARC) opublikowała raport *Library Publishing Services: Strategies for Success Research Report*, w którym Mullins i wsp. relacjonują, że ponad 75% bibliotek naukowych jest zainteresowanych świadczeniem usług wydawniczych lub już takie usługi świadczy [2].

Biblioteka może angażować się w inicjatywy wydawnicze i hostingowe z licznych powodów. Collier i wsp. twierdzą, że publikowanie stanowi „naturalny kolejny etap rozwoju bibliotek i dobrze pasuje do profilu zawodowego bibliotekarza, którzy mogą odegrać istotną rolę we wspieraniu innowacyjnych inicjatyw wydawniczych” [3]. Publikowanie jest podstawowym rodzajem działalności wielu naukowców, a bibliotekarze są dobrze przygotowani do udzielania wsparcia, informacji i wskazówek – współtworzą system wsparcia studentów, wśród których można znaleźć osoby planujące karierę naukową lub wydawniczą i zainteresowane rozwijaniem umiejętności już podczas studiów. Co więcej, wiele bibliotek udziela już wsparcia w zakresie Research Excellence Framework (REF) i zmieniających się kryteriów, których spełnienie jest wymagane przez instytucje zapewniające finansowanie w ramach Planu S. Bibliotekarze zmagają się też z wysokimi opłatami za publikowanie artykułów (*article processing charges*, APC) i opłatami za publikowanie książek (*book processing charges*, BPC), które – jak wskazuje Judith Fathallah – „mogą być zaporowe dla autorów i instytucji” i są „sprzeczne z wartościami, na których oparte są modele i systemy kilku wiodących wydawców działających zgodnie z ideą otwartego dostępu” [4]. Można więc oczekiwać, że wobec rosnących kosztów subskrypcji, zakupu i publikacji oraz zmieniającego się krajozobrazu wydawniczego biblioteki będą więcej inwestować w inicjatywy oparte na modelu otwartego dostępu (OD) albo tworzyć własne.

USŁUGA HOSTINGU CZASOPISM

W 2009 r. Biblioteka Uniwersytetu Edynburskiego uruchomiła usługę hostingu czasopism w otwartym dostępie, mającą na celu wsparcie dwóch tytułów, które potrzebowały takiego rozwiązania. Dzięki wykorzystaniu Open Journals System (OJS) – oprogramowania open source dostarczonego przez Public Knowledge Project (PKP) – oraz stosunkowo nielicznemu, ale zaangażowanemu personelowi usługa rozrosła się i objęła czasopisma prowadzone przez pracowników, naukowców

i/lub studentów. W 2019 r. stworzono osobne stanowisko, aby rozwijać usługę hostingu. Obecnie korzysta z niej 19 czasopism – obok ośmiu, które przestały się ukazywać (z czego cztery to materiały konferencyjne, również obsługiwane przez serwis). Są to dziś czasopisma indeksowane w bazach danych, wiele z nich znajduje się w Directory of Open Access Journals (DOAJ), a liczba ich odbiorców i cytowania stale rosną. Do obsługi serwisu zatrudniony jest jeden pracownik w pełnym wymiarze godzin. Zapewniono też jeden dzień wsparcia technicznego w tygodniu.

Edinburgh Diamond określa się jako serwis hostingowy, a nie tradycyjny wydawca. Wynika to z faktu, że obsługa serwisu nie jest zaangażowana w decyzje redakcyjne, zarządzanie zgłoszeniami i proces recenzji (*peer review*), a także nie oferuje wsparcia w zakresie edycji czy składu. Zespół serwisu skupia się na wyposażeniu redaktorów we wszystko, czego potrzebują do wydawania czasopism. Bezpłatna usługa obejmuje dostęp do systemu przepływu pracy (zarządzanie zgłoszeniami i recenzjami), platformę hostingową do publikowania treści, bieżące wsparcie techniczne (włącznie z poprawkami błędów i aktualizacjami), indeksowanie, sporządzanie rocznych raportów oraz dostarczenie wskazówek nt. najlepszych praktyk i procesów wydawniczych. W ramach serwisu oferowane są również szkolenia dotyczące korzystania z oprogramowania OJS, tak aby redaktorzy byli w stanie samodzielnie zarządzać czasopismami i kontaktowali się z zespołem serwisu tylko w przypadku problemów czy wątpliwości. Jak relacjonowała Cath Dishman na etapie uruchamiania usługi hostingu czasopism LJMU, „szkolenie w zakresie obsługi systemu jest (...) niezbędne dla każdego nowego członka zespołu redakcyjnego” [4]. Choć oprogramowanie OJS jest stosunkowo intuicyjne, a PKP dostarcza obszernie informacje i dokumentację pomocniczą na jego temat, redaktorzy muszą poświęcić nieco czasu na oswojenie się z systemem. W związku z tym Edinburgh Diamond zapewnia wersję testową oprogramowania, dzięki czemu redaktorzy mogą zapoznać się z OJS bez obaw, że wpłynę to na stronę internetową czasopisma.

USŁUGA HOSTINGU KSIĄŻEK

Opracowanie wytycznych dotyczących OD dla monografii, podręczników, wydawnictw zbiorowych i książek innego rodzaju zachęca wydawców

¹ System oceny wpływu badań prowadzonych przez brytyjskie instytucje szkolnictwa wyższego.

do ponownego rozważenia stosowanych modeli, tak aby zagwarantować autorom składającym wnioski o publikację zgodność z wymogami instytucji finansujących. Zasadniczą rolę odegrały tu Plan S i UK Research and Innovation (UKRI). Ponieważ Edinburgh Diamond już od ponad dekady prowadził usługę hostingu czasopism, postanowiono, że biblioteka uruchomi usługę hostingu książek, by zaoferować autorom kolejną ścieżkę zgodności z wymogami grantodawców i zapewnić wsparcie tym, którzy potrzebują rozwiązania hostingowego dla swoich projektów książkowych. Zespół serwisu, mając już opracowaną politykę dla czasopism, nie musiał zaczynać od zera przy tworzeniu polityki dla książek. Na przykład etyka publikacyjna, polityka długoterminowej dostępności zasobów czy polityka prywatności mogły zostać stosunkowo łatwo dostosowane do nowych potrzeb i zapewnić przestrzeganie standardów branżowych.

Morris-Babb i Henderson piszą, że „otwarty dostęp daje autorowi możliwość stworzenia takiego podręcznika, który można dostosowywać do potrzeb, który jest niedrogi i bardzo szeroko dostępny” [5]. Zastosowanie licencji Creative Commons (CC) oznacza, że książki udostępniane przez Edinburgh Diamond mogą być adaptowane i aktualizowane, a w efekcie – pozostać przydatne w kontekście poszczególnych zajęć dydaktycznych. Ponieważ serwis obsługuje wyłącznie publikacje wydane w modelu Diamond OA, zapewnia to maksymalną dostępność treści.

Zespół serwisu pragnie dać studentom bezpłatny dostęp do podręczników i materiałów szkoleniowych, również do nowych wydań. Edinburgh Diamond powoli zbliża się do osiągnięcia celu. Nawiązano współpracę z uniwersyteckim zespołem otwartych zasobów edukacyjnych (Open Educational Resources, OER) w celu przekształcenia w podręczniki niektórych materiałów wykorzystywanych w ramach masowych otwartych zajęć online (*massive open online courses*, MOOC). Morris-Babb i Henderson badali potrzeby studentów w zakresie podręczników i wykazali, że „najważniejsze cechy książki cyfrowej to możliwość wyszukiwania, wydruku i nieograniczona dostępność” [5]. Edinburgh Diamond wyodrębniła poszczególne rozdziały książek, dzięki czemu użytkownicy mogą łatwo przejść do odpowiednich treści, a diamentowy model otwartego dostępu i licencje CC pozwalają na nieograniczony dostęp i ponowne wykorzystanie.

Pierwszą książką, której serwis Edinburgh Diamond zapewnił hosting, była publikacja *Fundamentals of Music Theory*, opracowana wspólnie przez

wspomniany wyżej zespół otwartych zasobów edukacyjnych, pracowników naukowych, studentów i Edinburgh Diamond. Uczyniono to w październiku 2021 r., tak aby wydarzenie mogło zgrać się w czasie z Tygodniem Otwartego Dostępu i zmianą nazwy serwisu (zob. REBRANDING). Rok później książka miała już ponad 5 tys. pobrań. W serwisie znajduje się obecnie siedem książek, w tym: podręczniki, raporty, wydawnictwo zbiorowe, książka kucharska, a nawet kolorowanki. Jednym z celów serwisu jest wspieranie wszystkich rodzajów publikacji książkowych. Istotne jest sprawdzenie, co mają do zaproponowania członkowie społeczności uniwersyteckiej, nie zaś narzucanie sztywnych wymogów. Dlatego Edinburgh Diamond wspiera również projekty, które nie mieszczą się w kategorii tradycyjnych książek akademickich.

REBRANDING

Biblioteka zdecydowała się na zmianę nazwy serwisu na „Edinburgh Diamond” jednocześnie z uruchomieniem usługi hostingu książek w 2021 r. Serwis nazywał się wcześniej „Journal Hosting Service” (Serwis Hostingu Czasopism); szybko uzgodniono, że rozszerzenie nazwy do „Book and Journal and Conference Proceedings Hosting Service” (Serwis Hostingu Książek, Czasopism i Materiałów Konferencyjnych) jest nie do przyjęcia. Obok innych zalet krótka i chwytliwa nazwa miała ułatwić promocję serwisu. Wybrano „Edinburgh Diamond”, ponieważ serwis skupia się wyłącznie na Diamond OA, a diamenty kojarzą się z przejrzystością czy siłą. Nazwa pomaga też odróżnić serwis od wydawnictwa Edinburgh University Press, które publikuje zgodnie z innym niż Diamond modelem OD.

Do wizualnego brandingu Edinburgh Diamond wykorzystano barwy i logotypy Uniwersytetu Edynburskiego, by dodać serwisowi prestiżu – uczelnia jest bowiem instytucją wysoce rozpoznawalną i cieszy się uznaniem. Grafika została zaprojektowana w taki sposób, aby korespondowała z logotypem uniwersytetu; intencją było stworzenie rozpoznawalnego obrazu, natychmiast kojarzonego z serwisem. W rezultacie powstał symbol – mały, odblokowany (na wzór otwartej kłódki) diament, zainspirowany oficjalnym logo ruchu Open Access. Opinie na temat projektu były w zdecydowanej większości pozytywne.

WYZWANIE: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Deville i wsp. zauważają, że „nowe wydawnictwa otwartego dostępu przekształcają publikacje akademickie nie *pomimo* swojej niewielkiej skali, ale

właśnie *dzięki* niej” [6]. Sugerują, iż dzieje się tak dzięki współpracy i zwiększonym możliwościom wprowadzania innowacji. Oprócz bezpłatnej usługi wewnętrznej Edinburgh Diamond jest gospodarzem usługi wspólnej, w ramach której instytucje członkowskie Scottish Confederation of University and Research Libraries (SCURL) mogą korzystać z oferowanych rozwiązań hostingowych w celu prowadzenia własnych programów wydawniczych lub serwisów hostingowych. Obecnie SCURL liczy 11 instytucji członkowskich i wszystkie odnoszą ogromne korzyści ze współpracy: dzielenie się najlepszymi praktykami i łączenie zasobów wzmocniły serwis, a zarazem zwiększyły pewność siebie poszczególnych członków w zakresie prowadzenia własnych programów wydawniczych. Odbywające się trzy razy do roku spotkania pozwalają pozostać w kontakcie, omawiać problemy i możliwe rozwiązania, a także dyskutować o szerszych istotnych kwestiach wydawniczych. Ponieważ zespół serwisu Edinburgh Diamond składa się z jednego pełnoetatowego pracownika i wsparcia technicznego, współpraca staje się coraz ważniejsza w działaniach na rzecz zmiany formy publikacji akademickich. Trudno byłoby rozwijać się w sposób zrównoważony bez sieci wsparcia złożonej z równorzędnych instytucji, z którymi można omawiać cele i wyzwania, zwłaszcza gdy zasoby wewnętrzne są ograniczone.

Ponadto Deville i wsp. stwierdzają, że „przejrzysty model finansowania działalności wydawniczej jest kluczowym czynnikiem, gdyż wskazuje na profesjonalizm i wiarygodność” [6]. Edinburgh Diamond dąży do zapewnienia jak największej przejrzystości wszystkich swoich procesów. Trudno rozwijać się bez stałego finansowania, a serwis jest obecnie finansowany z głównego budżetu biblioteki. Trudno również pozyskać środki na dodatkowe usługi, takie jak redakcja i skład – czyli dwa obszary, w których redaktorzy prosili o wsparcie. Planowany jest dalszy rozwój Edinburgh Diamond, ale musi się to odbywać w sposób zrównoważony, tak aby usługa była zawsze rzetelna dla użytkowników.

WYZWANIE: DOSTĘPNOŚĆ

Przepisy rządu brytyjskiego z 2018 r. dotyczące dostępności stanowią, że wszystkie instytucje sektora publicznego zobowiązane są zamieścić oświadczenia o dostępności swoich stron internetowych. Powinny one określać: co jest dostępne, nad czym trzeba popracować i w jaki sposób organizacja będzie to robić [7]. Edinburgh Diamond pracuje nad oświadczeniami o dostępności wszystkich swoich stron i stron swoich

partnerów. Dostępność jest niezwykle ważna, a największym wyzwaniem są ograniczenia narzędzi oraz wynikający z nich brak możliwości przygotowania plików w formatach innych niż PDF. Ponieważ dostępność to fundamentalne założenie ruchu Open Access, istotne jest, aby udostępniane treści odzwierciedlały tę ideę. Choć publikowanie zgodnie z modelem OD przełamuje wiele barier, osiągnięcie prawdziwej, pełnej dostępności nadal wymaga dużo pracy – ukierunkowanej na zapewnienie dostępu do egzemplarzy drukowanych osobom, które ich potrzebują, i dostępności wersji cyfrowych w formatach do odczytu maszynowego, stworzenie stron internetowych przyjaznych dla wszystkich użytkowników, ustandaryzowanych, wyszukiwalnych metadanych i wreszcie sprawienie, że w procesie przechodzenia do OD nikt nie zostanie pominięty.

WYZWANIE: JAKOŚĆ

Kolejnym wyzwaniem jest walka ze stereotypowym postrzeganiem publikacji w otwartym dostępie jako publikacji niższej jakości. Mimo że poczyniono w tym aspekcie pewne postępy, wpływ *impact factor* (IF) na decyzje autorów dotyczące wyboru tytułu czasopisma do publikacji, wciąż pozostaje silny. W badaniu poświęconym wielkości dorobku publikacyjnego wydawców Lari-vière i wsp. podają, że w większości obszarów tematycznych „koncentracja w pierwszej piątce wydawców wzrosła z poziomu między 10% a 20% w 1973 r. do poziomu między 42% a 57% w 2013 r.” [8]. Widzimy tu zjawisko, które Deville i wsp. określają jako „nieubłagane rozszerzanie się zasięgu kilku dużych graczy” [6]. Może to utrudniać widoczność usług na tak zdominowanym rynku; co więcej, autorzy mogą uważać czasopisma niewydawane przez wspomnianą pierwszą piątkę za periodyki niższej jakości, a nawet zajmujące się drapieżnym publikowaniem.

Edinburgh Diamond stara się zwalczać podobne opinie, prowadząc politykę, która spełnia standardy branżowe. Na przykład oświadczenie dotyczące zasad etyki publikacyjnej zostało oparte o wytyczne Committee of Publication Ethics (COPE), a polityka długoterminowej dostępności zasobów wzorowana jest na zaleceniach North American Serials Interest Group (NASIG). Kryteria indeksacji czasopism obowiązujące w Directory of Open Access Journals (DOAJ) są wykorzystywane jako przewodnik dla wydawców i redaktorów, tak aby znali oni wymagania, których spełnienie jest niezbędne do prowadzenia wysokiej jakości czasopisma w sposób etyczny i transparentny. Pomocne okazało się również określenie

ról i obowiązków pracowników Edinburgh Diamond, oddzielonych od ról i obowiązków zespołu redakcyjnego czasopisma (lub autorów książek), co pozwala na sprawne funkcjonowanie periodyku i przekłada się na brak luk w harmonogramie działań związanych z publikacją. Chociaż Edinburgh Diamond nie ma prawa własności do czasopism, którym zapewnia hosting (prawa autorskie do tytułu należą do redaktorów, a prawa autorskie do treści – do autorów), zespół współpracuje z redaktorami, by ułatwić sukcesję w przypadku odejścia członków zespołu, dzięki czemu czasopisma są mniej narażone na ryzyko stagnacji. Ponadto serwis ma stronę, na której użytkownicy mogą znaleźć więcej informacji na temat najlepszych praktyk w zakresie publikowania, np. określających zadania redaktorów i recenzentów. Zatrudnienie pełnoetatowego pracownika oznacza, że kiedy użytkownicy zwracają się do serwisu z pytaniami czy problemami, na bieżąco uzyskują wsparcie. Zagwarantowanie zdolności zespołu do dostarczenia promowanej usługi pomaga w zapewnieniu jakości i przyczynia się do postrzegania prowadzonego przez bibliotekę serwisu hostingowego jako atrakcyjnego rozwiązania dla redaktorów i autorów.

PLANY I WNIOSKI

Zespół Edinburgh Diamond zauważył, że w celu zagwarantowania stałego rozwoju usługi, potrzebne jest zapewnienie środków kontroli jakości i odpowiedniego wsparcia dla redaktorów, aby mogli oni sprawnie wydawać swoje czasopisma i książki.

Zespół nie przewidział wsparcia technicznego w zakresie niezbędnym do rozwoju serwisu, więc celem na najbliższą przyszłość jest również zwiększenie zaangażowania w powyższym zakresie. Kolejny cel to dalsze wykorzystanie Twittera (@EdinDiamond) do komunikowania się ze społecznością akademicką i badawczą oraz do intensyfikacji wewnętrznych i zewnętrznych działań promocyjnych poprzez prezentacje na konferencjach i spotkaniach.

Wreszcie zespół Edinburgh Diamond zaleca bibliotekom angażowanie się w hosting i publikowanie w takim stopniu, na jaki pozwalają im zasoby, ponieważ widać wyraźnie, że zainteresowanie OD i zaangażowanie w OD wśród naukowców, pracowników i studentów wzrasta. Usługa

jest szczególnie przydatna w przypadku tematyki, którą raczej nie zajmą się wydawnictwa komercyjne lub która jest zbyt niszowa, by zostać uznana za dochodową. Oto wybrane opinie użytkowników Edinburgh Diamond: „Ambitna i dobrze wspierana funkcja, która zapewnia niezbędną infrastrukturę dla redaktorów pragnących czerpać korzyści z publikowania w systemie w pełni otwartego dostępu”; „Nasza relacja z serwisem hostingowym to współpraca, w ramach której naprawdę korzystamy z ich wiedzy, doświadczenia i kompetencji”; „Przejsie do OJS i OMP² znacznie zwiększyło widoczność i wykorzystanie naszych publikacji online”. Widać, że usługa jest dobrze wykorzystywana i pozytywnie oceniana. Główny cel Edinburgh Diamond stanowi zrównoważony rozwój przy jednoczesnym stawianiu czoła opisanym wyżej wyzwaniom, tak aby serwis mógł nadal oferować wysokiej jakości rozwiązanie hostingowe dla tych, którzy chcą uczestniczyć w modelu Diamond OA.

REFERENCE LIST

1. Library publishing directory: Library Publishing Coalition; 2022.
2. Mullins JL, Murray-Rust C, Ogburn JL, Crow R, Ivins O. Library Publishing Services: Strategies for Success: Final Research Report (March 2012). Washington, DC: SPARC; 2012.
3. Collister LB, Deliyannides TS, Dyas-Correira S. The Library as Publisher. The Serials Librarian. 2014;66(1–4):20–9. doi: 10.1080/0361526X.2014.879524
4. Fathallah J. Open Access Monographs: Myths, Truths and Implications in the Wake of UKRI Open Access Policy. LIBER Quarterly: The Journal of the Association of European Research Libraries. 2022;32(1). doi: 10.53377/lq.11068
5. Morris-Babb M, Henderson S. An Experiment in Open-Access Textbook Publishing: Changing the World One Textbook at a Time. Journal of Scholarly Publishing. 2012;43(2):148–55. doi: 10.3138/jsp.43.2.148
6. Deville J, Sondervan J, Stone G, Wennström S. Rebels with a Cause? Supporting Library and Academic-led Open Access Publishing. LIBER Quarterly: The Journal of the Association of European Research Libraries. 2019;29(1):1–28. doi: 10.18352/lq.10277
7. Understanding accessibility requirements for public sector bodies [Internet]. GOV.UK;

² Open Monograph Press

- [cited 13.03.2023.] Available from: <https://www.gov.uk/guidance/accessibility-requirements-for-public-sector-websites-and-apps>
8. Larivière V, Haustein S, Mongeon P. The Oligopoly of Academic Publishers in the Digital Era. *PLoS ONE*. 2015;10(6):e0127502. doi: 10.1371/journal.pone.0127502
  9. Dishman C. Developing an open journals hosting service: a case study from Liverpool John Moores University (LJMU). *Insights*. 2017;30(2). doi: 10.1629/uksg.357
-

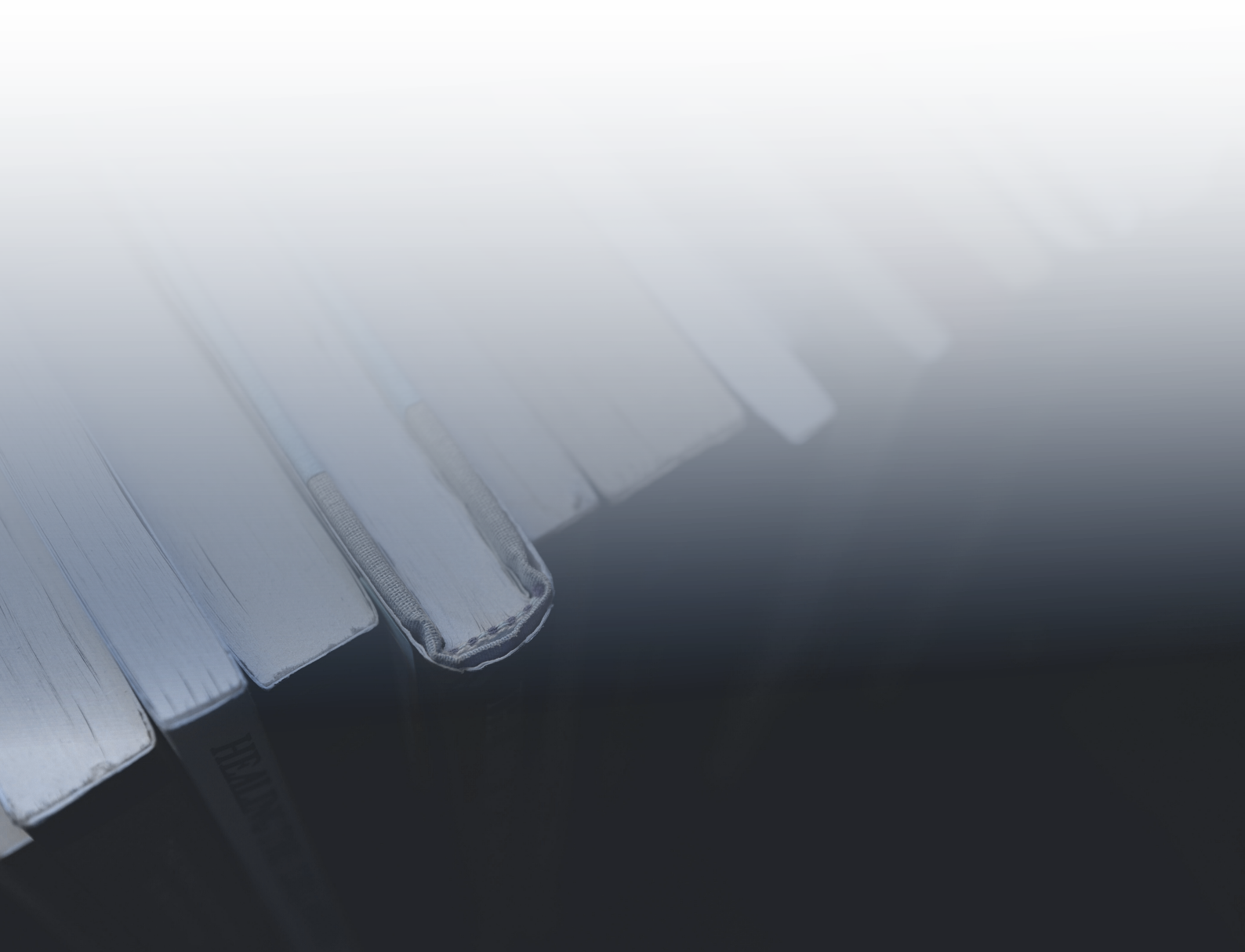
Rebecca Wojturska

University of Edinburgh, Scotland

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2840-2207>

Correspondence: rebecca.wojturska@ed.ac.uk

Rebecca Wojturska (she/her) is the Open Access Publishing Officer at the University of Edinburgh, functioning within Library and University Collections on the Scholarly Communications Team. She is responsible for managing Edinburgh Diamond, a Diamond Open Access service that offers a book and journal hosting solution to staff and students. Rebecca is also the Statistician/Bibliometrician for the *Journal of Information Literacy*.

Anna Sikorska

Implementation of the open access concept in medical libraries as exemplified by the UMedical Reports series

Realizacja idei otwartego dostępu w bibliotekach medycznych na przykładzie serii UMedical Reports

Medical Library Forum 2023;16(1):11–32

DOI: 10.34738/mlf.0072

Information and Library Center, Medical Library of Łódź, Poland

Correspondence to: anna.sikorska@umed.lodz.pl

ORIGINAL ARTICLE

Abstract

One of the initiatives at the Medical University of Łódź promoting the open access concept is publishing the UMedical Reports (UMR) series of monographs. This project stands out on a national scale due to the series' unique profile. Three Information and Library Centre (CIB) librarians are actively involved in the publishing process. This study aims to explore the publishing activity of medical libraries in the context of Open Access and to compare the UMR publishing initiative with similar projects in Poland and worldwide. The comparative method was used to examine the activities of medical libraries and the UMR publishing series in the context of Open Access policy. A diagnostic interview was conducted to thoroughly analyse the genesis and current activities of UMR. UMR publishing activities to date were also evaluated using SWOT heuristic analysis, taking into account findings from the interview with the editor's secretary. Analysis of activities conducted by medical academic libraries worldwide and in Poland showed that many foreign institutions conduct similar activities, but materials on biomedical topics are not often published by libraries, which underscores the unique character of the UMR series. A detailed analysis of UMR activities to date facilitated identification of areas requiring improvement, as well as highlighting valuable aspects of the project.

Streszczenie

Jedną z inicjatyw podjętych na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi, które realizują ideę otwartego dostępu, jest seria monografii UMedical Reports (UMR), ze względu na swój profil będąca projektem unikalnym w skali krajowej. Uczestniczy w nim troje bibliotekarzy z Centrum Informacyjno-Bibliotecznego, zaangażowanych w proces wydawniczy. Celem badania prezentowanego w artykule było poznanie działalności bibliotek medycznych w kontekście

realizacji idei otwartego dostępu oraz przedstawienie inicjatywy UMR na tle innych przedsięwzięć polskich i światowych. Z wykorzystaniem metody porównawczej spróbowano zbadać działalność bibliotek uczelni medycznych i serii pod kątem polityki *open access*. Do gruntownej analizy początków i aktualnego etapu rozwoju UMR posłużył wywiad diagnostyczny. Dokonano również oceny dotychczasowych działań, korzystając z metody heurystycznej analizy SWOT i uwzględniając wnioski z wywiadu z sekretarzem redakcji. Analiza działalności medycznych bibliotek akademickich na świecie i w Polsce wykazała, że podobną aktywność podejmuje wiele zagranicznych jednostek, jednak w bibliotekach nieczęsto publikuje się materiały o tematyce biomedycznej, co przekłada się na nietuzinkowy charakter UMR. Szczegółowa analiza pozwoliła ustalić, co należy poprawić w działalności redakcji, i wyróżnić aspekty o dużym znaczeniu.

Keywords

library publishing, open access, medical library, academic library, scientific publishing

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license.

INTRODUCTION

An initiative undertaken by the Medical University in Łódź (UM in Łódź), which proved to be of great interest to the university's researchers, is a series of monographs on pharmaceutical sciences, medical sciences, health sciences and related or interdisciplinary works. The UMedical Reports (UMR) series, published by the University Medical Publishing House in Łódź, serves to disseminate original scientific monographs, by single as well as multiple authors, in Polish or English, in open access (OA) [1]. The monographs are published under the CC BY 4.0 license (Attribution), which guarantees the broadest possible freedom for those using the works – a key issue for the editorial board members. The publications are disseminated electronically without any restrictions through the Łódź Regional Digital Library CYBRA, in the “Monographs UMedical Reports” collection [2].

Librarians at the Information and Library Centre (CIB) of the Medical University in Łódź were included in the publishing process, which makes the UMR series unique. Due to the nature of their work, they are aware of the obligations and challenges associated with the scientific publishing process. This is one of few such initiatives involving librarians in Poland and worldwide.

To conduct a thorough comparative analysis of the UMR series and other library publishing initiatives, this article presents publishing projects by libraries (focusing on medical libraries) around the world, based primarily on the activities of the Library Publishing Coalition (LPC) and libraries in Poland. Next, UMR activities are discussed, mainly using information obtained during an individual interview with the editorial secretary, supplemented

by information on the series' website. The article focuses on the role of the editorial secretary in the project, the genesis of the project, persons involved in the series' establishment, promotional activities and librarians' role in the project. It compares the CIB's initiative with the activities of other library publishers belonging to the LPC, using a form previously developed by the association. To summarize the current activities and define developmental paths, a strategic (SWOT) analysis of UMR activities is conducted, based on information gathered during the interview with editorial staff.

LIBRARY PUBLISHING ACTIVITIES IN POLAND AND WORLDWIDE

Scientific publishing has long been associated with libraries, which are involved not only in the dissemination of publications and sharing of knowledge but also in the creation of publications, sometimes forming editorial boards within their institutions. Library publishing, campus-based publishing, and university-based publishing date back to the beginning of institutions of higher education, though this activity has rapidly expanded in recent years as academic publishing has changed, currently taking place primarily in the digital realm [3]. Library publishing is particularly popular in the United States and Canada, as evidenced by the LPC initiative. The coalition includes academic and research libraries and library consortia from around the world (though mainly from North America) that run or are considering the establishment of publishing programs [4]. Similar initiatives are currently gaining popularity in Poland.

Melanie Schlosser has examined the characteristics of library publishers. She emphasized that

their publishing projects differ significantly from each other, for example in terms of the types of materials published, methods of employment, or size of the undertakings. There is no standardized model [5]. However, some trends can be distinguished in the library publishing movement:

- **responsiveness** – libraries usually engage in publishing initiatives in response to the needs of their local communities;
- **core services** – typically, their activities are based on providing basic services (such as a platform or repository) that would not be financially profitable, but are valuable to the academic community;
- **partnership** – by engaging in academic publishing throughout the process, librarians increase their contacts with academic staff, lecturers and students; moreover, the mutual contribution to the final product results in greater interest in the academic library, its activities and services;
- **openness** – understood as broad application of the principles of open access (OA movement) in publishing;
- **experimentation** – greater flexibility in the publishing process and less pressure to generate revenue (as funding comes from the library budget) allows library publishers to explore new models of functioning;
- **pedagogy** – inherent in the educational mandate of information use; other academic publishers do not maintain relationships with students, lecturers and scientific entities as closely as academic libraries do [5].

In 2013, the LPC was established with the goal of strengthening the community of libraries involved in scholarly publishing [4, 6]. The project

was initially developed by 61 academic libraries in collaboration with the Educopia Institute [6]. Similar to UMedical Reports, the LPC was founded as a response to the commercially driven market for scholarly publications [1, 4]. The project emerged from discussions between Purdue University, the University of North Texas and Virginia Tech [4, 7]. The discussion participants identified a problem: the absence of a foundation for collaboration and development of common solutions among library publishers [7]. Thus, the LPC was established to create a network of libraries engaged in improving, promoting and researching publishing initiatives, thereby filling a gap in the scholarly publishing market.

The LPC's success is evident through the development of the association, as documented in the Library Publishing Directory. This catalogue provides an annual overview of academic and research libraries' publishing activities, detailing the number and types of publications, services available to authors, employment and funding methods, and future plans of library publishers [8]. To date, nine catalogues have been published, and since the eighth edition, the LPC has partnered with the International Federation of Library Associations (IFLA). Libraries and consortia submit their work, which is included in both the Library Publishing Directory and the IFLA Library Publishing Map [9, 10]. This collaboration ensures that publishing activities are precisely documented and continually evolving.

The LPC report provides a detailed characterization of each institution according to criteria corresponding to their profiles, including:

- **contact information** – name of the publishing unit, name of the central institution, contact person at the central institution, librarian responsible for scholarly communication and repository, website, social media;
- **programme overview** – mission statement, year publishing activities began, institution type, organization, funding sources (by %), project stage (on a 1–3 scale: 1 – pilot, 2 – early, 3 – established), open access focus (on a 1–5 scale: 1 – not important, 2 – somewhat important, 3 – important, 4 – very important, 5 – completely), advisory/editorial board (yes/no);
- **publishing activity** – types of publications, number of library publications in the previous year (classified by types), number of titles in open access (classified by type), media formats, languages published, disciplinary specialities, top publications, percentage of

journals that are peer-reviewed, percentage of journals assessing article processing charges (APCs), publishing platforms, digital preservation strategy, additional services;

- **partners** – internal partners, openness to working with external partners, types of publications that partners should refer to, membership in a consortium under which the publishing house operates (yes/no), name of consortium, relationship between library publishing and university press (e.g., integrated, separate, partnership);
- **additional information** – plans for expansion/future directions [10].

Appendix 1 of this article provides a detailed description of the similar format devised for the UMR series. In Poland, publishing initiatives by libraries are referred to as library publishing services, library editing services, or library editions, as described by Lidia Derfert-Wolf [11]. Academic librarians often support university publishing initiatives through partnerships and aid to publishers, in addition to their regular professional duties [11]. However, direct coordination of publishing by libraries is a relatively new concept in Poland [12]. Academic libraries frequently engage in publishing activities, particularly in specialised fields. For example, the National Library of Poland in Warsaw has its own publishing house, which publishes various materials such as: three scientific journals: *Polish Libraries*, *Notes Konserwatorski [Conservator Notebook]*, and *Rocznik Biblioteki Narodowej [Yearbook of the National Library]*; scientific monographs in the humanities, social sciences, theology, art and music; publications based on research in library science, book science and related fields (current national bibliography, retrospective national bibliography, foreign Polish bibliography, national publishing statistics); reports on the state of reading, libraries, publishing practices, library practices and reading practices in Poland and abroad [13].

The Main Medical Library in Warsaw deserves recognition for its involvement in indexing medical literature, specifically the Polish Medical Bibliography [14]. Although the bibliography can be accessed electronically, users must pay a fee to do so, which contradicts the concept of open access in medical libraries.

Other libraries that engage in small publishing initiatives include:

- **The Kórnik Library** – continues to publish source editions, monographs and the periodical *Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej [Kórnik*

Library Journal], which features smaller essays and source editions, reports on the institution's activities, inventories and scientific catalogues of library collections, and popular guides to the museum since the interwar period [15];

- **The Scientific Library of the Polish Academy of Arts and Sciences and the Polish Academy of Sciences in Krakow** – the library conducts publishing activity. It publishes the *Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie [Yearbook of the Scientific Library of PAU and PAN in Kraków]* and catalogues of their collections. The books are available for purchase at the PAU Publishing House [16];
- **The Public Library of the Capital City of Warsaw – the Main Library of the Masovian Voivodeship** – publishes the series *Sesje Warszawianistyczne [Warsawianist Sessions]* and *Prace Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy [Works of the Public Library of the Capital City of Warsaw]*, bibliographies concerning Warsaw and the Masovian Voivodeship, bibliographies in the field of children's literature history and criticism, librarianship and children's school literature, as well as other small publications [17];
- **The Main Library of Transportation (GBK)** – publishes *Wykaz Ważniejszych Nabytków Głównej Biblioteki Komunikacyjnej [List of Major Acquisitions of the Main Library of Transportation]*, *Wykaz Czasopism Krajowych i Zagranicznych GBK [List of Domestic and Foreign Periodicals of GBK]*, *Przegląd Prasy Technicznej [Review of the Technical Press]*, which are bibliographic lists, brochures and studies [18];
- **The Stanisław Staszic Pomeranian Library in Szczecin** – publisher of *Bibliotekarz Zachodniopomorski [The West Pomeranian Librarian]* (a quarterly journal aimed at librarians and individuals interested in library activities in the region), scientific literature (monographs, conference proceedings), popular science and belles-lettres, translations and reprints of works that contribute to the intellectual traditions of Szczecin and the region [19].

To determine which university medical libraries in Poland are engaged in publishing activities, email enquiries were sent to librarians. The list included eight universities (excluding the University of Łódź Medical University): Białystok Medical University; Gdańsk Medical University; Silesian Medical University in Katowice; Medical University of Lublin; Medical University of Poznań; Pomeranian Medical University in Szczecin; Warsaw Medical University; Wrocław Medical University [20].

A discussion of library publications by medical libraries should include the *Medical Library Forum*. This scientific journal is peer-reviewed and has been published by the Main Library of Warsaw Medical University since 2018 (previously by CIB UM in Łódź from 2008 to 2017). The journal focuses on topics related to library science (especially medical librarianship), scientific information, book sciences (especially medical), bibliography and bibliometrics [21]. Librarians oversee organizational matters [22] and hold positions on the editorial board: editor-in-chief; deputy editor; member responsible for verifying and correcting the bibliography; member responsible for financial matters (issuing invoices, substantive description of invoices, contact with the university's financial control department).

Librarians at the Medical University of Wrocław are involved in preparing content for the *Gazeta Uniwersytecka [University Gazette]* and are publish their works in *Medical Library Forum*. In addition, two members of the team cooperate with the EBIB Association, and the library team supports the University Press by providing content for the Lower Silesian Digital Library. Librarians are also part of the editorial team for jubilee monographs and similar publications. They support the university's initiatives but do not conduct independent publishing activities.

The Director of the Main Library of the Pomeranian Medical University in Szczecin is the editor-in-chief of *Biuletyn Informacyjny (Information Bulletin)*, but there is no unit within the library that can be described as a publishing house.

Other medical university libraries in Poland do not publish. Thus, it can be concluded that publishing by university libraries is rare in Poland, and scientific publications aimed at people interested in medical, pharmaceutical and health sciences are published solely by the Information and Library Centre, Medical University in Łódź (CIB, UM in Łódź).

Publishing activities by academic libraries at non-medical universities, however, have been launched around Poland: at the Library of the Lublin University of Technology [23], the Library of the Łódź University of Technology [24], the Main Library of the University of Opole (library cooperation with university publishers in the development of a journal platform) [25] and the University Library in Poznań [26].

Polish academic libraries are beginning to recognize the value of engaging in similar initiatives,

both through cooperation with university publishers and through managing publishing by the library. It is often emphasized in the literature that libraries, as places for providing and storing materials, are also appropriate locations for publishing activities [11, 27].

ABOUT THE UMEDICAL REPORTS INITIATIVE

The UMR series aims to consolidate the results of scientific activities of researchers, healthcare professionals, PhD students and other students, particularly those associated with UM in Łódź, but not exclusively. The goal is to publish original solutions to scientific problems and achievements that significantly contribute to pharmaceutical sciences, medical sciences, health sciences and work of a related or interdisciplinary nature. The series also includes monographs summarizing scientific accomplishments as well as papers by young authors who can share valuable research findings [1]. The project was inspired by the idea of open access, which benefits both authors and readers. All monographs are disseminated online: on the publishing house's website umed.pl, under the "Publications" tab, and in CYBRA Łódź Regional Digital Library, under the "Monographs UMedical Reports" collection. Thus the project implements UM in Łódź's institutional policy of openness [28]. As Sarah Lippincott emphasizes, the most common form of activity for library publishers is publishing OA journals, followed by monographs [29]. The CIB project therefore fits the definition of library publishing perfectly.

UM in Łódź Publishing House (and thus the UMR series) is among the publishers listed in a statement released by the Minister of Science and Higher Education on September 29, 2020, regarding the list of publishers publishing peer-reviewed scientific monographs (level I, unique publisher identifier: 60000) [30].

The series is associated with UM in Łódź on many levels:

- organisational – UMR is an organ of the Publishing House of UM in Łódź;
- human resources – people directly involved in the project are university employees;
- beneficiaries – students and university employees are the most frequent users of the monographs;
- visual identification – the logo and aesthetics of the publications and website refer to the style of the university's materials (see il. 1).

il. 1. UMedical Reports series logo. Source: editorial materials

It should be noted that all submitted scientific works undergo a rigorous review process following good publication practice principles. For the publication of a monograph or a chapter, authors are awarded 80 and 20 ministerial points – respectively, in accordance with the principles for the evaluation of the quality of scientific activity [1].

Starting April 1, 2022, publishing a monograph involves a publication fee:

- publication of an authored monograph for authors outside UM in Łódź – PLN 1,500 (+ VAT);
- publication of an authored monograph for authors affiliated with UM in Łódź – PLN 1,000 (+ VAT);
- publication of a chapter in a multi-authored monograph for authors outside UM in Łódź – PLN 500 (+ VAT);
- publication of a chapter in a multi-authored monograph for authors affiliated with UM in Łódź – PLN 350 (+ VAT) [31].

By the end of 2022, 26 reviewed monographs had been published in the series – the majority in Polish, some entirely in English or with individual chapters in English [32, 33]. Some monographs, due to their length, are divided into parts (*Influence of selected types of professional and non-professional activity on the health-related quality of life, Emergency medicine and simulation-based education, Problems in contemporary medicine, Emergency treatment of body injuries in paediatric traumatology, The most frequent pregnancy complications, Diagnosis and treatment of diseases of the stomatognathic system*) [32, 33].

Analysing the trends in library publishing mentioned by Schlosser [5] and discussed in the previous part of the article, it can be concluded that the UMR project does not fit entirely into these trends:

- **responsiveness** – the series was created in response to the needs of the academic community. The initial goal was to provide students with compendiums of knowledge that would contain the most important topics for subject exams. Over time, the needs expanded to other publications, and young

researchers willing to share their research results became welcome contributors;

- **core services** – only monographs related to medical, pharmaceutical and health sciences are published, indicating a narrow publishing profile;
- **partnership** – effective communication between librarians and researchers is crucial for the project's organizational and substantive functioning;
- **openness** – all publications are made available under open access on a CC BY license;
- **experimentation** – due to the project's high degree of flexibility, cooperation methods can be constantly improved, and making changes is not as cumbersome an undertaking in a small editorial office as it would be in a large scientific publisher;
- **pedagogy** – during individual consultations and training in scientific information, for students (e.g., library orientation) as well as university employees (e.g., training for academic teachers as part of EU-funded projects), librarians can address issues relating to scientific publishing and encourage collaboration while also contributing valuable content.

AIM AND METHODS

The research focused on the publishing activity of libraries, particularly medical libraries, with the primary research goals of understanding the activities of individual institutions in the context of implementing Open Access (OA) and of presenting the UMedical Reports publishing initiative in comparison to other library publishing projects in Poland and around the world. An additional practical goal was to analyse the external and internal landscape of the UMR series, allowing for conclusions to be drawn from its functioning to date.

To conduct a comparative analysis of the activities of medical university libraries and the UMR series in the context of OA policy implementation, two key issues were examined: (1) the activities of the UMR series in comparison to medical libraries worldwide (those belonging to the Library Publishing Collaboration project); (2) the activities of the UMR series in comparison to medical university libraries in Poland.

A detailed discussion of the series' activities was made possible through data obtained during an interview with the secretary of the editorial board. During the conversation that took place on January 16, 2023, additional questions were asked, supplementing the questionnaire prepared

previously (see Appendix 1). Answers were sought to questions regarding: the role of librarians, especially the secretary of the editorial board, in the project; the significance of the library in the scientific publishing process; initial actions aimed at the creation of the series; promotional activities to increase awareness of UMR and encourage potential authors to publish in it.

After the interview, the editorial board's actions to date were evaluated. Using a heuristic method – SWOT analysis – positive and negative aspects of UMR's activities were identified for the sake of minimizing threats to the project and its weaknesses.

COMPARATIVE ANALYSIS

The key aspects considered in comparing the publishing activities of academic libraries worldwide (with an emphasis on medical institutions) with the activities of CIB UM in Łódź are:

- type of institution – out of 145 units participating in the LPC, 132 are strictly academic libraries;
- publishing activities focused on open access – 79 units received the maximum OA score on a 1–5 scale;
- disciplines and specializations related to medical, pharmaceutical and health sciences: medical sciences – 8 units, health sciences – 9 units, pharmaceutical sciences – 1 unit;
- types of materials published – only one institution (Amherst College Press) publishes exclusively monographs; 80 units publish monographs and other materials [10].

It was found that even foreign library publishers rarely take on the challenge of publishing monographs on topics to which successive volumes of UMR have been devoted, which contributes to the unique character of the series. It should also be noted that publishing monographs is not the main activity for the vast majority of units participating in the LPC. Most library publishers are academic libraries, and about half of the units focus entirely on providing content on OA terms.

Libraries at Polish medical universities do not commonly engage in publishing. Apart from the CIB UM in Łódź and the Main Library of the Medical University of Warsaw, medical librarians are not involved in publishing activities. Additionally, only the library of Łódź University publishes monographs dedicated to fields closely related to the university's profile, rather than, for example, issuing publications on library science and related fields.

Therefore, the unique character of the UMR series manifests itself in three main aspects: the type and subject matter of the materials it publishes, open access to monographs, and the involvement of medical librarians. It is a unique project among Polish medical libraries, which do not typically engage in such activities.

INDIVIDUAL INTERVIEW

In an individual interview, UMR editorial board secretary Magdalena Kokosińska, who is responsible for editing and proofreading texts and coordinating all publishing processes in the UMR, was asked in detail about how the series arose. The previously prepared questionnaire, supplemented during the conversation with additional questions (an unstructured interview was chosen), consisted of 12 open-ended questions (see Appendix 2). The answers were used to develop information about the genesis of the series, the role of librarians in the project, and the promotion and plans of UMR.

The editorial secretary performs several duties relating to publishing work. These include: contacting authors, answering all their questions and concerns; contacting the Scientific Council – sending submissions for review, clearing up doubts and explaining organisational matters; managing the publishing house's website and Facebook profile; editing and proofreading texts; general supervision over the publication process of monographs; assigning ISBN numbers to monographs.

The editorial secretary also makes decisions in many technical matters: she checks whether submissions meet editorial requirements and, if necessary, sends files back to authors for correction. She also decides whether texts have the correct format and are ready to be sent to the lead editor and then to review. She ensures that submissions have the appropriate bibliographic style (Harvard style) and are formatted according to UMR standards [34]. She makes sure that all essential documents and declarations have been submitted, and that graphic materials are in JPG format. Kokosińska's voice is also crucial when it comes to language issues during editing and proofreading. Finally, the editorial secretary participates in website administration and deals with UMR's Facebook profile.

The first discussions on establishing the UMR series took place in mid-2019 between the project's initiators: Witold Kozakiewicz, Director of the CIB

at UM of Łódź, and Professor Lucyna Woźniak, MD, PhD, Vice-Rector for Science and International Cooperation at the University of Łódź, as well as between Kozakiewicz and the Chancellor of the University of Łódź, Jacek Grabowski. In April 2020, the working team held its first meetings. The team consisted of Kozakiewicz and Dr. Paulina Hejduk, head of the UM Support Centre for Science in Łódź. Kozakiewicz recommended Kokosińska for the role of editorial secretary, a motion that was positively received by all those involved in the project.

Kokosińska mentioned other people involved in the project: four female professors in the Scientific Council representing different faculties and disciplines [21]; three librarians in the CIB; an English translator from the Centre for Foreign Language Teaching; an IT specialist in the CIB; IT specialists at the University of Łódź's IT and Telecommunications Centre.

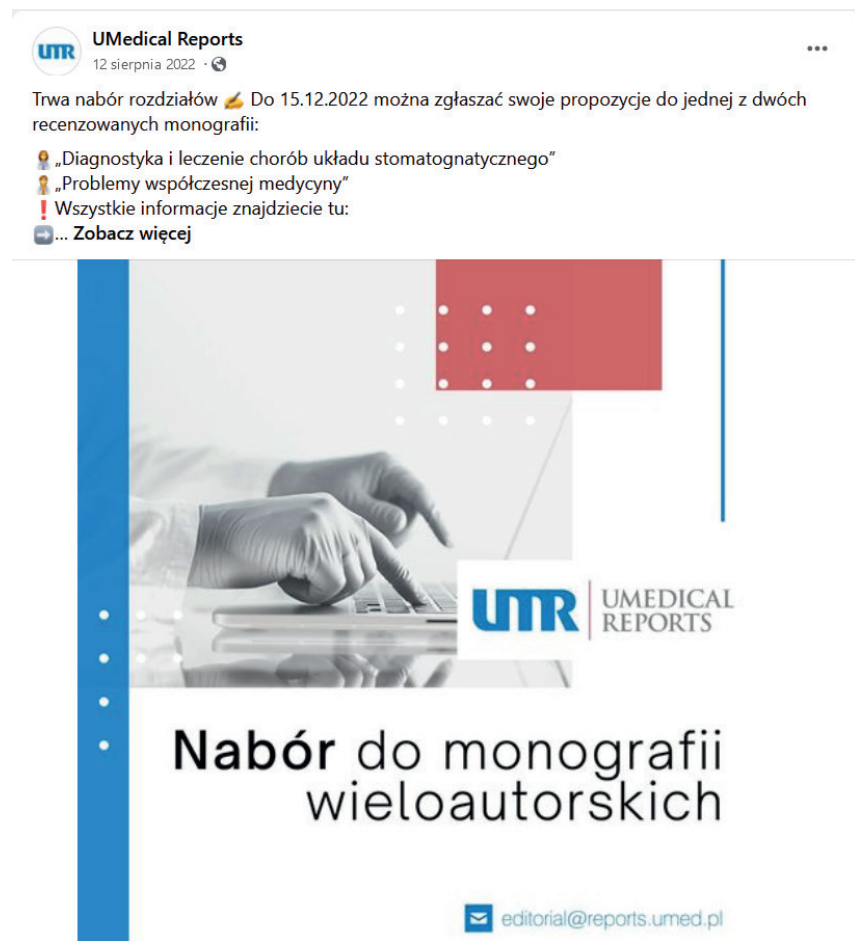
Kokosińska said the challenge was to convince everyone involved in the initial stage of the series development that editorial work and language correction are necessary and significant in the publishing process. She also has had to cope with a lack of trust in her knowledge and expertise in scientific publishing, which can negatively affect author-editor relationships. During discussions with authors, she said, it's crucial to maintain a respectful attitude while being firm when necessary, which she considers one of the more challenging aspects of her work. She also indicated that the overall organization of the publishing house is not ideal. The limited size of the team, lack of a separate position devoted to text layout, and inability to publish texts other than monographs are additional problems that would require more funding and changes to the team to rectify.

The editorial secretary mentioned several promotional activities that had been undertaken, were currently under way, or will be undertaken to ramp up the series' visibility. These include: local and international presentations and speeches (such as the annual presentation during the Open Access Seminar held during Open Access Week and Kokosińska's speech at the international EAHIL 2022 conference); promotion on social media (see il. 2); oral promotion during various meetings with lecturers and students (such as training on Creative Commons licenses conducted by the Department of Scientific Information and User Support); promotional articles in *UM Magazine*, published by the Medical University Promotion Office in Łódź [35];

The team plans to make further presentations at conferences, write articles for professional

journals, and participate in various university initiatives to encourage potential authors, especially young researchers, to publish in UMR.

digital library. The Scientific Council only performs substantive reviews of texts. CIB librarians' involvement means that the series informally falls within

Il. 2. One of the posts on the UMedical Reports Facebook fan page - screenshot¹

THE ROLE OF LIBRARIANS IN THE PROJECT

As University of San Francisco librarian Charlotte Roh argues, "Publishing is an extension of what a librarian has always done" [29]. Issues relating to scientific publishing and the publishing process are something that librarians deal with daily, which is why their involvement is so important. In the UMR project, three librarians from CIB are actively involved, ensuring a consistent editorial format while conducting editing and proofreading as well as dealing with organizational matters.

Kokosińska emphasized that in her view, librarians largely produce the series, as most of the tasks rest on their shoulders: the general organization of daily work and contacts with authors, as well as editing, proofreading, typesetting and publishing in the

the purview of the library (for example, the publication fee goes to a sub-account belonging to CIB). The Secretary of the Editorial Board highlighted the benefits that accrue to libraries participating in the project: increased library visibility, acknowledgment of its employees' knowledge and skills, and building their perception as specialists.

Although the person in charge of substantive matters is the editor-in-chief of the series, Dr. hab. n. farm. Monika A. Olszewska, the majority of organizational issues are handled by Kokosińska, whose formal title is Senior Librarian for Publishing at CIB. Additional support for editing and proofreading, as well as managing social media, which also falls within the publishing secretary's duties, is provided by Anna Sikorska, a junior librarian at the User Services and Reference Department. Typesetting and graphic design are the responsibilities

¹ Source: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=105641022258452&set=a.104016959087525>

of Tomasz Przybył, a librarian-specialist in digital collections at the CIB IT Department [36]. Microsoft Word was the software initially used for typesetting and e-book cover design, but it proved to be insufficient. Currently, Adobe InDesign software is used. As Kokosińska emphasized in the interview, due to growing interest in publishing monographs in UMR, a position solely responsible for preparing texts for publication should be added to the team.

An important aspect of working on a monograph series is the efficient coordination of the publishing process. The main communication channel with authors has become the editorial email address of the publishing house – editorial@reports.umed.pl [37] – which is also overseen by Kokosińska. Contacting authors via email allows, among other things: acquiring new monographs; quickly familiarizing authors with the editorial process; obtaining manuscripts and necessary

documents more efficiently; consulting on subsequent stages of proofreading, editing and typesetting; notifying authors about the publication of their monograph/chapter.

It is the responsibility of the editorial team, especially the librarians, to effectively collaborate with university departments and establish contacts – not only with authors but also with subject editors and reviewers. It's also important to maintain good relationships with authors who may wish to publish future manuscripts in the series. Good author-editor relationships yield many mutual benefits, such as quick problem-solving or expediting of the time-consuming editorial process.

Kokosińska also said that CIB editorial team members need to balance their publishing commitments with their regular library duties. Excellent work organization and decision-making (e.g., in terms of

setting deadlines) based on one's intuition and experience are essential in this regard.

As most editorial activities take place within the CIB, it has become an integral part of the UMR project, along with its librarians, whose role and assistance seem invaluable.

After the interview with Magdalena Kokosińska, detailed information about the series was gathered in Appendix 1, using a form adapted to the type of publishing activity of UMR, available in the Library Publishing Directory 2022 [10].

SWOT ANALYSIS

In order to explore and analyse the internal and external environment of CIB and the UMR series, an evaluation of their activities to date was performed

Table 1. SWOT analysis – an evaluation of UMR activities to date

Strengths	Weaknesses	Opportunities	Threats
promotional activities at national and international conferences (presenting the series in papers)	during periods of high workload, the publishing process slows down due to limited editorial staff	increasing popularity of the series on social media (Facebook fan page)	delays in the publishing process due to failure to respond by authors and/or reviewers
knowledge of academic librarians about the specifics of scholarly publishing	the need to combine the role of a librarian with editorial tasks sometimes delays the publishing process	growing interest in the series by researchers from the University of Łódź and other institutions	lack of awareness of the series' existence
increased number of interactions between academic staff and CIB	lack of a dedicated position for typesetting tasks (specialised software is managed by one of the library staff)	growing interest in publishing under open licenses and the open access movement	authors' concerns about publishing under open licenses
free access to publications under an open license, eliminating the need for expensive subscriptions	lack of specialised publishing management software (the entire process is mainly conducted via email)	use of monographs by university lecturers as learning materials for students (the original intention was for UMR to deliver main textbooks for learning the subjects)	concerns of readers and authors about the quality of materials available under open access
electronic access to publications, facilitating reach to a larger number of readers	lack of a print version, which may be more accessible to some readers	the efficiency of the publishing process resulting in long-term collaboration with authors	non-compliance of authors with instructions and templates, which significantly delays the publishing process
low publication fees compared to other publishers	restriction of publications to single- and multi-author monographs (not a scientific journal)	increased financial investment in the UMR project, allowing for an increase in staff positions, remuneration of reviewers, and expediting of the publishing process	Intense competition in the scientific publishing market (threat from large publishing houses)
motivating librarians who want to improve their skills in various publishing-related areas	lower prestige of the series due to its relatively short time on the scientific publishing market	participation in projects that enable the acquisition of appropriate software and increase opportunities for promoting the series	
increased opportunities for authors to publish	difficulty finding reviewers due to the lack of remuneration for specialists	recognition of the series through promotional activities at national and international conferences	
quick emails and phone contacts with the editorial team		opportunities provided by online dissemination of publications (cost-effective promotion, easy access for readers)	
scientifically peer-reviewed monographs prepared in accordance with good publishing practices			
publishing monographs in English, making them accessible to a wider audience			
a better start by operating under the banner of a recognized and established university			

using SWOT analysis in comparison to the competition [38], a summary of which is presented in Table 1. The analysis takes into account information obtained during the interview with Kokosińska and our own observations regarding editorial work.

The table clearly shows a preponderance of strengths and opportunities in the UMR environment. This should be considered a good result, especially for a publishing initiative that has only recently emerged in the highly competitive market of scientific publications. The predominant positive external and internal factors allow for the selection of an aggressive strategy (maxi-maxi) [39] for further development of the project.

The analysis of weaknesses should be used to make organizational changes in the editorial office to further increase work efficiency. Some weaknesses, however, cannot be eliminated without adequate funding, the lack of which is the biggest obstacle to improving the editorial office's performance. The improvement that can be implemented the most quickly is installation of publishing process management software, which is planned – as indicated by the interview with a CIB employee – for the near future (the first discussions have already taken place, and the software itself may be free).

The threats identified, largely resulting from poor cooperation with authors and reviewers, could also be limited by installing appropriate software for managing the publishing process (e.g., automatic reminders about upcoming deadlines for submitting manuscripts, making corrections, or submitting reviews; storage of all necessary documents in one place). The editorial team can gradually fill gaps in the knowledge of authors and readers about open access publishing through training and presentations (e.g., a seminar during Open Access Week). Awareness of the series should increase thanks to systematic promotional activities conducted by the UMR team.

CONCLUSIONS

As the analysis shows, the UMR series is a project that stands out among publishing initiatives undertaken by medical libraries in Poland and abroad and is one of few of its kind. It has been shown that, due to its non-standard formula, the series fills a gap in the publishing market. The study allowed us to answer research questions about the role of librarians and the library in the project, actions aimed at creating the series, and its promotional activities to date.

In the case of UMR, librarians are the most important link in the publishing chain. They perform important organizational functions, for example via direct contact with authors. They deal with editing and language corrections and decide the final external appearance of the publication. The library is the cradle and foundation of the initiative, the unit that enables further actions.

It was found that the series was established primarily to provide additional support to students – to furnish them with concise monographs helpful in preparing for exams and gaining knowledge about narrow topics. Much detailed information was also obtained about the series' initiators and the early stages of its development.

UMR is promoted on a small scale: through social media (without sponsored posts), conferences and events (academic), and word-of-mouth marketing (during trainings and other meetings with academic teachers, students and researchers).

The difficulties faced by the UMR project were also identified, as well as its strengths and opportunities that favour further development. The series' problems can largely be attributed to insufficient funding and unsatisfactory contacts between authors and editors. However, it should be emphasized that compared to large scientific publishers, UMR enjoys a favourable position due to its relatively greater strengths and opportunities.

SUMMARY

The UMedical Reports series is gaining interest in the academic community, and the editorial team continues to receive new submissions. The published monographs cover diverse topics ranging from the role of vitamin D to emergency treatment of injuries in paediatric traumatology to artificial intelligence in medicine. As initially intended, the monographs serve as study materials for students' exams. But the initiative has also yielded many benefits to the academic community as well as CIB librarians, helping the latter to develop skills and strengthen cooperation with other university staff.

New submissions are constantly being received, and interest has not flagged even after the introduction of a publication fee starting April 1, 2022 [31] (previously, authors were exempt from the publication fee).

This is undoubtedly a unique initiative in the Polish and international markets. Academic libraries,

even those with a medical profile, usually do not undertake to publish scientific monographs in the medical, pharmaceutical and health sciences fields. Thanks to open access to publications, the monographs reach a wide range of interested parties. Further growth of the project will depend on increased funding for the series' functioning and promotion of the initiative within and outside the university.

WPROWADZENIE

Jedną z inicjatyw podjętych na Uniwersytecie Medycznym (UM) w Łodzi, cieszącą się niemałym zainteresowaniem naukowców pracujących na uczelni, jest seria monografii z zakresu nauk farmaceutycznych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, a także prac o charakterze pokrewnym lub interdyscyplinarnym. Seria UMedical Reports (UMR), organ Wydawnictwa Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, służy publikowaniu w otwartym dostępie (*open access*, OA) oryginalnych monografii naukowych – autorskich lub wieloautorskich – w języku polskim bądź angielskim [1]. Monografie publikowane są na licencji CC BY 4.0 (Uznanie autorstwa), która gwarantuje osobom korzystającym z prac najszerze swobody, co jest kluczową kwestią dla członków redakcji. Publikacje upowszechniane są bez ograniczeń w formie elektronicznej w Łódzkiej Regionalnej Bibliotece Cyfrowej CYBRA, w kolekcji pod nazwą „Monografie UMedical Reports” [2].

Do czynników, które czynią serię UMR unikalną, należy fakt, że w proces wydawniczy zostali włączeni bibliotekarze z Centrum Informacyjno-Bibliotecznego (CIB) UM w Łodzi, ze względu na specyfikę swojej pracy świadomi obowiązków i wyzwań związanych z procesem publikowania naukowego. To jedna z niewielu podobnych inicjatyw zarówno w Polsce, jak i na świecie.

W celu przeprowadzenia gruntownej analizy porównawczej UMR i innych przedsięwzięć w artykule zaprezentowano projekty wydawnicze bibliotek (z naciskiem na biblioteki medyczne) na świecie – bazując przede wszystkim na działalności stowarzyszenia Library Publishing Coalition (LPC) – i w Polsce. Następnie omówiono działalność UMR, wykorzystując głównie informacje uzyskane podczas wywiadu indywidualnego z sekretarzem redakcji, uzupełnione informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej serii. Skoncentrowano się na takich aspektach jak: rola sekretarza redakcji w projekcie, początki pracy nad projektem i osoby zaangażowane w powstanie serii, działania promocyjne, rola bibliotekarzy w projekcie. Inicjatywę CIB

porównano z działalnością innych wydawców bibliotecznych należących do LPC, używając formularza opracowanego wcześniej przez stowarzyszenie. W ramach podsumowania dotychczasowych działań i określenia kierunków rozwoju przeprowadzono analizę strategiczną (analizę SWOT) działalności UMR, opartą na informacjach zebranych w trakcie wywiadu z pracownikiem redakcji.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA BIBLIOTEK W POLSCE I NA ŚWIECIE

Naukowa działalność wydawnicza od lat łączy się z bibliotekami, zaangażowanymi w proces nie tylko przez rozpowszechnianie publikacji i dzielenie się wiedzą. Bibliotekarze włączają się także w powstawanie publikacji, niekiedy formując redakcje w strukturach instytucji, w których są zatrudnieni. *Library publishing*, *campus-based publishing* czy *university-based publishing* to inicjatywy, które znane są od początków istnienia uczelni wyższych, ale najbardziej rozwinęły się dzięki zmiennym realiom publikowania – obecnie odbywającego się cyfrowo [3]. Publikowanie biblioteczne jest szczególnie popularne w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie, o czym świadczy istnienie inicjatywy LPC. Do koalicji należą biblioteki akademickie i badawcze oraz konsorcja biblioteczne z całego świata – ale głównie z Ameryki Północnej – które prowadzą lub rozważają programy wydawnicze [4]. W Polsce podobne inicjatywy zyskują obecnie na popularności.

Charakterystyką wydawców bibliotecznych zajęła się Melanie Schlosser. Badaczka podkreśla, że projekty znacząco różnią się od siebie, np. pod względem rodzajów publikowanych materiałów, sposobów zatrudnienia czy wielkości przedsięwzięć – nie istnieje zunifikowany model funkcjonowania [5]. Występują jednak trendy, które można zaobserwować w ruchu *library publishing*:

- **reagowanie na potrzeby** (ang. *responsiveness*) – biblioteki zazwyczaj angażują się w inicjatywy związane z publikowaniem w odpowiedzi na potrzeby swoich lokalnych społeczności;
- **pakiet podstawowych usług** (ang. *core services*) – zwykle działalność opiera się na dostarczaniu bardzo podstawowych usług (takich jak platforma, repozytorium), które nie byłyby opłacalne komercyjnie, ale są wartościowe dla społeczności akademickiej;
- **współpraca** (ang. *partnership*) – dzięki zaangażowaniu w złożony proces wydawniczy bibliotekarze zwiększają liczbę kontaktów z pracownikami naukowymi, wykładowcami

czy studentami, a wzajemny wkład w produkt końcowy skutkuje większym zainteresowaniem biblioteką akademicką, jej działalnością i usługami;

- **otwartość** (ang. *openness*) – rozumiana jako upowszechniająca się praktyka publikowania na zasadach otwartego dostępu (ruch OA);
- **eksperymentowanie** (ang. *experimentation*) – większa elastyczność procesu wydawniczego i mniejsze naciski na generowanie przychodów (ze względu na finansowanie z budżetu biblioteki) powodują, że wydawnictwa biblioteczne mogą swobodniej odkrywać nowe modele funkcjonowania;
- **zaangażowanie pedagogiczne** (ang. *pedagogy*) – związane z mandatem edukacyjnym na korzystanie z informacji; inni wydawcy naukowemu nie mają tak głębokich relacji ze studentami, wykładowcami i podmiotami naukowymi jak biblioteka akademicka [5].

Stowarzyszenie LPC, którego celem jest wzmacnianie społeczności bibliotek zajmujących się publikowaniem naukowym, powstało w 2013 r. [4, 6]. Początkowo, we współpracy z Educopia Institute, w rozwój projektu zaangażowano 61 bibliotek akademickich [6]. Inicjatywa LPC, podobnie jak UMedical Reports, jest odpowiedzią na napędzany komercyjnie rynek publikacji naukowych [1, 4]. Wyłoniła się z rozmów między trzema uczelniami: Purdue University, University of North Texas i Virginia Tech [4, 7]. Podkreślono wówczas, że wydawcom bibliotecznym brakuje gruntu do współpracy i wypracowywania wspólnych rozwiązań [7] – stworzenie sieci bibliotek zaangażowanych w ulepszanie, promowanie i badanie inicjatyw wydawniczych wydaje się zatem w pełni uzasadnione i uzupełnia lukę na rynku publikacji naukowych.

O sukcesie LPC świadczy rozwój stowarzyszenia, udokumentowany w *Library Publishing Directory* – katalogu zawierającym coroczny przegląd działalności wydawniczej bibliotek akademickich i badawczych. Informuje on o liczbie i typach publikacji, usługach, z których mogą skorzystać autorzy, sposobie zatrudnienia i finansowania autorów oraz dalszych planach wydawców bibliotecznych [8]. Dotychczas ukazało się dziewięć katalogów, a od ósmej edycji LPC współpracuje z Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich (International Federation of Library Associations, IFLA) – biblioteki i konsorcja biblioteczne nadsyłają prace, które zostają uwzględnione zarówno w *Library Publishing Directory*, jak i w *IFLA Library Publishing Map* [9, 10], dzięki czemu działalność wydawnicza jest znacznie precyzyjniej dokumentowana i nieustannie rozwijana.

W raporcie LPC poszczególne instytucje są dokładnie scharakteryzowane według kryteriów odpowiednich do profilu działalności, wśród których znajdują się:

- **informacje kontaktowe** – nazwa jednostki wydawniczej, nazwa instytucji centralnej, osoba do kontaktu z instytucji centralnej, bibliotekarz zajmujący się komunikacją naukową i repozytorium, strona internetowa projektu wydawniczego, social media;
- **przebieg programu** – opis misji, rok rozpoczęcia działalności wydawniczej, typ instytucji, sposób organizacji, źródła finansowania (procentowy rozkład), etap projektu (skala 1–3: 1 – pilotaż, 2 – wczesny, 3 – przyjęty), skoncentrowanie na otwartym dostępie (skala 1–5: 1 – nieistotne, 2 – trochę istotne, 3 – istotne, 4 – bardzo istotne, 5 – kompletne), rada doradcza/redakcja (tak/nie);
- **działalność wydawnicza** – rodzaje publikacji, liczba publikacji rozpowszechnionych w roku poprzedzającym (z podziałem na rodzaje), liczba tytułów w OA (z podziałem na rodzaje), formaty medialne, języki publikacji, dyscypliny i specjalizacje (w których publikowano), najważniejsze publikacje, odsetek czasopism recenzowanych, odsetek czasopism pobierających opłaty za publikację, platformy do zarządzania procesem publikacyjnym, strategia ochrony zasobów cyfrowych, usługi dodatkowe;
- **partnerzy** – partnerzy wewnętrzni, otwartość na pracę z partnerami zewnętrznymi, typy publikacji, do których powinni odnosić się partnerzy, przynależność do konsorcjum, w ramach którego działa wydawnictwo (tak/nie), nazwa konsorcjum, relacje między wydawcą bibliotecznym a uniwersyteckim (np. jednostki zintegrowane, oddzielne, partnerskie);
- **informacje dodatkowe** – plany instytucji [10].

Podobny formularz skonstruowano dla serii UMR – szczegółowy opis znajduje się w załączniku 1 do niniejszego artykułu.

W Polsce wydawnicze inicjatywy biblioteczne, jak można przeczytać w tekście Lidii Derfert-Wolf, nazywa się także bibliotecznymi usługami wydawniczymi, edytorskimi usługami bibliotek czy bibliotecznymi edycjami [11]. Bibliotekarze akademicy, poza obowiązkami ściśle związanymi z wykonywanym zawodem, często angażują się w inicjatywy wydawnicze uczelni w sposób niebezpośredni, na zasadzie partnerstwa i wspierania wydawnictw [11], natomiast bezpośrednie koordynowanie wydawnictwa przez bibliotekę jest w Polsce dość świeżym tematem [12].

Działalnością wydawniczą, często z zakresu wąskich dziedzin, zajmują się biblioteki naukowe. Własne wydawnictwo, będące integralną częścią jednostki, prowadzi chociażby Biblioteka Narodowa w Warszawie, która publikuje m.in.: trzy punktowane czasopisma naukowe: „Polish Libraries”, „Notes Konserwatorski” i „Rocznik Biblioteki Narodowej”; monografie naukowe z zakresu nauk humanistycznych, nauk społecznych, nauk teologicznych oraz nauk związanych ze sztuką i muzyką; publikacje powstałe w wyniku badań z zakresu bibliotekoznawstwa, nauki o książce i pokrewnych dziedzin wiedzy (bibliografia narodowa bieżąca, narodowa bibliografia retrospektywna, bibliografia poloników zagranicznych, statystyka wydawnictw krajowych); raporty dotyczące stanu czytelnictwa, stanu bibliotek, praktyk wydawniczych, bibliotecznych i czytelniczych w kraju i za granicą [13].

Warto także wspomnieć o Głównej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie, która obecnie zajmuje się głównie spisem literatury medycznej, czyli Polską Bibliografią Lekarską [14]. Bibliografia jest udostępniana elektronicznie, ale korzystanie z bazy jest płatne. Działalność Głównej Biblioteki Lekarskiej nie wpisuje się zatem w realizację idei OA w bibliotekach medycznych.

Inne biblioteki o statusie ośrodków naukowych angażujące się w niewielkie inicjatywy wydawnicze to przykładowo:

- **Biblioteka Kórnicka** – „kontynuacja edycji źródłowych, opracowania monograficzne, periodyk – „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, w którym zamieszczane są mniejsze rozprawy i edycje źródłowe, sprawozdania z działalności instytucji itp., wreszcie poczynając od lat międzywojennych – inwentarze i katalogi naukowe zbiorów bibliotecznych oraz popularne przewodniki po Muzeum” [15];
- **Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie** – „biblioteka prowadzi ożywioną działalność wydawniczą. Publikuje m.in. „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” i katalogi swoich zbiorów. Książki są dostępne do kupienia w Wydawnictwie PAU” [16];
- **Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego** – wydawane są serie „Sesje Varsavianistyczne” i „Prace Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy”, bibliografie dotyczące Warszawy i województwa mazowieckiego, bibliografia z zakresu historii i krytyki literatury dla dzieci, bibliotekarstwa i czytelnictwa dziecięcego oraz inne drobne publikacje [17];

- **Główna Biblioteka Komunikacyjna** – publikowane są: „Wykaz Ważniejszych Nabytków Głównej Biblioteki Komunikacyjnej”, „Wykaz Czasopism Krajowych i Zagranicznych GBK”, „Przegląd Prasy Technicznej”, czyli głównie zestawienia bibliograficzne, materiały informacyjne i opracowania [18];

- **Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie** – wydawca „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego” (kwartalnika skierowanego do bibliotekarzy i osób zainteresowanych działalnością bibliotek w regionie), literatury naukowej (monografii, tomów pokonferencyjnych), popularnonaukowej i pięknej, tłumaczeń i reprintów dzieł tworzących tradycje intelektualne Szczecina i regionu [19].

W celu określenia, które z bibliotek medycznych uczelni wyższych w Polsce zajmują się działalnością wydawniczą, zapytano o to bibliotekarzy za pośrednictwem poczty elektronicznej. Pod uwagę wzięto biblioteki ośmiu uczelni (z listy wyłączone UM w Łodzi): Uniwersytet Medyczny w Białymstoku; Gdański Uniwersytet Medyczny; Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach; Uniwersytet Medyczny w Lublinie; Uniwersytet Medyczny w Poznaniu; Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie; Warszawski Uniwersytet Medyczny; Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu [20].

W kontekście wydawnictw bibliotecznych funkcjonujących przy bibliotekach medycznych warto najpierw wspomnieć o inicjatywie „Forum Bibliotek Medycznych” („Medical Library Forum”), recenzowanym czasopiśmie naukowym, od 2018 r. wydawanym przez Bibliotekę Główną Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (a wcześniej, w latach 2008–2017, przez CIB UM w Łodzi). Na łamach czasopisma podejmowane są kwestie związane z bibliotekoznawstwem (szczególnie medycznym), informacją naukową, naukami o książce (zwłaszcza medycznej) czy bibliografią i bibliometrią [21]. Periodyk udostępniany jest na licencji CC BY-NC-ND (Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych). Bibliotekarze są tutaj osobami odpowiedzialnymi za kwestie organizacyjne [22] i pełnią w redakcji funkcje: redaktora naczelnego; zastępcy redaktora; osoby odpowiedzialnej za weryfikację i korektę bibliografii; osoby odpowiedzialnej za kwestie finansowe (wystawianie not księgowych, opis merytoryczny faktur, kontakt z uczelnianym działem kontroli finansowej).

Z kolei bibliotekarze z Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu angażują się w przygotowywanie treści do „Gazety Uczelnianej” i chętnie publikują w „Forum Bibliotek

Medycznych”. Dodatkowo dwie osoby z zespołu współpracują ze Stowarzyszeniem EBIB, a zespół biblioteki wspiera wydawnictwo uczelniane poprzez udostępnianie treści w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej. Bibliotekarze należą też do zespołu redakcyjnego monografii jubileuszowych uczelni i podobnych publikacji. Wspomagają inicjatywy uczelniane, jednak samodzielnie nie prowadzą działalności wydawniczej.

Dyrektor Biblioteki Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie jest redaktorem naczelnym „Biuletynu Informacyjnego”, lecz w strukturach biblioteki nie działa żadna jednostka, którą można by określić jako wydawnictwo biblioteczne.

Pozostałe biblioteki uczelni medycznych w Polsce nie prowadzą działalności wydawniczej. Publikowanie biblioteczne w ramach krajowych uczelni medycznych jest zatem rzadkością, a publikacje naukowe skierowane do osób zainteresowanych naukami medycznymi, farmaceutycznymi i o zdrowiu są wydawane wyłącznie w CIB UM w Łodzi.

Więcej przykładów działalności wydawniczej bibliotek akademickich można wymienić wśród projektów uczelni pozamedycznych: Biblioteki Politechniki Lubelskiej [23], Biblioteki Politechniki Łódzkiej [24], Biblioteki Uniwersytetu Opolskiego (współpraca biblioteki z wydawnictwami uczelni w rozwoju platformy czasopism) [25] i Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu [26].

Polskie biblioteki akademickie zaczynają dostrzegać wartość angażowania się w podobne inicjatywy, zarówno poprzez współpracę z wydawnictwami uniwersyteckimi, jak i poprzez zarządzanie wydawnictwem w strukturze biblioteki. W literaturze niejednokrotnie podkreśla się, że biblioteki – jako miejsca udostępniania i przechowywania materiałów – są też odpowiednimi miejscami do ulokowania działalności wydawniczej [11, 27].

O INICJATYWIE UMEDICAL REPORTS

Seria UMR służy utrwalaniu wyników działalności naukowców, pracowników ochrony zdrowia, doktorantów i studentów, szczególnie tych związanych z UM w Łodzi, ale nie tylko. Celem jest publikowanie oryginalnych rozwiązań problemów naukowych i osiągnięć wnoszących znaczny wkład w rozwój nauk farmaceutycznych, nauk medycznych, nauk o zdrowiu i prac o charakterze pokrewnym lub interdyscyplinarnym. W serii ukazują się także

monografie podsumowujące dorobek naukowy, a najmilej widziane są teksty młodych autorów, którzy mogą podzielić się wartościowymi wynikami badań [1]. Projektowi przyświeca idea otwartego dostępu, przynoszącego korzyści zarówno autorom, jak i czytelnikom. Wszystkie monografie rozpowszechniane są online: na stronie internetowej wydawnictwo.umed.pl, w zakładce „Publikacje”, oraz w Łódzkiej Regionalnej Bibliotece Cyfrowej CYBRA, w kolekcji „Monografie UMedical Reports”. Projekt realizuje więc założenia instytucjonalnej polityki otwartości UM w Łodzi [28]. Jak podkreśla Sarah Lippincott, najczęstszą formą działalności wydawców bibliotecznych jest publikowanie w otwartym dostępie czasopism i monografii – odpowiednio na pierwszym i drugim miejscu [29]. Projekt CIB doskonale wpisuje się zatem w definicję wydawcy bibliotecznego.

Wydawnictwo UM w Łodzi (a więc i seria UMR) figuruje w wykazie wydawców ogłoszonym w komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2020 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe (poziom I, unikatowy identyfikator wydawnictwa: 60000) [30].

Seria jest związana z UM w Łodzi na wielu poziomach:

- organizacyjnym – UMR to organ Wydawnictwa Uniwersytetu Medycznego w Łodzi;
- zasobów ludzkich – wszyscy bezpośrednio zaangażowani w projekt to pracownicy uczelni;
- beneficjentów – najchętniej z monografii korzystają studenci i pracownicy uniwersytetu;
- identyfikacji wizualnej – logo oraz estetyka publikacji i strony internetowej nawiązują do stylistyki materiałów promocyjnych uczelni (zob. il. 1).

Il. 1. Logo serii UMedical Reports. Źródło: materiały własne redakcji

Warto dodać, że wszystkie zgłaszane prace naukowe poddawane są rygorystycznemu procesowi recenzji, zgodnie z zasadami dobrej praktyki publikacyjnej. Za publikację monografii oraz rozdziału, autorzy mogą oczekiwać zgodnie z zasadami ewaluacji odpowiednio 80 i 20 punktów ministerialnych [1].

Od 1 kwietnia 2022 r. opublikowanie monografii wiąże się z opłatą publikacyjną:

- publikacja monografii autorskiej dla autorów spoza UM w Łodzi – 1500 PLN (+ VAT);
- publikacja monografii autorskiej dla autorów afiliowanych przy UM w Łodzi – 1000 PLN (+ VAT);
- publikacja rozdziału w monografii wieloautorskiej dla autorów spoza UM w Łodzi – 500 PLN (+ VAT);
- publikacja rozdziału w monografii wieloautorskiej dla autorów afiliowanych przy UM w Łodzi – 350 PLN (+ VAT) [31].

Do końca 2022 r. w serii ukazało się 26 recenzowanych monografii: większość – w języku polskim, niektóre – całkowicie w języku angielskim lub z pojedynczymi rozdziałami w języku angielskim [32, 33]. Zdarza się, że monografie, ze względu na obszerność tekstów, są dzielone na części (*Wpływ wybranych rodzajów aktywności zawodowej i pozazawodowej na jakość życia związaną ze zdrowiem, Medycyna ratunkowa i edukacja z wykorzystaniem symulacji, Problemy współczesnej medycyny, Ratunkowe leczenie obrażeń ciała w traumatologii dziecięcej, Najczęstsze powikłania ciąży, Diagnostyka i leczenie chorób układu stomatognatycznego*) [32, 33].

Analizując trendy w publikowaniu bibliotecznym wymienione przez Schlosser [5] i omówione w poprzedniej części artykułu, śmiało można wysunąć wnioski, że projekt UMR całkowicie się w nie wpisuje:

- **reagowanie na potrzeby** – seria powstała jako odpowiedź na potrzeby społeczności akademickiej. Pierwotnym celem było dostarczenie studentom kompendiów wiedzy, które zawierałyby najważniejsze zagadnienia na egzaminy przedmiotowe. Z czasem potrzeby rozszerzyły się o inne publikacje – mile widziani są młodzi naukowcy chcący podzielić się wynikami swoich badań;
- **pakiet podstawowych usług** – publikowane są tylko monografie związane z naukami medycznymi, farmaceutycznymi i o zdrowiu, co wskazuje na dość wąski profil działalności;
- **współpraca** – dobry kontakt bibliotekarzy z naukowcami jest pod względem organizacyjnym i merytorycznym kluczowy dla funkcjonowania projektu;
- **otwartość** – wszystkie publikacje udostępniane są na zasadach otwartego dostępu na licencji CC BY;
- **eksperymentowanie** – dzięki dużej swobodzie funkcjonowania możliwe jest nieustanne ulepszanie sposobów współpracy, a w małej redakcji zmiany nie są tak uciążliwe, jak w dużym wydawnictwie naukowym;

- **zaangażowanie pedagogiczne** – podczas indywidualnych konsultacji i szkoleń z zakresu informacji naukowej, zarówno dla studentów (np. przysposobienie biblioteczne), jak i dla pracowników uczelni (np. szkolenia dla nauczycieli akademickich w ramach projektów realizowanych z funduszy Unii Europejskiej), bibliotekarze mogą uwzględnić zagadnienia związane z publikowaniem naukowym i zachęcić do współpracy, jednocześnie dostarczając wartościowe treści.

CEL I METODY

Przedmiotem badań uczyniono działalność wydawniczą bibliotek, zwłaszcza bibliotek medycznych. Podstawowymi celami badawczymi były poznanie działalności poszczególnych instytucji w kontekście realizacji idei OA oraz zaprezentowanie inicjatywy wydawniczej UMedical Reports na tle innych projektów publikacyjnych bibliotek w Polsce i na świecie. Dodatkowy cel praktyczny badania stanowiła analiza krajobrazu zewnętrznego i wewnętrznego serii, pozwalająca na wyciągnięcie wniosków z dotychczasowego funkcjonowania UMR.

Próba dokonania analizy porównawczej działalności bibliotek uczelni medycznych i serii UMR w kontekście realizacji polityki OA wymagała zbadania przede wszystkim dwóch kwestii: (1) działalności UMR na tle bibliotek medycznych na świecie (należących do projektu Library Publishing Collaboration); (2) działalności UMR na tle bibliotek uczelni medycznych w Polsce.

Z kolei szczegółowe omówienie działalności serii było możliwe dzięki danym pozyskanym w trakcie wywiadu z sekretarzem redakcji. Podczas rozmowy, która odbyła się 16 stycznia 2023 r., wcześniej przygotowany kwestionariusz (zob. załącznik 1) uzupełniano dodatkowymi pytaniami. Poszukiwano odpowiedzi na pytania o: rolę bibliotekarzy, a zwłaszcza sekretarza redakcji, w projekcie; znaczenie biblioteki w procesie publikowania naukowego; początkowe działania ukierunkowane na powstanie serii; działania promocyjne w celu zwiększenia świadomości istnienia UMR i zachęcenia potencjalnych autorów do publikowania.

Po rozmowie podjęto próbę ewaluacji dotychczasowych działań redakcji. Za pomocą metody heurystycznej – analizy SWOT – udało się ustalić pozytywne i negatywne aspekty działalności UMR, co pozwoliło skoncentrować się na zniwelowaniu zagrożeń i słabych stron projektu.

ANALIZA PORÓWNAWCZA

W kontekście porównania działalności wydawniczej bibliotek akademickich (z naciskiem na instytucje medyczne) na świecie z działalnością CIB UM w Łodzi najistotniejsze wydają się:

- typ instytucji – 132 spośród 145 jednostek uczestniczących w LPC to biblioteki akademickie;
- działalność wydawnicza skoncentrowana na otwartym dostępie – w skali 1–5 maksymalną punktacją otrzymało 79 jednostek;
- dyscypliny i specjalizacje związane z naukami medycznymi, farmaceutycznymi i o zdrowiu: nauki medyczne – 8 jednostek, nauki o zdrowiu – 9 jednostek, nauki farmaceutyczne – 1;
- typy publikowanych materiałów – tylko jedna instytucja (Amherst College Press) publikuje wyłącznie monografie, 80 jednostek publikuje monografie i inne materiały [10].

Z powyższej analizy wynika, że nawet zagranicznymi wydawcy biblioteczni nieczęsto podejmują wyzwania publikowania monografii o tematyce, której poświęcone są kolejne tomy UMR, co wpływa na niezwykły charakter serii. Warto również zauważyć, iż **publikowanie monografii nie jest głównym profilem działalności** zdecydowanej większości jednostek uczestniczących w LPC. Znaczna większość wydawców bibliotecznych to biblioteki akademickie, a ok. połowy jednostek całkowicie koncentruje się na dostarczaniu treści na zasadach OA.

Publikowanie biblioteczne nie jest częstą formą działalności polskich uczelni medycznych. Poza CIB UM w Łodzi i Biblioteką Główną Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego bibliotekarze medyczni nie angażują się w działania wydawnicze. Dodatkowo jedynie biblioteka łódzkiej uczelni publikuje monografie poświęcone dziedzinom ściśle powiązanym z profilem uniwersytetu, a nie np. traktujące o problemach bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych.

Unikalny charakter serii UMR przejawia się zatem w trzech głównych aspektach: typie i tematyce publikowanych materiałów, otwartym dostępie do monografii oraz zaangażowaniu bibliotekarzy medycznych. To projekt wyjątkowy na tle polskich bibliotek medycznych, które raczej nie prowadzą podobnej działalności.

WYWIAD INDYWIDUALNY

O szczegóły powstania serii w wywiadzie indywidualnym zapytano bibliotekarkę z CIB pełniącą

funkcję sekretarza redakcji UMR – mgr Magdalenę Kokosińską, która zajmuje się redakcją i korektą tekstów oraz jest koordynatorką wszystkich procesów związanych z publikowaniem w UMR. Wcześniej przygotowany kwestionariusz, uzupełniony w trakcie rozmowy o dodatkowe pytania (zdecydowano się na wywiad nieskategoryzowany), składał się z 12 pytań otwartych (zob. załącznik 2). Odpowiedzi posłużyły do opracowania informacji dotyczących początków serii, roli bibliotekarzy w projekcie oraz promocji i planów UMR.

Sekretarz redakcji wykonuje szereg obowiązków związanych ze specyfiką pracy wydawniczej. Są to: kontakt z autorami, odpowiadanie na wszystkie pytania i wątpliwości; kontakt z Radą Naukową – przesyłanie prac do opiniowania, wyjaśnianie wątpliwości, sprawy organizacyjne; zarządzanie stroną internetową wydawnictwa i profilem na Facebooku; redakcja i korekta językowa tekstów; ogólny nadzór nad procesem publikacyjnym monografii; przydzielanie monografiom numeru ISBN.

Ponadto sekretarz redakcji jest osobą decyzyjną w wielu kwestiach technicznych: sprawdza, czy prace nadesłane do wydawnictwa spełniają wymagania redakcyjne, i jeśli to konieczne, odsyła pliki autorom do poprawy. Decyduje również, kiedy tekst ma odpowiedni kształt i może zostać przesłany do redaktora prowadzącego, a następnie do recenzji. Dba przede wszystkim o to, by praca zachowywała odpowiedni styl bibliograficzny (styl harwardzki) i była sformatowana według standardów wypracowanych przez UMR [34]. Niezbędne jest też dostarczenie wszystkich dokumentów i oświadczeń oraz grafik w formacie JPG – co również nadzoruje sekretarz. Głos mgr Magdaleny Kokosińskiej jest kluczowy w przypadku kwestii językowych na etapie redakcji i korekty. Sekretarz uczestniczy wreszcie w administrowaniu stroną internetową i sprawuje opiekę nad profilem facebookowym UMR.

Pierwsze rozmowy na temat powstania serii odbyły się w połowie 2019 r. między faktycznymi inicjatorami projektu, dyrektorem CIB UM w Łodzi Witoldem Kozakiewiczem a prof. dr hab. n. med. Lucyną Woźniak, prorektorem ds. rozwoju nauki i współpracy międzynarodowej UM w Łodzi, oraz między dyr. Kozakiewiczem a kanclerzem UM w Łodzi Jackiem Grabowskim. W kwietniu 2020 r. rozpoczęły się spotkania zespołu roboczego. W składzie znaleźli się dyr. Kozakiewicz i dr n. med. Paulina Hejduk, kierownik Centrum Wsparcia

Nauki UM w Łodzi. Ponadto dyr. Kozakiewicz zarekomendował Magdalenę Kokosińską do roli sekretarza wydawnictwa, co spotkało się z pozytywną reakcją wszystkich zaangażowanych w projekt.

Wśród pozostałych osób zaangażowanych w projekt wywiadowana wymienia: cztery panie profesor z Rady Naukowej, reprezentujące odrębne wydziały i dyscypliny [21]; troje bibliotekarzy z CIB; tłumaczkę języka angielskiego z Centrum Nauczania Języków Obcych; informatyka z CIB; informatyków z Centrum Informatyczno-Telekomunikacyjnego UM w Łodzi.

Jak wynika z wywiadu, wyzwaniem było przekonanie wszystkich zaangażowanych w początkowy etap rozwoju serii, że redakcja i korekta językowa są konieczne i mają znaczenie w procesie wydawniczym. Sekretarz redakcji mierzy się także z brakiem zaufania do jej wiedzy i kompetencji w zakresie publikowania naukowego, co może negatywnie wpływać na kontakty autor–redaktor. Podczas rozmów z autorami należy zachować postawę szacunku, a niekiedy jednocześnie być stanowczym – co wywiadowana uważa za kolejny z trudnych aspektów swojej pracy. Ponadto wskazuje na nieidealną ogólną organizację wydawnictwa. Mały zespół, brak osobnego etatu tylko do składu tekstu i brak możliwości publikowania tekstów innych niż monografie to następne kłopotliwe kwestie, które wymagałyby większych nakładów finansowych i zmian w zespole.

Wśród działań promocyjnych, które podejmowano, podejmuje się obecnie lub będzie się podejmować w celu zwiększenia rozpoznawalności serii, sekretarz wymienia: prezentacje i wystąpienia o zasięgu lokalnym (coroczne wystąpienie podczas Seminarium Open Access w trakcie Tygodnia OA) i międzynarodowym (wystąpienie Magdaleny Kokosińskiej na międzynarodowej konferencji EAHIL 2022); promocję w mediach społecznościowych (zob. il. 2); promocję „mówioną” przy okazji rozmaitych spotkań z wykładowcami czy studentami (np. szkoleń na temat licencji Creative Commons prowadzonych przez Oddział Informacji Naukowej i Obsługi Użytkowników); artykuły promocyjne w czasopiśmie uniwersyteckim „UM Magazyn”, wydawanym przez Biuro Promocji UM w Łodzi [35].

Zespół planuje kolejne wystąpienia na konferencjach, pisanie tekstów do prasy fachowej oraz udział w różnych akcjach uczelnianych w celu zachęcenia potencjalnych autorów, szczególnie młodych naukowców, do publikowania.

¹ Źródło: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=105641022258452&set=a.104016959087525>

UMedical Reports
12 sierpnia 2022

Trwa nabór rozdziałów 📄 Do 15.12.2022 można zgłaszać swoje propozycje do jednej z dwóch recenzowanych monografii:

- 📄 „Diagnostyka i leczenie chorób układu stomatognatycznego”
- 📄 „Problemy współczesnej medycyny”

! Wszystkie informacje znajdziecie tu:
➡️ ... Zobaczyć więcej

Nabór do monografii wieloautorskich

editorial@reports.umed.pl

II. 2. Jeden z postów opublikowanych na facebookowym fanpage'u serii UMedical Reports – zrzut ekranu¹

ROLA BIBLIOTEKARZY W PROJEKCIE

Jak przekonuje Charlotte Roh, bibliotekarka z Uniwersytetu San Francisco, „publikowanie jest naturalnym wypełnieniem roli bibliotekarzy jako dysyributorów informacji” [29]. Kwestie publikowania naukowego i procesu wydawniczego to coś, czym bibliotekarze zajmują się na co dzień, dlatego ich zaangażowanie jest tak istotne. W projekcie UMR aktywnie działa troje bibliotekarzy z CIB, którzy dbają o jednolitą formę edytorską, a także odpowiadają za redakcję i korektę językową czy sprawy organizacyjne.

Wywiadowana podkreśliła, że zgodnie z jej odczuciem, to bibliotekarze w dużej mierze tworzą serię, ponieważ właśnie na nich spoczywa większość zadań: zarówno ogólna organizacja codziennej pracy oraz kontakt z autorami, jak i redakcja, korekta, skład tekstu lub publikacja w bibliotece cyfrowej (Rada Naukowa pracuje głównie na poziomie merytorycznym i przeprowadza recenzję naukową tekstów). To zaangażowanie sprawia, że seria nieformalnie znajduje się w strukturze biblioteki (przykładowo opłata publikacyjna wpływa na subkonto należące do CIB). Sekretarz redakcji wyszczególnia korzyści płynące

z udziału bibliotekarzy w projekcie: zwiększenie widoczności biblioteki, docenienie wiedzy i umiejętności jej pracowników, postrzeganie ich jako specjalistów.

Choć w kwestiach merytorycznych osobą decyzyjną jest redaktor naczelna serii – dr hab. n. farm. Monika A. Olszewska, to większością kwestii organizacyjnych zajmuje się sekretarz wydawnictwa – mgr Magdalena Kokosińska, starszy bibliotekarz ds. wydawnictwa w CIB. Dodatkowym wsparciem przy redakcji i korekcie oraz prowadzeniu mediów społecznościowych, które to obowiązki również należą do zadań sekretarza, jest Anna Sikorska, młodszy bibliotekarz z Oddziału Informacji Naukowej i Obsługi Użytkowników. Oprawa graficzna i skład tekstu to zaś obowiązki mgr. Tomasza Przybyła, bibliotekarza – specjalisty ds. zbiorów cyfrowych w Oddziale Technologii Informatycznych CIB [36]. Skład tekstu i projekt graficzny okładki początkowo tworzono w programie Microsoft Word, który jednak okazał się niewystarczający. Obecnie wykorzystywane jest oprogramowanie Adobe InDesign. Jak podkreśliła w wywiadzie Magdalena Kokosińska, ze względu na rosnące zainteresowanie publikowaniem monografii w UMR należałoby stworzyć specjalny

etat dla osoby, która zajmowałaby się wyłącznie przygotowaniem tekstu do publikacji.

Ważnym elementem pracy nad serią monografii jest sprawne koordynowanie procesu wydawniczego. Głównym kanałem komunikacji z autorami stała się poczta elektroniczna wydawnictwa – editorial@reports.umed.pl [37], nad którą pieczę również sprawuje sekretarz. Kontakt mailowy z autorami pozwala m.in. na: pozyskiwanie nowych monografii; szybkie zapoznanie autorów z procesem redakcyjnym; sprawniejsze pozyskiwanie manuskryptów i niezbędnych dokumentów; konsultowanie kolejnych etapów korekty, redakcji i składu; powiadamianie autorów o publikacji ich monografii/rozdziału.

Na członkach redakcji, w szczególności bibliotekarzach, spoczywa obowiązek efektywnej współpracy z jednostkami uczelni oraz nawiązywania kontaktów – nie tylko z autorami, lecz także z redaktorami merytorycznymi czy recenzentami. Ważne jest też utrzymywanie dobrych relacji z autorami, którzy w przyszłości mogą zechcieć publikować więcej. Dbłość o dobre kontakty na linii autor–redakcja przynosi wiele obopólnych korzyści, takich jak szybkie rozwiązywanie problemów czy przyspieszenie czasochłonnego procesu redakcyjnego.

Poza ww. obowiązkami członków redakcji należy wspomnieć o równoważeniu zobowiązań wydawniczych z funkcjami pełnionymi w bibliotece. Niezbędne są tutaj dobra organizacja pracy i podejmowanie kluczowych decyzji (np. w kontekście ustalania terminów) zgodnie z własną intuicją i doświadczeniem.

Jako że większość działań redakcyjnych odbywa się w murach CIB, biblioteka stała się nieodłączną częścią przedsięwzięcia, a wraz z nią – bibliotekarze, których rola i pomoc wydają się nieocenione.

Po wywiadzie z Magdaleną Kokosińską szczegółowe informacje na temat serii zebrano w załączniku 1, wykorzystując formularz dostosowany do rodzaju działalności wydawniczej UMR, dostępny w katalogu *Library Publishing Directory 2022* [10].

ANALIZA SWOT

W celu rozpoznania i przeanalizowania wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia wydawnictwa i serii UMR podjęto również próbę ewaluacji dotychczasowych działań. Aby ocenić, jak seria prezentuje się na tle konkurencji, przeprowadzono analizę SWOT [38], której podsumowanie znajduje

Tab. 1. Analiza SWOT – próba ewaluacji dotychczasowych działań

Mocne strony (pozytywne wewnętrzne)	Słabe strony (negatywne wewnętrzne)	Szanse (pozytywne zewnętrzne)	Zagrożenia (negatywne zewnętrzne)
działania promocyjne na konferencjach krajowych i zagranicznych (prezentowanie serii w referatach)	w okresie większego obłożenia obowiązkami – spowolniony proces publikacyjny ze względu na nieliczny personel redakcji	rosnąca popularność mediów społecznościowych serii (fanpage na Facebooku)	opóźnienia procesu publikowania związane z – niekiedy kilkumiesięcznym – brakiem odzewu od autorów i/lub recenzentów
znajomość specyfiki publikowania naukowego przez bibliotekarzy akademickich	potrzeba łączenia roli bibliotekarza i zadań w redakcji, co czasem opóźnia proces publikacyjny	rosnące zainteresowanie serią ze strony pracowników naukowych UM w Łodzi i innych uczelni	brak świadomości istnienia serii
większa liczba kontaktów pracowników naukowych z CIB	brak osobnego etatu dla osoby odpowiedzialnej za skład tekstu (specjalistycznym oprogramowaniem zajmuje się jeden z pracowników biblioteki)	rosnące zainteresowanie publikowaniem na otwartych licencjach i ruchem open access	obawy autorów przed publikowaniem na otwartych licencjach
darmowy dostęp do publikacji na otwartej licencji, brak potrzeby kosztownego subskrybowania bazy przez potencjalnych czytelników	brak specjalistycznego oprogramowania do zarządzania procesem publikacyjnym (cały proces odbywa się niemal wyłącznie za pomocą poczty elektronicznej)	wykorzystywanie monografii przez wykładowców uczelni jako materiałów do nauki dla studentów (pierwotnym zamiarem była dostępność UMR jako głównych podręczników do nauki przedmiotów)	obawy czytelników i autorów, że materiały dostępne na otwartych licencjach są gorszej jakości
dostęp elektroniczny do publikacji, ułatwiający dotarcie do większej liczby czytelników	brak wersji papierowej, bardziej przystępnej dla części czytelników	efektywność procesu wydawniczego skutkująca długofalową współpracą z autorami	niestosowanie się autorów do instrukcji i szablonów, co znacząco opóźnia proces wydawniczy
niska opłata publikacyjna w porównaniu z konkurencyjnymi wydawnictwami	ograniczenie publikacji do monografii autorskich i wieloautorskich (nie jest to czasopismo naukowe)	zwiększenie nakładów finansowych na projekt UMR, co pozwoli na zwiększenie liczby etatów i nagradzanie recenzentów oraz przyspieszy proces publikacyjny	duża konkurencja na rynku publikacji naukowych (zagrożenie ze strony dużych koncernów wydawniczych)
motywacja bibliotekarzy do podnoszenia kompetencji w różnych obszarach związanych z publikowaniem	niższy prestiż serii ze względu na krótki czas funkcjonowania na rynku publikacji naukowych	udział w projektach, co pozwoli na zakup odpowiedniego oprogramowania i zwiększy szansę na promocję serii	
większe szanse dla autorów na publikację w wydawnictwie	trudność ze znalezieniem recenzentów, wynikająca z braku wynagrodzenia dla specjalistów	docenienie serii dzięki działaniom promocyjnym na konferencjach krajowych i zagranicznych	
szybki kontakt mailowy i telefoniczny z redakcją		możliwości, które dają rozpowszechnianie publikacji online (tania promocja, docieranie do czytelników w łatwy sposób)	
monografie recenzowane naukowo i przygotowywane w zgodzie z dobrymi praktykami publikacyjnymi			
publikowanie monografii także w języku angielskim, dzięki czemu mogą one trafić do szerszego grona odbiorców – zarówno studentów anglojęzycznych, jak i innych zainteresowanych			
lepszy start dzięki działaniu pod szyldem rozpoznawalnej i uznanej uczelni			

się w tabeli 1. W analizie uwzględniono zarówno informacje pozyskane w trakcie wywiadu z Magdaleną Kokosińską, jak i własne spostrzeżenia dotyczące pracy redakcyjnej.

Widoczną w tabeli przewagę mocnych stron i szans w otoczeniu UMR trzeba uznać za dobry wynik – zwłaszcza w przypadku inicjatywy wydawniczej, która powstała dopiero niedawno, i to na bardzo obleganym rynku publikacji naukowych. Dominujące czynniki pozytywne zewnętrzne i pozytywne wewnętrzne pozwalają na wybór strategii

agresywnej (maxi-maxi) [39] dalszego rozwoju projektu.

Analizę słabych stron należy wykorzystać do wprowadzenia zmian organizacyjnych w redakcji, co dodatkowo zwiększy wydajność pracy. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że części słabych stron nie można zniwelować bez odpowiedniego finansowania, a to dla redakcji największa z barier. Najszybciej zrealizowane zostanie wdrożenie oprogramowania do zarządzania procesem publikacyjnym, zaplanowane – jak wynika z wywiadu

z pracownikiem CIB – na najbliższą przyszłość (odbyły się już pierwsze rozmowy, a samo oprogramowanie może być bezpłatne).

Zidentyfikowane zagrożenia, wynikające w dużej mierze z nieskutecznej współpracy z autorami i recenzentami, można częściowo ograniczyć dzięki wprowadzeniu odpowiedniego oprogramowania do zarządzania procesem publikacyjnym (np. automatyczne przypomnienia o nadchodzących terminach oddania manuskryptu, wprowadzenia poprawek czy oddania recenzji,

przechowywanie wszystkich niezbędnych dokumentów w jednym miejscu). Braki w wiedzy autorów i czytelników na temat publikacji w otwartym dostępie redakcja będzie stopniowo uzupełniać dzięki szkoleniom i wystąpieniom (np. seminarium z okazji Tygodnia Open Access). Świadomość istnienia serii zwiększy się za to dzięki systematycznym działaniom promocyjnym zespołu UMR.

WNIOSKI

Jak wynika z analizy, seria UMR to projekt, który wyróżnia się na tle inicjatyw wydawniczych podejmowanych przez biblioteki medyczne w Polsce i za granicą i jest jednym z niewielu o takim charakterze. Wykazano, że za sprawą swojej niestandardowej formuły uzupełnia lukę na rynku publikacyjnym. Badanie pozwoliło odpowiedzieć na pytania badawcze o rolę bibliotekarzy i biblioteki w projekcie, działania ukierunkowane na powstanie serii i dotychczasowe działania promocyjne.

W przypadku UMR bibliotekarze są najważniejszym ogniwem procesu wydawniczego. Pełnią istotne funkcje organizacyjne, np. za sprawą bezpośredniego kontaktu z autorami. Zajmują się redakcją i korektą językową oraz decydują o ostatecznym wyglądzie zewnętrznym publikacji. Biblioteka jest kolebką i fundamentem inicjatywy, jednostką umożliwiającą dalsze działania.

Ustalono, że pierwotnym celem stworzenia serii było zapewnienie dodatkowego wsparcia studentom – dostarczenie treściwych monografii pomocnych w przygotowaniu do egzaminów i zdobywaniu wiedzy z zakresu węższych zagadnień. Zdobyto także wiele szczegółowych informacji na temat inicjatorów i początkowych etapów rozwoju serii.

Promocja UMR odbywa się przede wszystkim na niewielką skalę: przez media społecznościowe (bez postów sponsorowanych), konferencje i wydarzenia (głównie uczelniane) oraz marketing szeptany (przy okazji szkoleń i innych spotkań z nauczycielami akademickimi, studentami, naukowcami).

Określono też, z jakimi trudnościami zmagają się projekt UMR oraz jakie mocne strony i szanse sprzyjają dalszemu rozwojowi. Problemy serii wynikają w szczególności z niewystarczających nakładów finansowych i niesatysfakcjonujących kontaktów na linii autor–redakcja. Należy natomiast podkreślić, że na tle dużych wydawnictw naukowych UMR znajduje się na korzystnej

pozycji ze względu na wspomnianą już przewagę mocnych stron i szans.

PODSUMOWANIE

Seria UMedical Reports cieszy się zainteresowaniem środowiska akademickiego, a redakcja wciąż pozyskuje nowe teksty. Powstały monografie o różnorodnej tematyce – od działania witaminy D, przez ratunkowe leczenie obrażeń ciała w traumatologii dziecięcej, po sztuczną inteligencję w medycynie. Opublikowane monografie, tak jak na początku zakładano, służą studentom jako materiały do egzaminów. Dodatkowo inicjatywa przynosi wiele korzyści zarówno środowisku naukowemu, jak i bibliotekarzom z CIB, którzy rozwijają swoje kompetencje i zacieśniają współpracę z innymi pracownikami uczelni.

Nieustannie zgłaszane są nowe teksty. Zainteresowanie nie spadło po wprowadzeniu obowiązku uiszczania opłaty publikacyjnej dla tekstów zgłoszonych po 1 kwietnia 2022 r. [31] (wcześniej autorzy byli zwolnieni z opłaty publikacyjnej).

Jest to niewątpliwie inicjatywa unikalna na rynku polskim i światowym. Biblioteki akademickie, nawet o profilu medycznym, z reguły nie podejmują się publikowania monografii naukowych z zakresu nauk medycznych, nauk farmaceutycznych i nauk o zdrowiu. Dzięki otwartemu dostępowi do publikacji monografie trafiają do szerokiego grona zainteresowanych. Dalszy rozwój projektu związany będzie ze zwiększeniem nakładów finansowych na funkcjonowanie serii oraz promowaniem inicjatywy wewnątrz uczelni i poza jej murami.

REFERENCE LIST

1. Cele i zadania [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/o-nas/cele-i-zadania/>
2. Kolekcja Monografie UMedical Reports [Internet]. Łódzka Regionalna Biblioteka Cyfrowa; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://cybra.lodz.pl/dlibra/collectiondescription/138>
3. Crow R. University-based Publishing Partnerships: A Guide to Critical Issues. *Against the Grain*. 2008;20(6):18–22. doi: 10.7771/2380-176X.2601
4. About Us [Internet]. Library Publishing Coalition; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://librarypublishing.org/about/>

5. Schlosser M. Building capacity for academy-owned publishing through the library publishing coalition. *Library Trends*. 2018;67(2):359–75.
6. Leach-Murray S. Library Publishing Coalition. *Technical Services Quarterly*. 2020;37(3):338–40. doi: 10.1080/07317131.2020.1768712
7. Lippincott SK. The Library Publishing Coalition: organizing libraries to enhance scholarly publishing. *Insights*. 2016;29(2):186–90. doi: 10.1629/uksg.296
8. Library Publishing Directory [Internet]. Library Publishing Coalition; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://librarypublishing.org/about/>
9. Global Library Publishing Map [Internet]. IFLA Special Interest Group Library Publishing; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://lib-pub.org/>
10. Library Publishing Directory. Library Publishing Coalition, editor. Atlanta: Library Publishing Coalition; 2022.
11. Derfert-Wolf L. Działalność wydawnicza bibliotek szkół wyższych w rozwoju komunikacji naukowej. *Biuletyn EBIB*. 2022;(1):1–14.
12. Karwasińska E. Biblioteczne usługi wydawnicze – nowa rola biblioteki naukowej. In: Kulczycki E, editor. *Komunikacja naukowa w humanistyce*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe IF UAM; 2017. pp. 237–63.
13. Wydawnictwo [Internet]. Biblioteka Narodowa; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.bn.org.pl/wydawnictwo>
14. Polska Bibliografia Lekarska [Internet]. Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.gbl.waw.pl/p/polska-bibliografia-lekarska>
15. Wydawnictwa Biblioteki [Internet]. Polska Akademia Nauk Biblioteka Kónicka; [cited 28.06.2023.] Available from: <http://www.bkpan.poznan.pl/biblioteka/wydawnictwa/>
16. Publikacje [Internet]. Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie; [cited 28.06.2023.] Available from: <http://149.156.51.45/dzialalnosc/publikacje>
17. Wydawnictwa Biblioteki [Internet]. Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.koszykowa.pl/dla-czytelnikow/o-bibliotece/wydawnictwa-biblioteki>
18. Wydawnictwa GBK [Internet]. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.gov.pl/web/glowna-biblioteka-komunikacyjna/wydawnictwa-gbk>
19. O Nas [Internet]. Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.ksiaznica.szczecin.pl/o-nas>

20. Uczelnie medyczne [Internet]. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/uczelnie-medyczne1>
21. About the Journal [Internet]. Medical Library Forum; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://fbm.wum.edu.pl/about-the-journal>
22. Editorial Team [Internet]. Medical Library Forum; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://fbm.wum.edu.pl/editorial-team>
23. Gajda J, Pełka-Smętek K. Wydawnictwo w bibliotece – przypadek Politechniki Lubelskiej. *Biuletyn EBIB*. 2022;(1):1–6.
24. Szczepaniak J. Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej. *Biuletyn EBIB*. 2022;(1):1–10.
25. Szewczyk-Kłós D, Wierzbička-Próchniak D. Platforma czasopism Uniwersytetu Opolskiego jako nowa forma działalności wydawniczej biblioteki. *Biuletyn EBIB*. 2022;(1):1–8.
26. Publikacje [Internet]. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://lib.amu.edu.pl/publikacje/>
27. Wojciechowski J. Biblioteka akademicka jako wydawca. In: *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów: konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: materiały konferencyjne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej; 2011. pp. 13–28.
28. Polityka otwartości [Internet]. Centrum Informacyjno-Biblioteczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://cib.umed.pl/polityka-otwartosci/>
29. Lippincott SK. Library as publisher: new models of scholarly communication for a new era. United States of America: ATG LLC (Media); 2017.
30. Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2020 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe.
31. Koszty Publikacji [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/dla-autorow/koszty-publicacji/>
32. Publikacje 2021 [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/publikacje/2021-2/>
33. Publikacje 2022 [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/publikacje/2022-2/>
34. Szablon [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/dla-autorow/szablon/>
35. Kokosińska M. Naukowcu, po co ci biblioteka? *UM Magazyn*. 2023;(1):61–4.
36. Redakcja [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/o-nas/redakcja/>
37. Kontakt [Internet]. Uniwersytet Medyczny w Łodzi; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://wydawnictwo.umed.pl/kontakt/>
38. Teoli D, Sanvictores T, An J. *SWOT Analysis*. In: *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2022.
39. Gierszewska G, Romanowska M. *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne; 2017.

Anna Sikorska

Information and Library Center, Medical Library of Łódź, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9546-5630>

Correspondence: anna.sikorska@umed.lodz.pl

Appendix 1

UMedical Reports series form prepared based on the Library Publishing Directory

Information and Library Centre, Medical University of Łódź
UMedical Reports series, Medical University of Łódź Publishing House
Primary unit: Information and Library Centre

Primary contact:

Witold Kozakiewicz
Director of the Information and Library Centre
+48 42 272 54 02
cib.sekretariat@umed.lodz.pl

Librarian in charge of scholarly communication and repository:

Magdalena Kokosińska
Senior librarian for publishing
+48 42 272 54 23
magdalena.kokosinska@umed.lodz.pl

Website: <https://wydawnictwo.umed.pl/pl/>

Social media: <https://www.facebook.com/UMedicalReports/>

PROGRAM OVERVIEW

Mission statement: "The UMedical Reports publishing series was established as a versatile forum for the exchange of ideas, experiences, and the latest research results of academic and healthcare professionals, doctoral students, and students. In particular, we invite the publication of monographs that summarize scientific achievements, present original solutions to scientific problems, and contribute significantly to the development of the above-mentioned disciplines. We also encourage young authors to publish and share their valuable scientific achievements" [1].

Year publishing activities began: 2020

Institution type: academic library

Organization: services distributed across library units/departments

Funding sources: the library's operational budget

Stage of publishing efforts (1-3): 3 - established

Open access focus (1-5): 5 - completely

Advisory/editorial board: none

PUBLISHING ACTIVITIES

Types of publications: monographs

Number of publications distributed in 2022: monographs (8)

Number of open access titles: monographs (8)

Media formats: text

Languages published: Polish, English

Disciplinary specialties: pharmaceutical sciences, medical sciences, health sciences

Top publications: *Emergency treatment of body injuries in paediatric traumatology* [*Ratunkowe leczenie obrażeń ciała w traumatologii dziecięcej*], *Medical bacteriology - the most important pathogens* [*Bakteriologia medyczna - najważniejsze patogeny*], *The most frequent pregnancy complications* [*Najczęstsze powikłania ciąży*]

Publishing platforms: none (communication is conducted via email)

Digital preservation strategy: internal

Additional services: typesetting, proofreading, cover graphic design, ISBN registry, license preparation, advising authors on writing scientific texts, social media account management, website management, marketing

PARTNERS

Internal partners: various university units

Openness to working with external partners: yes

What types of publications should other publishers refer to your programme? monographs

Part of a consortium that provides support for publishing? yes

Name of consortium: Łódź Regional Digital Library

Relationship between library publishing and university press: integrated

ADDITIONAL INFORMATION

Plans for expansion/future directions: continuation of publishing monographs in open access, collaboration with a greater number of authors outside the university, further promotion of the series at conferences, implementing publishing process management software, training in the preparation of scientific texts with an emphasis on UMedical Reports editorial requirements, developing social media channels in cooperation with CIB and other university units.

Załącznik 1

Formularz serii UMedical Reports sporządzony na postawie Library Publishing Directory

Centrum Informacyjno-Biblioteczne, Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Seria UMedical Reports, Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
Nazwa instytucji centralnej: Centrum Informacyjno-Biblioteczne

Osoba do kontaktu z instytucji centralnej:

Witold Kozakiewicz
dyrektor CIB
tel. +48 42 272 54 02
cib.sekretariat@umed.lodz.pl

Bibliotekarz zajmujący się komunikacją naukową i repozytorium:

Magdalena Kokosińska
starszy bibliotekarz ds. wydawnictwa
tel. 42 272 54 23
magdalena.kokosinska@umed.lodz.pl

Strona internetowa: <https://wydawnictwo.umed.pl/pl/>

Social media: <https://www.facebook.com/UMedicalReports/>

PRZEGLĄD PROGRAMU

Opis misji: „Seria wydawnicza UMedical Reports została powołana do życia jako wszechstronne forum wymiany myśli, doświadczeń oraz najnowszych wyników badań pracowników nauki i ochrony zdrowia, doktorantów i studentów. W szczególności zapraszamy do publikowania monografii będących podsumowaniem dorobku naukowego, przedstawiających oryginalne rozwiązania problemów naukowych oraz osiągnięcia naukowe wnoszące znaczny wkład w rozwój ww. dyscyplin. Ponadto zachęcamy do publikacji młodych autorów, chcących podzielić się swoimi wartościowymi osiągnięciami naukowymi” [1].

Rok rozpoczęcia działalności wydawniczej: 2020

Typ instytucji: biblioteka akademicka

Sposób organizacji: usługi rozproszone w oddziałach biblioteki

Źródła finansowania: budżet operacyjny biblioteki

Etap projektu: 3 – przyjęty

Skoncentrowanie na otwartym dostępie: 5 – kompletne

Rada doradcza/redakcja: nie

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Rodzaje publikacji: monografie

Liczba publikacji rozpowszechnionych w 2022 roku: monografie (8)

Liczba tytułów w otwartym dostępie: monografie (8)

Formaty medialne: tekst

Języki publikacji: język polski, język angielski

Dyscypliny i specjalizacje: nauki farmaceutyczne, nauki medyczne, nauki o zdrowiu

Najważniejsze publikacje: *Ratunkowe leczenie obrażeń ciała w traumatologii dziecięcej, Bakteriologia medyczna – najważniejsze patogeny, Najczęstsze powikłania ciąży*

Platformy do zarządzania procesem publikacyjnym: brak (komunikacja odbywa się mailowo)

Strategia ochrony zasobów cyfrowych: wewnętrzna

Usługi dodatkowe: skład, redakcja językowa, korekta językowa i techniczna, projekt graficzny okładki, rejestr ISBN, przygotowanie umowy licencyjnej, porady dotyczące pisania tekstów naukowych, prowadzenie konta serii w mediach społecznościowych, zarządzanie stroną internetową serii, marketing

PARTNERZY

Partnerzy wewnętrzni: różne jednostki uniwersyteckie

Otwartość na pracę z partnerami zewnętrznymi: tak

Typy publikacji, do których powinni odnosić się partnerzy: monografie

Przynależność do konsorcjum: tak

Nazwa konsorcjum: Łódzka Regionalna Biblioteka Cyfrowa

Relacje między wydawcą bibliotecznym a uniwersyteckim: zintegrowane

INFORMACJE DODATKOWE

Plany ekspansji/kierunki rozwoju: kontynuacja publikacji monografii w otwartym dostępie, współpraca z większą liczbą autorów spoza uczelni, dalsze promowanie serii na konferencjach, wykorzystanie oprogramowania do zarządzania procesem wydawniczym, szkolenia z zakresu przygotowywania tekstów naukowych z naciskiem na wymagania redakcyjne UMedical Reports, rozwijanie kanału społecznościowego we współpracy z CIB i innymi jednostkami uczelni.

Appendix 2

Interview form with the editor-in-chief of UMedical Reports

1. What is your role in the project?
2. What are your responsibilities within the project?
3. Are you a decision-making person and in what matters?
4. Where did the idea for the UMedical Reports series come from?
5. Who initiated the UMedical Reports project?
6. What actions have been taken to create the project?
7. Who has been involved in project development?
8. What difficulties and challenges have you encountered during the project?
9. What promotional activities has the UMedical Reports editorial team undertaken so far?
10. What promotional activities does the UMedical Reports editorial team plan to undertake in future?
11. What role do you see for librarians in this project?
12. What additional benefits do you see for yourself and/or the unit involved in the project?

Załącznik 2

Formularz wywiadu z sekretarzem redakcji UMedical Reports

1. Jaka jest Pani rola w projekcie?
2. Jakie obowiązki w ramach projektu Pani wykonuje?
3. Czy i w jakich sprawach jest Pani osobą decyzyjną?
4. Skąd wziął się pomysł na stworzenie serii UMedical Reports?
5. Kto był inicjatorem projektu UMedical Reports?
6. Jakie działania zostały podjęte, żeby projekt powstał?
7. Kto jest zaangażowany w rozwój projektu?
8. Jakie trudności i wyzwania napotyka Pani w trakcie trwania projektu?
9. Jakie działania promocyjne podejmowała do tej pory redakcja UMedical Reports?
10. Jakie działania promocyjne redakcja planuje podjąć w przyszłości?
11. Jaką szczególną rolę bibliotekarzy zauważa Pani w tym projekcie?
12. Jakie dodatkowe korzyści zauważa Pani dla siebie i/lub jednostki związane z zaangażowaniem w projekt?

Maciej Głowalski[†]Krzysztof Włodarczyk[†]

The problem of visibility of equal authorship in biomedical journals. A literature review and own research

Problem widoczności równorzędnego autorstwa w czasopismach biomedycznych. Przegląd literatury oraz badania własne

Medical Library Forum 2022;16(1):33–48

DOI: 10.34738/mlf.0077

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

Correspondence to: krzysztof.wlodarczyk@wum.edu.pl[†] Głowalski M. and Włodarczyk K. contributed equally to this work

LITERATURE REVIEW AND ORIGINAL ARTICLE

Abstract

The paper is a narrative literature review – an introduction to the increasingly popular practice of declaring equal contributions to a publication by two or more authors. It discusses the problem of insufficient visibility of equal author designations in the context of a scientist's career development, reputation building and name recognition in the community. The review has been supplemented by the authors' own research and reflection.

Streszczenie

Praca jest narracyjnym przeglądem literatury – wprowadzeniem do zyskującej na popularności praktyki deklarowania równego wkładu w publikację przez dwóch lub większą liczbę autorów. Przedstawiono tu problem niedostatecznej widoczności oznaczeń równorzędnych autorów w kontekście rozwoju kariery naukowca, budowania reputacji oraz rozpoznawalności nazwiska w środowisku. Przegląd został uzupełniony o badania własne i przemyślenia autorów.

Keywords

authorship, authorship position, first author, last author, senior author, equal authorship, equal author, equal contribution, equal contributor, author credit, author responsibility

INTRODUCTION

The increasing complexity of scientific research [1–4] makes it difficult for authors in a number of disciplines to work effectively and publish independently [3, 5]. In the biomedical sciences, among other fields, teamwork is becoming a standard [6–8]. Conducting research in ever bigger and increasingly multidisciplinary teams [2, 9, 10] translates into an increasing number of authors' names in scientific publications [1, 3, 10], which are a natural place to announce teamwork results [11].

The publication of research results has a direct impact on a scientist's career, including the ability to obtain the funding necessary to conduct research as well as recognition in the scientific community [1, 7, 9, 10, 12–18]. These are areas of significant competition in the world of science [7, 13, 17, 19]. A means of competing with other researchers is the authorship of scientific publications [20], which are evaluated by a number of bibliometric indicators [13, 16, 21]. The need to compete leads to the pressure to publish – a complex problem referred to as “publish or perish” [20, 22–24].

The position occupied by the scientist on the list of those responsible for the publication is also not without significance [6, 9]. The order in which the authors are listed is determined according to the custom prevailing in the given scientific discipline [9, 25]. The most common solution [6, 26, 27], adopted e.g. in the biomedical sciences [28], is to list the authors according to the size of their contribution to the paper, from the biggest to the smallest one [7, 26–29]. The position of the last author¹ is sometimes reserved for a mentor, the research team leader. Thus, it is not necessarily related to the size of the contribution², but may instead indicate significant responsibility for the correctness of the study conducted by the team [7, 10, 15, 26, 30–34].

In a number of disciplines, the roles of the first- and last-listed author are seen as crucial [14, 15, 29, 35–39] – for the career development of a young scientist and the evaluation of the head of a scientific unit, respectively [15, 29, 33, 40]. It is worth noting the particular attractiveness of the first-listed author's position. Despite the collaborative nature of scientific work, the greatest recognition is usually given to the first researcher named in a publication [2]. This is confirmed by the practice of colloquially naming groundbreaking research precisely after the first author [16, 41].

The order in which the authors are listed can also affect a researcher's reputation and name recognizability because of the way references to the source literature are formulated in scientific publications [27, 42, 43]. In cross-references based on the Harvard citation system, the name of the first or, less frequently, the first two or three authors of a paper is/are usually given, while subsequent authors are omitted, replaced by the abbreviation “et al.” [26, 42–45], for example: “(Włodarczyk et al., 2023)”. If multiple items on a list of sources used in a paper begin with the same author's name, he or she may be remembered as an expert on a particular topic [26]. The above observations are confirmed by the mere exposure effect studied by psychologists [16], which implies an increasing liking for the stimulus (here: the author) upon repeated exposure to the stimulus [46].

The importance of the first-listed author's position can also be viewed through the prism of those disciplines in which the names of those responsible for the publication are listed in alphabetical order³. This solution has been met with criticism [26, 47], because in the competitive world of science it can provide an undeserved advantage to researchers with names beginning with a letter located near the beginning of the alphabet [26, 42–44, 47]. Because of the prevailing convention of listing authors according to their contribution to a publication, one justification for the undeserved advantage is based on the misperception that the first authors of papers from disciplines in which names are ordered alphabetically are those with the biggest contributions [43]. The problem outlined here is referred to as alphabetical discrimination [26, 42–44]. Its interesting implication may be the consideration of the scientist's name as a factor influencing an invitation to collaborate on a study [26]. In the context in question, a person with a name beginning with an earlier letter of the alphabet may be seen as an unattractive co-author. One proposed solution to the problem of alphabetical discrimination is to abandon the alphabetical order of names in favour of an order depending on the size of the contribution to the study [26].

EQUAL AUTHORSHIP

The degree of difficulty in determining the contributions of individuals to a study – which translates

into the problem of determining the order of the authors – increases with the number of the contributors responsible for the study [2, 7, 34, 36]. This is not only because of the human tendency to overestimate one's own contribution [48, 49], but also because common definitions of contribution and responsibility do not always match the reality of research practices [36, 48]. One solution to the problem is the increasingly popular [50–57] – especially in the biomedical sciences [53, 54] – practice of two or more authors declaring equal contributions to a study: equal contributorship (EC), equal authorship. This solution is most often used to label equal co-first authors [50, 51, 54, 58]. Equal last-listed authors may also be designated, and occasionally equal authors listed elsewhere [50, 51, 54].

The practice of designating equal authors has been met with enthusiasm from the scientific community, but at the same time there is no shortage of criticism [53, 54]. Among the benefits are the ability to give fair credit in situations where this would not be possible due to the convention of showing authors according to the size of their contributions to the study⁴ [37, 53, 55, 57, 59]. Particularly noteworthy here are large multicentre and multidisciplinary studies in which separate teams collaborate [37]. Awarding an equal contribution to a leading scientist from each group seems justified [37, 54, 60]. Critics of the solution under discussion question the possibility of weighing the contributions of two or more researchers [19, 37, 49, 61, 62], which seems to be a prerequisite for considering contributions to be truly equal. This can lead to abuse in the form of misappropriation of the role of first author by a person with a lesser contribution [37]. There are also objections to the potential dilution of the responsibility of equal authors [53, 61, 62] or the use of equal contributions as an excuse for unethically changing the order of authors in the bibliographic description of a paper shown in a *curriculum vitae* [39, 59, 62].

Given the practicality of marking equal contributions to a paper as a remedy for the problems that arise in research teams when determining the order of authors [10, 18, 38, 51, 53, 62], critical voices do not seem to have hampered its growing popularity [53, 62]. However, the scientific community notes the need to develop standards and recommendations for demonstrating equal

¹ Reading the contribution of the last author is problematic [30] and sometimes compared to a lottery [31].

² Regardless of the size of the contribution, the last-listed author should meet the authorship criteria [29].

³ This is happening, for example, in the economic sciences [43, 44].

⁴ Many interesting examples are described in the paper *A qualitative study of Equal Co-First Authorship* [53].

authorship [17, 21, 37, 45, 53, 54, 62]. This applies not only to ethical issues, but also to the very way the markings are used.

VISIBILITY OF EQUAL AUTHORS

In order to mark equal contributions to a paper, editors usually use special signs placed next to the authors' names, in parallel or alternatively, the corresponding information can be found in the body of the article [19, 53, 54, 59]. The designations are not standardized; moreover, there are differences between journals in the contents of the equal contribution statement and the location of the equal contribution note in the article structure [51, 53–55, 62]. As a result, this information is easy to overlook [55, 62, 63], which is one element of the equal authorship visibility problem referred to in the title. However, the problem is broader, and the substance of the problem lies outside the PDF of a paper by equal authors [64].

The scientific community notes the inadequacy of scientific information tools to demonstrate equal authorship. Two areas can be distinguished here. The first one is about the scientific databases that lack appropriate designations next to authors' names [35, 45, 54, 55, 63, 64] or the ability to select equal authorship as part of a search query [21]. The designation of equal contribution to the paper may also be missing from institutional bibliographic databases that collect information on the published output of employees [65]. The second area is the difficulty of citing publications in such a way that information about equal authorship is not omitted from a cross-reference based on the Harvard system or from the bibliographic description of a paper in the source list [45, 53, 55, 57, 60]. Relevant guidelines in bibliography style guides and features in bibliography managers are lacking [54].

Failure to designate equal contributions to the work leads to discrimination against the second – and any subsequent – equal co-first author [32, 54]. This is because, in the absence of visible designations, in the light of the prevailing convention of listing the authors according to the size of their contributions to a paper, each subsequent equal co-first author is seen as having made a smaller contribution [32, 54, 62, 64]. Similarly, any equal last-listed author whose name does not appear

last is subject to discrimination, as he is not seen as one of the equally important mentors, but as the person with the smallest contribution. The above problem can disrupt procedures for evaluating a scientist's published output, in which the roles of first- and last-listed author are given more weight. A lack of an appropriate designation in a bibliographic database that is a source of information on achievements will result, for example, in the contribution of the second-listed equal co-first author not being considered with appropriate weight in the evaluation [35]. As a result of discrimination even among equal authors, being the "first among the co-first" is more advantageous [53].

The inadequacy of scientific databases also means more work for those responsible for preparing or reviewing documents listing publications for evaluation [21]. This is also an additional difficulty for researchers investigating authorship phenomena in scientific papers [35], as they must consult the full text of each paper to determine a possible equal authorship [21, 35].

Given the problem of discrimination against the second-mentioned equal author, some in the scientific community are calling on database publishers to ensure that equal contributions can be marked next to authors' names in the records of indexed publications [21, 32, 55, 63] and that databases can be searched with this element in mind [21]. Some journal editors have proposed solutions to distinguish equal authors in the content of published papers: in cross-references based on the Harvard system and bibliographic descriptions of cited sources [39, 53–55]. One such initiative was spearheaded by the editors of the Gastroenterology journal (journal impact factor, JIF = 33.883⁵), which in 2012 recommended marking the names and first name initials of equal first authors in boldface type and adding the following explanatory message: "Author names in bold designate shared co-first authorship" [58]. The Gastroenterology venture was joined in 2015 by four partner journals⁶ [63]. A similar practice was adopted by the Molecular Biology of the Cell (JIF = 3.612) editors, who additionally introduced the designation of equal authors in references based on the Harvard system [57]. The solution is to list all equal co-first authors before the abbreviation "et al." and highlight their names in bold [57], e.g., "(Włodarczyk, Głowalski et al., 2023)". It is worth

noting that both initiatives are limited to highlighting only equal co-first authors [57, 63].

***

The research we conducted, the results of which are presented below, was aimed at analyzing practices related to the marking of equal contributions by publishers and journal editors.

FIRST STUDY

The study used papers indexed in the Warsaw Medical University's (WUM) WUM.Publikacje proprietary system, which collects information on the published output of WUM employees. The programme offers an option of marking the authors' equal contributions to a paper; it is possible to provide this information to the user and process it as part of data analysis. We identified 198 scientific papers with an equal co-first- or last-listed author published in 2021 in 120 journals indexed in the PubMed database. Papers indexed as original, case reports, reviews, meta-analyses, systematic reviews and papers of the above types published as letters to the editor were considered scientific papers.

The study covered 120 articles – one randomly selected from each journal. The research sample included papers from 28 publishers, and the largest collections consisted of articles published in journals belonging to: Elsevier (28 papers), MDPI (18), Springer Nature (13), Wiley (10), Oxford University Press (8), BioMed Central (7) and Frontiers Media (6).

The first goal of the study was to see if the selected scientific databases: (1) designate equal authors; (2) provide an option of including this designation as part of a search query; (3) allow this information to be exported outside the database – to a file. Two significant bibliographic databases indexing the literature in the biomedical sciences (PubMed, Embase) and two databases providing data for bibliometric analyses (Scopus, Web of Science) were selected. PubMed, Scopus and Web of Science have been frequently cited in the literature (shown at the end of this paper) in the context of problems of equal authorship.

The papers that are the subject of the study were found in the scientific databases listed above. The results are summarised in Table 1. Only the PubMed database published by the National Library of Medicine (NLM) shows equal authors,

⁵ JIF index values based on the Journal Citation Reports 2021.

⁶ We are referring to Gastrointestinal Endoscopy (JIF = 10.396), Gut (JIF = 31.795), „Hepatology” (JIF = 17.298) and Journal of Hepatology (JIF = 30.083).

Table 1. Inclusion of the functionalities under investigation in selected scientific databases

DATABASE	DESIGNATION	SEARCH	EXPORT
PubMed	YES	NO	YES
Embase	NO	NO	NO
Scopus	NO	NO	NO
Web of Science	NO	NO	NO

but it does not offer an option of including this designation as part of a search query. Downloading a record with publication data with information about equal authors is only possible through the API, in the form of an XML file. There is no way to save this information to a file in one of the formats available directly in the record view in PubMed. The systemic lack of the functionality under investigation in the Scopus and Web of Science databases was further confirmed in correspondence with representatives of the publishers of both databases.

In 2017 the NLM took steps to make authors' equal contributions to a publication visible by implementing a corresponding feature in PubMed [66]. Equal contributions are indicated by the # sign next to the authors' names (see Fig. 1), and an explanation of the designation can be found at the end of the list of affiliations. The condition for including this information is that the journal publisher provides it [66]. The metadata of the paper is uploaded to PubMed in the form of a properly structured file in XML format [67]. An optional element `<Equal-Contrib="Y">` can be appended to the author's data, resulting in the designation of an equal contribution [66, 67]. The publication date of the paper with PMID 22358458 (see Fig. 1): 2012, allows us to conclude that it is possible to supplement the equal authorship information retrospectively.

Among the 120 publications under study, only 25 records in the PubMed database contain the designations of equal authors, accounting for 20% of the analyzed set. Based on the above, it can be concluded that the publishers do not take advantage of the PubMed database potential in the area under discussion.

A correlation may be observed between the publisher and the designation of equal authorship. Papers published in the journals of a particular publisher mostly have this designation in the metadata of each PubMed database record or do not have it in any of the records. For example, the records of the papers under examination published in journals published by Elsevier and MDPI do not contain information about equal authorship, while all analyzed records of

papers from journals published by Springer Nature and BioMed Central have this designation. Nevertheless, this is not the rule, because out of the 10 analyzed records of papers from journals published by Wiley, one contains a designation of equal authorship. The group of records examined is too small to draw any general conclusions about the publishers' policies.

The textual information about equal contributorship is usually placed close to the authors' names on the first page of the paper: under the list of affiliations, in the margin or in the footer. Two special cases may be distinguished: (1) papers published as letters to the editor, in which the names are listed at the end; (2) multicentre studies, in which the list of authors and other responsible

Fig. 1. A record of a paper in the PubMed database with equal authors indicated by a # sign. For an explanation of what # stands for, see the list of affiliations. PMID: 22358458

The second objective of the study was to check the designations of equal contributions in the 120 articles under analysis. The PDF files downloaded from the publishers' websites were used to examine (1) how the equal authors were identified; (2) the contents of the equal contributorship information; (3) the location of this information.

Out of the 120 papers examined, in 92 cases a sign referring to information on equal contributorship is visible next to the authors' names. The characters used are: * (asterisk), ** (double asterisk), † (dagger), ‡ (double dagger), # (number sign), © (yin and yang), ○ (circle). Alphabet letters and Arabic numerals were also used as symbols – other than to indicate affiliations. In 8 papers, the equal authors were identified by the next affiliation number. In 20 articles, there is no designation of equal contributorship next to the authors' names.

persons may be given in supplementary materials, rather than included in the body of the article. Information on equal authorship was located close to the names of authors in 115 papers. In 5 papers it was placed between the body of the text and the list of sources. Moreover, in 2 publications the information about equal contributorship was repeated – it appeared both at the beginning and at the end.

The textual information about equal contributorship usually includes a symbol placed next to the authors' names – it provides its explanation. The contents of the information may also indicate the names or initials of equal authors (e.g., † *Głowski M. and Włodarczyk K. contributed equally to this work*). In the papers under study 76 different forms of the analyzed record were noted, listed below.

⁷ The symbol is also known as *crux philologorum* – the philologists' cross.

All co-authors contributed equally to this work, are co-first authors, are co-senior authors, are joint first authors, are joint last authors, are joint senior authors, are last authors of this publication, authors contributed equally to the paper and share the first authorship, authors contributing equally to the manuscript, authors have worked together on this publication and contributed equally, authors share co-first authorship, authors that contributed equally to this work and share first authorship, both authors contributed equally to this manuscript, both authors contributed equally to this work, contributed equally, contributed equally as co-first authors, contributed equally as co-first authors of this article, contributed equally as first authors, contributed equally at their respective positions, contributed equally to the study, contributed equally to the work, contributed equally to this article, contributed equally to this manuscript, contributed equally to this work, contributed equally to this work and are co-first authors, contributed equally to this work and share first authorship, contributed equally to this work and are joint first authors, equal contribution, equal contribution as a senior author, equally contributed to the paper, equally contributed to this article, equally contributed to this work, have contributed equally, have contributed equally to this manuscript, have contributed equally to this work, have contributed equally to this work and should be considered as joint first authors, have equal contribution, joint first authors, joint last authors, joint senior authors, jointly supervised this work, senior authors, share the first authorship, shared first authorship, shared joint first coauthorship, should be considered as joint first authors, the authors contributed equally to this work, the first two authors contributed equally to the study, the first two authors provided a similar contribution to this manuscript, these authors also contributed equally to this work, these authors contribute equally to this work and share the first authorship, these authors contributed equally, these authors contributed equally (co-first authorship), these authors contributed equally (co-senior authorship), these authors contributed equally and share the first authorship, these authors contributed equally as first authors, these authors contributed equally as last authors, these authors contributed equally to the manuscript, these authors contributed equally to the study, these authors contributed equally to this manuscript, these authors contributed equally to this paper, these authors contributed equally to this study, these authors contributed equally

to this work, these authors contributed equally to this work and both should be considered the 'first' authors, these authors contributed equally to this work and both should be considered the 'senior' authors, these authors equally contributed to this work, these authors have contributed equally to this work, these authors have contributed equally to this work and share first authorship, these authors have equally contributed to this work, these authors shared first authorships, these authors shared last authorships, these two authors contributed equally to this manuscript.

Noteworthy is the number of the declarations mentioned – there are as many as 76 per 120 articles. Some entries differ slightly, for example, by words with similar meanings (manuscript, paper, work, publication). And while they are understandable in the context of the purpose for which they were included in the work, there can be no talk of standardization. Diversity presents a difficulty in machine searching PDF files to determine equal authorship, something that had to be taken into account in Study 2.

SECOND STUDY

Papers published between 2017 and 2022 in five journals: Gastroenterology, Gut, Gastrointestinal Endoscopy, Hepatology and Journal of Hepatology, were used in the study. Because of the Gastroenterology initiative described in the overview section of this article [58] and the addition of extra titles in 2015 [63], we found the editors of these five journals to be particularly aware of the problem of visibility of equal authors.

The first objective of the study was to check the completeness of the equal author data in the PubMed database, in the records of the papers published in the above-mentioned journals. The second objective was to check the equal co-first author's designations in the bibliographic descriptions of the works cited.

A search query was developed to find all articles published between 2017 and 2022 in the five journals under study in the PubMed database. The records of the papers were downloaded in XML format⁸, because the NLM allows retrieving information about equal contributions by individual authors on a mass scale only in this data structure. All papers in PDF format from the

above range of years were then downloaded from the websites of each of the five journals (or from databases). Publications common to the PubMed database search results and the PDF article collection were selected for the study. Works published as ahead-of-print and errata were excluded. **14,407** articles were covered by the study.

Using RStudio⁹, its available libraries and own scripts, all downloaded PDF files were processed in bulk to select papers: (1) which had equal authors; (2) in which equal co-first authors were marked on the list of cited sources.

Processing the PDF files involved extracting the set of words present in each article. At the same time, a collection (dictionary) was created, the elements of which were words characteristic of sentences indicating equal authorship. Then, using a proprietary script, the sets of words from the publications were searched for closely occurring combinations of words appropriate for denoting equal contributorship.

The data was collected in the form of a list of works in MS Excel. For each publication, information about the designation of equal authorship in the PDF file and in the PubMed database was added. The results obtained were randomly checked by reviewing the full text. Similarly, the issue of the presence of the designation in one source and the absence of the designation in the other was investigated. The script was modified several times, and the data processed anew, until it was certain that the result was as accurate as possible. It was thus determined which papers from the journals covered by the study had the designation of equal authorship in the text. The results are shown in Tables 2–4.

Tables 2 and 3 illustrate the use of the equal contributorship declaration. The percentage of papers with equal authors has mostly shown an upward trend since 2018. A correlation may be noted between the increase in popularity of the analyzed solution and the implementation by the NLM of the designation of equal authorship in the PubMed database a year earlier – perhaps this made an impact? A significant increase was recorded by the Gut journal: in 2022, almost every second paper published in it had equal authors shown.

Table 4 illustrates the number of papers with indexed equal authorship against the number of papers under study. The records of the papers published in the Gut and Hepatology journals show this designation, however, intermittently and to a lesser extent than is evident from the information

⁸ The tool used was available at: <https://pubmed2xl.com/>.

⁹ RStudio is a development environment for the R language, designed for statistical computing and data science.

contained in the PDF files of the papers. In the case of the Journal of Hepatology, there are only two papers from 2017. The PubMed records of papers from the other journals do not contain any designations of equal contributorship to a paper.

The PDF files were also searched using an R script to determine in which papers the equal first authors were marked in the list of cited sources. The script searched for the phrase: *author names in bold designate shared co-first authorship*, as indicated by the editors of the journals under examination [58, 63], or variants thereof. Since only one article with the relevant designation was found in the Gut and Gastrointestinal Endoscopy journals,

we additionally reviewed the current author guidelines (downloaded from the journals' websites) to determine the wording of the relevant sentence. It turned out that the information we were looking for was not included in the guidelines.

The results of the study are shown in Tables 5 and 6. Data on listing equal co-first authors in the list of cited sources show that this solution was used by three editorial boards, namely those of: Gastroenterology, Hepatology and Journal of Hepatology. An upward trend can be observed for the last title. A similar trend was noted for Hepatology, but in 2022 the number of papers with the designation of equal authorship in the

list of sources decreased significantly. Gastroenterology maintained a slightly downward trend throughout the period under study. The authors of the papers published in the other two journals do not cite any papers by equal authors, or, possibly, the editors have abandoned the designation of equal authorship, as evidenced by the lack of a corresponding notation in the guidelines posted on the websites of the two periodicals.

***

The process of developing the script used to analyze the content of the PDF files and checking its

Table 2. Number of papers published in the journals under examination (WORKS column) juxtaposed with the number of papers with equal authors (EC column) as determined by PDF analysis – breakup by year

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC
2017	593	112	306	81	494	37	520	111	392	97
2018	684	109	304	81	506	43	549	114	372	87
2019	622	111	298	111	456	39	534	137	365	96
2020	704	142	348	135	560	53	451	95	394	111
2021	764	151	318	128	529	64	614	181	460	139
2022	661	124	305	136	427	64	455	116	422	155
TOTAL	4,028	749	1,879	672	2,972	300	3,123	754	2,405	685

Table 3. Percentage ratio of the number of papers with designated equal authors to the total number of articles published in the journals under examination – breakup by year. Data in round figures

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC	WORKS	EC
2017	19%	26%	7%	21%	25%					
2018	16%	27%	8%	21%	23%					
2019	18%	37%	9%	26%	26%					
2020	20%	39%	9%	21%	28%					
2021	20%	40%	12%	29%	30%					
2022	19%	45%	15%	25%	37%					

Table 4. The number of papers whose records in the PubMed database have marked equal authors compared to the number of papers with equal authors (EC column) determined by an analysis of the PDF files – broken by year

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC
2017	0	112	1	81	0	37	0	111	2	97
2018	0	109	43	81	0	43	0	114	0	87
2019	0	111	93	111	0	39	0	137	0	96
2020	0	142	89	135	0	53	49	95	0	111
2021	0	151	73	128	0	64	141	181	0	139
2022	0	124	81	136	0	64	0	116	0	155
TOTAL	0	749	380	672	0	300	190	754	2	685

Table 5. The number of papers published in the journals surveyed (WORKS column) juxtaposed with the number of papers with equal co-first authors marked in the list of cited sources (EC R column) as determined by an analysis of the PDF files – broken down by year

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R
2017	593	111	306	1	494	0	520	249	392	99
2018	684	130	304	0	506	0	549	276	372	139
2019	622	111	298	0	456	0	534	278	365	158
2020	704	116	348	0	560	0	451	255	394	198
2021	764	127	318	0	529	0	614	331	460	255
2022	661	93	305	0	427	0	455	10	422	261
TOTAL	4,028	688	1,879	1	2,972	0	3,123	1,399	2,405	1,110

Table 6. Percentage ratio of articles with equal first authors marked in the list of cited sources to the sum of papers published in the journals under examination – broken by year. Data in round figures

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R	WORKS	EC R
2017	19%		0%		0%		48%		25%	
2018	19%		0%		0%		50%		37%	
2019	18%		0%		0%		52%		43%	
2020	16%		0%		0%		57%		50%	
2021	17%		0%		0%		54%		55%	
2022	14%		0%		0%		2%		62%	

effectiveness allows us to draw additional conclusions that are part of the problem of visibility of equal authorship: (1) some papers have so poorly visible marking of equal authorship that it could have been easily overlooked if a solution other than machine analysis of the text had been applied (e.g., PMID 34051239 paper); (2) some papers have no designations of equal authorship, but at the end of the paper, information about the contribution of each person is described in the CRediT system¹⁰. From this, it is possible to infer the equal authorship of two or more individuals because the activities they performed overlap and are marked as equal contributions (e.g. papers PMID 34293298, 32371116, 35306024). In the study conducted, declarations of this kind were not taken into account.

CONCLUSIONS

Regardless of the ongoing debates about equal authorship, and sometimes strong criticisms, this solution has become a popular remedy for the problems that accompany determining the order of authors in research teams. The need to

demonstrate one's own contribution in a key position is dictated, among other things, by the strong pressure known as "publish or perish". Since the position on the author list is important in the criteria for evaluating a scientist, we see an increase in the number of researchers shown in key positions among those responsible for the publication as a natural consequence of using the bibliographic description element of the publication in the evaluation process. It is worth noting that this is not a purpose for which the bibliographic description was designed.

We take a dim view of the practice of marking equal authors in cross-references based on the Harvard system, as well as in bibliographic descriptions of cited sources. Placing multiple names in a cross-reference and highlighting them in bold can make the text of a publication less readable. Our opinion is not isolated [45]. Similarly, a bibliographic description, included in a scientific publication to uniquely identify the source, may become less readable. We consider any interference to accommodate more data than necessary to achieve the above purpose superfluous. On the other hand, if we are dealing with a bibliographic

compilation of scientific achievements for evaluation, we consider it fully justified to provide additional annotations in the description – including those concerning the equal contribution to the paper.

Increasing the number of first- and last-listed authors is an exemplification of Goodhart's law: scientists judged by certain parameters optimize their behavior for them, so that after a while they cease to be valuable measurement tools. It is unclear how evaluation committees treat equal authors other than those first- or last-listed. However, evaluators should have a choice about how to treat equal authors and this requires ensuring the visibility of the relevant designations.

Therefore, we add our voice to the call of part of the scientific community for the development of standards and recommendations for demonstrating equal authorship. Finding the correct designation in the text should be made easier, and the form of the designation should be standardized. It would be desirable for the NLM to provide an option of including such a designation as part of a search query, for publishers of other scientific databases to incorporate a designation of equal contributions in their products, and for publishers and editors of scientific journals to submit relevant data to the databases.

¹⁰ It is worth mentioning that the CRediT labelling system [68] has been proposed as one of the solutions that could become a standard for demonstrating equal contributions to a work [54].

WPROWADZENIE

Rosnący stopień złożoności badań naukowych [1-4] sprawia, że w wielu dyscyplinach trudno jest efektywnie pracować i publikować samodzielnie [3, 5]. Między innymi w naukach biomedycznych praca zespołowa staje się standardem [6-8]. Prowadzenie badań w coraz liczniejszych i multidyscyplinarnych zespołach [2, 9, 10] przekłada się na rosnącą liczbę nazwisk autorów w publikacjach naukowych [1, 3, 10], będących naturalnym miejscem ogłaszania wyników pracy zespołów [11].

Ogłaszanie wyników badań ma bezpośredni wpływ na karierę zawodową naukowca, m.in. na możliwość pozyskania środków finansowych niezbędnych do prowadzenia prac badawczych oraz na uznanie w środowisku naukowym [1, 7, 9, 10, 12-18]. Są to obszary znacznej konkurencji w świecie nauki [7, 13, 17, 19]. Środkiem służącym do współzawodnictwa z innymi badaczami jest autorstwo publikacji naukowych [20], które są ewaluowane wieloma wskaźnikami bibliometrycznymi [13, 16, 21]. Konieczność konkurowania prowadzi do presji publikowania – złożonego problemu określanego jako „publikuj albo giń” (*publish or perish*) [20, 22-24].

Nie bez znaczenia jest także pozycja zajmowana przez naukowca na liście osób odpowiedzialnych za publikację [6, 9]. Kolejność wykazywania autorów ustala się zgodnie ze zwyczajem panującym w danej dyscyplinie naukowej [9, 25]. Najpowszechniej stosowanym rozwiązaniem [6, 26, 27], przyjętym także w naukach biomedycznych [28], jest wymienianie autorów zgodnie z wielkością ich wkładu w pracę – od największego do najmniejszego [7, 26-29]. Pozycja ostatniego autora¹ bywa zarezerwowana dla mentora, kierownika zespołu badawczego. Nie musi być więc powiązana z wielkością wkładu², może za to wskazywać na znaczną odpowiedzialność za poprawność badania przeprowadzonego przez zespół [7, 10, 15, 26, 30-34].

W wielu dyscyplinach role pierwszego i ostatniego autora postrzegane są jako kluczowe [14, 15, 29, 35-39] – odpowiednio dla rozwoju kariery młodego naukowca i oceny kierownika jednostki naukowej [15, 29, 33, 40]. Warto zwrócić uwagę na szczególną atrakcyjność pozycji pierwszego autora. Pomimo zespołowego charakteru pracy naukowej największe uznanie zdobywa zazwyczaj pierwszy badacz wymieniony w publikacji [2]. Potwierdza to praktyka potocznie nazywana przełomowych badań właśnie nazwiskiem pierwszego autora [16, 41].

Kolejność wykazywania autorów może wpływać na reputację badacza i rozpoznawalność nazwiska także ze względu na sposób, w który formułowane są odniesienia do literatury źródłowej w publikacjach naukowych [27, 42, 43]. W odsyłaczach opartych na harwardzkim systemie cytowań podaje się zazwyczaj nazwisko pierwszego lub – rzadziej – dwóch czy trzech pierwszych autorów pracy, kolejni zaś zostają pominięci, zastąpieni skrótem „et al.” [26, 42-45], przykładowo: „(Włodarczyk et al., 2023)”. Jeżeli wiele pozycji na liście źródeł wykorzystanych w pracy zaczyna się od nazwiska tego samego autora, może on zostać zapamiętany jako ekspert w konkretnym temacie [26]. Powyższe spostrzeżenia znajdują potwierdzenie w badanym przez psychologów efekcie czystej ekspozycji (*mere exposure effect*) [16], który zakłada wzrastającą sympatię do bodźca (tu: autora) przy wielokrotnej ekspozycji na ten bodziec [46].

Na znaczenie pozycji pierwszego autora można jeszcze spojrzeć przez pryzmat dyscyplin, w których nazwiska osób odpowiedzialnych za publikację wymieniane są w kolejności alfabetycznej³. Rozwiązanie to spotyka się z krytyką [26, 47], ponieważ w konkurencyjnym świecie nauki może zapewniać niezasłużoną przewagę badaczom o nazwiskach rozpoczynających się od litery usytuowanej blisko początku alfabetu [26, 42-44, 47]. Ze względu na dominującą konwencję wykazywania autorów w zależności od wkładu w publikację jedno z uzasadnień niezasłużonej przewagi opiera się na błędnym postrzeganiu pierwszych autorów prac z dyscyplin, w których nazwiska porządkowane są alfabetycznie, jako osób o największym wkładzie [43]. Przybliżony tu problem określa się mianem dyskryminacji alfabetycznej (*alphabetical discrimination*) [26, 42-44]. Jego ciekawą konsekwencją może być branie pod uwagę nazwiska naukowca jako czynnika mającego wpływ na zaproszenie do współpracy przy badaniu [26]. W omawianym kontekście osoba o nazwisku zaczynającym się od wcześniejszej litery alfabetu może być postrzegana jako mało atrakcyjny współautor. Jednym z proponowanych rozwiązań problemu dyskryminacji alfabetycznej

jest porzucenie alfabetycznego porządku nazwisk na rzecz kolejności zależnej od wielkości wkładu w badanie [26].

RÓWNORZĘDNE AUTORSTWO

Stopień trudności określenia wkładu poszczególnych osób w badanie – co przekłada się na problem z ustaleniem kolejności autorów – rośnie wraz z liczbą osób za to badanie odpowiedzialnych [2, 7, 34, 36]. Dzieje się tak nie tylko z powodu ludzkiej tendencji do zawyżania oceny własnego wkładu [48, 49], ale także dlatego, że powszechne definicje wkładu i odpowiedzialności nie zawsze pasują do rzeczywistości praktyk badawczych [36, 48]. Jednym z rozwiązań problemu jest zyskująca na popularności [50-57] – szczególnie w naukach biomedycznych [53, 54] – praktyka deklarowania przez dwóch lub więcej autorów równego wkładu w badanie: równorzędnego autorstwa⁴ (*equal contributorship, equal authorship, EC*). Rozwiązanie to stosowane jest najczęściej do oznaczania równoważnych pierwszych autorów [50, 51, 54, 58]. Wskazywani mogą być także równorzędni ostatni autorzy, a niekiedy – równorzędni autorzy wymienieni na innych pozycjach [50, 51, 54].

Praktyka oznaczania równorzędnych autorów spotkała się z entuzjazmem środowiska naukowego, ale nie brakuje też głosów krytyki [53, 54]. Wśród korzyści wymienia się m.in. możliwość sprawiedliwego przypisania uznania w sytuacjach, w których nie byłoby to możliwe ze względu na konwencję wykazywania autorów zgodnie z wielkością wkładu w badanie⁵ [37, 53, 55, 57, 59]. Szczególnie warto tu zwrócić uwagę na duże badania wieloosobowe i wielodyscyplinarne, w których współpracują odrębne zespoły [37]. Przyznanie równorzędnego wkładu w pracę wiodącemu naukowcowi z każdej grupy wydaje się uzasadnione [37, 54, 60]. Krytycy omawianego rozwiązania kwestionują możliwość zważenia wkładu dwóch lub więcej badaczy [19, 37, 49, 61, 62], co wydaje się warunkiem koniecznym, by uznać wkład za prawdziwie równy. Może to

¹ Odczytywanie wkładu ostatniego autora jest problematyczne [30] i niekiedy porównywane do loterii [31].

² Bez względu na wielkość wkładu ostatni autor powinien spełniać kryteria autorstwa [29].

³ Dzieje się tak np. w naukach ekonomicznych [43, 44].

⁴ W języku polskim brakuje ustandaryzowanego odpowiednika terminu *equal authorship*. Spotykamy się z formami „równorzędny autor” i „równoważny autor”, które mają charakter synonimiczny. Rozważając tę kwestię terminologiczną, przeanalizowaliśmy dostępne słowniki, literaturę i korpus języka polskiego. Przeprowadziliśmy też konsultacje ze specjalistami. Proponujemy termin „równorzędne autorstwo” i poprzez nasz artykuł poddajemy tę propozycję pod dyskusję specjalistyczną. Literatura przedmiotowa wskazuje na rosnącą popularność deklarowania równego wkładu w pracę. Zdajemy sobie sprawę, że coraz większa powszechność zjawiska przekłada się na konieczność stosowania trafnego nazewnictwa. Język jako środek służący do opisu rzeczywistości pojęciowej niesie ze sobą większy ładunek interpretacyjnych zależności niż opis bibliograficzny, odsyłający odbiorcę do jednego, konkretnego źródła.

prowadzić do nadużycia w postaci przywłaszczenia roli pierwszego autora przez osobę o mniejszym wkładzie [37]. Pojawiają się też obiekcje dotyczące potencjalnego rozmycia odpowiedzialności równorzędnych autorów [53, 61, 62] czy wykorzystania równorzędnego wkładu jako usprawiedliwienia nieetycznej zmiany kolejności autorów w opisie bibliograficznym pracy wykazywanej w *curriculum vitae* [39, 59, 62].

Ze względu na praktyczność oznaczania równorzędnego wkładu w pracę jako remedium na problemy, które pojawiają się w zespołach badawczych przy ustalaniu kolejności autorów [10, 18, 38, 51, 53, 62], krytyczne głosy nie wydają się hamować rosnącej popularności tego rozwiązania [53, 62]. Jednakże środowisko naukowe zwraca uwagę na potrzebę opracowania standardów i rekomendacji odnośnie do wykazywania równorzędnego autorstwa [17, 21, 37, 45, 53, 54, 62]. Dotyczy to nie tylko kwestii etycznych, ale także samego sposobu stosowania oznaczeń.

WIDOCZNOŚĆ RÓWNOZĘDNYCH AUTORÓW

Do oznaczania równorzędnego wkładu w pracę redakcje używają zazwyczaj specjalnych znaków umieszczanych obok nazwisk autorów, równolegle lub alternatywnie odpowiednia informacja znajduje się w treści artykułu [19, 53, 54, 59]. Oznaczenia nie są standaryzowane, ponadto między czasopismami występują różnice w treści deklaracji o równym wkładzie i lokalizacji informacji o nim w strukturze artykułu [51, 53–55, 62]. W rezultacie jest to informacja łatwa do przeoczenia [55, 62, 63], co stanowi jeden z elementów tytułowego problemu widoczności równorzędnego autorstwa. Jednakże problem jest szerszy, a jego meritum znajduje się poza plikiem PDF z artykułem równorzędnych autorów [64].

Środowisko naukowe zwraca uwagę na niedostosowanie narzędzi informacji naukowej do wykazywania równorzędnego autorstwa. Można tu wyróżnić dwa obszary. Pierwszy z nich to naukowe bazy danych, w których brakuje odpowiednich oznaczeń przy nazwiskach autorów [35, 45, 54, 55, 63, 64] lub możliwości wyboru równorzędnego autorstwa jako elementu zapytania wyszukiwanego [21]. Oznaczenia równego wkładu w pracę może brakować także w instytucjonalnych bazach

bibliograficznych, w których gromadzone są informacje o publikacyjnym dorobku pracowników [65]. Drugi obszar to trudność w cytowaniu publikacji w taki sposób, aby informacja o równorzędnym autorstwie nie została pominięta w odsyłaczu opartym na systemie harwardzkim lub w opisie bibliograficznym pracy na liście źródeł [45, 53, 55, 57, 60]. Brakuje stosownych wytycznych w przewodnikach po stylach bibliograficznych oraz funkcji w menedżerach bibliografii [54].

Brak oznaczenia równego wkładu w pracę prowadzi do dyskryminacji drugiego – i każdego następnego – równorzędnego pierwszego autora [32, 54]. Dzieje się tak, ponieważ przy braku widocznych oznaczeń, w świetle dominującej konwencji wykazywania autorów według wielkości wkładu w pracę, każdy kolejny równorzędny pierwszy autor jest postrzegany jako osoba o mniejszym wkładzie [32, 54, 62, 64]. Analogicznie każdy równorzędny ostatni autor, którego nazwisko nie pojawia się jako ostatnie, podlega dyskryminacji, gdyż nie jest postrzegany jako jeden z tak samo istotnych mentorów, ale jako osoba o najmniejszym wkładzie. Powyższy problem może zaburzać procedury oceny publikacyjnego dorobku naukowca, w których role pierwszego i ostatniego autora mają większą wagę. Brak odpowiedniego oznaczenia w bazie bibliograficznej będącej źródłem informacji o dorobku spowoduje, że np. wkład drugiego równorzędnego pierwszego autora nie zostanie z odpowiednią wagą uwzględniony w ocenie [35]. Wskutek dyskryminacji nawet wśród równych autorów bycie „pierwszym wśród pierwszych” jest korzystniejsze [53].

Niedostosowanie naukowych baz danych sprawia także, że więcej pracy mają osoby odpowiedzialne za przygotowanie lub weryfikację dokumentów zawierających wykaz publikacji do oceny [21]. Jest to również dodatkowa trudność dla naukowców badających zjawiska związane z autorstwem prac naukowych [35], ponieważ muszą oni sięgnąć do pełnego tekstu każdej z prac w celu ustalenia ewentualnego równorzędnego autorstwa [21, 35].

Mając na uwadze problem dyskryminacji drugiego równorzędnego autora, część środowiska naukowego apeluje do wydawców baz danych o zapewnienie możliwości oznaczania równego wkładu przy nazwiskach autorów w rekordach indeksowanych publikacji [21, 32, 55, 63] oraz przeszukiwania baz z uwzględnieniem tego elementu [21]. Niektóre redakcje czasopism zaproponowały rozwiązania

mające na celu wyróżnianie równorzędnych autorów w treści publikowanych prac: w odsyłaczach opartych na systemie harwardzkim i opisach bibliograficznych cytowanych źródeł [39, 53–55]. Za jedną z takich inicjatyw odpowiada redakcja periodyku „Gastroenterology” (*Journal Impact Factor*, JIF = 33,883⁵), która w 2012 r. zaleciła oznaczanie nazwisk i inicjałów imion równorzędnych pierwszych autorów za pomocą pogrubionej czcionki oraz dodawanie następującej informacji objaśniającej: „Nazwiska autorów wyróżnione pogrubioną czcionką oznaczają wspólne pierwsze autorstwo” (*Author names in bold designate shared co-first authorship*) [58]. Do przedsięwzięcia „Gastroenterology” dołączyły w 2015 r. cztery czasopisma partnerskie⁶ [63]. Podobną praktykę przyjęła redakcja „Molecular Biology of the Cell” (JIF = 3,612), która dodatkowo wprowadziła oznaczanie równorzędnych autorów w odsyłaczach opartych na systemie harwardzkim [57]. Rozwiązanie to polega na wymienieniu wszystkich równorzędnych pierwszych autorów przed skrótem „et al.” i wyróżnieniu nazwisk pogrubioną czcionką [57], np. „(Włodarczyk, Głowalski et al., 2023)”. Warto zauważyć, że obie inicjatywy ograniczają się do wyróżniania jedynie równorzędnych pierwszych autorów [57, 63].

***

Przeprowadzone przez nas badania – prezentowane poniżej – miały na celu analizę praktyk związanych z oznaczaniem równorzędnego wkładu w pracę przez wydawców i redakcje czasopism.

PIERWSZE BADANIE

Do badania wykorzystano prace indeksowane w działającym na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym (WUM) autorskim systemie WUM. Publikacje, w którym gromadzone są informacje o publikacyjnym dorobku pracowników uczelni. W programie zapewniono możliwość oznaczania równorzędnego wkładu autorów w pracę; możliwe jest dostarczenie tej informacji użytkownikowi i jej przetwarzanie w ramach analizy danych. Zidentyfikowanych zostało 198 artykułów naukowych z równorzędnym pierwszym lub ostatnim autorem opublikowanych w 2021 r. w 120 czasopismach indeksowanych w bazie PubMed. Za artykuły naukowe uznano prace indeksowane jako: oryginalne, kazuistyczne, przeglądowe, metaanalizy, przeglądy systematyczne oraz prace powyższych rodzajów opublikowane w postaci listów do redakcji.

Badaniem objęto 120 artykułów – po jednym wybranym losowo z każdego czasopisma. W próbie

⁵ Wartości wskaźnika JIF na podstawie „Journal Citation Reports 2021”.

⁶ Mowa o „Gastrointestinal Endoscopy” (JIF = 10,396), „Gut” (JIF = 31,795), „Hepatology” (JIF = 17,298) i „Journal of Hepatology” (JIF = 30,083).

Tab. 1. Uwzględnienie badanych funkcjonalności w wybranych naukowych bazach danych

BAZA DANYCH	OZNACZANIE	WYSZUKIWANIE	EKSPORT
PubMed	TAK	NIE	TAK
Embase	NIE	NIE	NIE
Scopus	NIE	NIE	NIE
Web of Science	NIE	NIE	NIE

badawczej znalazły się prace 28 wydawców, a największe kolekcje tworzyły artykuły opublikowane w czasopismach należących do: Elsevier (28 prac), MDPI (18), Springer Nature (13), Wiley (10), Oxford University Press (8), BioMed Central (7) i Frontiers Media (6).

Pierwszym celem badania było sprawdzenie, czy wybrane naukowe bazy danych: (1) oznaczają równorzędnych autorów; (2) zapewniają możliwość uwzględnienia tego oznaczenia jako elementu zapytania wyszukiwawczego; (3) pozwalają na eksportowanie tej informacji poza bazę – do pliku. Wybrano dwie znaczące bibliograficzne bazy danych indeksujące literaturę z zakresu nauk biomedycznych (PubMed, Embase) oraz dwie bazy będące źródłem danych do analiz o charakterze bibliometrycznym (Scopus, Web of Science). PubMed, Scopus i Web of Science były często przywoływane w literaturze przedmiotu (wykazanej na końcu niniejszego artykułu) w kontekście problemów równorzędnego autorstwa.

Prace stanowiące przedmiot badania zostały wyszukane w wymienionych powyżej naukowych bazach danych. Wyniki zebrano w tabeli 1. Jedynie w wydawanej przez National Library of Medicine (NLM) bazie PubMed wykazywani są równorzędni autorzy, ale nie zapewnia ona możliwości uwzględnienia tego oznaczenia jako elementu zapytania wyszukiwawczego. Pobranie rekordu z danymi publikacji z zachowaniem informacji o równorzędnych autorach możliwe jest jedynie przez API, w postaci pliku XML. Nie ma możliwości zapisania tej informacji do pliku w jednym z formatów dostępnych bezpośrednio w widoku rekordu w PubMed. Brak badanych funkcjonalności o charakterze systemowym w Scopus i Web of Science został dodatkowo potwierdzony w korespondencji z przedstawicielami wydawców obu baz.

NLM w 2017 r. podjęła działania mające na celu uwidocznienie równorzędnego wkładu autorów w publikację, wdrażając w PubMed odpowiednią funkcję [66]. Równorzędny wkład oznaczony jest za pomocą znaku # przy nazwiskach autorów (zob. il. 1), a wyjaśnienie oznaczenia znajduje się na końcu listy afiliacji. Warunkiem uwzględnienia tej informacji jest dostarczenie jej przez wydawcę

czasopisma [66]. Metadane pracy są przesyłane do PubMed w postaci odpowiednio ustrukturyzowanego pliku w formacie XML [67]. Do danych o autorze można dołączyć nieobowiązkowy element `<EqualContrib="Y">`, co skutkuje oznaczeniem równorzędnego wkładu [66, 67]. Data publikacji artykułu o identyfikatorze PMID 22358458 (zob. il. 1) – rok 2012 – pozwala wnioskować, że możliwe jest retrospektywne uzupełnianie informacji o równorzędnym autorstwie.

Wśród 120 publikacji będących przedmiotem badania jedynie 25 rekordów w bazie PubMed zawiera oznaczenie równorzędnych autorów, co stanowi 20% analizowanego zbioru. Na tej podstawie można wywnioskować, że wydawcy nie

i MDPI nie zawierają informacji o równorzędnym autorstwie, a wszystkie analizowane rekordy prac z czasopism wydawanych przez Springer Nature i BioMed Central to oznaczenie posiadają. Niemniej nie jest to regułą, ponieważ na 10 przeanalizowanych rekordów prac pochodzących z czasopism publikowanych przez Wiley jeden zawiera oznaczenie równorzędnego autorstwa. Grupa przebadanych rekordów jest zbyt mała, aby można było wyciągnąć ogólne wnioski co do polityki wydawców.

Drugim celem badania było sprawdzenie oznaczenia równorzędnego wkładu w 120 artykułach stanowiących przedmiot analizy. Pliki PDF pobrane ze stron wydawców wykorzystano do zba-

The screenshot shows the PubMed website interface. At the top, there is a header for the National Library of Medicine (NIH) with a 'Log in' button. Below that is the PubMed logo and a search bar with a 'Search' button. Under the search bar, there are options for 'Advanced' and 'User Guide'. Below the search bar, there are buttons for 'Save', 'Email', 'Send to', and 'Display options'. The main content area shows a search result for the article 'Subgroup-specific alternative splicing in medulloblastoma' from the journal 'Acta Neuropathol.' published in 2012. The authors listed are Adrian M Dubuc, A Sorana Morrissy, Nanne K Kloosterhof, Paul A Northcott, Emily Py Yu, David Shih, John Peacock, Wiesława Grajkowska, Timothy van Meter, Charles G Eberhart, Stefan Pfister, Marco A Marra, William A Weiss, Stephen W Scherer, James T Rutka, Pim J French, and Michael D Taylor. There are also buttons for 'Cite' and 'Collections'.

Il. 1. Rekord artykułu w bazie PubMed z równorzędnymi autorami oznaczonymi za pomocą znaku #. Wyjaśnienie, co oznacza #, znajduje się na liście afiliacji. PMID: 22358458

wykorzystują potencjału bazy PubMed w omawianym zakresie.

Można zaobserwować korelację między wydawcą a oznaczaniem równorzędnego autorstwa. Prace opublikowane w czasopismach konkretnego wydawcy przeważnie mają to oznaczenie w metadanych każdego rekordu bazy PubMed lub nie mają go w żadnym rekordzie. Dla przykładu: rekordy przebadanych prac opublikowanych w czasopismach wydawanych przez Elsevier

dania: (1) sposobu oznaczenia równorzędnych autorów; (2) treści informacji o równorzędnym wkładzie; (3) umiejscowienia tej informacji.

Wśród 120 przebadanych prac w 92 przypadkach przy nazwiskach autorów widoczny jest znak odwołujący do informacji o równorzędnym wkładzie. Stosowane znaki to: * (gwiazdka), ** (podwójna gwiazdka), † (sztylet), ‡ (podwójny sztylet), # (kratka), ☯ (yin i yang), ○ (kółko). Jako symbole wykorzystano także litery alfabetu i cyfry

⁷ Symbol znany także pod nazwą *crux philologorum* – krzyż filologów.

arabskie – inne niż do oznaczenia afiliacji. W 8 pracach równorzędni autorzy zostali oznaczeni za pomocą kolejnego numeru afiliacji. W 20 artykułach brakuje oznaczenia równorzędnego wkładu przy nazwiskach autorów.

Informacja tekstowa o równorzędnym wkładzie znajduje się zazwyczaj blisko nazwisk autorów na pierwszej stronie artykułu: pod wykazem afiliacji, na marginesie lub w stopce. Można wyróżnić dwa szczególne przypadki: (1) prace opublikowane jako listy do redakcji, w których nazwiska wymienione są na końcu; (2) badania wieloosrodkowe, w których lista autorów i innych osób odpowiedzialnych może się znajdować w materiałach dodatkowych – poza samym artykułem. Informację o równorzędnym autorstwie ulokowano blisko nazwisk autorów w 115 pracach. W 5 artykułach znalazła się ona pomiędzy tekstem głównym a wykazem źródeł. Ponadto w 2 publikacjach informacja o równym wkładzie została powtórzona – pojawiła się na początku i na końcu.

Informacja tekstowa o równorzędnym wkładzie zazwyczaj zawiera symbol znajdujący się obok nazwisk autorów – jest jego objaśnieniem. Treść informacji może wskazywać także nazwiska lub inicjały równorzędnych autorów (np. † *Głowska M. and Włodarczyk K. contributed equally to this work*). W przebadanych pracach odnotowano 76 różnych postaci analizowanego zapisu, których lista znajduje się poniżej.

All co-authors contributed equally to this work, are co-first authors, are co-senior authors, are joint first authors, are joint last authors, are joint senior authors, are last authors of this publication, authors contributed equally to the paper and share the first authorship, authors contributing equally to the manuscript, authors have worked together on this publication and contributed equally, authors share co-first authorship, authors that contributed equally to this work and share first authorship, both authors contributed equally to this manuscript, both authors contributed equally to this work, contributed equally, contributed equally as co-first authors, contributed equally as co-first authors of this article, contributed equally as first authors, contributed equally at their respective positions, contributed equally to the study, contributed equally to the work, contributed equally to this article, contributed equally to this manuscript, contributed

equally to this work, contributed equally to this work and are co-first authors, contributed equally to this work and share first authorship, contributed equally to this work and are joint first authors, equal contribution, equal contribution as a senior author, equally contributed to the paper, equally contributed to this article, equally contributed to this work, have contributed equally, have contributed equally to this manuscript, have contributed equally to this work, have contributed equally to this work and should be considered as joint first authors, have equal contribution, joint first authors, joint last authors, joint senior authors, jointly supervised this work, senior authors, share the first authorship, shared first authorship, shared joint first coauthorship, should be considered as joint first authors, the authors contributed equally to this work, the first two authors contributed equally to the study, the first two authors provided a similar contribution to this manuscript, these authors also contributed equally to this work, these authors contribute equally to this work and share the first authorship, these authors contributed equally, these authors contributed equally (co-first authorship), these authors contributed equally (co-senior authorship), these authors contributed equally and share the first authorship, these authors contributed equally as first authors, these authors contributed equally as last authors, these authors contributed equally to the manuscript, these authors contributed equally to the study, these authors contributed equally to this manuscript, these authors contributed equally to this paper, these authors contributed equally to this study, these authors contributed equally to this work, these authors contributed equally to this work and both should be considered the 'first' authors, these authors contributed equally to this work and both should be considered the 'senior' authors, these authors equally contributed to this work, these authors have contributed equally to this work, these authors have contributed equally to this work and share first authorship, these authors have equally contributed to this work, these authors shared first authorships, these authors shared last authorships, these two authors contributed equally to this manuscript.

Na uwagę zasługuje liczba wymienionych deklaracji – jest ich aż 76 na 120 artykułów. Niektóre zapisy różnią się nieznacznie, np. wyrazami bliskoznacznymi (*manuscript, paper, work,*

publication). I chociaż są zrozumiałe w kontekście celu, w którym znalazły się w pracy, nie można tu mówić o ustandaryzowaniu. Różnorodność stanowi utrudnienie w maszynowym przeszukiwaniu plików PDF w celu ustalenia równorzędnego autorstwa – co musiało zostać wzięte pod uwagę w badaniu 2.

DRUGIE BADANIE

Do badania wykorzystano artykuły opublikowane w latach 2017–2022 na łamach pięciu czasopism: „Gastroenterology”, „Gut”, „Gastrointestinal Endoscopy”, „Hepatology” i „Journal of Hepatology”. Ze względu na opisaną w przeglądowej części artykułu inicjatywę „Gastroenterology” [58] oraz dołączenie do niej kolejnych tytułów w 2015 r. [63] redakcje tych pięciu czasopism uznaliśmy za szczególnie świadome problemu widoczności równorzędnych autorów.

Pierwszym celem badania było sprawdzenie kompletności danych dotyczących równorzędnych autorów w bazie PubMed, w rekordach artykułów opublikowanych na łamach ww. czasopism. Drugim celem było sprawdzenie oznaczeń równorzędnego pierwszego autora w opisach bibliograficznych cytowanych prac.

Opracowana została kwerenda mająca na celu wyszukanie w bazie PubMed wszystkich artykułów opublikowanych w latach 2017–2022 w pięciu czasopismach będących przedmiotem badania. Rekordy prac pobrano w formacie XML⁸, ponieważ tylko w tej strukturze danych NLM umożliwia pobranie w sposób masowy informacji o równorzędnym wkładzie poszczególnych autorów. Następnie ze strony każdego z pięciu czasopism (lub z baz danych) pobrano wszystkie artykuły w formacie PDF z powyższego zakresu lat. Do badania zostały wytypowane publikacje wspólne dla wyników wyszukiwania z bazy PubMed i zbioru artykułów w formacie PDF. Wykluczono prace opublikowane jako *ahead-of-print* i erraty. Do badania włączono 14 407 artykułów.

Za pomocą programu RStudio⁹, dostępnych w nim bibliotek i autorskich skryptów wszystkie pobrane pliki PDF przetworzono w sposób masowy w celu wytypowania prac: (1) które mają równorzędnych autorów; (2) w których w wykazie cytowanych źródeł oznaczono równorzędnych pierwszych autorów.

Przetworzenie plików PDF polegało na wyodrębnieniu zbioru słów obecnych w poszczególnych artykułach. Jednocześnie utworzono zbiór

⁸ Wykorzystano narzędzie dostępne pod adresem: <https://pubmed2xl.com/>.

⁹ RStudio jest środowiskiem programistycznym dla języka R, przeznaczonego do obliczeń statystycznych i analizy danych (data science).

(słownik), którego elementami były słowa charakterystyczne dla zdań informujących o równorzędym autorstwie. Następnie za pomocą autorskiego skryptu w zbiorach słów z publikacji szukano występujących blisko siebie kombinacji słów właściwych dla oznaczania równego wkładu.

Dane zebrano w postaci listy prac w programie MS Excel. Przy każdej publikacji dopisano informację o oznaczeniu równorzędnego autorstwa w pliku PDF i w bazie PubMed. Uzyskane wyniki wrywkowo sprawdzano przez przejście pełnego tekstu. Podobnie badano kwestię obecności oznaczenia w jednym źródle i braku oznaczenia w drugim. Skrypt był wielokrotnie modyfikowany,

a dane – przetwarzane na nowo, do momentu uzyskania pewności, że wynik jest możliwie dokładny. W ten sposób ustalono, które artykuły z badanych czasopism mają w tekście oznaczenie równorzędnego autorstwa. Wyniki przedstawiono w tabelach 2–4.

Tabele 2 i 3 obrazują zastosowanie deklaracji równorzędnego wkładu w pracę. Odsetek prac z równorzędnymi autorami wykazuje przeważnie tendencję wzrostową od 2018 r. Daje się zauważyć korelację między wzrostem popularności analizowanego rozwiązania a wdrożeniem przez NLM oznaczenia równorzędnego autorstwa w bazie PubMed rok wcześniej – być może miało to wpływ?

Znaczny wzrost odnotowało czasopismo „Gut”: w 2022 r. prawie co druga opublikowana w nim praca miała wykazanych równorzędnych autorów.

Tabela 4 obrazuje liczbę artykułów z indeksowanym równorzędnym autorstwem na tle liczby prac będących przedmiotem badania. Rekordy artykułów opublikowanych w czasopismach „Gut” i „Hepatology”, wykazują to oznaczenie, ale w sposób nieregularny i w mniejszym zakresie, niż wynika z informacji zawartych w plikach PDF artykułów. W przypadku „Journal of Hepatology” są to tylko dwie prace z 2017 r. Rekordy PubMed artykułów z pozostałych czasopism nie zawierają oznaczenia równorzędnego wkładu w pracę.

Tab. 2. Liczba artykułów opublikowanych na łamach badanych czasopism (kolumna PRACE) zestawiona z liczbą prac z równorzędnymi autorami (kolumna EC) ustalonymi na podstawie analizy plików PDF – w podziale na lata

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	PRACE	EC	PRACE	EC	PRACE	EC	PRACE	EC	PRACE	EC
2017	593	112	306	81	494	37	520	111	392	97
2018	684	109	304	81	506	43	549	114	372	87
2019	622	111	298	111	456	39	534	137	365	96
2020	704	142	348	135	560	53	451	95	394	111
2021	764	151	318	128	529	64	614	181	460	139
2022	661	124	305	136	427	64	455	116	422	155
SUMA	4,028	749	1,879	672	2,972	300	3,123	754	2,405	685

Tab. 3. Procentowy stosunek liczby artykułów z oznaczonymi równorzędnymi autorami do sumy artykułów opublikowanych w badanych czasopismach – w podziale na lata. Dane w zaokrągleniu

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
2017	19%		26%		7%		21%		25%	
2018	16%		27%		8%		21%		23%	
2019	18%		37%		9%		26%		26%	
2020	20%		39%		9%		21%		28%	
2021	20%		40%		12%		29%		30%	
2022	19%		45%		15%		25%		37%	

Tab. 4. Liczba artykułów, których rekordy w bazie PubMed mają oznaczonych równorzędnych autorów, zestawiona z liczbą prac z równorzędnymi autorami (kolumna EC) ustalonymi na podstawie analizy plików PDF – w podziale na lata

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC	PUBMED	EC
2017	0	112	1	81	0	37	0	111	2	97
2018	0	109	43	81	0	43	0	114	0	87
2019	0	111	93	111	0	39	0	137	0	96
2020	0	142	89	135	0	53	49	95	0	111
2021	0	151	73	128	0	64	141	181	0	139
2022	0	124	81	136	0	64	0	116	0	155
SUMA	0	749	380	672	0	300	190	754	2	685

Tab. 5. Liczba artykułów opublikowanych na łamach badanych czasopism (kolumna PRACE) zestawiona z liczbą prac z równorzędnymi pierwszymi autorami oznaczonymi w wykazie cytowanych źródeł (kolumna EC R) ustalonymi na podstawie analizy plików PDF – w podziale na lata

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
	PRACE	EC R	PRACE	EC R	PRACE	EC R	PRACE	EC R	PRACE	EC R
2017	593	111	306	1	494	0	520	249	392	99
2018	684	130	304	0	506	0	549	276	372	139
2019	622	111	298	0	456	0	534	278	365	158
2020	704	116	348	0	560	0	451	255	394	198
2021	764	127	318	0	529	0	614	331	460	255
2022	661	93	305	0	427	0	455	10	422	261
SUMA	4,028	688	1,879	1	2,972	0	3,123	1,399	2,405	1,110

Tab. 6. Procentowy stosunek liczby artykułów z równorzędnymi pierwszymi autorami oznaczonymi w wykazie cytowanych źródeł do sumy artykułów opublikowanych w badanych czasopismach – w podziale na lata. Dane w zaokrągleniu

	GASTROENTEROLOGY		GUT		GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY		HEPATOLOGY		JOURNAL OF HEPATOLOGY	
2017	19%		0%		0%		48%		25%	
2018	19%		0%		0%		50%		37%	
2019	18%		0%		0%		52%		43%	
2020	16%		0%		0%		57%		50%	
2021	17%		0%		0%		54%		55%	
2022	14%		0%		0%		2%		62%	

Pliki PDF przeszukano także za pomocą skryptu w języku R w celu ustalenia, w których pracach równorzędni pierwsi autorzy oznaczeni zostali w wykazie cytowanych źródeł. Skrypt szukał frazy: *author names in bold designate shared co-first authorship*, wskazanej przez redakcję badanych czasopism [58, 63], lub jej wariantów. Ponieważ w „Gut” i „Gastrointestinal Endoscopy” znaleziono tylko jeden artykuł z szukanym oznaczeniem, dodatkowo przejrano aktualne wytyczne dla autorów (pobrane ze stron internetowych czasopism) w celu ustalenia sposobu zapisu tego zdania. Okazało się, że w wytycznych nie ma szukanej informacji.

Wyniki badania przedstawiono w tabelach 5 i 6. Dane dotyczące wyszczególniania równorzędnych pierwszych autorów w wykazie cytowanych źródeł pokazują, że rozwiązanie to stosowały trzy redakcje: „Gastroenterology”, „Hepatology” i „Journal of Hepatology”. W przypadku ostatniego tytułu można zaobserwować tendencję wzrostową. Podobny trend odnotowano w odniesieniu do „Hepatology”, jednak w 2022 r. liczba prac z oznaczeniem równorzędnego autorstwa w wykazie źródeł znacznie spadła. „Gastroenterology” utrzymywało lekko zniżkową tendencję przez cały badany okres. Autorzy

prac opublikowanych na łamach pozostałych dwóch czasopism nie cytują prac równorzędnych autorów – albo redakcje porzuciły oznaczenie równorzędnego autorstwa, za czym przemawia brak odpowiedniego zapisu w wytycznych zamieszczonych na stronach internetowych obu periodyków.

***

Proces opracowywania skryptu wykorzystanego do analizy zawartości plików PDF i sprawdzania jego skuteczności pozwala na wyciągnięcie dodatkowych wniosków wpisujących się w problem widoczności równorzędnego autorstwa: (1) niektóre prace mają tak mało widoczne oznaczenie równorzędnego autorstwa, że w przypadku zastosowania innego rozwiązania niż maszynowa analiza tekstu mogłoby ono zostać łatwo przeoczone (np. artykuł PMID 34051239); (2) niektóre prace nie mają oznaczeń równorzędnych autorów, ale na końcu artykułu informacje o wkładzie poszczególnych osób są opisane w systemie CRediT¹⁰. Na tej podstawie można wywnioskować równorzędne autorstwo dwóch lub więcej osób, ponieważ wykonywane przez nie czynności się

pokrywają i są oznaczone jako równy wkład (np. prace: PMID 34293298, 32371116, 35306024). W przeprowadzonym badaniu takie deklaracje nie były brane pod uwagę.

PODSUMOWANIE

Niezależnie od toczących się dyskusji na temat równorzędnego autorstwa, a niekiedy też silnych głosów krytyki, rozwiązanie to stało się popularnym remedium na problemy towarzyszące ustalaniu kolejności autorów w zespołach badawczych. Potrzeba wykazania własnego udziału na kluczowej pozycji jest podyktowana m.in. silną presją *publish or perish*. Ponieważ w kryteriach oceny naukowca znaczenie ma pozycja na liście autorów, zwiększanie liczby badaczy wykazywanych na kluczowych miejscach wśród osób odpowiedzialnych za publikację postrzegamy jako naturalną konsekwencję wykorzystania elementu opisu bibliograficznego publikacji w procesie oceny. Warto zauważyć, że jest to cel, do którego opis bibliograficzny nie został zaprojektowany.

Podchodzimy z dystansem do praktyki oznaczania równorzędnych autorów w odsyłaczach opartych na systemie harwardzkim, a także w opisach bibliograficznych cytowanych źródeł. Wpisywanie wielu nazwisk do odsyłacza i wyróżnianie ich

¹⁰ Warto dodać, że system oznaczeń CRediT [68] został zaproponowany jako jedno z rozwiązań, które mogłyby stać się standardem w wykazywaniu równorzędnego wkładu w pracę [54].

pogrubioną czcionką może sprawić, że tekst publikacji stanie się mniej czytelny. Nasza opinia nie jest odosobniona [45]. Analogicznie mniej czytelny może stać się opis bibliograficzny, zamieszczony w publikacji naukowej w celu jednoznacznej identyfikacji źródła. Ingerencje mające na celu pomieszczenie w nim większej ilości danych, niż jest to konieczne do osiągnięcia powyższego celu, uważamy za zbyt liczne. Natomiast jeżeli mamy do czynienia z zestawieniem bibliograficznym dorobku naukowego do oceny, podanie w opisie dodatkowych adnotacji – m.in. o równorzędnych wkładzie w pracę – uważamy za w pełni uzasadnione.

Zwiększanie liczby pierwszych i ostatnich autorów jest egzemplifikacją prawa Goodharta: naukowcy oceniani na podstawie określonych parametrów optymalizują swoje zachowanie pod ich kątem, przez co po pewnym czasie przestają one być wartościowymi narzędziami pomiaru. Nie wiadomo, jak komisje oceniające traktują równorzędnych autorów, innych niż wymienieni jako pierwsi lub ostatni. Niemniej oceniający powinni mieć wybór co do sposobu traktowania równorzędnych autorów, a to wymaga zapewnienia widoczności odpowiednich oznaczeń.

Dlatego dołączamy swój głos do apelu części środowiska naukowego o opracowanie standardów i rekomendacji dotyczących wykazywania równorzędnego autorstwa. Odszukanie właściwego oznaczenia w tekście powinno zostać ułatwione, a forma oznaczenia – ustandaryzowana. Pożądane byłoby, aby NLM zapewniła możliwość uwzględnienia takiego oznaczenia jako elementu zapytania wyszukiwawczego, wydawcy innych naukowych baz danych wprowadzili oznaczenie równorzędnego wkładu w swoich produktach, a wydawcy i redakcje czasopism naukowych przesyłali odpowiednie dane do baz.

REFERENCE LIST

1. Kharasch ED, Avram MJ, Bateman BT, Clark JD, Culley DJ, Davidson AJ, Houle TT, Jiang Y, Levy JH, London MJ, Sleigh JW, Vutskits L. Authorship and Publication Matters: Credit and Credibility. *Anesthesiology*. 2021;135(1):1–8. doi: 10.1097/aln.0000000000003830
2. Claxton LD. Scientific authorship. Part 2. History, recurring issues, practices, and guidelines. *Mutation Research*. 2005;589(1):31–45. doi: 10.1016/j.mrrev.2004.07.002
3. Halperin EC. Publish or perish—and bankrupt the medical library while we're at it. *Academic Medicine*. 1999;74(5):470–2. doi: 10.1097/00001888-199905000-0000
4. Erlen JA, Siminoff LA, Sereika SM, Sutton LB. Multiple authorship: issues and recommendations. *Journal of Professional Nursing*. 1997;13(4):262–70. doi: 10.1016/s8755-7223(97)80097-x
5. Greene M. The demise of the lone author. *Nature*. 2007;450(7173):1165. doi: 10.1038/4501165a
6. Shaffer E. Too many authors spoil the credit. *Canadian Journal of Gastroenterology & Hepatology*. 2014;28(11):605. doi: 10.1155/2014/381676
7. Smith E, Williams-Jones B. Authorship and responsibility in health sciences research: a review of procedures for fairly allocating authorship in multi-author studies. *Science and Engineering Ethics*. 2012;18(2):199–212. doi: 10.1007/s11948-011-9263-5
8. Cronin B. Hyperauthorship: A postmodern perversion or evidence of a structural shift in scholarly communication practices? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 2001;52(7):558–69. doi: 10.1002/asi.1097
9. Cho M, McKee M. Authorship in biomedical research: Realities and expectations. *Science's Next Wave*. 2002;1
10. Mongeon P, Smith E, Joyal B, Larivière V. The rise of the middle author: Investigating collaboration and division of labor in biomedical research using partial alphabetical authorship. *PLoS One*. 2017;12(9):e0184601. doi: 10.1371/journal.pone.0184601
11. Doumont J-L. Scientific Papers [Internet]. *Nature Education*; [cited 24.02.2023.] Available from: <https://www.nature.com/scitable/topicpage/scientific-papers-13815490/>
12. Rennie D, Flanagan A. Authorship! Authorship! Guests, Ghosts, Grafters, and the Two-Sided Coin. *JAMA*. 1994;271(6):469–71. doi: 10.1001/jama.1994.03510300075043
13. Zatorski H, Fichna J. Young GI angle: The role of bibliometrics in scientist's career development. *United European Gastroenterology Journal* 2017;5(8):1151–2. doi: 10.1177/2050640617744497
14. Wren JD, Kozak KZ, Johnson KR, Deakyn SJ, Schilling LM, Dellavalle RP. The write position. A survey of perceived contributions to papers based on byline position and number of authors. *EMBO Reports*. 2007;8(11):988–91. doi: 10.1038/sj.embor.7401095
15. Pain E. How to navigate authorship of scientific manuscripts. *Science*. 2021. doi: 10.1126/science.caredit.abj3459
16. Baum MA, Braun MN, Hart A, Huffer VI, Meßmer JA, Weigl M, Wennerhold L. The first author takes it all? Solutions for crediting authors more visibly, transparently, and free of bias. *British Journal of Social Psychology*. doi: 10.1111/bjso.12569
17. McCann TV, Polacsek M. Addressing the vexed issue of authorship and author order: A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*. 2018;74(9):2064–74. doi: 10.1111/jan.13720
18. Birnholtz JP. What does it mean to be an author? The intersection of credit, contribution, and collaboration in science. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 2006;57(13):1758–70. doi: 10.1002/asi.20380
19. Agoramoorthy G. Multiple First Authors as Equal Contributors: Is It Ethical? *Science and Engineering Ethics*. 2017;23(2):625–7. doi: 10.1007/s11948-016-9794-x
20. Guraya SY, Norman RI, Khoshhal KI, Guraya SS, Forgione A. Publish or Perish mantra in the medical field: A systematic review of the reasons, consequences and remedies. *Pakistan Journal of Medical Sciences*. 2016;32(6):1562–7. doi: 10.12669/pjms.326.10490
21. Lapidow A, Scudder P. Shared first authorship. *Journal of the Medical Library Association*. 2019;107(4):618–20. doi: 10.5195/jmla.2019.700
22. Abbott A. Stress, anxiety, harassment: huge survey reveals pressures of scientists' working lives. *Nature*. 2020;577(7791):460–1. doi: 10.1038/d41586-020-00101-9
23. Rawat S, Meena S. Publish or perish: Where are we heading? *Journal of Research in Medical Sciences*. 2014;19(2):87–9.
24. Boulbes DR, Costello T, Baggerly K, Fan F, Wang R, Bhattacharya R, Ye X, Ellis LM. A Survey on Data Reproducibility and the Effect of Publication Process on the Ethical Reporting of Laboratory Research. *Clinical Cancer Research*. 2018;24(14):3447–55. doi: 10.1158/1078-0432.Ccr-18-0227
25. Liu XZ, Fang H. Scientific group leaders' authorship preferences: an empirical investigation. *Scientometrics*. 2014;98(2):909–25. doi: 10.1007/s11192-013-1083-8
26. Weber M. The effects of listing authors in alphabetical order: A review of the empirical evidence. *Research Evaluation*. 2018;27(3):238–45. doi: 10.1093/reseval/rvy008
27. Hundley V, Tejiingen E, Simkhada P. Academic authorship: who, why and in what order? *Health Renaissance*. 2013;11(2):99–101. doi: 10.3126/hren.v11i2.8214
28. Burrows S, Moore M. Trends in Authorship Order in Biomedical Research Publications. *Journal of Electronic Resources in Medical Libraries*. 2011;8(2):155–68. doi: 10.1080/15424065.2011.576613

29. Bhattacharya S. Authorship issue explained. *Indian Journal of Plastic Surgery*. 2010;43(2):233–4. doi: 10.4103/0970-0358.73482
30. Savitz DA. Invited Commentary: What Can We Infer from Author Order in Epidemiology? *American Journal of Epidemiology*. 1999;149(5):401–3. doi: 10.1093/oxfordjournals.aje.a009826
31. Tschardt T, Hochberg ME, Rand TA, Resh VH, Krauss J. Author Sequence and Credit for Contributions in Multiauthored Publications. *PLOS Biology*. 2007;5(1):e18. doi: 10.1371/journal.pbio.0050018
32. Cappell MS. Equal authorship for equal authors: personal experience as an equal author in twenty peer-reviewed medical publications during the last three years. *Journal of the Medical Library Association*. 2016;104(4):363–4. doi: 10.3163/1536-5050.104.4.022
33. Strange K. Authorship: why not just toss a coin? *American Journal of Physiology-Cell Physiology*. 2008;295(3):C567–C75. doi: 10.1152/ajpcell.00208.2008
34. Alfonso F, Zelveian P, Monsuez J-J, Aschermann M, Böhm M, Hernandez AB, Wang T-D, Cohen A, Izetbegovic S, Doubell A, Echeverri D, Enç N, Ferreira-González I, Undas A, Fortmüller U, Gatzov P, Ginghina C, Goncalves L, Addad F, Hassanein M, Heusch G, Huber K, Hatala R, Ivanusa M, Lau C-P, Marinskis G, Cas LD, Rochitte CE, Nikus K, Fleck E, Pierard L, Obradović S, del Pilar Aguilar Passano M, Jang Y, Rødevand O, Sander M, Shlyakhto E, Erol Ç, Tousoulis D, Ural D, Piek JJ, Varga A, Flammer AJ, Mach F, Dibra A, Guliyev F, Mrochek A, Rogava M, Guzman Melgar I, Di Pasquale G, Kabdrakhmanov K, Haddour L, Fras Z, Held C, Shumakov V, Editors' Network ESoCTF. Authorship: from credit to accountability. *Reflections from the Editors' Network*. *Clinical Research in Cardiology*. 2019;108(7):723–9. doi: 10.1007/s00392-019-01436-8
35. Hu X. Loads of special authorship functions: Linear growth in the percentage of „equal first authors” and corresponding authors. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 2009;60(11):2378–81. doi: 10.1002/asi.21164
36. Miles S, Renedo A, Marston C. Reimagining authorship guidelines to promote equity in co-produced academic collaborations. *Global Public Health*. 2022;17(10):2547–59. doi: 10.1080/17441692.2021.1971277
37. Dotson B. Equal Contributions and Credit Assigned to Authors in Pharmacy Journals. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 2013;77(2):39. doi: 10.5688/ajpe77239
38. Habibzadeh F, Marcovitch H. Authorship dispute among the league of extraordinary gentlemen. *European Science Editing*. 2012;38(2):40–1.
39. Khoshpouri P, Khoshpouri P, Beheshtian E, Yousem DM. The Policy of Co-First Authorship and Co-Senior Authorship in Radiology Journals. *Journal of the American College of Radiology*. 2019;16(10):1491–8. doi: 10.1016/j.jacr.2019.06.011
40. Venkatraman V, Arzbaeher R, Marušić M, Marušić A. Conventions of scientific authorship. *Science*. 2010;12:243.
41. Riesenber D, Lundberg GD. The Order of Authorship: Who's on First? *JAMA*. 1990;264(14):1857. doi: 10.1001/jama.1990.03450140079039
42. Frandsen TF, Nicolaisen J. What is in a name? Credit assignment practices in different disciplines. *Journal of Informetrics*. 2010;4(4):608–17. doi: 10.1016/j.joi.2010.06.010
43. Van Praag CM, Van Praag BMS. The Benefits of Being Economics Professor A (rather than Z). *Economica*. 2008;75(300):782–96. doi: 10.1111/j.1468-0335.2007.00653.x
44. Einav L, Yariv L. What's in a Surname? The Effects of Surname Initials on Academic Success. *Journal of Economic Perspectives*. 2006;20(1):175–87. doi: 10.1257/089533006776526085
45. Jaime ATdS. Multiple co-first authors, co-corresponding authors and co-supervisors: a synthesis of shared authorship credit. *Online Information Review*. 2021;45(6):1116–30. doi: 10.1108/OIR-06-2020-0219
46. Montoya RM, Horton RS, Vevea JL, Citkowicz M, Lauber EA. A re-examination of the mere exposure effect: The influence of repeated exposure on recognition, familiarity, and liking. *Psychological Bulletin*. 2017;143(5):459–98. doi: 10.1037/bul0000085
47. Stevens JR, Duque JF. Order matters: Alphabetizing in-text citations biases citation rates. *Psychonomic Bulletin & Review*. 2019;26(3):1020–6. doi: 10.3758/s13423-018-1532-8
48. Biagioli MC, J. Derish, P. Gruber, M. Rennie, D. Horton, R. CSE Task Force on Authorship [Internet]. Council of Science Editors; [cited 30.09.2022.] Available from: <https://www.councilscienceeditors.org/resource-library/editorial-policies/cse-policies/retreat-and-task-force-papers/authorship-task-force/cse-task-force-on-authorship/>
49. Moustafa K. Contributorships Are Not 'Weightable' to be Equal. *Trends in Biochemical Sciences*. 2016;41(5):389–90. doi: 10.1016/j.tibs.2016.03.001
50. Akhabue E, Lautenbach E. „Equal” Contributions and Credit: An Emerging Trend in the Characterization of Authorship. *Annals of Epidemiology*. 2010;20(11):868–71. doi: 10.1016/j.annepidem.2010.08.004
51. Wang F, Tang L, Bo L, Li J, Deng X. Equal contributions and credit given to authors in critical care medicine journals during a 10-yr period*. *Critical Care Medicine*. 2012;40(3):967–9. doi: 10.1097/CCM.0b013e318236f66a
52. Lei S-Y, Dong Y-P, Zhu W-F, Li L-J. An emerging trend of equal authorship credit in major public health journals. *SpringerPlus*. 2016;5(1):1083. doi: 10.1186/s40064-016-2771-7
53. Hosseini M, Bruton SV. A qualitative study of Equal Co-First Authorship. *Accountability in Research*. 2020;27(8):496–520. doi: 10.1080/08989621.2020.1776122
54. Hosseini M. Equal Co-authorship Practices: Review and Recommendations. *Science and Engineering Ethics*. 2020;26(3):1133–48. doi: 10.1007/s11948-020-00183-8
55. Conte ML, Maat SL, Omary MB. Increased co-first authorships in biomedical and clinical publications: a call for recognition. *The FASEB Journal*. 2013;27(10):3902–4. doi: 10.1096/fj.13-235630
56. Li Z, Sun YM, Wu FX, Yang LQ, Lu ZI, Yu WF. Equal contributions and credit: an emerging trend in the characterization of authorship in major anaesthesia journals during a 10-yr period. *PLoS One*. 2013;8(8):e71430. doi: 10.1371/journal.pone.0071430
57. Drubin DG. MBoC improves recognition of co-first authors. *Molecular Biology of the Cell*. 2014;25(13):1937. doi: 10.1091/mbc.e14-05-0954
58. Dubnansky E, Omary MB. Acknowledging joint first authors of published work: the time has come. *Gastroenterology*. 2012;143(4):879–80. doi: 10.1053/j.gastro.2012.08.009
59. Esposito M. Editorial: Some random reflections on the equal co-first authorships. *European Journal of Oral Implantology*. 2016;9(3):211–2.
60. Sivapathasundharam B. Equally credited authors. *Journal of Oral and Maxillofacial Pathology*. 2022;26(3):307–8. doi: 10.4103/jomfp.jomfp_30_22
61. Kressel HY. New for 2015. *Radiology*. 2015; 274(1):7–8. doi: 10.1148/radiol.14142273
62. Resnik DB, Smith E, Master Z, Shi M. Survey of equal contributions in biomedical research publications. *Accountability in Research*. 2020;27(3):115–37. doi: 10.1080/08989621.2020.1722947
63. Omary MB, Wallace MB, El-Omar EM, Jalan R, Nathanson MH. A multi-journal partnership to highlight joint first-authors of manuscripts. *Gastroenterology*. 2015;148(2):274–5. doi: 10.1053/j.gastro.2014.11.001

64. Brown BD, Merad M. Authorship: Archives and citation miss equal authors. *Nature*. 2015; 528(7582):333. doi: 10.1038/528333a
  65. Rose-Clarke K, Fellmeth G. Co-first authorship and gender equity in academic publishing. *The Lancet*. 2019;393(10185):2036. doi: 10.1016/S0140-6736(19)31040-2
  66. Davidson M. Equal Contribution for Authors in PubMed. *NLM Technical Bulletin*. 2017;(418):e5.
  67. PubMed Help. NCBI Help Manual [Internet]. National Center for Biotechnology Information (US); [cited 04.01.2023.] Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK3828/>
  68. Allen L, O'Connell A, Kiermer V. How can we ensure visibility and diversity in research contributions? How the Contributor Role Taxonomy (CRediT) is helping the shift from authorship to contributorship. *Learned Publishing*. 2019;32(1):71–4. doi: 10.1002/leap.1210
-

Maciej Głowalski

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

Correspondence: maciej.glowalski@wum.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4378-5843>

Krzysztof Włodarczyk

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

Correspondence: krzysztof.wlodarczyk@wum.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2951-3120>

Bibliotekarz z humanistycznym i informatycznym wykształceniem, specjalizujący się w naukowej informacji medycznej. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego. Zawodowo interesuje się problematyką bibliografii zespołów osobowych, etyką pracy naukowej oraz szeroko rozumianą komunikacją naukową. Prowadzi szkolenia oraz zajęcia akademickie z naukowych baz danych i naukowej informacji medycznej. Redaktor czasopisma „Medical Library Forum” oraz serwisu „Informacja Naukowa”. Prywatnie interesuje się historią starożytności i filozofii.

Maciej Sysak

Integrated Ecosystem of University Information Systems – a Case Study of the University of Łódź

Zintegrowany ekosystem informatyczny uczelni na przykładzie Uniwersytetu Łódzkiego

Abstract

Public universities are institutions whose scale and peculiar characteristics pose numerous difficulties for individuals and teams that implement broadly understood digitalisation. Building a fully integrated information system that provides convenient and efficient support for all key processes is a special challenge. Experience from the work carried out at the University of Łódź demonstrates that this goal can be achieved by creating an integrated IT ecosystem, which is a hybrid solution comprising interoperating domain-specific IT systems and services. This article describes the underlying assumptions and certain aspects of the work on the fully customised, secure and convenient solution developed at the University of Łódź.

Streszczenie

Uczelnie publiczne to instytucje, których skala i specyfika rodzą liczne wyzwania dla osób i zespołów zajmujących się szeroko pojętą cyfryzacją. Wyzwaniem szczególnym jest zbudowanie w pełni zintegrowanego systemu informatycznego, zapewniającego wygodne i efektywne wsparcie wszystkich kluczowych procesów. Doświadczenia płynące z prac przeprowadzonych w Uniwersytecie Łódzkim pokazują, że cel można osiągnąć poprzez stworzenie zintegrowanego ekosystemu informatycznego – hybrydowego rozwiązania złożonego ze współpracujących ze sobą dziedzinowych systemów informatycznych i usług. W artykule opisano założenia i wybrane aspekty prac nad w pełni dostosowanym do potrzeb uczelni, bezpiecznym i wygodnym rozwiązaniem zbudowanym w Uniwersytecie Łódzkim.

Keywords

HEI digitalisation, HEI IT governance, IT ecosystem, IT systems integration, IT management

Medical Library Forum 2023;16(1):49–58
DOI: 10.34738/mlf.0079

University of Łódź, Poland
Correspondence to: maciej.sysak@uni.lodz.pl

PROFESSIONAL ARTICLE

INTRODUCTION

Just like the business world in general, universities are rapidly undergoing digital transformation [1, 2], digitalising their processes and deploying a range of modern IT solutions [3]. The COVID-19 pandemic has clearly intensified this trend [4, 5], but the continued development of information systems and the digitalisation of processes have been part of university strategies regardless [6].

Public universities are large organisations that are often among the largest employers in their regions. This is also the case of the University of Łódź, which currently employs approximately 3,700 staff and is attended by more than 25,000 students. Annually, the University recruits more than 300 new staff and admits nearly 10,000 new students. In organisational terms, it includes 13 faculties, 4 PhD schools, central administration and university-wide units (e.g., the library)¹.

According to industry analyses, including the research conducted by the Conference of Rectors of Academic Schools in Poland (KRASP), the integrated IT systems currently in place at Polish universities are overwhelmingly hybrid solutions, combining commercial off-the-shelf products with ones that are developed in-house. However, such solutions are often imperfect, and one of their main shortcomings, resulting in multiple problems and inconveniences, is the lack of integration between the systems that make up the IT environment. Research shows that proper integration is a key factor in the successful implementation of an integrated university information system [7].

A public university is a special type of institution in which the research, education and organisational spheres intersect. A university's peculiarity lies not only in the range of its activities, but also, at a lower level, in the characteristics of individual processes that are included in the various areas of these activities. It is precisely this peculiarity that influences the choice of IT solutions and forces their hybrid nature, so to speak. All this results from a simple fact: the analysis carried out during project implementation at the University of Łódź has demonstrated that a fully integrated IT system that would be capable of handling all key university processes does not in fact exist. Some universities use solutions based on commercial ERP systems [8], but in practice this either comes down to the university adapting to a significant extent to the solution implemented, or to expanding the tool and integrating it with existing university systems [9-11].

This article describes the concept of an integrated ecosystem of university IT systems constructed precisely by combining commercial off-the-shelf solutions and those developed by other universities and consortia with in-house products. The approach presented is based on the experience obtained during project implementation at the University.

In the literature, the term 'IT ecosystem' is defined broadly as a network of organisations that drives the creation and delivery of information technology products and services [12]. In this study, however, an IT ecosystem refers to the university's internal IT environment consisting of domain-specific systems and IT services that interact with one another, transmit data over a computer network and are accessible to users (employees, students, PhD students, candidates, etc.) through various interfaces and applications.

The author of the article, who is a co-author of the concept described, is member of the University's central administration staff and, as deputy director of the University of Łódź Information Technology Centre, is responsible for implementing the solutions presented here, including coordinating the development of some of the systems created in-house. A dozen years of work on broadly understood University digitalisation gives knowledge of the institution's needs as well as the shortcomings of particular solutions.

CHALLENGES INHERENT IN UNIVERSITY DIGITALISATION

Domain-specific information systems at large institutions are sophisticated tools with complex databases. The database of the University Employee Portal, which is the one of the University's key systems, now includes more than 600 tables of interrelated data.

The data processed in different systems are often similar or even identical. For instance, information about university staff is required in the HR and payroll areas and also for communicating with employees and the general public (e.g., through the website) as well as for education and external reporting purposes.

Owing to the lack of automated data transfer between systems, users have to enter data directly

wherever they are needed. This is extremely burdensome [13], and performing unnecessary and monotonous tasks strongly demotivates users and affects their efficiency, distracting them from the substance of their tasks.

However, using numerous IT tools with often completely different interfaces is not just time-consuming and cumbersome – a significant increase in the number of places where specific data are entered clearly reduces their quality as well. To err is human, and as a result errors find their way into information systems and affect the processes carried out by the institution. Data quality is also among important success factors for the implementation of integrated information systems at universities [14]. A marked deterioration in this quality often makes it extremely difficult to connect and replace systems, while significantly increasing costs, for instance those related to implementing analytical solutions.

The impact of non-integrated information systems can also be discerned from outside the organisation. Universities are special institutions in terms of the information they publish, and should serve as models in terms of the credibility of the content presented. This applies to the scientific area, but equally to their teaching or organisational activities. In the process of restructuring IT solutions related to Internet communication, more than 2,000 websites that operated in the University's domain were identified. Those included both large sites – the university's home site and departmental sites – and staff, project, conference or initiative webpages. The vast majority of those had no connection to reliable data sources, and the only way to manage their content was manual moderation via a CMS. This has resulted in outdated and misleading information being published.

As tools that support the institution's operations, information systems must fit the university's specific requirements. Supporting the processes associated with scientific research and recording scientific achievements requires tools designed specifically for these purposes, and the choice of such tools on the market is very limited [15]. The situation is similar when it comes to supporting teaching processes, and here the undisputed leader in Poland for years has been the USOS system [16].

University-specific requirements apply to organisational processes as well. The HR and payroll

¹ Statistics based on the University's website.

area is a case in point here, since calculating the salaries of university teachers is a complex process, very much different from that for administrative staff where standard calculation procedures are in place. Academic teachers' employee records must also contain additional data, including information on the representations submitted, their discipline affiliations and inclusion in the number of employees engaged in research activities, which data must be transferred to central registers such as the POLon system.

At large higher education institutions such as the University, the significant number of customers using selected IT services provides an additional challenge and motivation to implement automation. Given the scale of the University's operations, handling the process of admitting students and activating the services available to them in an efficient manner would be essentially impossible without automation.

INTEGRATED IT ECOSYSTEM AT THE UNIVERSITY

All of the factors described above, combined with the complexity of the processes implemented

and the University's experience to date in creating, developing and implementing systems in-house, have resulted in the adoption of the integrated IT ecosystem paradigm at the University of Łódź.

Below is a simplified diagram of the solution implemented. The IT tools supporting key University areas (scientific activities, teaching, administrative activities, reporting and communication with the public) have been highlighted.

The analysis and market research conducted have led to the assumption that in the case of processes whose characteristics are dictated by the university's very nature, solutions either developed in-house at the University of Łódź or developed by other universities or their consortia should be selected. Products developed at university level are best suited to implementing complex processes.

In line with this assumption, the University of Łódź has been developing its own public university HR and payroll system – Rektorat – for more than ten years. For several years, this project has been implemented by the consortium

established by the University of Łódź and the University of Opole, and the tool has been used by both universities.

The consortium's activities have also included the development of a system to support formal internal communication – the Employee Portal. It is now a key resource for most University employees, combining an intranet (with news, announcements, employee and unit profiles as well as an extensive knowledge base) with a self-service tool that provides access to HR and payroll data. The process engine implemented in the Employee Portal also involves the electronic workflow of fully digital documents.

The Omega-PSIR software solution developed by the Warsaw University of Technology has been implemented as a system for recording research achievements.

All teaching processes are carried out using systems from the USOS family [17], which have been developed for more than 20 years by the Inter-University IT Centre – a consortium established by the Conference of Rectors of Universities in Poland (KRUP).

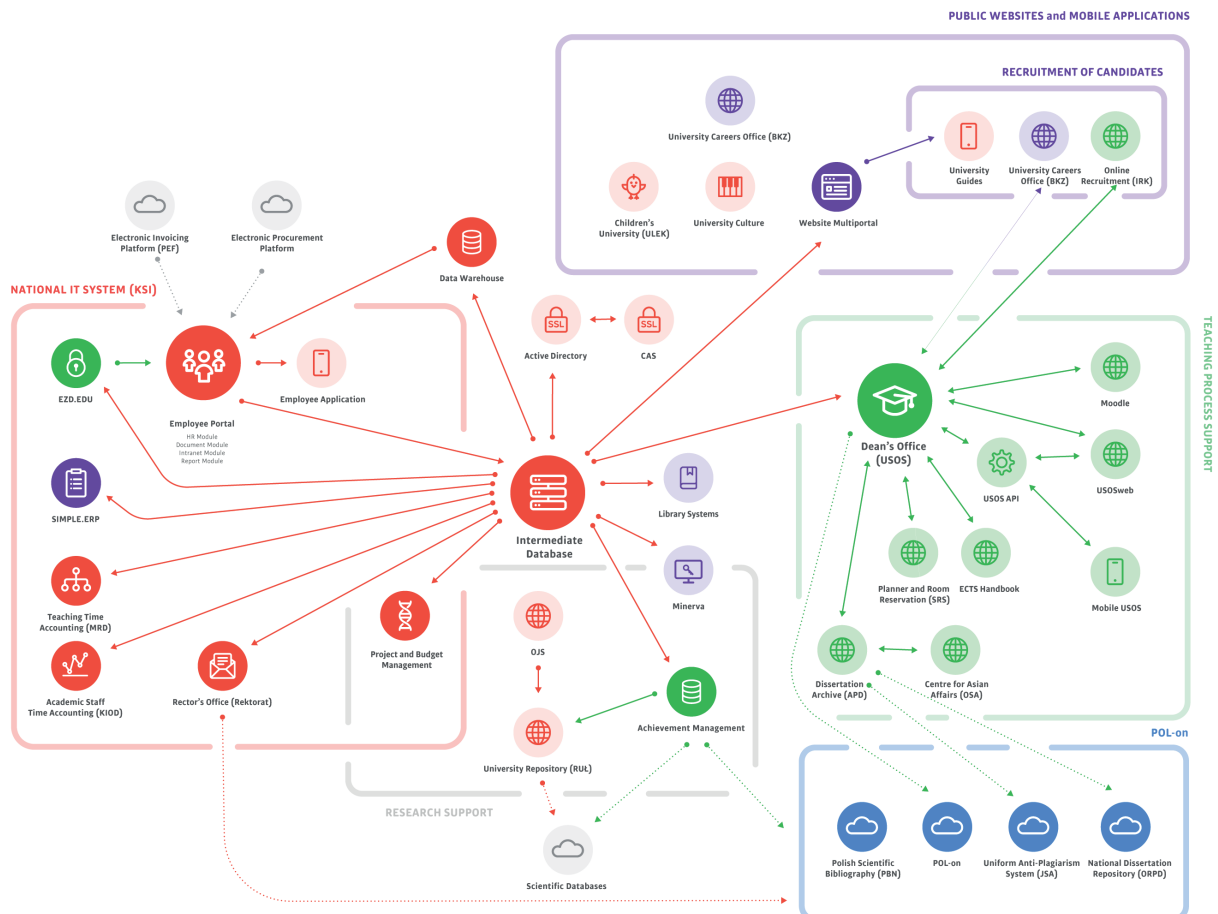

Fig. 1. Simplified diagram of the University IT ecosystem

Obviously, processes that are quite similar to those at large companies in various industries are also implemented at the University. These include, without limitation, financial and accounting services, fixed asset management and warehouse management. In these areas, a tool from a leading vendor has been used successfully at the University.

Additionally, to ensure proper data quality and work ergonomics, a lead source has been set for each of the key data models, and extensive, effective validation has been provided.

The choice of a lead data source is rather obvious in most cases – the system with the most extensive data model should be selected, which can be ‘pruned’ to meet the needs of other systems that only require a certain part of the data. Where models in multiple systems are identical, the decision is guided by automation, data validation and convenience of use.

Complex data models may also be extended within individual systems and evolve, as it were, in the process of their migration between these systems.

Data of adequate quality are automatically transferred to all systems where they are required, and are subsequently used and processed. Data exchange between systems at the University takes place via a special database.

Further in the article, selected examples of how the solution implemented at the University works are presented. The seamless functioning and efficiency of the mechanisms described are fully dependent on integration between systems.

ORGANISATIONAL STRUCTURE AND EMPLOYEES

A key piece of information illustrating the necessity of data exchange is the structure of the University’s organisation, which is implemented in many different systems. It provides the basis for many processes. At the University, the underlying assumption is that the data dictionary describing the organisational structure is managed in the HR and payroll system. The data model is simple and includes the Polish and English names of the relevant unit, its address and location within the organisational structure (indicating the parent unit). These data are subsequently made available to other university systems: the directory service (Active Directory), the financial and accounting system, the Dean’s Office system (USOS), the

research achievement system (Omega-PSIR), the website handling system, etc.

The procedure followed in the case of University staff data is very similar. Here, also, the lead source is the HR and payroll system. It is in this system that relevant administrative department staff enter the data, and any updates are also performed there. Data are transferred to other university systems (to the extent required), and also to the POLon system.

As already indicated, employee data are managed by the University in the HR and payroll system. However, this only includes personal data, employment information (position and unit) or degrees and job titles (in short: the data that the system needs).

In the past, the assumption was that the HR and payroll system would be the source of data on the employees’ phone number or workplace location (building, room, etc.), but this did not work out in practice. In an organisation as large as the University, changes to the above details are dynamic, and as these data are not necessary for the smooth operation of the HR and payroll system, reminders that modifications were required only arrived with a long delay or not at all. As a result, the data were outdated and, over time, became no longer reliable and usable.

Nevertheless, the employees’ business contact information is relevant not just internally, but outside the organisation as well. With this in mind, the Employee Portal module was developed in the form of employee profiles. A profile is generated automatically for each employee; initially, it contains basic data derived from the HR and payroll system, which cannot be changed. Instead, it is possible to change the photo, job description, bio, interests and contact information.

In parallel with the implementation of the IT solution, internal regulations were introduced that require employees to update some of their profile data, and their supervisors to oversee this process.

A similar solution has been implemented for units whose profiles are managed in the Employee Portal by their managers.

STUDENT ACCOUNTS AND SERVICES

In the past, private e-mail addresses were used to communicate with students. However, this

gave rise to legal complications, as a student could opt out of receiving specific types of information, which entailed considerable difficulty. The solution was also problematic in practical terms, since for instance it often turned out that certain e-mail service providers blocked e-mail coming from the university’s domain.

Now students have University-provided Office 365 accounts, which include both the e-mail service and access to cloud storage services as well as the University’s primary video conferencing tool, which is used for remote and hybrid learning.

As about 10,000 new students are enrolled each year, the process of setting up accounts (on the part of both the University and Microsoft), granting permissions, attaching the appropriate licenses and informing students had to be fully automated. The implementation of this process required ensuring the flow of data between a number of systems.

At the University, recruitment processes are carried out using the IRK system, which is provided together with USOS. After recruitment procedures have been completed, the accepted candidates’ data are migrated to the USOS system where the process of preparing student ID cards is initiated. New students’ data are also automatically migrated to the Identity Database, a solution developed at the University that makes it possible to manage employee and student IDs in such a manner that they are merged into a single identity. The Identity Database is also responsible for assigning the IDs used internally at the University and further automating the account setup process – it is this system that generates the login and alias for each student and sets up an account in the University’s directory service. The next step is sending the student an e-mail to his or her private address with his or her details and instructions for accessing the account that has been set up. This is the last e-mail from the University that the student should receive to his or her private e-mail address – all further communication is through the University e-mail system.

The process of closing student accounts has been organised in an analogous way: nearly 10,000 such operations are performed each year in a fully automatic manner on the basis of information from the USOS system.

ELECTRONIC WORKFLOW OF INVOICES AND BUSINESS TRIPS

Among the main IT processes carried out at the University is the approval of incoming invoices,

of which about 25,000 are processed annually – all in the electronic document workflow module of the Employee Portal.

First, the invoice must be entered into the system. This involves completing a number of fields corresponding to invoice elements. Dates and amounts are input alongside counterparty details. Already at this stage, smooth integration between systems is essential. A large part of the information is entered by selecting items from closed dictionaries, and dictionary data is migrated from other systems. For example, a counterparty (invoice issuer) can only be selected from a closed dictionary managed in the financial and accounting system. In subsequent process steps, the document is completed and approved.

The process engine forwards the invoice to specific individuals according to the process logic, on the basis of the roles of individual employees within the organisation, which roles are derived from, inter alia, the organisational structure, functions and positions managed in the HR and payroll system.

Process completion results in the creation of a complete financial document in the financial and accounting system – all the necessary data have already been collected and verified during the Employee Portal workflow.

In some cases, completing the electronic document workflow process involves migrating data to more than one system. This is precisely what happens with business trip documents. The business trip procedure looks similar to invoice workflow: the data are entered in the system, go through a series of approval and completion steps, and then the process is closed. However, the peculiar nature of business trips means that information about a completed trip is transmitted in parallel to two systems: as an expense and financial document to the financial and accounting system, and as an absence to the HR and payroll system.

SUMMARY

The examples listed above only cover some solutions currently in place at the University. The creation of these tools was only possible through analysis, the identification of key systems in individual data areas, and a deep integration of information systems. The approach implemented has streamlined communication as well as improving the institution's security and efficiency.

In 2022 alone, employees made more than 20,000 updates to their Employee Portal profiles. These profiles, which combine information from the HR and payroll system with data entered by users, can be searched directly from the Employee Portal on the basis of selected criteria. The data they contain are automatically transferred to the University's website and to the research achievement system, making it possible to access up-to-date and reliable information from the outside.

The user account management automation described above, combined with the widespread implementation of a centralised directory service and SSO (single sign-on) systems, also reduces the risk of unauthorised access to services or data.

Minimising the number of IT tools and user interfaces that employees need to use on a daily basis has made their work more comfortable, allowing better control over data quality.

The fact that more than 240,000 electronic documents have been switched to digital workflows owing to Employee Portal processes has also led to noticeable changes in organisational culture. Individual employees submit an increasing number of proposals for improvements and requests for digitalising more processes to the University's Information Technology Centre.

The hybrid solution implemented at the University is being continuously developed. New types of digital documents are being created, integration mechanisms are expanded, and more domain-specific systems are emerging.

Having maintained and developed the University's integrated IT ecosystem for years, we can now conclude that this approach offers stability, but at the same time requires conscious and holistic management. Efforts should be made to minimise the number of user interfaces, but individual ecosystem components must have their designated roles and specific operation areas, and implementing new components requires the utmost care.

In the event of an outage or a failure to exercise due diligence, full integration between systems can be disastrous. Corrupted data can be transmitted via the same routes, and in an integrated

IT environment this may, in extreme cases, result in some systems experiencing downtime.

The actions undertaken at the University of Łódź demonstrate that it is possible to efficiently combine specialised, domain-specific information systems into an integrated IT ecosystem and leverage the synergies resulting from automatic data exchange. Extensive integration makes it possible to implement processes that are suspended between systems, so to speak, and the entire framework brings greater value and efficiency than the sum of its components.

WSTĘP

Podobnie jak cały świat biznesu, uczelnie dynamicznie przechodzą transformację cyfrową [1, 2], digitalizując procesy i wdrażając szereg nowoczesnych rozwiązań informatycznych [3]. Pandemia COVID-19 przyczyniła się oczywiście do intensyfikacji zjawiska [4, 5], jednak stały rozwój systemów informatycznych i cyfryzacja procesów były i są działaniami zapisywanymi w strategiach szkół wyższych [6].

Uczelnie publiczne to duże organizacje, będące często jednymi z największych pracodawców w swoich regionach. Dotyczy to również Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ), który zatrudnia obecnie ok. 3,7 tys. osób i kształci ponad 25 tys. studentów. Rocznie UŁ przyjmuje do pracy ponad 300, a na studia – blisko 10 tys. osób. Organizacyjnie uczelnia składa się z 13 wydziałów, 4 szkół doktorskich, administracji centralnej i jednostek ogólnuczelnianych (np. Biblioteka UŁ)¹.

Zgodnie z branżowymi analizami, m.in. badaniami przeprowadzonymi przez Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP), zintegrowane systemy informatyczne posiadane obecnie przez polskie uczelnie to w zdecydowanej większości rozwiązania hybrydowe, łączące produkty komercyjne z własnymi, tworzonymi wewnętrznie. Rozwiązania takie są jednak często niedoskonałe, a wśród głównych problemów wymienia się brak integracji między systemami składającymi się na środowisko informatyczne, rodzący sporo problemów i niedogodności. Tymczasem, jak pokazują badania, poprawna integracja jest jednym z kluczowych czynników sukcesu wdrożenia zintegrowanego systemu informatycznego w uczelni [7].

¹ Statystyki na podstawie strony internetowej uczelni.

Uczelnia publiczna to specyficzna instytucja, w której przeplatają się sfery badań naukowych, kształcenia i działań organizacyjnych. Specyfikę uczelni można odnaleźć nie tylko w rozpiętości działań uniwersytetu, ale także schodząc niżej, na szczebel poszczególnych procesów w ramach obszarów działania. Właśnie owa specyfika wpływa na wybór rozwiązań informatycznych, wymuszając niejako ich hybrydowy charakter, co wynika z prostego faktu: analiza dokonana w trakcie realizacji projektu w UŁ pokazuje, że w pełni zintegrowany system informatyczny, zdolny do obsłużenia wszystkich kluczowych procesów uczelnianych, w zasadzie nie istnieje. Wprawdzie w części uczelni stosuje się rozwiązania oparte na komercyjnych systemach ERP [8], jednak w praktyce sprowadza się to albo do znacznego dostosowania uczelni do wdrażanego rozwiązania, albo do rozbudowy narzędzia i zintegrowania go z istniejącymi systemami uczelnianymi [9-11].

W niniejszym artykule opisana zostanie koncepcja zintegrowanego ekosystemu informatycznego uczelni zbudowanego właśnie przez połączenie rozwiązań komercyjnych oraz pochodzących z innych uczelni i konsorcjów z własnymi produktami. Prezentowane tu podejście bazuje na doświadczeniach płynących z realizacji projektu w UŁ.

W literaturze pojęcie ekosystemu IT definiowane jest szeroko, jako sieć organizacji, które rozwijają oraz dostarczają produkty i usługi informatyczne [12]. W niniejszym opracowaniu ekosystem informatyczny oznacza jednak wewnętrzne środowisko informatyczne uczelni złożone z systemów dziedzicznych i usług informatycznych – wchodzących ze sobą w interakcje, przesyłających dane za pośrednictwem sieci komputerowej i dostępnych dla użytkowników (pracowników, studentów, doktorantów, kandydatów itd.) poprzez interfejsy i aplikacje.

Autor artykułu, będący współautorem opisywanej koncepcji, jest na co dzień pracownikiem administracji centralnej uczelni i jako zastępca dyrektora Centrum Informatyki UŁ odpowiada za wdrażanie przedstawianych tu rozwiązań – m.in. koordynuje rozwój części systemów powstających wewnętrznie. Kilkanaście lat pracy przy szeroko pojętej cyfryzacji UŁ daje wiedzę o potrzebach i możliwościach instytucji, a także o niedoskonałościach poszczególnych rozwiązań.

WYZWANIA CYFRYZACJI UCZELNI

Dziedziczne systemy informatyczne dla dużych instytucji to rozbudowane narzędzia ze złożonymi

bazami danych. Baza danych Portalu Pracowniczego UŁ – jednego z kluczowych systemów uczelni – to obecnie ponad 600 tabel z danymi wchodzących ze sobą w relacje.

Dane przetwarzane w różnych systemach są często podobne lub wręcz identyczne. Przykładowo informacje o pracownikach uczelni są niezbędne w obszarze kadrowo-płacowym czy w komunikacji z pracownikiem i otoczeniem (np. strona internetowa), jak również w obszarach kształcenia i sprawozdawczości zewnętrznej.

Brak zautomatyzowanego przekazywania danych między systemami oznacza konieczność wprowadzania danych bezpośrednio przez użytkowników wszędzie tam, gdzie są potrzebne. Jest to praktyka wyjątkowo uciążliwa [13], a wykonywanie zbędnych, monotonicznych czynności silnie demotywuje i wpływa na efektywność, odciągając użytkowników od zadań merytorycznych.

Korzystanie z licznych narzędzi informatycznych o często skrajnie odmiennych interfejsach jest jednak nie tylko czasochłonne i uciążliwe. Znaczące zwiększenie liczby miejsc, w których wprowadzane są konkretne dane, w sposób zupełnie oczywisty obniża też ich jakość. *Errare humanum est*, błędy trafiają więc do systemów informatycznych i wpływają na procesy realizowane w instytucji. Jakość danych to również jeden z istotnych czynników sukcesu wdrażania zintegrowanych systemów informatycznych w uczelniach [14]. Wyraźne jej obniżenie często skrajnie utrudnia połączenie i wymianę systemów, a jednocześnie znacząco podnosi koszty – choćby koszty wdrożenia rozwiązań analitycznych.

Wpływ braku integracji systemów informatycznych może być zauważalny także na zewnątrz organizacji. Uczelnie są instytucjami szczególnymi pod względem publikowanych informacji, powinny być wzorem, jeśli chodzi o wiarygodność przedstawianych treści. Dotyczy to obszaru naukowego, ale też sfery działalności dydaktycznej czy organizacyjnej. W procesie restrukturyzacji rozwiązań informatycznych z obszaru komunikacji internetowej zidentyfikowano w UŁ ponad 2 tys. stron internetowych umieszczonych w domenie uczelni. Były to zarówno duże serwisy – strona główna uniwersytetu oraz strony wydziałów – jak i strony pracowników, projektów, konferencji lub inicjatyw. Zdecydowana większość z nich nie miała żadnego połączenia z wiarygodnymi źródłami danych, a jedyną możliwość zarządzania treścią stanowiła ręczna moderacja za pomocą CMS. Skutkowało to przypadkami upubliczniania informacji nieaktualnych, wprowadzających w błąd.

Systemy informatyczne jako narzędzia wspierające działanie instytucji muszą odpowiednio wpisywać się w konkretne wymagania uczelni. Wsparcie procesów powiązanych z badaniami naukowymi i ewidencją osiągnięć wymaga narzędzi opracowanych specjalnie z myślą o nich, a wybór takich narzędzi na rynku jest mocno ograniczony [15]. Analogicznie sytuacja wygląda w obszarze wsparcia procesów dydaktycznych, przy czym tu niekwestionowanym liderem jest w Polsce od lat system USOS [16].

Wymagania specyficzne dla uczelni dotyczą również procesów organizacyjnych. Przykładem może być obszar kadrowo-płacowy, gdyż naliczanie wynagrodzeń nauczycieli akademickich jest procesem złożonym i zdecydowanie różnym od analogicznych działań w przypadku – rozliczanych standardowo – pracowników administracyjnych. Także kartoteki pracowników będących nauczycielami akademickimi muszą zawierać dodatkowe dane, m.in. informacje o oświadczeniach, przynależności do dyscypliny i zaliczeniu do liczby N, które trzeba przekazywać do rejestrów centralnych, np. do systemu POLon.

Dla dużych szkół wyższych, takich jak UŁ, dodatkowym wyzwaniem i motywacją do automatyzacji jest znaczna liczba klientów wybranych usług informatycznych. Przy skali działalności UŁ sprawne obsłużenie procesu przyjmowania studentów i aktywacji dostępnych dla nich usług byłoby bez automatyzacji w zasadzie niemożliwe.

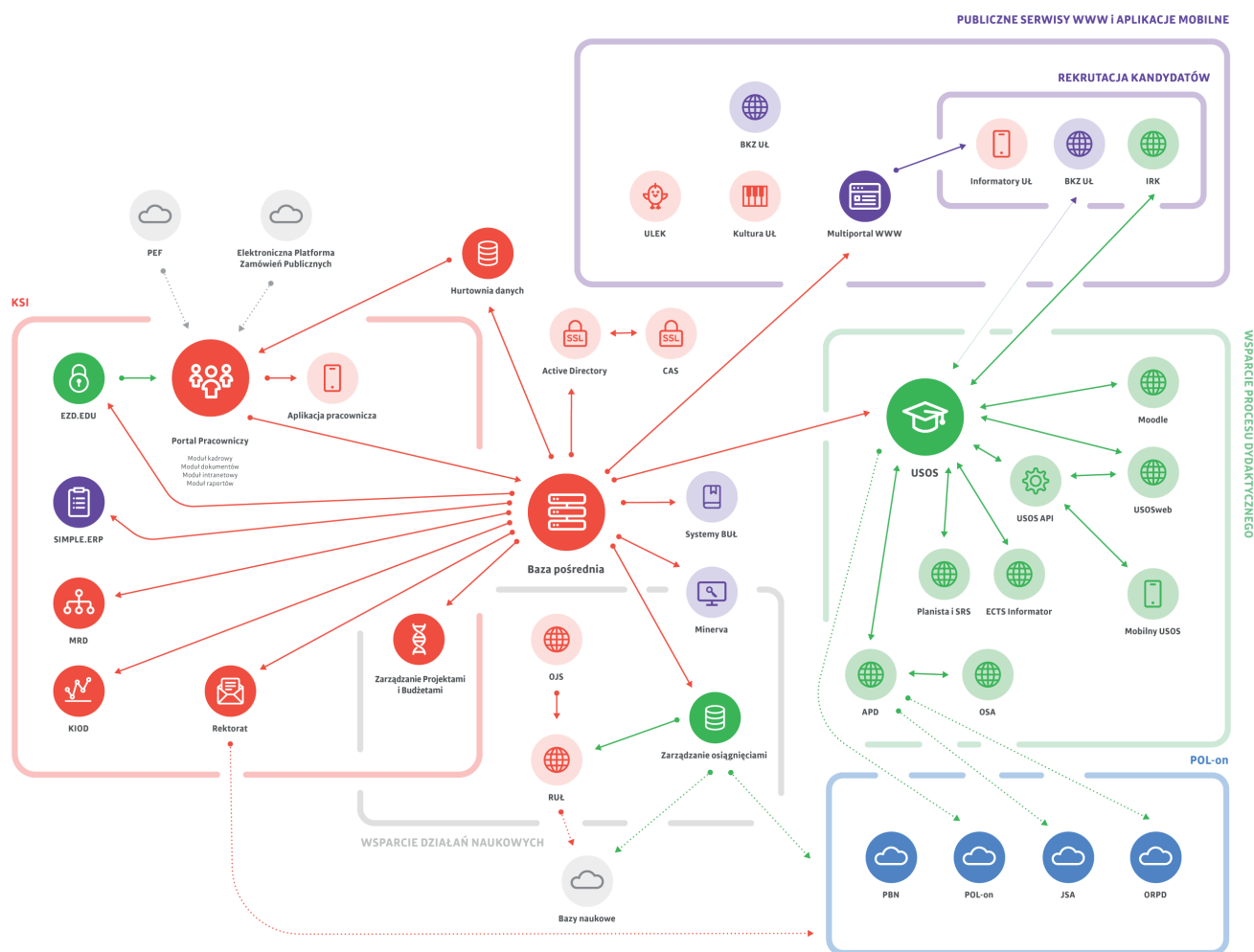
ZINTEGROWANY EKOSYSTEM INFORMATYCZNY UŁ

Wszystkie opisane wyżej czynniki w połączeniu ze złożonością procesów i dotychczasowym doświadczeniem uczelni w samodzielnym tworzeniu, rozwijaniu i wdrażaniu systemów spowodowały, że w UŁ przyjęto koncepcję zintegrowanego ekosystemu informatycznego.

Poniżej przedstawiono uproszczony schemat wdrożonego rozwiązania. Wyodrębniono tu zestawy narzędzi informatycznych odpowiadające za wsparcie obszarów kluczowych dla UŁ: działalności naukowej, kształcenia, działalności administracyjnej, sprawozdawczości oraz komunikacji z otoczeniem.

Analizy i rozpoznanie rynku doprowadziły do przyjęcia założenia, że dla procesów, których specyfika jest podyktowana charakterem uczelni, należy wybierać rozwiązania wytwarzane w UŁ albo rozwijane przez inne uczelnie lub ich konsorcja. Produkty

II. 1. Uproszczony schemat ekosystemu informatycznego UŁ

tworzone na poziomie uczelnianym są najlepiej dopasowane do realizacji złożonych procesów.

Zgodnie z przytoczonym założeniem UŁ od kilkunastu lat rozwija własny system kadrowo-płacowy o nazwie Rektorat, przeznaczony dla uczelni publicznych. Od kilku lat projekt realizowany jest w ramach konsorcjum powołanego przez Uniwersytet Łódzki i Uniwersytet Opolski, a z samego narzędzia korzystają obie uczelnie.

Działania konsorcjum obejmują też rozwój systemu wspierającego wewnętrzną komunikację formalną – Portalu Pracowniczego. Jest to obecnie kluczowe narzędzie dla większości pracowników UŁ, łączące intranet (udostępniający aktualności, komunikaty, profile pracowników i jednostek oraz rozbudowaną bazę wiedzy) z samoobsługowym narzędziem zapewniającym dostęp do danych kadrowo-płacowych. W ramach silnika procesowego zaimplementowanego w Portalu Pracowniczym realizowany jest także elektroniczny obieg w pełni cyfrowych dokumentów.

Jako system do ewidencji osiągnięć wdrożono oprogramowanie Omega-PSIR, stworzone i rozwijane przez Politechnikę Warszawską.

Całość procesów dydaktycznych realizowana jest za pomocą systemów z rodziny USOS [17], które od ponad 20 lat są tworzone przez Międzyuniwersyteckie Centrum Informatyzacji – konsorcjum powołane przez Konferencję Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP).

Oczywiście w UŁ realizuje się również procesy, które nie odbiegają od tych znanych z dużych przedsiębiorstw rynkowych z różnych branż. Należy tu wskazać w szczególności obsługę finansowo-księgową, zarządzanie środkami trwałymi i obsługę magazynów. W tych obszarach w UŁ z powodzeniem wykorzystywane jest narzędzie od jednego z wiodących dostawców.

Dodatkowo, aby zapewnić odpowiednią jakość danych i ergonomię pracy, dla każdego z kluczowych modeli danych ustalono wiodące źródło

oraz zapewniono rozbudowaną, skuteczną walidację.

Wybór wiodącego źródła danych jest zwykle raczej oczywisty – wybrać należy system o najbardziej rozbudowanym modelu danych, który można “przycinać” na potrzeby innych systemów, potrzebujących jedynie wybranego fragmentu. Gdy modele w wielu systemach są identyczne, w UŁ decyzję warunkują automatyzacja, walidacja danych i wygoda użycia.

W przypadku złożonych modeli danych możliwa jest także sytuacja, w której są one rozbudowywane w poszczególnych systemach i w procesie migracji między systemami niejako ewoluują.

Odpowiednie jakościowo dane są w sposób automatyczny przekazywane do wszystkich systemów, w których są potrzebne, wykorzystywane i przetwarzane. Sama wymiana danych pomiędzy systemami odbywa się w UŁ za pośrednictwem specjalnej bazy danych.

W dalszej części artykułu przedstawione zostaną wybrane przykłady działania rozwiązania wdrożonego w UŁ. Sprawne funkcjonowanie i efektywność opisanych mechanizmów są w pełni zależne od integracji między systemami.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PRACOWNICY

Jedną z kluczowych informacji obrazujących niezbędność wymiany danych może być struktura organizacyjna uczelni, wykorzystywana w wielu różnych systemach. To właśnie na niej opierają się liczne procesy. W UŁ przyjęto założenie, że zarządzanie słownikiem struktury organizacyjnej realizowane będzie w systemie kadrowo-płacowym. Model danych jest tu prosty i obejmuje polską i angielską nazwę jednostki, jej adres i położenie w strukturze organizacyjnej (wskazanie jednostki nadrzędnej). Dane te są następnie udostępniane innym uczelnianym systemom: usłudze katalogowej (Active Directory), systemowi finansowo-księgowemu, systemowi dziekana-towemu (USOS), systemowi osiągnięć naukowych (Omega-PSIR), systemowi obsługującemu strony WWW itd.

Bardzo podobnie sytuacja wygląda w przypadku danych pracowników UŁ. Tutaj również wiodącym źródłem danych jest system kadrowo-płacowy. To do niego pracownicy odpowiedniego działu administracji wprowadzają dane i tam też dokonuje się wszelkich aktualizacji. Dane są przekazywane do innych systemów uczelnianych (w zakresie, w którym są niezbędne), a dodatkowo – do systemu POLon.

Jak już wskazano, danymi pracownika uczelnia zarządza w systemie kadrowo-płacowym. Dotyczy to jednak tylko danych osobowych, informacji o zatrudnieniu (stanowisko, jednostka) czy stopni i tytułów zawodowych (w skrócie – danych, których ten system potrzebuje).

W przeszłości funkcjonowało założenie, że system kadrowo-płacowy będzie źródłem danych o służbowym numerze telefonu lub miejscu pracy osób zatrudnionych (budynek, pokój itp.), ale w praktyce się ono nie sprawdziło. W organizacji tak dużej jak UŁ zmiany w powyższych zakresach są dynamiczne, a dane te nie są niezbędne do sprawnego funkcjonowania systemu kadrowo-płacowego, więc informacje o konieczności modyfikacji docierały z dużym opóźnieniem albo nie docierały wcale. W rezultacie dane były nieaktualne, a z czasem przestały być wiarygodne i możliwe do wykorzystania.

Niemniej służbowe dane kontaktowe pracowników to ważna informacja – nie tylko wewnętrznie, ale także na zewnątrz organizacji. Mając to na uwadze, opracowano moduł Portalu Pracowniczego w postaci profili pracowników. Profil generowany jest automatycznie dla każdego pracownika i na starcie zawiera podstawowe dane, pochodzące z systemu kadrowo-płacowego, których nie można zmieniać. Możliwa jest natomiast zmiana zdjęcia, opisu zadań, biogramu, zainteresowań i właśnie danych kontaktowych.

Równoległe z wdrożeniem rozwiązania informatycznego wprowadzone zostały wewnętrzne regulacje prawne zobowiązujące pracowników do aktualizacji części danych w profilu, a przełożonych – do nadzorowania tego procesu.

Analogiczne rozwiązanie wdrożono w zakresie jednostek organizacyjnych, których profile moderowane są w Portalu Pracowniczym przez kierowników.

KONTA I USŁUGI STUDENCKIE

Dawniej do komunikacji ze studentami wykorzystywano ich prywatne adresy poczty elektronicznej. Rodziło to jednak komplikacje natury prawnej – student mógł nie życzyć sobie przesyłania konkretnych typów informacji, co wiązało się z dużymi trudnościami. Również od strony praktycznej rozwiązanie to było problematyczne, np. często okazywało się, że poszczególni dostawcy usług poczty elektronicznej blokują wiadomości przychodzące z domeny uczelni.

Obecnie student UŁ ma uczelniane konto Office 365, zapewniające mu zarówno usługę poczty elektronicznej, jak i dostęp do usług chmurowego przechowywania danych oraz podstawowego w UŁ komunikatora wideo, wykorzystywanego w kształceniu zdalnym i hybrydowym.

Ponieważ uczelnia przyjmuje ok. 10 tys. nowych studentów rocznie, niezbędna była pełna automatyzacja procesu zakładania kont (po stronie zarówno UŁ, jak i Microsoftu), nadawania uprawnień, dopinania odpowiednich licencji oraz informowania studenta. Realizacja procesu wymagała zapewnienia przepływu danych między szeregiem systemów.

W UŁ procesy rekrutacji przebiegają z pomocą systemu IRK, dostarczanego wraz z USOS-em. Po zakończeniu rekrutacji dane przyjętych kandydatów migrowane są do systemu USOS, w którym inicjowany jest proces przygotowania legitymacji

studentkiej. Następuje również automatyczna migracja danych nowych studentów do Bazy Tożsamości – rozwiązania opracowanego w UŁ, które pozwala zarządzać identyfikatorami pracowników i studentów w taki sposób, aby były one scalone w jedną tożsamość. Baza Tożsamości odpowiada także za nadawanie identyfikatorów wykorzystywanych wewnętrznie w UŁ i dalszą automatyzację procesu zakładania kont. Właśnie ten system generuje login i alias dla każdego studenta oraz zakłada konto w uczelnianej usłudze katalogowej. Następny krok to wysłanie studentowi wiadomości z danymi i instrukcją dostępu do założonego konta na prywatny adres e-mail. To ostatni mail od uczelni, który student powinien otrzymać na prywatną pocztę – cała dalsza komunikacja przebiega za pośrednictwem poczty uczelnianej.

Analogicznie zorganizowano proces zamykania kont studentek: blisko 10 tys. takich operacji wykonywanych jest co roku w pełni automatycznie na podstawie informacji z systemu USOS.

ELEKTRONICZNY OBIEG FAKTUR I DELEGACJI

Do głównych procesów realizowanych w UŁ elektronicznie należy obieg akceptacji przychodzących faktur, których rocznie proceduje się ok. 25 tys. – w całości w module elektronicznego obiegu dokumentów Portalu Pracowniczego.

W pierwszej kolejności dokument faktury trzeba wprowadzić do systemu. Działanie to zakłada uzupełnienie szeregu pól odpowiadających elementom faktury. Wprowadzane są zarówno daty i kwoty, jak i informacje o kontrahencie. Już na tym etapie niezbędna jest sprawna integracja między systemami. Znaczną część informacji wprowadza się poprzez wybór pozycji z zamkniętych słowników, a dane słownikowe migrowane są z innych systemów. Przykładowo wybrać kontrahenta (wystawcę faktury) można jedynie z zamkniętego słownika, zarządzanego w systemie finansowo-księgowym. W następnych krokach procesu dokument jest uzupełniany i akceptowany.

Silnik procesowy przekazuje fakturę do konkretnych osób zgodnie z logiką procesu, opierając się na rolach poszczególnych pracowników w organizacji, które wynikają m.in. ze struktury organizacyjnej, funkcji i stanowisk zarządzanych w systemie kadrowo-płacowym.

Zakończenie procesu skutkuje utworzeniem gotowego dokumentu finansowego w systemie finansowo-księgowym – wszystkie niezbędne dane

zostały już zebrane i zweryfikowane w trakcie obiegu w Portalu Pracowniczym.

Czasami zakończenie procesu obiegu elektronicznego dokumentu wiąże się z migracją danych do więcej niż jednego systemu. Tak właśnie dzieje się w przypadku dokumentu delegacji. Procedowanie delegacji wygląda podobnie do obiegu faktury: dane są wprowadzane, przechodzą przez szereg kroków w celu akceptacji i uzupełnienia, po czym proces jest zamykany. Specyfika delegacji powoduje jednak, że informacje o zakończonej delegacji przekazywane są równoległe do dwóch systemów: jako koszt i dokument finansowy do systemu finansowo-księgowego oraz jako nieobecność do systemu kadrowo-płacowego.

PODSUMOWANIE

Wskazane wyżej przykłady to tylko część rozwiązań funkcjonujących obecnie w UŁ. Były one możliwe do stworzenia jedynie dzięki analizie, identyfikacji systemów kluczowych dla danego obszaru danych i głębokiej integracji systemów informatycznych. Wdrożone podejście pozwoliło usprawnić komunikację oraz podniosło bezpieczeństwo i efektywność instytucji.

W samym tylko 2022 r. pracownicy dokonali ponad 20 tys. aktualizacji swoich profili w Portalu Pracowniczym. Profile, łączące w sobie informacje z systemu kadrowo-płacowego z danymi wprowadzonymi przez użytkowników, mogą być wyszukiwane bezpośrednio w Portalu Pracowniczym na podstawie wybranych kryteriów. Zawarte w nich dane są automatycznie przekazywane na stronę internetową uczelni i do systemu osiągnięć naukowych, dzięki czemu również z zewnątrz możliwy jest dostęp do aktualnych i wiarygodnych informacji.

Częściowo opisana wyżej automatyzacja zarządzania kontami użytkowników w połączeniu z powszechnym wdrożeniem centralnej usługi katalogowej i systemu SSO (*single sign-on* – system pojedynczego logowania) pozwala ograniczyć ryzyko dostępu do usług lub danych przez nieuprawnione osoby.

Minimalizacja liczby narzędzi informatycznych i interfejsów użytkownika, z których muszą na co dzień korzystać pracownicy, podniosła komfort pracy, pozwalając na lepszą kontrolę nad jakością danych.

Ponad 240 tys. dokumentów elektronicznych, których obieg został zrealizowany cyfrowo

w ramach procesów w Portalu Pracowniczym, prowadzi też do zauważalnych zmian w kulturze organizacyjnej. Do Centrum Informatyki UŁ dociera coraz więcej oddolnych propozycji usprawnień i prób o cyfryzację kolejnych procesów.

Opisane hybrydowe rozwiązanie wdrożone w UŁ jest stale rozwijane. Powstają nowe typy cyfrowych dokumentów, rozbudowywane są mechanizmy integracji, pojawiają się następne systemy dziedziny.

Lata utrzymywania i rozwijania zintegrowanego ekosystemu informatycznego uczelni pozwalają stwierdzić, że jest to podejście dające stabilność, ale zarazem wymagające świadomego i całościowego zarządzania. Należy dążyć do minimalizacji interfejsów użytkownika, lecz elementy ekosystemu muszą mieć swoją wskazaną rolę i skonkretyzowany obszar działania, a wdrażanie nowych elementów wymaga najwyższej staranności.

W razie awarii lub niedochowania staranności pełna integracja między systemami może być fatalna w skutkach. Za pomocą tych samych mechanizmów może nastąpić przepływ uszkodzonych danych, co w zintegrowanym środowisku informatycznym może w skrajnych przypadkach doprowadzić do wstrzymania pracy w części systemów.

Działania zrealizowane w UŁ pokazują, że możliwe jest sprawne połączenie wyspecjalizowanych, dziedzinowych systemów informatycznych w zintegrowany ekosystem informatyczny, w którym automatyczna wymiana danych powoduje osiągnięcie efektu synergii. Dzięki rozbudowanej integracji realizowane są procesy niejako zawieszane między systemami, a całość cechuje się większą wartością i efektywnością niż suma składowych.

REFERENCE LIST

1. Fleaca B, Fleaca E, Maiduc S. Digital Transformation and Current Challenges of Higher Education. *TEM Journal*. 2022;1235-41. doi: 10.18421/tem113-32
2. Mazurek G. Transformacja cyfrowa – perspektywa instytucji szkolnictwa wyższego. In: Woźnicki J, editor. *Transformacja Akademickiego Szkolnictwa Wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019: Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich*; 2019. pp. 313–32.
3. Kucharska A, Rostek K. Dojrzałość świadczenia usług IT przez uczelnie publiczne w Polsce. In: Ziemia E, Karmańska A, editors. *Transformacja cyfrowa organizacji i społeczeństw:*

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach; 2021. pp. 205–24.

4. Nurhas I, Aditya BR, Jacob DW, Pawlowski JM. Understanding the challenges of rapid digital transformation: the case of COVID-19 pandemic in higher education. *Behaviour & Information Technology*. 2022;41(13):2924–40. doi: 10.1080/0144929X.2021.1962977
5. Prokopowicz K. Cyfrowa transformacja uczelni wyższej w obliczu COVID-19 – studium przypadku Akademii Leona Koźmińskiego. *Marketing i Rynek*. 2020;(7):25–31. doi: 10.33226/1231-7853.2020.7.3
6. Strategia Uniwersytetu Łódzkiego 2021–2030 [Internet]. Uniwersytet Łódzki; [cited 27.02.2023.] Available from: https://www.bip.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Strategia_Uniwersytetu_%C5%81%C3%B3dzkiego_2021-2030.pdf
7. Thompson RC, Olufolorunsho OO, Singh A. Deriving critical success factors for implementation of enterprise resource planning systems in higher education institution. *The African Journal of Information Systems*. 2017;10(1):21–44.
8. Stańczak J, Zawia-Niedźwiecki J. Czynniki sukcesu projektu wdrażania systemu SAP w Politechnice Warszawskiej. In: Porębska-Miącz T, editor. *Systemy wspomaganie organizacji SWO 2015: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*; 2015. pp. 229–42.
9. Alam M. Post Implementation Problems Faced by the Users in the ERP System. *Asian Journal of Information Science and Technology*. 2018;8(2):44–7. doi: 10.51983/ajist-2018.8.2.180
10. Skoumpopoulou D, Abdelrahman M. Integrated Information Systems in Higher Education. *Systematic Review and Research Opportunities*. 2022;7(2):57–64.
11. Pękala M. O wdrożeniu Zintegrowanego Systemu Zarządzania Uczelniami [Internet]. Uniwersytet Jagielloński; [cited 27.02.2023.] Available from: https://www.sapiens.uj.edu.pl/download/O_wdrozeniu_ZSZU_v_R.pdf
12. Iansiti M, Richards GL. The Information Technology Ecosystem: Structure, Health, and Performance. *The Antitrust Bulletin*. 2006;51(1):77–110.
13. Chaushi BA, Dika Z, Chaushi A. IMPROVING INSTITUTIONAL SERVICES THROUGH UNIVERSITY ERP: A STUDY OF THE ACADEMIC PLANNING MODULE DEVELOPMENT AT SEEU. *SEEU Review*. 2017;12(2):62–81. doi: 10.1515/seeur-2017-0018
14. Campos Fernandes Leandro F, Picinini Méxas M, Meirelles Drummond G. Identifying critical success

factors for the implementation of enterprise resource planning systems in public educational institutions. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*. 2017;14(4):529–41. doi: 10.14488/BJOPM.2017.v14.n4.a9

15. Rybiński H, Skonieczny Ł, Koperwas JJ, Struk W. Uczelniane Bazy Wiedzy w projekcie SYNAT – doświadczenia Politechniki Warszawskiej. In: VII Krajowa Konferencja Naukowa INFOBAZY 2014 Inspiracja – Integracja – Implementacja. Gdańsk: Centrum Informatyczne TASK; 2014. pp. 17–8.
16. Czerniak M, Mincer-Daszkiewicz J, Sprawnik K. USOS – Uniwersytecki System Obsługi Studiów. Współpraca z IBM [Internet]. USOS; [cited 27.02.2023.] Available from: <https://www.usos.edu.pl/sites/default/files/pl-ibm-2009-bezmiechowagorna.pdf>
17. Żernicka K. Uniwersytecki System Obsługi Studiów (USOS) jako platforma prezentacji oferty dydaktycznej uczelni wyższej na przykładzie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. *Toruńskie Studia Bibliologiczne*. 2009;2(1):109–20. doi: 10.12775/TSB.2009.006

Maciej Sysak

University of Łódź, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7510-4512>

Correspondence: maciej.sysak@uni.lodz.pl

Paulina Dubielecka

Online self-learning opportunities for librarians

Możliwości samokształcenia online dla bibliotekarzy

Medical Library Forum 2023;16(1):59–68

DOI: 10.34738/mlf.0080

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

Correspondence to: paulina.dubielecka@wum.edu.pl

PROFESSIONAL ARTICLE

Abstract

Today, it is necessary to constantly improve one's competence and broaden one's knowledge due to the dynamic changes occurring in almost all areas of life. It is well illustrated by the growing popularity of the concept of lifelong learning. This article aims to indicate the development opportunities offered to librarians by new technologies. The websites which enable self-learning have been presented on the basis of the author's experience with e-learning. The sources presented are available in Polish or English, mostly free of charge, and allow participants to obtain a certificate. The article focuses on websites which offer remote courses and, in particular, platforms with massive open online courses (MOOC). What is emphasised in the text's conclusions is the role of strong motivation and time management skills being the factors necessary for effective online self-learning.

Streszczenie

Nieustanne podnoszenie kompetencji i poszerzanie wiedzy są dzisiaj niezbędne ze względu na dynamiczne zmiany zachodzące w niemal wszystkich obszarach życia. Dobrze pokazuje to rosnąca popularność koncepcji *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Celem artykułu jest wskazanie, jakie możliwości rozwoju dają bibliotekarzom nowoczesne technologie. Na podstawie doświadczeń autorki z e-learningiem przedstawiono serwisy internetowe umożliwiające samokształcenie. Zaprezentowane źródła są dostępne w języku polskim bądź angielskim, przeważnie nieodpłatnie, i umożliwiają uzyskanie certyfikatu. Artykuł skupia się na serwisach oferujących kursy zdalne, w szczególności platformach masowych otwartych kursów online (massive open online courses, MOOC). W zakończeniu tekstu podkreślono rolę silnej motywacji i umiejętności zarządzania czasem jako czynników niezbędnych do skutecznego samokształcenia online.

Keywords

e-learning, lifelong learning, MOOC, librarian education

“People who have pushed the pause button on their personal development may someday be described by the fictitious gravestone that reads: “Died, age 45; buried age 70.” Quite frankly, those people are uninteresting and lifeless” – Don McMinn wrote in his book *Lifelong Learning: Why it's more important and doable than you think* [1].

The “lifelong learning” mentioned in the title is not a new idea, but we are probably beginning to fully understand its meaning as late as today, in the era of dynamic changes. A report published in 2017 by Deloitte showed that specialists¹ have to refresh their skills every 12–18 months, and gain new ones throughout their professional life – what is more and more often needed at work is a really diverse set of skills which changes diametrically over time [2].

Constant development of competence as well as broadening one’s knowledge and interests are the essence of the lifelong learning concept. Research shows that lifelong learning and MOOCs (massive open online courses) have positive influence on the employability [3], professional development [4] and quality of life [5], as well as help satisfy educational and self-development needs [6].

In the specific environment of the medical university, whose employees combine the role of a doctor and researcher, lifelong learning and continuous improvement of qualifications are indispensable. Employees of medical libraries also cannot afford to be left behind.

In this article, I am going to present development opportunities for librarians offered as part of e-learning. On the basis of my own experience, I present sources available free of charge in Polish or English, indicating the possibility of obtaining the certificate, i.e. the confirmation of the competence and knowledge gained. In particular, I focus on massive open online courses platforms.

MOOC PLATFORMS

MOOCs are a form of education which, as a matter of principle, is widely available and aimed at a big number of people. What is an advantage in their case is a low entry threshold: course participants do not need to meet any formal admission conditions, there are no limits on participants, courses give an opportunity to study at any time and place, as well as offer free access [7]. Usually,

however, certification needs to be paid for: my observations show that the possibility of obtaining a certificate free of charge have been limited since MOOC platforms appeared.

The beginning of the work on MOOC dates back to 2008, and the first platforms of that type were launched four years later. They included: edX, Coursera, Udacity and FutureLearn [8]. In fact, *The New York Times* declared 2012 to be “the Year of the MOOC” [9]. Subsequently, national platforms started to be created, such as Ukrainian Prometheus (2014), South Korean K-MOOC (2015), Mexican MéxicoX (2015) or Indian Swayam (2017). In 2018, that group was joined by a Polish platform: Navoica. In 2021, the number of users, i.e. persons who signed up for at least one course, reached 220 million (the statistical data do not include China) [10].

In the article, I am going to present in more detail edX, Coursera, Navoica and Udemy platforms, which I have used. However, before I move on to the individual tools – a few words about the features shared by nearly all platforms.

The websites discussed mainly offer asynchronous learning, which does not take place in real time (participants do not meet remotely in class with a lecturer), but is based on individual work with materials prepared in advance. Although a forum is usually available as part of a course, contacts with other participants are really rare. Furthermore, contact with the person conducting a course is limited and usually possible via e-mail.

Courses usually have a specific start and end date. A certificate can only be obtained only within a specific period, which is usually quite long – participants have a year or even more to complete the course. During the course, the participants decide when they learn and how much time they devote to learning. The access to the content of a course upon its completion depends on the platform. Numerous courses are available on demand, i.e. on a permanent basis, without a specific time frame.

Each platform contains courses covering a broad thematic range. Discussing them, I indicate examples of courses directly connected with the librarian’s work. It should be pointed out that apart from them there are numerous courses

which are not directly aimed at librarians, but which can help develop skills useful for library work. They include social media, websites, marketing and communication, team or project management, creating graphic designs in Canva and Photoshop, foreign languages or operating office packages. I do not mention such courses due to a large number of them.

We can find the courses interesting to us, if we look at their list as divided into thematic categories or type (course, programme, studies, etc.), or use a browser. The list can be narrowed down by means of facets, the most common of which are: thematic area, skills we want to develop or learn, level (beginner, advanced, etc.), language and the institution offering the course.

It is worth pointing out that three of the platforms described – edX, Coursera and Udemy – have apps for Android and iOS mobile devices. They can be downloaded free of charge from Google Play or Apple App Store, respectively. All of them are highly rated by users: the average rating ranges from 4.4 to 4.8 out of 5.

EDX (edx.org)

I have the longest, nearly two-decade, experience in using edX, gained almost since the platform’s launch. edX was created by the Massachusetts Institute of Technology (MIT) and Harvard University. The initiative was non-commercial until 2021, when edX was purchased by 2U, and ceased to be a nonprofit venture [11, 12]. Currently, the platform has 44 million users, and cooperates with, for example, top universities from global rankings [13].

edX courses are usually conducted in English or Spanish – as many as 3,730 out of 4,070². Polish is not among the other languages on offer. Self-paced courses, in the case of which the participant decides the pace of learning, are by far the most common, but there have also been instructor-paced ones.

Courses consist of video and text materials as well as tasks and quizzes. Almost always we will also find additional materials in the form of PDF files or links. The courses end with a passing grade, which, along with the completion of graded tasks,

¹ The report mentions the following professional groups: *software engineers and professionals in marketing, sales, manufacturing, law, accounting, finance.*

² As of 15 May 2023

is a prerequisite for obtaining a certificate. The time needed to complete a course³ varies: the shortest ones require 6–8 hours, whereas the longest ones – as many as over 200 hours (20–50 on average).

During the registration, participants can choose a paid path – Verified Track, or one which is free of charge – Audit Track. Unfortunately, there are a number of limitations associated with the latter: no certificate, a time limit on the access to the content (from 2 weeks to 3 months) and no access to activities which are assessed. A few years ago the limitations were not in place, so I have noticed the fact that they have been introduced with regret. As part of the free version, participants can still use the forum and, depending on the course, exercises.

The paid path involves the cost ranging from USD 20 to 229, although I have come across a course priced at USD 450. Usually, the price ranges from USD 49 to 149. Fortunately, there is no need to buy a cat in the bag – we can choose Audit Track upon the registration, and then purchase Verified version, if the user comes to the conclusion that the course is worth it.

Apart from single courses, edX offers Professional Certificate programmes, consisting of several courses, as well as BA, MA or postgraduate studies, such as MBA (Master of Business Administration), as part of which synchronous classes – live with lecturers – are offered. In that case, the tuition fee is up to several dozen thousand dollars.

The edX platform provides financial support for participants who are unable to cover the cost of obtaining the certificate. The support is available for most of the courses as well as MicroMasters, Professional Certificate, MicroBachelors and XSeries programmes [14].

The platform's main advantage is the reputable institutions and experts conducting the courses, that are, undoubtedly, of high quality. The opportunity to acquire the knowledge offered by such universities, as MIT, Harvard, Oxford, Cambridge, California-Berkeley, Sorbonne and ETH Zurich is invaluable, even with the limitations which the free participation path involves.

What stands out in the offer for librarians is the Professional Certificate in Public Library Management programme, consisting of eight courses prepared by the University of Michigan, which I have completed with great pleasure. The edX resources also include courses on the history of the book (e.g. "Japanese Books: From Manuscript to Print", Harvard University), digital humanities (e.g. "Digital Humanities in Practice: From Research Questions to Results", Harvard University) or medical literature ("Introduction to Systematic Reviews", Stanford University School of Medicine).

COURSERA ([coursera.org](https://www.coursera.org))

Coursera, being the largest MOOC platform today, has 113 million users [15]. The website is owned by a company with the same name, established by two Stanford University employees. As is the case with edX, the company cooperates with leading universities and companies from all over the world which prepare the courses offered on the platform.

Using Coursera, participants can take part in single courses and Professional Certificates programmes, as well as start fully online BA or MA studies. The courses are conducted asynchronously, whereas the studies as part of a model combining individual work with live classes and team projects.

English is the predominant language, but the courses are available in numerous other European, Asian and African languages. A lot of them are subtitled in various languages, but rarely in Polish – just 22 out of nearly 12 thousand items in the catalogue⁴. The time necessary to complete a course ranges from 7 to over 100 hours – on average, approx. 30.

Participation in a course usually consists in watching videos, reading texts and solving quizzes; in addition, supplementary materials are often posted. The participation itself is free of charge, but obtaining a certificate requires a payment. In a limited number of cases, fee access is possible only in the form of a seven-day trial period, after which monthly fees are collected; the platform

itself encourages its users to complete such courses as soon as possible⁵.

Interestingly, even if one chooses the free path (Enrol for free or Audit), the access to the course content is unlimited in time, as are all exercises and tasks, end-of-module quizzes and the final test, with the only limitation being the absence of the certificate. In order to receive it, one needs to get a result of minimum 70% in each task assessed, and pass the final test. Consequently, it is possible to register free of charge, complete all tasks and tests, and pay for the course in the very end. Thanks to it, participants have time to think about making a purchase of, usually, USD 49.

What is a unique option is the Coursera Plus subscription, which offers access to over seven thousand courses. As part of the subscription, one can attend courses without incurring costs for each of them separately. Coursera Plus costs USD 59 per month or USD 399 per year. The platform provides support for those who need financial assistance in order to complete a course [16].

The following courses from the Coursera offer may be useful to a librarian: "Setting Up a Digital Library with EPIC" (prepared by Coursera Project Network), "Copyright for Educators & Librarians" (prepared jointly by Duke University, Emory University and University of North Carolina) or "Research Data Management" (University of North Carolina and University of Edinburgh), as well as "Applied Digital Literacy Specialization" programme, which consists of three courses prepared by State University of New York (SUNY). What is also interesting in the context of medical universities is "Understanding Medical Research: Your Facebook Friend is Wrong" course (Yale University).

NAVOICA ([navoica.pl](https://www.navoica.pl))

Navoica is a nationwide MOOC platform developed as part of the "Polish MOOC" project, implemented on behalf of the Ministry of Education and Science. The platform was created and is being developed by the Information Processing Institute – National Research Institute [Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy]. Until July 2020 the Young Science Foundation [Fundacja Młodej Nauki] was its subject-matter operator, and now the initiative is supported by the Conference of Rectors of Academic Schools in Poland [Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich] [17]. Up to now as

³ In the platform descriptions I provide the duration of the individual courses, and do not take into account programmes, online studies, etc.

⁴ As of 16 May 2023

⁵ *Go as fast as you can – the faster you go, the more you save* (the information posted on a website enabling enrolment on a course with a trial period).

Table 1. Comparison of the e-learning platforms discussed

	edX	Coursera	Navoica	Udemy
Access to content	free (limited)	free	free	paid in the case of approx. 90% of the courses
Classes and credit	paid	free	free	paid, depending on the course
Certificate	paid	paid	free	paid
Financial assistance	available	available	not needed	none
Time necessary to complete the course	6–200+ hours	7–100+ hours	20–50 hours	1–100+ hours
Platform's language	English	English	Polish	Polish
Courses' languages	mainly English	mainly English	mainly Polish	e.g. English and Polish
Type of courses	synchronous and asynchronous	synchronous and asynchronous	asynchronous	asynchronous
Online programmes and studies	yes – e.g. Bachelor, Master, MBA	yes – e.g. Bachelor, Master, MBA	no – only individual courses	no – only individual courses
Mobile app	yes	yes	no	yes
Number of users	44 million	113 million	123 thousand	62 million
Date of establishment	2012	2012	2018	2010

many as 124 thousand users have registered on the platform⁶ [18].

The courses offered as part of Navoica are prepared by Polish public and private universities as well as other institutions connected with higher education. It mainly features courses in the Polish language, but some are also conducted in English. The time necessary to complete a course ranges from 20 to 50 hours.

All courses are free of charge and conducted only in the asynchronous mode. The registration gives full access to the content, exercises and tests as well as the possibility of obtaining a certificate. Registered users can take advantage of the materials for an unlimited period of time, also after the course completion.

What is necessary to complete the course and obtain the certificate is to pass the final test and reach the passing threshold set out by the instructor – in the case of the courses I have attended, it ranged from 51% to 70% of all points to be scored. The points are scored by solving end-of-module quizzes and completing other tasks subject to assessment.

The courses are largely text-based, but videos and interactive exercises are also available. The user has access to the forum, but I have to admit that it is not intuitive enough, which is why it is difficult to get one's bearings in the discussions. The platform's biggest advantages include the absence of fees and courses in Polish prepared by accredited institutions.

The courses which may be of librarians' interest include "Research Information Competence in

Academic Work" conducted by Cracow University of Technology, courses of University of Silesia: "Sources of Academic Information in the Internet Environment" and "Professional Preparation of Academic Publications" as well as "Data Preparation and Presentation," organised by Pawel Wlodkiewicz University College in Plock.

UDEMY (udemy.com)

Udemy is a commercial platform operating since 2010, considered by some to be part of MOOC [1]. In my opinion, Udemy should be treated as a source of online video courses and video training sessions, rather than an MOOC platform – due to the fact that the access to the content itself and the form of the courses require payment.

As for the form of learning, a lot depends on a specific course. Sometimes it consists only of video recordings; in other cases, it is accompanied by text materials, tasks to be completed and end-of-module tests, but even then the video materials are the core. Each video material is followed by the "Questions and answers" section, which can be considered to be an equivalent of the forum where instructors answer the participants' question, which is a great advantage.

The Udemy offer includes, on one hand, courses similar to those known from MOOC platforms, in the case of which the participant needs to devote a few dozen or more hours and pass tests, and, on

the other hand, courses the completion of which requires just watching, in total, hour-long videos, which should be rather called sessions or, simply, online lectures. In fact, Udemy itself is not consistent when it comes to the nomenclature: the "My training courses" panel includes the "All courses" list.

Importantly, the courses are conducted by individuals rather than accredited institutions – the portal allows everybody to conduct them [19], but Udemy assures that prior to publication the materials undergo a verification and quality control process [20]. The website also offers the opportunity to preview the course – some videos are available as samples for viewing before the purchase.

A vast majority of the Udemy courses are paid, but some of them are available free of charge – that is up to the instructor. According to Class Central portal, participants have to pay for 90% of the Udemy courses [21]. My observations suggest that, depending on the thematic category, approx. 7–25% of the courses are available free of charge⁷. Prices are not too high, and usually range from PLN 200 to 300, the lowest being PLN 79. Quite often promotions are organised as part of which a course can be bought for just 10% of the price; e.g. in May 2023, the price of a vast majority of the offer was reduced to PLN 35. The courses made available free of charge do not offer the possibility of obtaining a certificate.

I have included Udemy in this article for three reasons. First of all, the platform is very popular,

⁶ As of March 2023

⁷ Own calculations based on the Price filter. As of 16 May 2023

and has 62 million users [22]. Secondly, it offers a wide range of topics, and the courses usually focus on specific skills. Although there are no courses strictly for librarians, participants can develop various practical skills useful in the library work, e.g. in the promotion of the institution, management, organisation of work, preparation of information materials or communication with users and the public. Thirdly, the courses are offered at affordable prices, especially as compared to other global platforms.

I have summarised the main features of the platforms discussed in the table above.

OTHER OPPORTUNITIES TO ACQUIRE KNOWLEDGE ONLINE

Apart from online course websites, the internet offers many other sources to broaden knowledge and interests. Below, I have enumerated a few of them which, in my opinion, are worthwhile.

On the Kursy FRSI platform (kursy.frsi.org.pl), there are three proposals aimed at librarians. They are completely free of charge, have no time limits, and upon their completion participants obtain a certificate [23]. The courses have been created by Information Society Development Foundation [*Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego*], known to librarians for its Library Development Programme [*Program Rozwoju Bibliotek*], which supports public libraries. What I mean here is the following courses: “How to Prepare and Successfully Implement a Project”, “To Appreciate a Library – How to Effectively Conduct Advocacy Activities” and “Financial Education in Public Libraries”⁸. Although they have been created with public libraries in mind, the issues discussed may prove to be useful also for employees of other institutions.

Another interesting source of information is Elsevier Researcher Academy (researcheracademy.elsevier.com). The platform has been developed for researchers, so the training courses available are grouped around the stages of the research process, but a lot of them are also helpful for librarians. What I mean here is mainly the materials on the open science, social impact, research data management or research metrics, as well as the “Finding the right journal” course, which contains useful information on finding the right journals to publish in. The courses are available free of

charge and for an unlimited period, and a certificate is generated upon the completion [24]. Both the platform itself, and the courses are available in two languages: English and Chinese.

In addition, it is worth mentioning the training sessions for database producers, also conducted online, which are well-known to most librarians. Elsevier and EBSCO are the most active in that field. The training sessions are free of charge, and usually concern the use of the functionalities available in databases as well as presentation of new solutions.

Participation in most Elsevier courses ends with obtaining a certificate. The information about the upcoming training sessions and recordings of those already completed ones is published on elsevier.com/pl-pl/events/webinars [25]. On the other hand, the information on the EBSCO training sessions is posted, on a monthly basis, on EBSCOpost blog: ebSCO.com/pl-pl/blogs/ebSCOpost [26].

Finally, I would like to mention the online lectures organised by the Polish Librarians’ Association (sbp.pl/ik/wyklady) as part of the “Information and Communication” project [27]. They are offered in the form of webinars without certification, and conducted by experts from Polish universities. The topics covered so far include: altmetric indicators, information overload, fake news or academic training of librarians. The website also includes recordings and presentations from lectures as well as SBP podcasts.

INSTEAD OF A CONCLUSION

As has been demonstrated, there are various high-quality sources with low access barriers – they are mostly free of charge, certified, and have no limitations regarding the time and place of learning. It seems it is sufficient to take advantage of them. The reality, as is usually the case, is more complex.

Online self-learning, in particular longer MOOC courses, requires individual work and strong internal motivation. Starting a course, one should be aware of the fact that MOOC’s flexibility is a two-edged sword. It is true that we can learn when we want, but, at the same time, only we are responsible for whether we will actually learn. What is, therefore, crucial is effective time management, whose absence is one of the

four main factors responsible for dropping out of MOOC courses [28] – as well as the ability to “self-regulate” one’s learning [29].

The time a participant needs to devote to complete a course, the need for motivation and easy registration, combined with small interactivity as well as limited cooperation and communication possibilities during the course [30] lead to a situation in which MOOCs have, for a long time, struggled with low completion rates – it was indicated as early as in 2014 [31, 32], and the retention still remains a problem [33]. According to the results of various research studies, the share of graduates ranges just from 3% to 15% [34], and usually is approx. 10% [35].

However, the failure to complete a course is nothing to frown upon, as users often take advantage only of the parts which are of interest to them. They can also, without incurring any costs, unsubscribe from a course which does not meet their expectations, or simply abandon it, as it does not involve any consequences.

We can approach the retention issue in the same way as Scott Winstead: even if a given course is completed by only 5% of all enrollees, then, if there are 100–200 thousand participants, it means that at least 5,000 persons have achieved educational success [36]. Compared to offline courses, the number of graduates is still incomparably higher.

It should be emphasised that despite their flaws, MOOCs have significantly increased the availability of education, allowing their users to take advantage of the resources of the best universities in the world, irrespective of the place of residence and budget. According to a report summarising 10 years of edX on the market, as many as 76% of the respondents said that the platform had given them access to education which would have been unavailable to them otherwise [37]. I believe that this is where the true potential of MOOCs lies, and a significant opportunity for librarians interested in developing their knowledge and skills – both for professional purposes as well as out of sheer curiosity and a desire to understand the world around us.

“Ludzie, którzy wcisnęli przycisk pauzy w swoim rozwoju osobistym, mogą kiedyś zostać tak opisani na nagrobku: “Zmarły w wieku 45 lat, pochowany w wieku 70 lat”. Szczerze mówiąc, tacy ludzie są nieciekawo i bez życia” – pisał Don

⁸ It should be pointed out that in the case of the “Financial Education...” course, we are redirected to an external website, finlit.eu.

McMinn w książce *Lifelong Learning: Why it's more important and doable than you think*¹ [1].

Tytułowe *lifelong learning*, czyli uczenie się przez całe życie, to nienowa idea, ale chyba dopiero dziś, w dobie dynamicznych przemian, zaczynaemy w pełni rozumieć jej znaczenie. Opublikowany w 2017 r. raport Deloitte pokazał, że specjaliści² muszą odnawiać swoje kompetencje co 12–18 miesięcy i zdobywać kolejne przez całe życie zawodowe – w pracy coraz częściej potrzebny jest bardzo zróżnicowany zestaw umiejętności, który diametralnie zmienia się z czasem [2].

Stały rozwój kompetencji, pogłębianie wiedzy, poszerzanie zainteresowań stanowią sedno koncepcji *lifelong learning*. Badania pokazują, że *lifelong learning* i kursy MOOC (massive open online courses – masowe otwarte kursy online) mają pozytywny wpływ na zatrudnialność [3], rozwój zawodowy [4] i jakość życia [5], a także pozwalają zaspokajać potrzeby edukacyjne i dotyczące samorozwoju [6].

W specyficznym środowisku uczelni medycznej, której pracownicy łączą rolę lekarza i badacza, nauka przez całe życie i nieustanne podnoszenie kwalifikacji są nieodzowne. Również pracownicy bibliotek medycznych nie mogą sobie pozwolić na pozostawanie w tyle.

W niniejszym artykule pragnę zaprezentować możliwości rozwoju dla bibliotekarzy oferowane w ramach e-learningu. Opierając się na własnych doświadczeniach, przedstawiam źródła dostępne nieodpłatnie w języku polskim bądź angielskim, zwracając uwagę na możliwość uzyskania certyfikatu, czyli potwierdzenia zdobytych kompetencji i wiedzy. W szczególności skupiam się na platformach massive open online courses.

PLATFORMY MOOC

MOOC są formą kształcenia z założenia powszechnie dostępną i skierowaną do dużej liczby osób. Zaletą jest tu niski próg wejścia: kursy nie wymagają spełnienia żadnych formalnych warunków przyjęcia, nie mają limitu uczestników, dają możliwość nauki w dowolnym czasie i miejscu, oferują darmowy dostęp [7]. Zazwyczaj jednak certyfikacja jest już płatna; jak obserwuję, możliwości uzyskania certyfikatu bez opłat zmniejszyły się od czasu powstania platform MOOC.

Początki prac nad MOOC sięgają 2008 r., a pierwsze platformy tego typu uruchomiono 4 lata później. Wśród nich były: edX, Coursera, Udacity i FutureLearn [8]. "The New York Times" ogłosił

nawet rok 2012 "Rokiem MOOC" [9]. Później zaczęły powstawać krajowe platformy, takie jak ukraiński Prometheus (2014), południowokoreański K-MOOC (2015), meksykański MéxicoX (2015) czy indyjski Swayam (2017). W 2018 r. do tej grupy dołączyła polska platforma Navoica. W 2021 r. liczba użytkowników, czyli osób zapisanych na co najmniej jeden kurs, sięgnęła 220 mln (statystyki nie obejmują Chin) [10].

W artykule bliżej przedstawię platformy: edX, Coursera, Navoica i Udemy, z których korzystałam. Zanim jednak przejdę do poszczególnych narzędzi – parę słów o cechach wspólnych niemal wszystkich platform.

Omawiane serwisy oferują głównie kształcenie asynchroniczne, które nie jest realizowane w czasie rzeczywistym (uczestnicy nie spotykają się zdalnie na zajęciach z wykładownicą), lecz bazuje na pracy własnej z przygotowanymi wcześniej materiałami. Choć zwykle w ramach kursu funkcjonuje forum, kontakt z innymi uczestnikami bywa sporadyczny. Także kontakt z prowadzącym jest ograniczony i zwykle możliwy za pośrednictwem adresu e-mail.

Kursy mają zazwyczaj określoną datę rozpoczęcia i zakończenia. Certyfikat można uzyskać jedynie w wyznaczonym okresie, który jest przeważnie dość długi – na realizację kursu uczestnicy mają rok lub nawet więcej. W trakcie kursu to uczestnicy decydują, kiedy się uczą i ile czasu poświęcają na naukę. Dostęp do treści kursu po jego zakończeniu zależy od platformy. Wiele kursów jest też dostępnych na żądanie (*on-demand*), czyli stale, bez określonych ram czasowych.

Każda z platform zawiera kursy z szerokiego zakresu tematycznego. Omawiając je, wskazuję przykładowe kursy ściśle związane z pracą bibliotekarza. Należy pamiętać, że oprócz nich dostępne są liczne propozycje niekierowane bezpośrednio do bibliotekarzy, ale pozwalające rozwijać umiejętności, które mogą się przydać podczas pracy w bibliotece. Dotyczą one choćby social mediów, stron WWW, marketingu i komunikacji, zarządzania zespołem lub projektami, tworzenia grafik w programach Canva i Photoshop, języków obcych czy obsługi pakietów biurowych. Takich

kursów nie wymieniam ze względu na ich dużą liczbę.

Interesujące nas kursy można znaleźć przeglądając ich wykaz według kategorii tematycznych lub typu (kurs, program, studia itp.) bądź korzystając z wyszukiwarki. Listę możemy zawęzić za pomocą faset, z których najpowszechniejsze to: obszar tematyczny, kompetencje, które chcemy rozwijać lub uzyskać, poziom (początkujący, zaawansowany itp.), język oraz instytucja oferująca kurs.

Warto dodać, że trzy z opisywanych platform – edX, Coursera i Udemy – mają aplikacje na urządzenia mobilne z systemami Android i iOS. Można je pobrać bezpłatnie odpowiednio z Google Play lub Apple App Store. Wszystkie są wysoko oceniane przez użytkowników: średnia ocen waha się od 4,4 do 4,8 na 5.

EDX (edx.org)

W korzystaniu z edX mam najdłuższe, sięgające blisko dekady doświadczenie, zdobywane niemal od momentu powstania platformy. Twórcami edX były Massachusetts Institute of Technology (MIT) i Harvard University. Inicjatywa miała charakter niekomercyjny aż do 2021 r., kiedy edX został zakupiony przez firmę 2U i przestał być przedsięwzięciem non profit [11, 12]. Obecnie platforma ma 44 mln użytkowników i współpracuje m.in. z uniwersytetami z czołówek globalnych rankingów [13].

Na edX kursy realizowane są najczęściej w językach angielskim lub hiszpańskim – aż 3730 spośród 4070³. Wśród pozostałych języków brak jest polskiego. Zdecydowanie przeważają kursy asynchroniczne (*self-paced*), w przypadku których o tempie nauki decyduje uczestnik, choć pojawiły się również takie, które prowadzone są przez instruktora wedle ścisłego harmonogramu (*instructor-paced*).

Kursy składają się z materiałów wideo i tekstowych oraz zadań i quizów. Niemal zawsze znajdziemy też dodatkowe materiały w postaci plików PDF bądź linków. Kursy kończą się zaliczeniem, które wraz z wykonaniem zadań na ocenę stanowi warunek uzyskania certyfikatu. Czas potrzebny na ukończenie kursu⁴ jest zróżnicowany:

¹ Tłumaczenie własne.

² W raporcie wymieniono następujące grupy zawodowe: *software engineers and professionals in marketing, sales, manufacturing, law, accounting, finance*.

³ Stan na 15 maja 2023 r.

⁴ W opisach platform podają czas trwania pojedynczych kursów, natomiast nie uwzględniam programów, studiów online itp.

najkrótsze wymagają 6–8 godz., najdłuższe – nawet ponad 200 godz. (przeciętnie 20–50).

Podczas rejestracji można wybrać ścieżkę płatną – Verified Track lub bezpłatną – Audit Track. Niestety, ze ścieżką bezpłatną wiąże się wiele ograniczeń: brak certyfikatu, ograniczenie czasowe w dostępie do treści (od 2 tygodni do 3 miesięcy), brak dostępu do aktywności na ocenę. Jeszcze kilka lat temu ograniczenia te nie obowiązywały, z przykrością więc odnotowuję ich wprowadzenie. W wersji darmowej nadal można korzystać z forum i, w zależności od kursu, z ćwiczeń.

Płatna ścieżka wiąże się z kosztem od 20 do 229 dol., choć spotkałam kurs wyceniony na 450 dol. Najczęściej cena mieści się w przedziale 49–149 dol. Na szczęście nie trzeba kupować kota w worku – przy rejestracji można wybrać Audit Track, a potem zakupić wersję Verified, jeśli użytkownik uzna, że kurs jest tego wart.

Oprócz pojedynczych kursów na edX można realizować programy Professional Certificate, składające się z kilku kursów, a także studia licencjackie, magisterskie czy podyplomowe, jak MBA (Master of Business Administration), w ramach których oferowane są zajęcia synchroniczne – na żywo z wykładowcami. W tym przypadku czesne sięga nawet kilkudziesięciu tysięcy dolarów.

Platforma edX przewiduje wsparcie finansowe dla uczestników, którzy nie mogą pokryć kosztów uzyskania certyfikatu. Wsparcie dostępne jest dla większości kursów oraz dla programów MicroMasters, Professional Certificate, MicroBachelors i XSeries [14].

Największą zaletą platformy są renomowane instytucje i eksperci prowadzący kursy, które cechują się bezsprzecznie wysoką jakością. Możliwość zdobywania wiedzy oferowanej przez takie uczelnie jak MIT, Harvard, Oxford, Cambridge, California-Berkeley, Sorbona czy ETH Zurich jest nieoceniona, nawet przy ograniczeniach wiążących się z bezpłatną ścieżką uczestnictwa.

Wśród oferty dla bibliotekarzy wyróżnia się program „Professional Certificate in Public Library Management”, obejmujący osiem kursów przygotowanych przez University of Michigan, który ukończyłam

z wielką przyjemnością. W zasobach edX znajdziemy również kursy dotyczące historii książki (np. „Japanese Books: From Manuscript to Print”, Harvard University), humanistyki cyfrowej (np. „Digital Humanities in Practice: From Research Questions to Results”, Harvard University) czy piśmiennictwa medycznego („Introduction to Systematic Reviews”, Stanford University School of Medicine).

COURSERA (coursera.org)

Z Coursery, będącej dziś największą platformą MOOC, korzysta 113 mln użytkowników [15]. Za serwisem stoi spółka o tej samej nazwie, założona przez dwoje pracowników Stanford University. Podobnie jak edX, spółka współpracuje z wiodącymi uczelniami i firmami z całego świata, które przygotowują kursy oferowane na platformie.

Na Courserze można uczestniczyć w pojedynczych kursach i programach Professional Certificates, a także podjąć studia licencjackie czy magisterskie w pełni online. Kursy realizowane są asynchronicznie, studia zaś – w modelu łączącym pracę samodzielną z zajęciami na żywo i projektami zespołowymi.

Dominującym językiem jest angielski, ale dostępne są też kursy w wielu innych językach europejskich, azjatyckich i afrykańskich. Liczne kursy mają napisy w różnych językach, rzadko jednak w języku polskim – jedynie 22 na blisko 12 tys. pozycji w katalogu⁵. Czas, który trzeba poświęcić na ukończenie kursu, to od 7 do ponad 100 godz., przeciętnie ok. 30.

Udział w kursie polega najczęściej na oglądaniu nagrań wideo, czytaniu tekstów i rozwiązywaniu quizów; często zamieszczane są również materiały dodatkowe. Samo uczestnictwo jest bezpłatne, lecz za uzyskanie certyfikatu trzeba już zapłacić. W nielicznych przypadkach bezpłatny dostęp jest możliwy tylko w formie 7-dniowego okresu próbnego (trialu), po którym pobierane są opłaty miesięczne; sama platforma zachęca do jak najszybszego zakończenia takich kursów⁶.

Co ciekawe, nawet przy wyborze bezpłatnej ścieżki (*Enroll for free* lub *Audit*), dostęp do treści kursu jest nieograniczony czasowo, podobnie jak do wszelkich ćwiczeń i zadań, quizów na koniec

modułów i testu końcowego, a jedynym ograniczeniem jest brak certyfikatu. Aby go otrzymać, należy uzyskać wynik min. 70% w każdym zadaniu podlegającym ocenie oraz zaliczyć test końcowy. Można więc zarejestrować się bezpłatnie, wykonać wszystkie zadania i testy, a dopiero na samym końcu zapłacić za kurs. Jest zatem czas na zastanowienie się nad zakupem, którego koszt najczęściej wynosi 49 dol.

Unikatową opcją jest subskrypcja Coursera Plus – abonament oferujący dostęp do ponad 7 tys. kursów. W ramach subskrypcji można realizować kursy bez ponoszenia kosztów za każdy z nich z osobna. Coursera Plus kosztuje 59 dol. miesięcznie lub 399 dol. rocznie. Platforma przewiduje wsparcie dla osób potrzebujących pomocy finansowej w ukończeniu kursu [16].

W ofercie Coursery przydatne dla bibliotekarzy mogą być m.in. kursy: „Setting Up a Digital Library with EPIC” (przygotowany przez Coursera Project Network), „Copyright for Educators & Librarians” (prowadzony wspólnie przez Duke University, Emory University i University of North Carolina) czy „Research Data Management” (University of North Carolina i University of Edinburgh) oraz program „Applied Digital Literacy Specialization”, obejmujący trzy kursy opracowane przez State University of New York (SUNY). W kontekście uczelni medycznych interesujący jest również kurs „Understanding Medical Research: Your Facebook Friend is Wrong” (Yale University).

NAVOICA (navoica.pl)

Navoica jest ogólnopolską platformą MOOC powstałą w ramach projektu „Polski MOOC”, realizowanego na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki. Platformę stworzył i rozwija Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy. Operatorem merytorycznym do lipca 2020 r. była Fundacja Młodej Nauki, a obecnie inicjatywę wspiera Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich [17]. Na platformie zarejestrowało się już ponad 124 tys. użytkowników⁷ [18].

Kursy oferowane na Navoice są opracowywane przez polskie uczelnie, zarówno publiczne, jak i prywatne, oraz inne instytucje związane ze szkolnictwem wyższym. Znajdują się tutaj głównie kursy w języku polskim, choć część jest prowadzona także po angielsku. Czas potrzebny do ukończenia kursu mieści się w przedziale 20–50 godz.

Wszystkie kursy są bezpłatne i prowadzone wyłącznie w trybie asynchronicznym. Rejestracja

⁵ Stan na 16 maja 2023 r.

⁶ *Go as fast as you can – the faster you go, the more you save* (informacja zamieszczona na stronie umożliwiającej zapis na kurs z okresem próbnym).

⁷ Stan na marzec 2023 r.

Tabela 1. Porównanie omawianych platform e-learningowych

	edX	Coursera	Navoica	Udemy
Dostęp do treści	bezpłatny (ograniczony)	bezpłatny	bezpłatny	płatny w przypadku ok. 90% kursów
Ćwiczenia i zaliczenie	płatne	bezpłatne	bezpłatne	płatne, dostępne zależnie od kursu
Certyfikat	płatny	płatny	bezpłatny	płatny
Pomoc finansowa	dostępna	dostępna	niepotrzebna	brak
Czas potrzebny na kurs	6–200+ godz.	7–100+ godz.	20–50 godz.	1–100+ godz.
Język platformy	angielski	angielski	polski	polski
Języki kursów	głównie angielski	głównie angielski	głównie polski	m.in. angielski i polski
Typ kursów	synchroniczne i asynchroniczne	synchroniczne i asynchroniczne	asynchroniczne	asynchroniczne
Programy i studia online	tak – m.in. Bachelor, Master, MBA	tak – m.in. Bachelor, Master, MBA	nie – tylko pojedyncze kursy	nie – tylko pojedyncze kursy
Aplikacja mobilna	tak	tak	nie	tak
Liczba użytkowników	44 mln	113 mln	123 tys.	62 mln
Data powstania	2012	2012	2018	2010

daje pełen dostęp do treści, ćwiczeń i testów oraz możliwość otrzymania certyfikatu. Osoby zarejestrowane mogą korzystać z materiałów przez nieograniczony czas, również po zamknięciu kursu.

Aby ukończyć kurs i uzyskać certyfikat, niezbędne są: zaliczenie testu końcowego i osiągnięcie progu zaliczeniowego ustalonego przez prowadzącego – w kursach, w których uczestniczyłam, było to od 51% do 70% punktów możliwych do zdobycia. Punkty zdobywa się, wykonując quizy na koniec modułów oraz inne ćwiczenia podlegające ocenie.

Kursy w dużej mierze opierają się na tekście, ale dostępne są również nagrania wideo i interaktywne ćwiczenia. Użytkownik ma dostęp do forum, lecz przyznam, że jest ono według mnie mało intuicyjne, przez co niełatwo rozeznaczyć się w dyskusjach. Największe zalety platformy to brak opłat i kursy w języku polskim przygotowane przez akredytowane instytucje.

Wśród propozycji, które mogą zainteresować bibliotekarzy, warto wymienić prowadzony przez Politechnikę Krakowską kurs "Badawcze kompetencje informacyjne w pracy naukowej", kursy Uniwersytetu Śląskiego: "Źródła informacji naukowej w środowisku internetowym" i "Profesjonalne przygotowanie publikacji naukowych", a także kurs "Opracowanie i prezentacja danych", organizowany przez Szkołę Wyższą im. Pawła Włodkowica w Płocku.

UDEMY (udemy.com)

Udemy jest platformą komercyjną działającą od 2010 r., przez niektórych zaliczaną do MOOC [1].

Moim zdaniem o Udemy należy myśleć raczej jako o źródle wideokursów i wideoskoleń online niż platformie MOOC – ze względu na odpłatność samego dostępu do treści i formę kursów.

Jeśli chodzi o formę nauki, wiele zależy od konkretnego kursu. Czasem składają się na niego tylko nagrania wideo; w innych przypadkach towarzyszą im materiały tekstowe, zadania do wykonania i testy na koniec modułów, ale nawet wtedy trzon stanowią filmy. Pod każdym wideo znajdziemy sekcję "Pytania i odpowiedzi", którą można uznać za odpowiednik forum, gdzie instruktorzy odpowiadają na pytania uczestników, co jest dużą zaletą.

W ofercie Udemy z jednej strony znajdują się kursy nieodlegające od tych znanych z platform MOOC, czyli wymagające poświęcenia kilkudziesięciu lub więcej godzin i zaliczenia testów, z drugiej zaś – kursy, których ukończenie wymaga wyłącznie obejrzenia filmów trwających łącznie godzinę, zasługujące raczej na miano szkoleń czy wręcz wykładów online. Samo Udemy nie jest zresztą konsekwentne w nazewnictwie: w panelu "Moje szkolenia" znajduje się lista "Wszystkie kursy".

Co ważne, kursy są prowadzone przez osoby indywidualne, a nie akredytowane instytucje – portal umożliwia prowadzenie kursu każdemu [19], natomiast Udemy zapewnia, że materiały przed publikacją przechodzą weryfikację i proces kontroli jakości [20]. Serwis oferuje także możliwość podglądu kursu – kilka nagrań wideo jest dostępnych

jako próbki do obejrzenia przed dokonaniem zakupu.

Zdecydowana większość kursów na Udemy jest płatna, ale są również propozycje bezpłatne – o tym decyduje instruktor. Portal Class Central podaje, że za 90% kursów na Udemy trzeba zapłacić [21]. Z moich obserwacji wynika, że w zależności od kategorii tematycznej ok. 7–25% kursów jest dostępnych bezpłatnie⁸. Ceny nie są zbyt wysokie i najczęściej oscylują wokół 200–300 zł, najniższy koszt to 79 zł. Dość często organizowane są promocje, podczas których można zakupić kursy nawet za 10% ceny, np. w maju 2023 r. Iwia część oferty przeceniona była na 35 zł. Kursy udostępnione bezpłatnie nie umożliwiają uzyskania certyfikatu.

Uwzględniłam Udemy w niniejszym artykule z trzech powodów. Po pierwsze, platforma cieszy się dużą popularnością i ma 62 mln użytkowników [22]. Po drugie, oferuje szeroką gamę tematów, a kursy zazwyczaj skupiają się na konkretnych umiejętnościach. Chociaż nie znajdują się tu kursy *stricto* dla bibliotekarzy, można rozwinąć wiele praktycznych kompetencji do wykorzystania w praktyce bibliotecznej, np. w promocji placówki, zarządzaniu, organizacji pracy, przygotowywaniu materiałów informacyjnych czy komunikacji z użytkownikami i otoczeniem. Po trzecie, kursy oferowane są w przystępnych cenach, zwłaszcza w porównaniu z innymi globalnymi platformami.

Podstawowe cechy omawianych platform zebrałam w powyższej tabeli.

⁸ Wyliczenia własne na podstawie filtru Cena (Price). Stan na 16 maja 2023 r.

INNE MOŻLIWOŚCI ZDOBYWANIA WIEDZY ONLINE

Oprócz serwisów z kursami online Internet oferuje wiele innych źródeł pozwalających poszerzać wiedzę i zainteresowania. Poniżej wymieniam kilka z nich, które uznają za wartościowe.

Na platformie Kursy FRIS (kursy.frsi.org.pl) znajdują się trzy propozycje adresowane do bibliotekarzy. Są one całkowicie bezpłatne i pozbawione ograniczeń czasowych, a ich ukończenie wiąże się z uzyskaniem certyfikatu [23]. Kursy stworzyła Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, znana bibliotekarzom z Programu Rozwoju Bibliotek, który wspiera biblioteki publiczne. Mowa tu o kursach: „Jak przygotować i z sukcesem realizować projekt”, „Docenić bibliotekę – jak skutecznie prowadzić rzecznictwo” oraz „Edukacja finansowa w bibliotekach publicznych”⁹. Choć powstały one z myślą o bibliotekach publicznych, omawiane zagadnienia mogą okazać się przydatne również dla pracowników innych instytucji.

Kolejnym godnym uwagi źródłem jest Elsevier Researcher Academy (researcheracademy.elsevier.com). Platforma została przygotowana dla naukowców, dlatego dostępne szkolenia pogrupowane są wokół etapów procesu badawczego, ale wiele z nich jest pomocna także dla bibliotekarzy. Mam tu na myśli przede wszystkim materiały dotyczące zagadnień *open science*, *social impact*, *research data management* czy *research metrics* oraz kurs „Finding the right journal”, który zawiera przydatne informacje dot. wyszukiwania odpowiednich czasopism do publikowania. Z kursów można korzystać nieodpłatnie i bez ograniczeń czasowych, a po ich ukończeniu generowany jest certyfikat [24]. Zarówno sama platforma, jak i kursy dostępne są w dwóch językach: angielskim i chińskim.

Ponadto warto przypomnieć dobrze znane większości bibliotekarzy szkolenia producentów baz, również prowadzone online. Najaktywniejsze na tym polu są firmy Elsevier i EBSCO. Szkolenia są bezpłatne i najczęściej dotyczą korzystania z dostępnych w bazach funkcjonalności oraz prezentacji nowych rozwiązań.

Udział w większości kursów firmy Elsevier przełączy się na uzyskanie certyfikatu. Informacje o nadchodzących szkoleniach i nagrania z tych już zrealizowanych publikowane są na stronie elsevier.com/pl-pl/events/webinars [25]. Z kolei

informacje o szkoleniach EBSCO ogłaszane są co miesiąc na blogu EBSCOpost: ebsco.com/pl-pl/blogs/ebscopost [26].

Na koniec chciałabym zwrócić uwagę na wykłady online organizowane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (sbp.pl/ik/wykłady) w ramach projektu „Informacja i komunikacja” [27]. Są one realizowane w postaci webinarów bez certyfikacji i prowadzone przez ekspertów z polskich uczelni. Wśród poruszanych tematów pojawiły się dotąd: wskaźniki altmetryczne, przeciążenie informacyjne, fake newsy czy kształcenie akademickie bibliotekarzy. Na podanej stronie znajdują się też nagrania i prezentacje z wykładów, a także podcasty SBP.

ZAMIAST PODSUMOWANIA

Jak zostało wykazane, istnieje wiele wysokiej jakości źródeł z niskimi barierami dostępu – w większości bezpłatnych, certyfikowanych, bez ograniczeń co do czasu i miejsca nauki. Wydaje się, że wystarczy skorzystać. Rzeczywistość, jak to zwykle bywa, jest już bardziej skomplikowana.

Samoszkolenie online, w szczególności trwające dłużej kursy MOOC, wymaga samodzielnej pracy i silnej motywacji wewnętrznej. Podejmując naukę, trzeba mieć świadomość, że elastyczność MOOC to miecz obosieczny. Owszem, możemy się uczyć, kiedy chcemy, ale jednocześnie tylko my odpowiadamy za to, czy faktycznie będziemy się uczyć. Kluczowe jest więc efektywne zarządzanie czasem – czego brak jest jednym z czterech głównych czynników wpływających na porzucanie kursów MOOC [28] – i zdolność „samoregulacji” własnej nauki [29].

Czas, który trzeba poświęcić na ukończenie kursu, konieczność posiadania motywacji i łatwość zapisu w połączeniu z niewielką interaktywnością czy ograniczonymi możliwościami współpracy i komunikacji w ramach kursu [30] powodują, że MOOC od dawna zmagają się z niskim odsetkiem osób je kończących – wskazywano na to już w 2014 r. [31, 32] i do dziś retencja pozostaje problemem [33]. Zgodnie z wynikami różnych badań odsetek absolwentów waha się od zaledwie 3% do 15% [34], a zazwyczaj wynosi ok. 10% [35].

Brak ukończenia kursu nie jest jednak niczym nagannym, ponieważ użytkownicy często korzystają

tylko z tych części, które ich interesują. Mogą także bez strat wypisać się z kursu niespełniającego oczekiwań albo po prostu go porzucić, gdyż nie wiąże się to z żadnymi konsekwencjami.

Na zagadnienie retencji możemy też spojrzeć tak jak Scott Winstead: nawet jeśli dany kurs ukończy zaledwie 5% wszystkich zapisanych, to przy liczbach uczestników sięgających 100–200 tys. oznacza to co najmniej 5 tys. osób, które osiągnęły sukces edukacyjny [36]. W zestawieniu z kursami stacjonarnymi liczba absolwentów wciąż jest nieporównywalnie wyższa.

Warto podkreślić, że mimo wad MOOC znacząco zwiększyły dostępność kształcenia, umożliwiając użytkownikom korzystanie z zasobów najlepszych uniwersytetów na świecie niezależnie od miejsca zamieszkania i budżetu. Jak można przeczytać w raporcie podsumowującym 10 lat funkcjonowania edX, aż 76% ankietowanych stwierdziło, że platforma dała im dostęp do edukacji, która w inny sposób byłaby dla nich nieosiągalna [37]. Sądzę, że właśnie tutaj tkwi prawdziwy potencjał MOOC oraz istotna szansa dla bibliotekarzy zainteresowanych rozwijaniem swojej wiedzy i umiejętności – zarówno w celach zawodowych, jak też z czystej ciekawości i chęci zrozumienia otaczającego nas świata.

REFERENCE LIST

1. McMinn D. Lifelong learning: Why it's more important and doable than you think. Irving: iPlace Press; 2015.
2. Pelster B, Stempel J. Careers and learning: Real time, all the time. 2017 Global Human Capital Trends [Internet]. Deloitte. Insights; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/human-capital-trends/2017/learning-in-the-digital-age.html>
3. Castano-Munoz J, Rodrigues M. Open to MOOCs? Evidence of their impact on labour market outcomes. *Computers & Education* 2021;173:104289. doi: 10.1016/j.compedu.2021.104289
4. Karnouskos S. Massive open online courses (MOOCs) as an enabler for competent employees and innovation in industry. *Computers in Industry*. 2017;91:1–10. doi: 10.1016/j.compind.2017.05.001
5. Molina MÁ, Schettini R. Lifelong Learning and Quality of Life. In: Rojo-Pérez F, Fernández-Mayoralas G, editors. *Handbook of Active Ageing and Quality of Life*. Cham: Springer; 2021. pp. 111–9.

⁹ Należy zaznaczyć, że w przypadku kursu „Edukacja finansowa...” jesteśmy przekierowywani na zewnętrzną stronę finlit.eu.

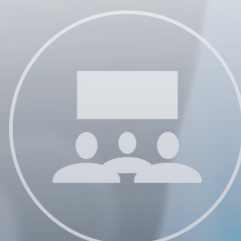
6. Milligan C, Littlejohn A. Why Study on a MOOC? The Motives of Students and Professionals. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2017;18(2). doi: 10.19173/irrodl.v18i2.3033
7. Gaebel M. MOOCs Massive Open Online Courses. Brussels: European University Association; 2013.
8. Papadakis S. MOOCs 2012–2022: An overview. *Advances in Mobile Learning Educational Research*. 2023;3(1):682–93. doi: 10.25082/amler.2023.01.017
9. Sibbu K. Current trends in massive open online courses (MOOCs). In: Pandya C, editor. *First International Conference – ITCTL 2018: Conference Proceedings*. Mehsana: Gujarat Power Engineering and Research Institute, Mehsana; 2018. pp. 34–43.
10. Shah D. By The Numbers: MOOCs in 2021 [Internet]. *The Report*; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2021/>
11. About Us [Internet]. edX; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.edx.org/about-us>
12. Shah D. 2U + edX Analysis: Win for 2U, Risk for edX, Opportunity for Coursera [Internet]. *The Report*; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/2u-edx-acquisition-analysis/>
13. Schools and Partners [Internet]. edX; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.edx.org/schools-partners>
14. Dean D. What courses offer edX financial assistance? [Internet]. edX; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://support.edx.org/hc/en-us/articles/215167877-What-courses-offer-edX-financial-assistance>
15. About [Internet]. Coursera; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://about.coursera.org/>
16. Apply for Financial Aid or a Scholarship [Internet]. Coursera; [cited 29.06.2023.] Available from: https://www.coursera.support/s/article/209819033-Apply-for-Financial-Aid-or-a-Scholarship?language=en_US
17. Najczęściej zadawane pytania [Internet]. navoica; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://navoica.pl/faq>
18. Dynamiczny wzrost popularności edukacyjnych kursów online [Internet]. OPI-PIB; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://opi.org.pl/dynamiczny-wzrost-popularnosci-edukacyjnych-kursow-online/>
19. Jak zostać instruktorem Udemy [Internet]. udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://teach.udemy.com/pl/teaching-on-udemy/how-to-become-an-instructor-on-udemy/>
20. Proces kontroli jakości Udemy [Internet]. Udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://support.udemy.com/hc/pl/articles/229605348-Udemy-s-Quality-Review-Process>
21. Shah D, Bhar A. 202K Courses, 662M Enrollments: Breaking Down Udemy's Massive Catalog [Internet]. *The Report*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/udemy-by-the-numbers/>
22. About Us [Internet]. Udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://about.udemy.com/>
23. Kursy FRSI [Internet]. FRIS; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://kursy.frsi.org.pl/mod/page/view.php?id=40>
24. About [Internet]. Elsevier Researcher Academy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://researcheracademy.elsevier.com/about>
25. Szkolenia on-line w języku polskim [Internet]. Elsevier; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.elsevier.com/pl-pl/events/webinars>
26. EBSCOpost [Internet]. EBSCO; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.ebsco.com/pl-pl/blogs/ebscopost>
27. Informacja i komunikacja [Internet]. Ogólnopolski portal bibliotekarski; [cited 29.06.2023.] Available from: <http://www.sbp.pl/ik>
28. Eriksson T, Adawi T, Stöhr C. "Time is the bottleneck": a qualitative study exploring why learners drop out of MOOCs. *Journal of Computing in Higher Education*. 2017;29(1):133–46. doi: 10.1007/s12528-016-9127-8
29. Reparaz C, Aznárez-Sanado M, Mendoza G. Self-regulation of learning and MOOC retention. *Computers in Human Behavior*. 2020;111. doi: 10.1016/j.chb.2020.106423
30. Gamage D, Perera I, Fernando S. MOOCs Lack Interactivity and Collaborativeness: Evaluating MOOC Platforms. *International Journal of Engineering Pedagogy (IJEP)*. 2020;10(2). doi: 10.3991/ijep.v10i2.11886
31. Klawe M, Schofield E. The Evolving MOOC [Internet]. *EDUCAUSE Review*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://er.educause.edu/articles/2014/3/the-evolving-mooc>
32. Jordan K. Initial trends in enrolment and completion of massive open online courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2014;15(1). doi: 10.19173/irrodl.v15i1.1651
33. Huang H, Jew L, Qi D. Take a MOOC and then drop: A systematic review of MOOC engagement pattern and dropout factor. *Heliyon*. 2023;9(4):e15220. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e15220
34. Badali M, Hatami J, Banihashem SK, Rahimi E, Noroozi O, Eslami Z. The role of motivation in MOOCs' retention rates: a systematic literature review. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*. 2022;17(1). doi: 10.1186/s41039-022-00181-3
35. Pant HV, Lohani MC, Pande J. Decrypting the Learners' Retention Factors in Massive Open Online Courses. *Journal of Learning for Development*. 2022;9(1):37–54. doi: 10.56059/jl4d.v9i1.570
36. Winstead S. Deconstructing MOOCs' High Attrition Rates [Internet]. *Training*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://trainingmag.com/deconstructing-moocs-high-attrition-rates/>
37. 2022 Impact Report: 10 Years: 10 Mantras [Internet]. edX; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://impact.edx.org/2022>

Paulina Dubielecka

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0226-1056>

Correspondence: paulina.dubielecka@wum.edu.pl

WEBINAR

Ewa Kapela^(a)Ewa Starobrzańska^(a)Agnieszka Baran^(a)Paulina Obuchowicz^(a)Rossana Rigoldi^(b)

Reports on the Wrocław Medical University (WMU) Library Staff's Erasmus+ Trips in the Academic Year 2021/2022 (Faro – Portugal, Sassari – Italy)

Relacje z wyjazdów pracowników Biblioteki UMW w ramach programu Erasmus+ w roku akademickim 2021/2022 (Faro – Portugalia, Sassari – Włochy)

Abstract

The Authors presented accounts of two trips under the international Erasmus+ programme. One was a Staff Week for librarians organized at the libraries of the University of Algarve in Faro, Portugal, held on 20-24 June 2022. The other was a study trip to selected units of the university library system at Sassari, Italy. Both events provided an excellent opportunity for librarians from Europe, representing libraries of different types and with different characteristics, to share their experiences. In addition, they made it possible to network and get inspired by solutions used in other libraries. The accounts were supplemented with the Authors' observations and conclusions about participation in the programme.

Streszczenie

Autorki przedstawiły relacje z dwóch wyjazdów w ramach międzynarodowego programu Erasmus+. Jeden z nich, na Staff Week dla bibliotekarzy zorganizowany w bibliotekach Uniwersytetu Algarve w Faro (Portugalia), odbył się w dniach 20–24 czerwca 2022 r. Drugi był wyjazdem szkoleniowym do wybranych jednostek systemu bibliotek uniwersyteckich we włoskim Sassari. Oba wydarzenia stanowiły doskonałą okazję do wymiany doświadczeń między bibliotekarzami z Europy, reprezentującymi biblioteki różnych typów i o odmiennej specyfice. Umożliwiły ponadto nawiązanie kontaktów i zainspirowanie się rozwiązaniami stosowanymi w bibliotekach. Relacje zostały uzupełnione o spostrzeżenia autorek oraz wnioski dotyczące udziału w programie.

Keywords

University of Algarve libraries, Sassari University Library System, Erasmus+, professional mobility, librarians, report

Medical Library Forum 2023;16(1):69–88

DOI: 10.34738/mlf.0074

(a) Main Library, Wrocław Medical University, Poland

(b) University Library System, University of Sassari, Italy

Correspondence to: ewa.kapela@umw.edu.pl

The article describes two trips of the staff of the Main Library of the Silesian Piasts Wrocław Medical University (WMU Main Library) under the Erasmus+ programme: a trip to a Staff Week for librarians from all over Europe organized by the libraries of the University of Algarve in Faro (Portugal), and a study trip at the invitation of Director Rossana Rigoldi from the Library of Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine of the University of Sassari (Italy).

STAFF WEEK AT ALGRAVE UNIVERSITY

The first of the trips took place on 20-24 June 2022. Ewa Kapela from the Scientific Information and Promotion Department and Ewa Starobrzańska from the Bibliography and Bibliometrics Department of the WMU Library went to Faro. The main objectives of the trip were to improve professional competence and share experiences between librarians from different European universities. The University Library of Faro organized a Staff Week, which was attended by 13 librarians from 7 countries: Estonia, France, Germany, Italy, Poland, Romania and Spain.

The University of Algarve (UALg) is a public university in southern Portugal founded in 1979. Two of its campuses are located in the city of Faro, and the third is in Portimão. The university offers education at various levels (bachelor's, master's

and doctoral studies), in the following areas: arts, literature and history, engineering, natural and marine sciences, medicine and applied sciences, social sciences and economics, including tourism and management. The university currently has about 8,000 students, 20% of whom are international students from 70 countries (under bilateral agreements between partner universities, as well as Erasmus+ and Erasmus Mundus international programmes). The research and teaching staff consists of more than 700 lecturers. Scientific research at UALg is carried out in special scientific centers, developing very dynamically, with special emphasis on innovative solutions in oceanography, biological sciences, biomedical sciences and telecommunications [1].

With three university campuses in operation, there are also three libraries, one on each campus. During the week-long programme, we had an opportunity to visit two libraries, on the Gambelas campus and the Penha campus in Faro.

On the first day of the visit, after participants' registration, all attendees were greeted by the library director and an International Office staff member. After the participants and librarians in charge of organizing the programme introduced themselves, we were shown short videos and key information about the Algarve region [2], the university, and libraries – their missions, structures and spaces¹.

The entire group was then given a tour of the Gambelas campus and its library. During the tour, we were introduced to the structure of the library departments, the specifics of the collection, the study and individual study areas for students, and the rules for using the book collection. The library on the Gambelas campus is the largest among the UALg libraries due to the large number of courses and departments located on the campus. The library space consists of a lobby, where exhibitions are held, and two floors with open access to books and periodicals, a lending library, individual study areas and group work rooms for students, as well as rooms for staff from other library service departments. The library warehouse and archives are located in the basement. The library collection is arranged according to the Dewey Universal Decimal Classification, which is characterized by a very extensive range of branches of knowledge and whose hierarchical structure allows for a convenient decimal division of the successive cores of the main department of a given scientific field. The students have at their disposal 430 places for individual study with free use of books and magazines, maps, charts and teaching boards, as well as CDs and DVDs with educational materials. In addition, there are computer workstations and 26 group work rooms for students to use [3].

Fig. 1. Staff Week for librarians – welcoming participants. Photo by Rosa Castro

¹ Erasmus Staff Week for Librarians: University of Algarve Library. Introduction and Biblioteca. PowerPoint presentation, June 2022.

Fig. 2. Gambelas Campus Library. Photo by Ewa Kapela

Fig. 3. Interior of the Gambelas campus library. Photo by Ewa Kapela

After visiting the library, the participants delivered presentations prepared in advance related to their home institutions. This allowed us to get acquainted with the mode of operation of the university libraries in Tartu (Estonia), Strasbourg (France), Nuertingen-Geislingen (Germany), L'Aquila (Italy), Jassy (Romania), Valladolid (Spain) and Madrid (Spain), as well as the library of the Eduardo Martinez Torner Music Conservatory in Oviedo and the Main Library of the Pedagogical University of Kraków.

On the second day of the programme, we began with a tour of the library on the Penha campus. Then the organizers prepared for us a lecture combined with a presentation on the librarians' training and cultural activities². Within the structure of the UAlg Library there is a department dedicated to conducting training courses, workshops, training sessions and cultural activities. The training courses cover topics such as information literacy, bibliographic databases, access to scientific literature (national b-on consortium), library sources and services, creating an appendix bibliography using bibliography managers, functioning of the Originals anti-plagiarism system, the Open Access (OA) movement in scientific publishing, depositing publications in the SAPIENTIA institutional repository. The library supports teaching and research activities at the university, promotes the university's cultural policy and participates in the creation of cultural activities. The main areas include organizing art exhibitions, preparing conferences and panelist meetings, creating book clubs, and co-creating music, theatrical and cinema events. In order to popularize the events organized by the library, promotional posters are designed, email invitations are sent to the academic community, information is posted on the library and university websites and social media (Facebook, Twitter), and monthly agendas are published in paper and electronic versions.

Another lecture by the organizers dealt with building and processing the book collection. The collection process includes the purchase of materials: books, magazines, standards, audiovisual materials, charts, teaching aids, and electronic collections, i.e. collections of e-books and e-journals, as well as specialized databases. The collection process is based on renewing annual subscriptions and on cooperation with the national consortium as well as individual and international content providers (including specialized databases and electronic materials). Cataloguing of the book collection is done using the UNIMARC 21 format and is carried out according to national standards. In the

² *Library Communication, Training and Cultural Extension Sector. PowerPoint presentation, June 2022.*

process of formal and substantive processing of the book collection, location cards are printed, identifying the location of the book in the free access area.

More than 200,000 documents are registered in the library catalogue, of which about 85% are books, and the remaining 15% include over 5,000 magazine titles, over 7,000 multimedia documents, over 2,000 video documents and over 1,000 maps³. In addition, the library has an interesting collection of stamps with its logo, used over the years of the institution's operation.

After the lectures, the group of librarians participating in the Staff Week went on a tour of Faro's historic center. We also visited the Municipal Archaeological Museum. It is currently housed in the former Nossa Senhora da Asuncion convent. It showcases a rich archaeological collection, artifacts from the Roman and Arab times, a collection of 16th-19th-century paintings and an exhibition devoted to the city's history.

For the following day, the organizers planned a trip to the town of Olhão to visit the local public library, Biblioteca Municipal de Olhão. In Portugal, each municipality has its own public library, linked to others in a national library network. In Olhão, the public library is located in the town centre, in a beautiful building that was built as a hospital by the local fishing community in 1884. The building, with an area of about 2,623 sqm, is spread over three floors. The Olhão Municipal Library strives to reach different age groups (children, teenagers, adults, the elderly) through a diverse offer that includes not only books, magazines and audiovisual documents, but also socio-cultural events (exhibitions, readers' meetings, courses). In addition, the institution aims to be active in preserving and disseminating the culture of the Olhão municipality. Readers have specially arranged spaces at their disposal: a sector for adults, a sector for children and teenagers and a separate one for children under 3, a conference room and a gallery. All sectors have been equipped to use audio, audiovisual and electronic documents. The children's space includes a Story Room (Sala do Conto), designed for group activities and stocked with projection equipment. Most library materials are freely available on the shelves. The collections are arranged according to the Universal Decimal Classification (UDC). As part of its activities, the Olhão library also offers support to school libraries, including the creation of a coordinated interlibrary loan system, specialized technical support for the creation, organization and operation of school libraries, assistance

Fig. 4. Penha campus library. Photo by Ewa Kapela

Fig. 5. A group of Erasmus+ participants and organizers in front of the Olhão Public Library building. Photo by Rosa Castro

³ Documentation and Technical Processing Sector. PowerPoint presentation, June 2022.

Fig. 6 Ramalhete Science and Development Centre. Photo by Rosa Castro

with educational projects, and active cooperation with the School Library Network Office [4].

The programme prepared by UAlg also included a catamaran cruise through the Ria Formosa Nature Reserve.

We started the next day – Thursday – with a meeting at the University Library on the Gambelas campus. The organizers gave us a presentation on science support, the creation of the SAPIENTIA institutional repository and the promotion of researchers' scientific output⁴. Librarians dealing with the above issues are tasked with supporting academics and academic centres in the publishing process, in accordance with the publishers' existing openness policies. The library staff's responsibilities also include managing the catalogue, promoting new book purchases, and information and training activities related to proper and reliable information retrieval and access. In addition, librarians support the activities of the University of Algarve Publisher and are responsible for advertising, distributing and selling books published by it. As for the SAPIENTIA repository, where UAlg affiliated authors deposit their publications, the librarians provide assistance in the process of registering publications and retrieving bibliographic data from databases, as well as ensuring the completeness of scientific data. The SAPIENTIA repository was established in 2008 to bring together all publications by the university's teaching and research staff in order to increase the visibility of

the university's research activities and facilitate access to the results. There was also a direct motivation to make the publications available in open access [5]. Like other Portuguese institutional repositories, SAPIENTIA is part of the Institutional Repositories Hosting Service (SARI), part of the RCAAP network (Open Access Scientific Repositories of Portugal project), the most important initiative promoting open access in Portugal. The UAlg repository was established during the first stage of the RCAAP project, along with four other repositories of research centres in Portugal. At the second stage, the goal was to develop the infrastructure, connect to the national research information system platform (DeGóis), the b-on national consortium (Online Knowledge Library) and the National Library (to deposit theses) [6]. These activities were coordinated, as at their root was a joint initiative of those responsible for the management of universities and research institutes. Care was also taken to secure public funding for the implementation of the approved plans.

The second presentation was devoted to the main archive, which belongs to the library on the Gambelas campus. The archive was established in 2005 and contains not only academic records, but also documents pertaining to the city and the Algarve region, therefore, it is public, intended for all interested users. It is staffed by one librarian and one administrative assistant, who work to standardize document archiving policies, order their delivery, storage, digitization and promote

access to archived information⁵. After the lecture, we went together to the archive, where we had the opportunity to see how the documents collected there are arranged.

Another highlight was a trip to the Ramalhete Science and Development Centre, which conducts research projects and studies related to marine microorganisms found in the region. It is a subordinate unit of the UAlg and has been managed by the Algarve Marine Science Center since 1994 [7]. During the guided tour of the marine station, we were able to see the large water tanks and aquariums that are used to support living organisms; we admired sea fish larvae, octopuses, seahorses and microalgae. The station has very good access to the Ria Formosa Reserve's extensive lagoon and marsh system and coastal areas, which facilitate scientific research. Touring the centre and hearing about the breeding processes of marine animals and plants was an amazing experience. Close cooperation between the university and the research centre located within its structure undoubtedly brings a number of benefits: it promotes the acquisition of funds for scientific research and raises the university's teaching standards as well as its prestige.

On the last day of our visit, we met at the library building on the Gambelas campus, where a summary of the Staff Week was held⁶. A discussion then ensued about the problems librarians face in their work and possible solutions. Among the main difficulties cited were insufficient library system space, insufficient budget, inadequate funding opportunities and job cuts among library staff.

Among the additional activities of the UAlg Library, the most impressive are its extensive cultural activities. A number of special events, exhibitions, meetings, conferences and other events are held at the library's initiative. To make this possible, the library cooperates not only with the academic community, but also with external institutions: other libraries, foundations, associations, museums, cinemas and theatres. The events organized by the library are quite popular due to their extensive promotion. An interesting idea is to publish monthly agendas with a detailed schedule of upcoming events.

Also noteworthy is the thriving cooperation with the university's publishing house. The UAlg Library's responsibilities include assisting the publishing house in editing the documents about to be published and in storing, distributing and selling finished publications. The library and the publishing house have plans to develop clear

⁴ *Scientific Diffusion and Edition (databases, online services, repository, edition...)*. PowerPoint presentation, June 2022.

⁵ *The General Archive Services*. PowerPoint presentation, June 2022.

⁶ *Erasmus Staff Week for Librarians: Final Session*. PowerPoint presentation, June 2022.

Table 1. University of Algarve – campuses, faculties and library figures. Own materials.

UNIVERSITY OF ALGARVE			
Campus name	Gambelas	Penha	Portimão
Location	Faro	Faro	Portimão
Faculties and Schools	Faculty of Medicine and Biomedical Sciences	School of Education and Communication	
	Faculty of Human and Social Sciences	School of Management, Hospitality and Tourism	School of Management, Hospitality and Tourism
	Faculty of Science and Technology		
	Faculty of Economics	Institute of Engineering	
	School of Health		
LIBRARIES OF THE UNIVERSITY OF ALGARVE			
Campus name	Gambelas	Penha	Portimão
Library book collection [number of volumes]	173,490	79,447	4,000
Number of individual study places for students	430	170	20
Number of group work rooms for students	26	8	–

publishing standards for all the university's chairs and departments. Although the Library works with local bookstores to distribute the published books, it would like to see them become more visible in the book market and reach a wider audience. It would also like to find funds to invest in digital editions of university publications (e-books).

The above solutions used at the UAlg Library are undoubtedly a source of inspiration. They go beyond the basic tasks that a library should perform, but they are important and vigorously pursued by the library staff. Also of interest seem to be activities involving cooperation between libraries, as in the case of assistance to school libraries and the nationwide OA initiative.

We wrapped up the Staff Week by sharing insights about the entire programme. We thanked our hosts for the good organization of our visit, which allowed us to get to know the libraries, provided interesting afternoon activities, gave us an opportunity to spend time together with valuable sharing of experiences.

STUDY TRIP TO THE UNIVERSITY OF SASSARI

This year's second trip by the staff of the Main Library of the Silesian Piasts Wrocław Medical University was held on September 12-16 at the initiative of the librarians Agnieszka Baran from Main Library Branch No. 1 at the WMU Pharmacy Department and Paulina Obuchowicz from the WMU Main Library Bibliography and Bibliometrics Department. This time, the Erasmus+ project took the participants to Sassari, a city in the

north of Sardinia. The visit focused on the selected libraries of the University of Sassari (UNISS), grouped in the System of University Libraries (SBA), but the destination point was the Library of Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine, based on the Monserrato campus (Via Vienna 2).

Sassari is the main metropolis of northern Sardinia, with a population of about 130,000. The city sits on a range of hills (elevation 225 meters above sea level) overlooking the southern coast of Corsica, on the western Mediterranean Sea. The island has a mild and temperate climate, with temperatures ranging between 0 and 40°C throughout the year [8].

The tradition of the University of Sassari dates back to the 16th century, and its initiator was Alessio Fontana, a court official of Emperor Charles V. Pursuant to Fontana's will, his estate was given to the town of Sassari in 1558 for the purpose of establishing a university there. In

1562, a Jesuit college was founded, and in 1617, by order of King Philip III of Habsburg, the school became known as the Royal University. The university's expansion in 1765 broadened its educational offer through the addition of new departments of philosophy and art, theology, law and medicine. After years of high reputation, a serious crisis came in the 19th century, which led the Sassari authorities to close the facility in 1847. However, as a result of the local community's and politicians' disapproval of this decision, the university continued to operate, albeit at the secondary school level. The institution's renewed growth came in the late 19th and early 20th centuries, particularly after it joined a united Italy's academic network in the 1930s, which contributed to the establishment of two units: pharmaceutical and veterinary ones, in 1934. In 1950, an agricultural faculty was established; others – political science, foreign languages and economics faculties – followed in 1970, and in 2002, the architecture department was the last to be established [9].

Table 2. Organizational structure of the departments of the University of Sassari. Own materials

No	DEPARTMENT	DEPARTMENT HEADQUARTERS
1.	Agriculture	Sassari
2.	Architecture, Design, City Planning	Alghero
3.	Chemical, Physical, Mathematical and Natural Sciences	Sassari
4.	Business and Economics	Sassari
5.	Law	Sassari
6.	Veterinary Medicine	Sassari
7.	Biomedical Sciences	Sassari
8.	Medicine, Surgery and Pharmacy	Sassari
9.	Humanities and Social Sciences	Sassari
10.	History, Human Sciences and Education	Sassari

Table 3. The organizational structure of the libraries of the University of Sassari. Own materials

No	UNIT NAME	UNIT HEADQUARTERS
1.	Agricultural Library	Sassari
2.	Agricultural Library - Economics and Tree Systems Section (DESA)	Sassari
3.	Library of Environmental Sciences and Forestry	Nuoro
4.	"Fernando Clemente" Architectural Library	Alghero
5.	Library of Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine	Sassari
6.	Literature and Languages Library	Sassari
7.	Medicine and Surgery Library	Sassari
8.	Physics Library	Sassari
9.	"Girolamo Olives" Library of Legal Sciences	Sassari
10.	"Antonio Pigliaru" Library of Social Sciences	Sassari
11.	"Antonio Pigliaru" Library of Social Sciences - Olbia	Olbia
12.	Historical Library	Sassari
13.	UNO Consortium Library	Oristano

The university currently consists of four campuses with its headquarters in Sassari. The other campuses are located in the cities of Olbia, Nuoro and Oristano. UNISS is a medium-sized university – today it has 10 departments and over 12,000 students [10].

The libraries of the University of Sassari make up the System of University Libraries (SBA), consisting of 13 units residing in five cities in Sardinia: Sassari, Nuoro, Alghero, Olbia and Oristano. The SBA has a total collection of over 600,000 items: ancient and modern monographs, CDs and DVDs, films, microfiche, maps and more, as well as 3,750 periodical titles, including current ones, in print. Electronic collections include subscriptions to about 37,000 full-text e-journals, about 60 databases and more than 9,000 e-books [11].

The Library of Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine at the UNISS Chemical, Physical, Mathematical and Life Sciences Department hosted a trip of the WMU Main Library staff to Sassari as part of the Erasmus+ project. The director of the unit, Rossana Rigoldi, was responsible for organizing the training and for the comfort of the Polish librarians during their visit. Located on the Monserrato campus, the century-old department building (former Department of Chemistry and Pharmacy, Via Vienna 2) was built in the spirit of modernism, an architectural trend popular in the 1920s. To accommodate the needs of people with disabilities, comfortable wheelchair access to the department has been provided, without thresholds or curbs, which also applies to the interior of the facility.

The institution was established by an official decision of the university authorities in 2012, but the roots of the collection here date back to 1989. The original book collection began in the former Veterinary Medicine Library. With the passage of time monographic assets of the closed Chemistry Department and the former Pharmacy Department Library (established in 1980) were combined with the library collections of the now-defunct Departments of Pharmaceutical Sciences and Toxicological Sciences and the Veterinary Library. The unit as it stands today is formed by three decommissioned departmental libraries: Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine Department libraries, merged into one body, called the District Library of Chemical, Pharmaceutical and Medical and Veterinary Sciences. It provides support for education and academic research on campus [12]. The library's dynamic growth: expanding its book collection and moving to its current location, occurred in 2018.

After the launch of the Veterinary Medicine Library in 1989, librarians began to work on expanding the collection with only 85 books to start with. A year later, the number had grown to 1,300, and the facility now holds a book collection of 12,000 copies.

On the first day of our study trip, we participated in a short tour of the department's library and the Monserrato campus. The staff of the library unit at the Faculty of Chemical, Physical, Mathematical and Natural Sciences is made up of two qualified librarians, who are supported by UNISS students employed for a fee at the *accoglienza* – the reception desk that serves as a lending library – responsible for serving the users and handling collections and collecting book orders. The students' work schedule includes 150 hours per month. They confirm their presence at the post by scanning QR codes placed in the lending library. The facility operates Monday through Friday from 8:30 a.m. to 7:50 p.m. and on Saturdays from 8:30 a.m. to 5 p.m. It consists of two reading rooms, offering free access to books and periodicals dating back to 2004. The third room, which served as an additional reading room during the COVID-19 pandemic, is now used as a storage room for internal staff use.

There are 185 seats available for the facility's users, eight computers connected to the university's Eduroam network with access to digital journals, electronic databases (PubMed is of particular interest) and e-books [13], as well as one self-service station with a *self-check* device and one for people with visual impairments. Lockers for personal belongings are also available for the readers, but the use of lockers is not

Fig. 7. The book reading room of the Library of the Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine Department in Sassari. Photo by Agnieszka Baran

mandatory. Periodicals printed since 1865 are stored in a building near the Faculty of Chemical, Physical, Mathematical and Natural Sciences, while the book warehouse is located at the Department of Veterinary Medicine. For all library collections, there is an assignment on the shelves according to the Dewey Decimal Classification. The library keeps the latest books purchased by the department in a reading room with general access, while older titles remain in the libraries of department chairs.

The Affluences application, which allows users to reserve library collections online [14], has replaced the standard electronic catalogue of SBA units and is fully responsible today for ordering books by users from UNISS. Readers can borrow copies from the free-access shelves on their own by booking a *self-checkout* service using Affluences. The rental covers a term of 6 months with the possibility of extension for 1 month. Books belonging to the department can be kept by research staff for up to 30 months. If a student expresses interest in a title borrowed by a researcher, librarians contact the staff member about making the desired item available on a short-term basis. Interlibrary loan service is supported by the Network Inter Library Document Exchange (NILDE) service, the equivalent of Poland's KaRo.

In addition to providing access to the collection, the library staff's tasks include bibliographic information, consultation on the use of the catalogue and ordering of materials by Affluences, as well as cataloguing and preserving old copies, since they are not digitized. There is also a service called Chiedi@Illa tua biblioteca®, which offers information and online assistance on search tools, the use of electronic resources for bibliographic research, and advice on citation methods and editing bibliographies [15].

All SBA units use the Alma library system from Ex Libris, an integrated library services platform that manages print, electronic and digital materials in a single interface [16].

The staff of the Library of Chemistry, Pharmacy and Veterinary Medicine also operate the Institutional Research Information System (IRIS). IRIS is the Italian equivalent of the Polska Platforma Medyczna (Polish Medical Platform), a portal for managing knowledge and research potential, which is administered by the WMU Main Library in consultation with eight partner medical libraries in the country [17]. The Italian database serves as an institutional archive, used by UNISS as a repository of scientific publications by all university

professors and researchers. UNISS academics can independently enter their papers and research into IRIS, choosing from the categories: article, book, conference proceedings, patents, etc. A dedicated team of librarians from the SBA network provides the academics with assistance in using IRIS, including choosing the right category and the right publication policy for each journal.

Analogous to other Italian public administration offices, the Sassari University Library System introduced remote work from 13 March to 18 May 2020, during the COVID-19 pandemic. Every library service, with the exception of access and loans, was provided regularly online. As of 18 May, collection service in the library at the Department of Chemical, Physical, Mathematical and Life Sciences was restored for two days a week. Users could book access and loan appointments online using the library catalogue (Alma system) and then the Affluences application, which has completely taken over the task of booking library services since September 2021. In addition, in order to maintain a safe distance, the number of available seats was reduced by half (a state that SBA units still maintain today).

On the second day of our stay, we visited Alghero, a town about 30 km from Sassari, where the UNISS Architecture Department is located. Since 2003, it has had a faculty library, which in 2012 became a district library with functions to support teaching and research in the fields of architecture and design sciences, urban planning, architecture, urban planning and policy, environment and landscape, and design [18]. It is located on the second floor of a building located right on the coast, erected as a church. Among the modern

bookshelves one can see a stone aspersorium, where centuries ago holy water was made available to the faithful. The second floor houses the Alghero Municipal Library. Each facility has a separate entrance, but the interior is connected by a staircase, and users wishing to use the space for work or study can decide for themselves which part is more suitable for them at any given time.

We were then led to the lower part of the building, where the city archivist was waiting for us. He spoke passionately about the history of Alghero, showed us parchments from the Conquista period, 14th-15th century medallions and seals and even the keys to the city. It is worth mentioning that Alghero is an unusual town because of its history: the troops of the Kingdom of Aragon displaced the indigenous Sardinian population inland in 1372 and brought in settlers from Catalonia. This was a punishment for uncovering a plot against the king, hatched by the Doria family that ruled the city after the capture of Alghero by the Aragonese in 1353. The local population thus feels its cultural distinctiveness, both in terms of architecture and cuisine and in linguistic terms. Even today, standard Catalan is understood by more than 60% of Alghero's population, and about 40% of the city's residents speak an archaic variety of Catalan on a daily basis [19]. As librarians, we noted the care with which archives are collected, and the professional way in which they are stored (special furniture and boxes).

The headquarters of the two libraries: the Department of Architecture library and the public library, are connected to the building where classes are held for students of the said department. It is not an ordinary teaching building, as

Fig. 8. The entrance to the Library of the Department of Architecture in Alghero. Photo by Agnieszka Baran

a hospital formerly operated here. The lecture halls therefore have an unusual layout. We were shown around by an employee of the departmental Erasmus office, which handles the documents of incoming students from abroad.

On the third day, we had an opportunity to return to the Monserrato campus and visit the Laboratory of the Department of Chemistry and Pharmacy, where we were shown specialized equipment, including a MRI device. We also met the research team there, and our conversations focused on the databases they use, most of which overlap with those used by our university (e.g., Reaxys).

The next item on the agenda was a visit to Coordinamento, located at the Department of Law, which is responsible for organizing, managing and coordinating the resources and services of the UNISS library system. Thus, the tasks of Coordinamento's staff include: integration of the aforementioned SBA, cooperation on IRIS and UnissResearch, development and standardization of the catalogue, administrative management of the university libraries: training for library staff, participation of the system and university libraries in external, local, national and international projects, as well as development of university library websites and development of the university's digital library and electronic resources [20]. Coordinamento's acquisition of e-resources through UNISS' membership in CRUI (The Conference of Italian University Rectors) is another noteworthy activity. CRUI is an association of Italian state and non-state universities founded in the 1960s, which over time has gained a representative role, as well as the practical ability to influence the development of the university system through intensive scientific activity and experimentation. Since 2001, CRUI has received support in its managerial and executive functions from the CRUI Foundation, a solid bridge between universities and society, entrusted with promoting activities and projects aimed at social and cultural development [21]. As a result, university libraries gain enough bargaining power to negotiate more favorable terms when contracting with publishers.

As you can see, Coordinamento has a very wide range of activities, but that is not all. Due to the proximity of the Law Department, cooperation with prisons is organized here: since many inmates are studying law, they are provided with the books they need as part of equal access to knowledge for all citizens. The prisoners' choice of field of study is quite telling, given that they have found themselves in prison because of activities linked to the local mafia.

The Coordinamento building houses Biblioteca Accessibile, designed for users with disabilities and specific learning disabilities [22]. It includes a room with properly equipped workstations with the possibility of borrowing technological aids and compensatory instruments to support reading and learning, such as a scanning pen, software that allows both editing scanned text and reading it through a speech synthesizer, a device that transforms any white surface (such as a magnetic board or wall) into an interactive multimedia whiteboard, a magnifying glass with a camera and many more. The selection of appropriate tools, their provision and assistance in use are supervised by the staff [23].

Interesting services also include ordering books and examination texts on file; the librarians digitize these materials in-house. This is, of course, tempered by the need to sign a declaration not to pass on the received file to third parties, not to reproduce it and to use it for personal and scientific purposes only [24]. The service is most often used by people who are blind or visually impaired. From the information we have obtained, it appears that library materials are currently not officially prepared in accordance with the WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) standard, and collections digitized by librarians are only archived on an internal platform, inaccessible to users. Digitization, however, is a new issue for librarians there, which came with the pandemic and will be regulated over time. Another interesting fact about the WCAG standard is that the university's website and mobile apps are compliant with it [25].

At the end of the third day of the study trip, we had the opportunity to see the UNISS rectorate building with its beautiful patio full of coconut palms. Previously, one of the departmental libraries was located there, but it was situated in a passageway, making it difficult for librarians to control people passing by and making it impossible to watch over the security of the collection.

On the fourth day, we visited the Library of Medicine and Surgery, which serves as a teaching and research support for departments related to medicine and pharmacy [26]. It was established in 1989 as a centralized library of the Faculty of Medicine and Surgery, and in 2012 became a field library that supports biomedical research and teaching in the fields offered by the Faculty of Biomedical Sciences and the Faculty of Surgical and Experimental Medicine. In addition, the library is involved in the dissemination of and training on electronic resources, journals and

databases of biomedical interest, including for the medical, technical and nursing staff of the University Hospital of Sassari [27]. Unfortunately, part of the collection had been flooded relatively shortly before our visit due to an air-conditioning malfunction, but one could see that the library staff had made every effort to secure the collection and save it from damage.

Then we went to the Literature and Languages Library. It is a field library with teaching support functions for departments related to the humanities and education. Established in 1970 as the central library of the Faculty of Education, it became the Central Library of the Faculty of Literature and Philosophy in 1992 and the Humanities Departments' Library in 1998. Since 2012, it has been operating under its current name and combines the libraries of the former departments of Linguistics, Humanities and Antiquities, and Cultural Systems Theory and Study, as well as partially the former Department of Economics, Institutions and Society [28]. This is the largest of the UNISS libraries we visited in terms of collection size. Our special attention was drawn to a separate section devoted to the culture and history of Sardinia, and an interesting feature was the ability to access materials in microfilm form.

On the fifth day of the study trip, we were invited to two libraries. The first of these was the Sassari Public Library. We were greeted with a cordial "Witamy!" (Welcome!) in Polish by two female employees, who told us about both the history and the present of the facility. The library was established in the 19th century, after the entire private collection of Pasquale Toli, Sassari's historian, was donated to the municipality of Sassari and named after him. Since 2000, the library has been headquartered at the Palazzo d'Usini, a Gothic palace, one of the few remaining in Italy today. The library collection dates back to the 15th century [29]. Among other things, we were shown a copy of the first edition of Dante Alighieri's *Divine Comedy* with illustrations by Sandro Botticelli. Currently, there are four copies of this edition in the world. Other special collections: manuscripts, incunabula and a rich collection of geographical maps, are being digitized. Unfortunately, the library does not have the ability to digitize on its own, the service is outsourced to a hired company in Cagliari, a city in southern Sardinia. As employees of the WMU Main Library, who attach great importance to digitizing and sharing interesting elements of their holdings and participate in related projects (e.g. AZON and

AZON 2.0¹), we appreciated the efforts of our hosts. However, the Sassari Public Library staff's attention to their holdings is evident not only in the case of special collections. With great care and consideration for the needs of the local community, contemporary collections are also gathered and displayed.

The second library, and the final point of our trip, was the Biblioteca Universitaria with the Sassari State Archives. It is a library currently not structurally affiliated with UNISS, but it has a support function to the university libraries. It is accommodated at the building of an old hospital, whose founders were important local figures, coming largely from the clergy, hence the beautifully preserved St. Anna's chapel. The collections are available in three rooms: a lending room, a magazine reading room, and a reference reading room with encyclopedias, geography, history and literature and regional collections (to which the user has access only with library staff and by appointment). An unusual feature is the sculpture of Jesus, wonderfully visible from the alley leading to the collection shelves. The blending of ancient artifacts with modern developments is, by the way, very characteristic of the various places we visited in Sardinia.

Collections not stored in the reading rooms are kept at a warehouse, where the holdings are organized by format and inventory number. We were shown a symbol of the library: a register of wills from the 16th century. We also had an opportunity to see two manuscripts by Grazia Deledda, a Sardinian novelist, winner of the Nobel Prize in Literature for 1926 [30], and several personal items of Enrico Costa, a Sassari-based writer, journalist and local historian who died in the early 20th century [31]; the library is headquartered in the square named after him.

The above examples are a good indication of the respect with which the Sardinians approach their cultural heritage, while also moving forward with the times. Here, history blends with modernity in various fields, be it architecture or educational activities. This peculiar eclecticism impressed us, as did the great friendliness we encountered in the facilities we visited. We were able to establish valuable relations, both of a personal and business nature. In the age of social media, we hope to further develop the acquaintances we have made.

SUMMARY

Employees of the Library of the Silesian Piasts Wrocław Medical University regularly participate

Fig. 9. A sculpture of Jesus in the magazine reading room of the University Library (Biblioteca Universitaria) in Sassari. Photo by Agnieszka Baran

in study trips organized under the international Erasmus+ programme. These are trips that activate international labour mobility. By traveling to partner universities and, more specifically, to research libraries, librarians improve their skills and qualifications and establish contacts that translate into cooperation (including in publishing). They learn about the peculiarities of foreign libraries, the spatial, organizational and systemic solutions used there. The ideas they have drawn from that experience are an inspiration for implementing changes in their home libraries. From the point of view of the participants' daily tasks and duties, issues related to university repositories, open learning, digitizing collections and conducting library training for students and academics proved to be of particular interest in the 2021/2022 academic year. The training trips not only had an impact on improving the librarians' professional competence, but also enabled them to learn about the history and cultural heritage of the host countries. In addition, thanks to coming into contact with people from different countries, Erasmus+ participants have gained new social skills.

W artykule opisano dwa wyjazdy pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu (BG UMW) zrealizowane w ramach programu Erasmus+: wyjazd na Staff Week dla bibliotekarzy z całej Europy zorganizowany przez biblioteki Uniwersytetu Algarve w Faro

(Portugalia) oraz wyjazd studyjny na zaproszenie dyrektora Rossany Rigoldi z Biblioteki Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu w Sassari (Włochy).

STAFF WEEK NA UNIwersYTECIE ALGARVE

Pierwszy z wyjazdów odbył się w dniach 20–24 czerwca 2022 r. Do Faro udały się Ewa Kapela z Działu Informacji Naukowej i Promocji oraz Ewa Starobrzańska z Działu Bibliografii i Bibliometrii Biblioteki UMW. Głównymi celami wyjazdu były podniesienie kompetencji zawodowych i wymiana doświadczeń między bibliotekarzami z różnych uczelni europejskich. Biblioteka Uniwersytecka w Faro zorganizowała Staff Week, w którym wzięło udział 13 bibliotekarzy z 7 krajów: Estonii, Francji, Hiszpanii, Niemiec, Polski, Rumunii i Włoch.

Uniwersytet w Algarve (UALg) jest uczelnią publiczną założoną w 1979 r. na południu Portugalii. Dwa kampusy zlokalizowane są w mieście Faro, a trzeci – w Portimão. Uniwersytet oferuje edukację na różnych stopniach nauczania (studia licencjackie, magisterskie i doktoranckie), w następujących obszarach: sztuka, literatura i historia, inżynieria, nauki przyrodnicze i morskie, medycyna i nauki stosowane, nauki społeczne i ekonomiczne, w tym turystyka i zarządzanie. Na uczelni studiuje obecnie ok. 8 tys. osób, wśród których 20% stanowią studenci międzynarodowi

⁷ About the AZON platform: 10.34738/mlf.0048

z 70 krajów (w ramach umów bilateralnych między uczelniami partnerskimi, a także programów międzynarodowych: Erasmus+ i Erasmus Mundus). Kadre naukowo-dydaktyczną tworzy ponad 700 wykładowców. Badania naukowe na UAlg prowadzone są w specjalnych centrach naukowych, rozwijających się bardzo dynamicznie, ze szczególnym naciskiem na innowacyjne rozwiązania z zakresu oceanografii, nauk biologicznych, biomedycznych i telekomunikacyjnych [1].

W związku z funkcjonowaniem trzech kampusów uniwersyteckich istnieją też trzy biblioteki, po jednej

na każdym z nich. Podczas tygodniowego programu miałyśmy okazję odwiedzić dwie biblioteki – na kampusie Gambelas oraz kampusie Penha w Faro.

W pierwszym dniu wizyty, po rejestracji uczestników, wszystkich zgromadzonych przywitali dyrekcja biblioteki i pracownik Biura Międzynarodowego. Po przedstawieniu się uczestników i bibliotekarzy odpowiedzialnych za organizację programu zaprezentowano nam krótkie filmiki i kluczowe informacje dotyczące regionu Algarve [2], uniwersytetu, a także bibliotek – ich misji, struktur i przestrzeni!

Następnie cała grupa została oprowadzona po kampusie Gambelas i tamtejszej bibliotece. Podczas wycieczki przybliżono nam strukturę działów bibliotecznych, specyfikę gromadzonych zbiorów, miejsca nauki i pracy własnej dla studentów oraz zasady korzystania z księgozbioru. Biblioteka na kampusie Gambelas jest największą spośród bibliotek UAlg – ze względu na dużą liczbę kierunków studiów i wydziałów zlokalizowanych na kampusie. Przestrzeń biblioteki składa się z holu, gdzie odbywają się wystawy, oraz dwóch pięter z otwartym dostępem do książek i czasopism, wypożyczalnią, miejscami pracy własnej i pokojami pracy grupowej dla studentów, a także pokojami dla pracowników z innych działów obsługi bibliotecznej. W podziemiach biblioteki znajdują się magazyn biblioteczny i archiwum. Księgozbiór biblioteczny ułożony jest według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej Deweya, która cechuje się bardzo rozbudowanym zakresem dziedzinowym i której hierarchiczna struktura pozwala na wygodny podział dziesiątą kolejnych trzonów głównego działu nauki. Studenci mają do dyspozycji 430 miejsc pracy własnej – z możliwością swobodnego korzystania z książek i czasopism, map, plansz i tablic dydaktycznych oraz płyt CD i DVD z materiałami edukacyjnymi. Do dyspozycji studentów są ponadto stanowiska komputerowe i 26 pokoi pracy grupowej [3].

Po wizycie w bibliotece uczestnicy przedstawiali wcześniej przygotowane prezentacje związane z placówkami, w których pracują. Dzięki temu mogliśmy zobaczyć, jak funkcjonują biblioteki uniwersyteckie w Tartu (Estonia), Strasburgu (Francja), Nuertingen-Geislingen (Niemcy), L'Aquila (Włochy), Jassy (Rumunia), Valladolid (Hiszpania) i Madrycie (Hiszpania), biblioteka konserwatorium muzycznego Eduardo Martinez Torner w Oviedo i Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Drugiego dnia realizację programu rozpoczęliśmy od zwiedzenia biblioteki na terenie kampusu Penha. Następnie organizatorzy przygotowali dla nas wykład połączony z prezentacją, poświęcony działalności szkoleniowej i kulturowej bibliotekarzy². W strukturze Biblioteki UAlg istnieje dział zajmujący się prowadzeniem szkoleń, warsztatów, sesji treningowych i aktywności kulturalnej. Szkolenia dotyczą tematów takich jak: kompetencje informacyjne, bazy bibliograficzne, dostęp do literatury naukowej (narodowe konsorcjum b-on), źródła i serwisy biblioteczne, tworzenie bibliografii załącznikowej za pomocą menedżerów bibliografii, funkcjonowanie systemu antyplagiatowego Originals, ruch Open Access (OA) w publikowaniu naukowym, deponowanie publikacji w repozytorium

II. 1. Staff Week dla bibliotekarzy – przywitanie uczestników. Fot. Rosa Castro

II. 2. Biblioteka na kampusie Gambelas. Fot. Ewa Kapela

¹ *Erasmus Staff Week for Librarians: University of Algarve Library. Introduction and Biblioteca.* Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022.

² *Library Communication, Training and Cultural Extension Sector.* Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022

instytucjonalnym SAPIENTIA. Biblioteka wspiera aktywności dydaktyczne i naukowe na uniwersytecie, promuje politykę kulturalną uczelni i współuczestniczy w kreowaniu aktywności kulturalnych. Do głównych obszarów należą: organizacja wystaw artystycznych, przygotowywanie konferencji czy spotkań panelistów, tworzenie klubów książki, współtworzenie wydarzeń muzycznych, teatralnych i kinowych. W celu popularyzacji wydarzeń organizowanych przez bibliotekę projektuje się plakaty promocyjne, wysyła mailowe zaproszenia do społeczności akademickiej, zamieszcza informacje na stronie biblioteki i uniwersytetu oraz w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter), a także publikuje agendy miesięczne w wersjach papierowej i elektronicznej.

Kolejny wykład organizatorów dotyczył gromadzenia i opracowania księgozbioru. Proces gromadzenia obejmuje zakup materiałów: książek, czasopism, norm, materiałów audiowizualnych, plansz, pomocy naukowych oraz zbiorów elektronicznych, czyli kolekcji e-booków i e-czasopism, a także specjalistycznych baz danych. Gromadzenie opiera się na odnawianiu rocznych subskrypcji oraz na współpracy z narodowym konsorcjum czy indywidualnymi i międzynarodowymi dostawcami treści (również specjalistycznych baz danych i materiałów elektronicznych). Katalogowanie księgozbioru odbywa się za pomocą formatu UNIMARC 21 i przeprowadzane jest według narodowych norm. W procesie formalnego i rzeczowego opracowania księgozbioru drukowane są karty lokalizacyjne, identyfikujące umiejscowienie książki w strefie wolnego dostępu.

W katalogu bibliotecznym zarejestrowanych jest ponad 200 tys. dokumentów, z czego ok. 85% stanowią książki, a pozostałe 15% to: ponad 5 tys. tytułów czasopism, ponad 7 tys. dokumentów multimedialnych, ponad 2 tys. dokumentów wideo i ponad 1 tys. map³. W bibliotece znajduje się ponadto ciekawa kolekcja stempli z jej logo, wykorzystywanych na przestrzeni lat funkcjonowania placówki.

Po wykładach grupa bibliotekarzy biorących udział w Staff Week udała się na wycieczkę po historycznym centrum Faro. Udaliśmy się również do Miejskiego Muzeum Archeologicznego. Obecnie mieści się ono w dawnym klasztorze Nossa Senhora da Assunção. Prezentuje bogatą kolekcję archeologiczną, eksponaty z czasów rzymskich i arabskich, kolekcję malarstwa od XVI do XIX w., a także ekspozycję poświęconą historii miasta.

Na kolejny dzień organizatorzy zaplanowali wyjazd do miasteczka Olhão w celu odwiedzenia

II. 3. Wnętrze biblioteki na kampusie Gambelas. Fot. Ewa Kapela

II. 4. Biblioteka na kampusie Penha. Fot. Ewa Kapela

³ Documentation and Technical Processing Sector. Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022.

Il. 5. Grupa uczestników programu Erasmus+ i organizatorów przed budynkiem Biblioteki Publicznej w Olhão. Fot. Rosa Castro

tamtejszej biblioteki publicznej – Biblioteca Municipal de Olhão. W Portugalii każda z gmin ma własną bibliotekę publiczną, połączoną z innymi w krajową sieć bibliotek. W Olhão biblioteka publiczna zlokalizowana jest w centrum miasta, w przepięknym budynku, który został wybudowany jako szpital przez miejscową społeczność rybacką w 1884 r. Budynek o powierzchni ok. 2623 m² jest rozłożony na trzech piętrach. Biblioteka Miejska w Olhão stara się dotrzeć do różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, dorośli, osoby starsze) przez zróżnicowaną ofertę, która obejmuje nie tylko książki, czasopisma i dokumenty audio-wizualne, ale także wydarzenia społeczno-kulturalne (wystawy, spotkania czytelnicze, kursy). Ponadto celem instytucji jest aktywność w zakresie ochrony i rozpowszechniania kultury gminy Olhão.

Czytelnicy mają do dyspozycji specjalnie przygotowane przestrzenie: sektor dla dorosłych, sektor dla dzieci i młodzieży oraz oddzielny dla dzieci do 3 lat, salę konferencyjną i galerię. Wszystkie sektory zostały wyposażone w sprzęt umożliwiający korzystanie z dokumentów dźwiękowych, audio-wizualnych i elektronicznych. W przestrzeni dla dzieci znajduje się Sala Opowieści (Sala do Conto), przeznaczona do aktywności grupowej i zaopatrzona w sprzęt projekcyjny. Większość materiałów bibliotecznych jest swobodnie dostępna na półkach. Zbiory ułożone są według uniwersalnej klasyfikacji dziesiętnej (UKD). W ramach swojej działalności biblioteka w Olhão oferuje też wsparcie dla bibliotek szkolnych – obejmujące stworzenie skoordynowanego systemu wypożyczeń międzybibliotecznych, specjalistyczne wsparcie techniczne

w zakresie tworzenia, organizacji i funkcjonowania bibliotek szkolnych, pomoc przy projektach edukacyjnych oraz aktywną współpracę z Biurem Sieci Bibliotek Szkolnych [4].

W programie przygotowanym przez UAlg uwzględniono również rejs katamaranem po rezerwacie przyrody Ria Formosa.

Następny dzień – czwartek – rozpoczęliśmy od spotkania w Bibliotece Uniwersyteckiej na kampusie Gambelas. Organizatorzy przygotowali dla nas prezentację dotyczącą wsparcia nauki, tworzenia repozytorium instytucjonalnego SAPIENTIA i promowania dorobku naukowego badaczy⁴. Bibliotekarze zajmujący się powyższymi kwestiami mają za zadanie wspierać naukowców i centra naukowe w procesie publikowania, zgodnie z obowiązującą polityką otwartości wydawców. Do obowiązków kadry bibliotecznej należą także zarządzanie katalogiem, promowanie zakupionych nowości książkowych oraz działalność informacyjno-szkoleniowa związana z prawidłowym i rzetelnym wyszukiwaniem informacji i dostępem do niej. Dodatkowo bibliotekarze wspierają działalność wydawnictwa uczelnianego UAlg i są odpowiedzialni za reklamowanie, rozpowszechnianie i sprzedaż książek przez nie publikowanych. Jeśli chodzi o repozytorium SAPIENTIA, gdzie autorzy publikacji afiliujący do UAlg deponują swoje publikacje, bibliotekarze służą pomocą w procesie rejestracji publikacji i zaciągania danych bibliograficznych z baz danych, a także dbania o kompletność danych naukowych. Repozytorium SAPIENTIA powstało w 2008 r. w celu zebrania wszystkich publikacji pracowników dydaktycznych i badawczych uczelni, aby zwiększyć widoczność działalności naukowej uniwersytetu i ułatwić dostęp do wyników. Bezpośrednią motywacją było też udostępnienie publikacji w otwartym dostępie [5]. Podobnie jak inne portugalskie repozytoria instytucjonalne, SAPIENTIA jest częścią Institutional Repositories Hosting Service (SARI), należącego do sieci RCAAP (projekt Open Access Scientific Repositories of Portugal) – najważniejszej inicjatywy promującej otwarty dostęp w Portugalii. Repozytorium UAlg zostało utworzone podczas pierwszego etapu projektu RCAAP, wraz z czterema innymi repozytoriami ośrodków naukowych w Portugalii. W drugim etapie postawiono sobie za cel rozwój infrastruktury, połączenie z krajową platformą systemu informacji o badaniach (DeGóis), narodowym konsorcjum b-on (Online Knowledge Library) i Biblioteką Narodową (w celu zdeponowania prac dyplomowych) [6]. Działania te miały charakter skoordynowany, gdyż u ich źródła leżała wspólna inicjatywa osób odpowiedzialnych

⁴ Scientific Diffusion and Edition (databases, online services, repository, edition...). Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022.

za zarządzanie uniwersytetami oraz instytutami badawczymi. Zadbano też o zabezpieczenie finansowania ze środków publicznych na realizację przyjętych planów.

Drugą prezentacją poświęcono archiwum głównemu, które przynależy do biblioteki na kampusie Gambelas. Archiwum to zostało założone w 2005 r. i zawiera nie tylko dokumentację akademicką, ale również dokumenty dotyczące miasta i regionu Algarve – dlatego jest publiczne, przeznaczone dla wszystkich zainteresowanych użytkowników. Są tu zatrudnieni jeden bibliotekarz i jeden pomocnik administracyjny, którzy pracują nad ujednoczeniem zasad archiwizowania dokumentów, porządkiem ich dostarczania, przechowywania, digitalizowania oraz promocją dostępu do zarchiwizowanych informacji⁵. Po wykładzie wspólnie udaliśmy się do archiwum, gdzie mieliśmy okazję zobaczyć, w jaki sposób ułożone są gromadzone w nim dokumenty.

Kolejnym punktem programu była wycieczka do Centrum Nauki i Rozwoju Ramalhete, które prowadzi projekty badawcze i badania związane z mikroorganizmami morskimi występującymi w regionie. Jest to jednostka podległa UAlg, od 1994 r. zarządzana przez Centrum Nauk Morskich Algarve [7]. Podczas oprowadzania po stacji morskiej mogliśmy zobaczyć wielkie zbiorniki wodne i akwaria, które służą do utrzymywania żywych organizmów; podziwialiśmy larwy ryb morskich, ośmiornice, koniki morskie czy mikroalgi. Stacja ma bardzo dobry dostęp do rozległego systemu lagun i bagien rezerwatu Ria Formosa i obszarów przybrzeżnych, które ułatwiają prowadzenie badań naukowych. Zwiedzanie centrum i możliwość posłuchania o procesach hodowlanych zwierząt i roślin morskich były niezwykle ciekawym doświadczeniem. Ścisła współpraca uczelni z centrum badawczym, które znajduje się w jej strukturze, niewątpliwie przynosi szereg korzyści: sprzyja pozyskiwaniu środków na badania naukowe oraz podnosi poziom dydaktyki i prestiżu uniwersytetu.

Ostatniego dnia pobytu spotkaliśmy się w budynku biblioteki na kampusie Gambelas, gdzie odbyło się podsumowanie Staff Week⁶. Wywiązała się wówczas dyskusja na temat problemów, jakie napotykają bibliotekarze w swojej pracy, i możliwych rozwiązań. Wśród głównych trudności wymieniano niewystarczające przestrzenie biblioteczne, zbyt mały budżet, niedostateczne możliwości finansowania czy redukcję etatów wśród kadry bibliotecznej.

Wśród dodatkowych aktywności Biblioteki UAlg najbardziej imponująca jest rozbudowana działalność

Il. 6. Centrum Nauki i Rozwoju Ramalhete. Fot. Rosa Castro

kulturalna. Z inicjatywy biblioteki odbywa się szereg imprez okolicznościowych, wystaw, spotkań, konferencji i innych wydarzeń. Aby było to możliwe, biblioteka współpracuje nie tylko ze społecznością akademicką, ale także z instytucjami zewnętrznymi: innymi bibliotekami, fundacjami, stowarzyszeniami, muzeami, kinami czy teatrami. Organizowane wydarzenia cieszą się sporą popularnością ze względu na bogatą promocję. Ciekawym pomysłem jest publikowanie agend miesięcznych z rozpisaniem harmonogramem nadchodzących wydarzeń.

Na uwagę zasługuje też prężna współpraca z wydawnictwem uczelnianym. Do zadań Biblioteki UAlg należy wspomaganie wydawnictwa w edycji publikowanych dokumentów oraz w przechowywaniu, dystrybuowaniu i sprzedaży gotowych publikacji. Biblioteka wraz z wydawnictwem mają w planach opracowanie przejrzystych norm publikowania dla wszystkich katedr i wydziałów uczelni. Mimo iż Biblioteka współpracuje z lokalnymi księgarniami w celu rozpowszechniania wydanych książek, chciałaby, aby stały się one bardziej widoczne na rynku księgarskim i trafiały do szerszego grona odbiorców. Chciałaby też znaleźć fundusze na inwestycje w cyfrowe edycje uczelnianych publikacji (e-booki).

Powyższe rozwiązania stosowane w Bibliotece UAlg bez wątpienia stanowią źródło inspiracji. Wykraczają poza podstawowe zadania, które biblioteka powinna wykonywać, jednak są ważne i energicznie realizowane przez pracowników bibliotecznych. Interesujące wydają się również

działania obejmujące współpracę między bibliotekami – jak w przypadku pomocy bibliotekom szkolnym i ogólnokrajowej inicjatywy OA.

Na zakończenie Staff Week wymieniliśmy się spostrzeżeniami na temat całego programu. Podziękowaliśmy gospodarzom za dobrą organizację pobytu, która pozwoliła nam poznać biblioteki, zapewniła ciekawe popołudniowe atrakcje, dała możliwość wspólnego spędzenia czasu i tak cennej wymiany doświadczeń.

WYJAZD STUDYJNY NA UNIWERSYTET W SASSARI

Drugi tegoroczny wyjazd pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu odbył się w dniach 12–16 września, z inicjatywy bibliotekarzy: Agnieszki Baran z Filii nr 1 BG na Wydziale Farmaceutycznym UMW oraz Pauliny Obuchowicz z Działu Bibliografii i Bibliometrii BG UMW. Tym razem w ramach projektu Erasmus+ obrano kierunek na Sassari, miasto położone na północy Sardynii. Pobyt dotyczył m.in. wybranych bibliotek Uniwersytetu w Sassari (UNISS), zgrupowanych w Systemie Bibliotek Uniwersyteckich (SBA), ale punktem docelowym była Biblioteka Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej z siedzibą na kampusie Monserrato (Via Vienna 2).

Sassari to główna metropolia północnej Sardynii, licząca ok. 130 tys. mieszkańców. Miasto leży na

⁵ *The General Archive Services*. Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022.

⁶ *Erasmus Staff Week for Librarians: Final session*. Prezentacja PowerPoint, czerwiec 2022.

Tab. 1. Uniwersytet Algarve – kampusy, wydziały i dane liczbowe dotyczące bibliotek. Opracowanie własne

UNIwersYTET ALGARVE			
Nazwa kampusu	Gambelas	Penha	Portimão
Lokalizacja	Faro	Faro	Portimão
Faculties and Schools	Wydział Lekarski i Nauk Biomedycznych	Wyższa Szkoła Edukacji i Komunikacji	
	Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych	Wyższa Szkoła Zarządzania, Hotelarstwa i Turystyki	
	Wydział Nauki i Techniki	Wyższa Szkoła Zarządzania, Hotelarstwa i Turystyki	
	Wydział Ekonomii	Wyższy Instytut Inżynierii	
	Wydział Nauk o Zdrowiu		
BIBLIOTEKI UNIwersYTETU ALGARVE			
Nazwa kampusu	Gambelas	Penha	Portimão
Księgozbiór biblioteczny [liczba woluminów]	173,490	79,447	4,000
Liczba miejsc pracy własnej dla studentów	430	170	20
Liczba pokoi pracy grupowej dla studentów	26	8	–

paśmie wzgórz (wysokość 225 m n.p.m.), z którego widać południowe wybrzeże Korsyki, i sąsiaduje z zachodnim Morzem Śródziemnym. Wyspę charakteryzuje łagodny i umiarkowany klimat, a temperatura w ciągu roku waha się między 0 a 40°C [8].

Tradycja Uniwersytetu w Sassari sięga XVI w., a inicjatorem powstania uczelni był Alessio Fontana, dworski urzędnik cesarza Karola V. Zgodnie z testamentem Fontany w 1558 r. oddano jego majątek miastu Sassari w celu stworzenia w nim uczelni wyższej. W 1562 r. założono kolegium jezuitów, a w 1617 r., z nakazu króla Filipa III Habsburga, szkoła zyskała miano uniwersytetu królewskiego. Rozbudowa uczelni w 1765 r. poszerzyła ofertę edukacyjną o nowe wydziały: filozofię i sztukę oraz teologię, prawo i medycynę. Po latach wysokiej renomy w XIX w. nadszedł poważny kryzys, który w 1847 r. doprowadził do decyzji władz Sassari o zamknięciu placówki. Jednak wskutek dezaprobaty miejscowego społeczeństwa i polityków wobec owej decyzji uniwersytet działał dalej, choć na poziomie szkoły

średniej. Ponowny rozwój instytucji nastąpił na przełomie XIX i XX w., w szczególności po dołączeniu przez nią do sieci akademickiej zjednoczonych Włoch w latach 30. XX w., co przyczyniło się do powstania w 1934 r. dwóch jednostek: farmaceutycznej i weterynaryjnej. W roku 1950 powołano fakultet rolniczy; kolejne – nauki polityczne, języki obce, ekonomia – pojawiły się w 1970, a w 2002 jako ostatni utworzono wydział architektury [9].

Uczelnia składa się obecnie z czterech kampusów z siedzibą główną w Sassari. Pozostałe kampusy zlokalizowane są w miastach Olbia, Nuoro i Oristano. UNISS jest uczelnią średniej wielkości – ma dziś 10 wydziałów i ponad 12 tys. studentów [10].

Biblioteki Uniwersytetu w Sassari tworzą System Bibliotek Uniwersyteckich (SBA), zbudowany z 13 jednostek rezydujących w pięciu miastach Sardynii: Sassari, Nuoro, Alghero, Olbia i Oristano. W ramach SBA zgromadzono łącznie ponad 600 tys. pozycji: monografie antyczne

i współczesne, płyty CD i DVD, filmy, mikrofiszę, mapy i inne oraz 3750 tytułów czasopism, także bieżących, w wersji drukowanej. Zbiory elektroniczne obejmują subskrypcję ok. 37 tys. pełnotekstowych e-czasopism, ok. 60 baz danych i ponad 9 tys. e-booków [11].

Biblioteka Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej na Wydziale Nauk Chemicznych, Fizycznych, Matematycznych i Przyrodniczych UNISS była gospodarzem wyjazdu pracowników BG UMW do Sassari w ramach projektu Erasmus+. Dyrektor jednostki – Rossana Rigoldi odpowiadała za organizację szkolenia i dbała o komfort pobytu bibliotekarzy z Polski. Położony przy kampusie Monserrato stuletni budynek wydziału (dawny Wydział Chemii i Farmacji, Via Vienna 2) zbudowany został w duchu modernizmu, nurtu architektonicznego popularnego w latach 20. XX w. Mając na uwadze potrzeby osób niepełnosprawnych, zapewniono wygodny wjazd do wydziału dla wózków inwalidzkich – bez progów i krawężników, co dotyczy także wnętrza obiektu.

Instytucję utworzono oficjalną decyzją władz uczelni w 2012 r., jednak korzenie tutejszych zbiorów sięgają 1989 r. Pierwotny księgozbiór zaczęto gromadzić w dawnej Bibliotece Medycyny Weterynaryjnej. Wraz z upływem czasu majątek monograficzny zamkniętego Wydziału Chemii i dotychczasowej Biblioteki Wydziału Farmaceutycznego (powstałej w 1980 r.) połączono ze zbiorami bibliotecznymi nieistniejących już wydziałów nauk o lekach i nauk toksykologicznych oraz Biblioteki Weterynaryjnej. Jednostkę w dzisiejszej postaci tworzą trzy zlikwidowane biblioteki wydziałowe: Chemii, Farmacji oraz Medycyny Weterynaryjnej, połączone w jeden organ,

Tab. 2. Struktura organizacyjna wydziałów Uniwersytetu w Sassari. Opracowanie własne

No	WYDZIAŁ	SIEDZIBA WYDZIAŁU
1.	rolnictwo	Sassari
2.	architektura, projektowanie i urbanistyka	Alghero
3.	nauki chemiczne, fizyczne, matematyczne i przyrodnicze	Sassari
4.	nauki ekonomiczne i biznesowe	Sassari
5.	prawo	Sassari
6.	medycyna weterynaryjna	Sassari
7.	nauki biomedyczne	Sassari
8.	medycyna, chirurgia i farmacja	Sassari
9.	humanistyka i nauki społeczne	Sassari
10.	historia, nauki humanistyczne i edukacja	Sassari

zwany Okręgową Biblioteką Nauk Chemicznych, Farmaceutycznych i Medyczo-Weterynaryjnych. Zapewnia on wsparcie edukacji i badań naukowych na kampusie [12]. Dynamiczny rozwój biblioteki – poszerzenie księgozbioru i zmiana siedziby na aktualną – nastąpił w 2018 r.

Po uruchomieniu Biblioteki Medycyny Weterynaryjnej w 1989 r. bibliotekarze rozpoczęli prace nad rozbudową zbiorów, dysponując zaledwie 85 egzemplarzami książek. Rok później liczba ta urosła do 1300, a obecnie placówka jest w posiadaniu księgozbioru liczącego 12 tys. egzemplarzy.

Pierwszego dnia wyjazdu szkoleniowego uczestniczyliśmy w krótkiej wycieczce po bibliotece wydziału i terenie kampusu Monserrato. Kadre jednostki bibliotecznej na Wydziale Nauk Chemicznych, Fizycznych, Matematycznych i Przyrodniczych tworzy dwoje wykwalifikowanych bibliotekarzy, których wspierają studenci UNISS zatrudnieni odpłatnie w *accoglienza* – recepcji pełniącej funkcję wypożyczalni – odpowiedzialni za obsługę użytkowników i zbiorów oraz zbieranie zamówień na książki. Grafiki pracy studentów obejmuje 150 godz. miesięcznie. Swoją obecność na stanowisku potwierdzają oni przez skanowanie kodów QR umieszczonych w wypożyczalni. Placówka działa od poniedziałku do piątku w godzinach 8.30–19.50 oraz w soboty w godzinach 8.30–17.00. Składa się z dwóch czytelni, oferujących wolny dostęp do książek i czasopism datowanych od 2004 r. Trzecie pomieszczenie, które w okresie pandemii COVID-19 spełniało funkcję dodatkowego punktu czytelnianego, przeznaczono obecnie na magazyn do wewnętrznego użytku pracowników.

Dla użytkowników placówki dostępnych jest 185 miejsc siedzących, osiem komputerów podłączonych do sieci uczelnianej Eduroam z dostępem do czasopism cyfrowych, elektronicznych baz danych (szczególnym zainteresowaniem cieszy się PubMed) i e-booków [13], a także jedno stanowisko samoobsługowe z urządzeniem *self-check* oraz jedno dla osób z zaburzeniami wzroku. Do dyspozycji czytelników są również zamykane szafki na rzeczy osobiste, ale korzystanie z szafek nie jest wymagane. Czasopisma drukowane od 1865 r. zgromadzono w budynku położonym nieopodal Wydziału Nauk Chemicznych, Fizycznych, Matematycznych i Przyrodniczych, a magazyn książkowy znajduje się na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej. Dla wszystkich zbiorów bibliotecznych obowiązuje przyporządkowanie na regałach według klasyfikacji dziesiątej Deweya. Biblioteka przechowuje najnowsze książki kupowane przez wydział w czytelni z ogólnym dostępem, z kolei starsze tytuły pozostają w bibliotekach katedr.

Tab. 3. Struktura organizacyjna bibliotek Uniwersytetu w Sassari. Opracowanie własne

No	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA JEDNOSTKI
1.	Biblioteka Rolnicza	Sassari
2.	Biblioteka Rolnicza – Sekcja Ekonomii i Systemów Drzew (DESA)	Sassari
3.	Biblioteka Nauk o Środowisku i Leśnictwie	Nuoro
4.	Biblioteka Architektoniczna „Fernando Clemente”	Alghero
5.	Biblioteka Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej	Sassari
6.	Biblioteka Literatury i Języków	Sassari
7.	Biblioteka Medycyny i Chirurgii	Sassari
8.	Biblioteka Fizyki	Sassari
9.	Biblioteka Nauk Prawnych „Giolamo Olives”	Sassari
10.	Biblioteka Nauk Społecznych „Antonio Pigliaru”	Sassari
11.	Biblioteka Nauk Społecznych „Antonio Pigliaru” – Olbia	Olbia
12.	Biblioteka Historyczna	Sassari
13.	Biblioteka Konsorcjum UNO	Oristano

Aplikacja Affluences, umożliwiającą rezerwację zbiorów bibliotecznych online [14], zastąpiła standardowy katalog elektroniczny jednostek SBA i dziś w pełni odpowiada za zamawianie książek przez użytkowników z UNISS. Czytelnicy mogą samodzielnie wypożyczać egzemplarze z półek w wolnym dostępie, rezerwując usługę *self-checkout* za pomocą Affluences. Wypożyczanie obejmuje termin 6 miesięcy z możliwością przedłużenia na 1 miesiąc. Książki należące do wydziału pracownicy naukowcy mogą przechowywać do 30 miesięcy. Jeżeli student wyraża zainteresowanie tytułem wypożyczonym przez naukowca, bibliotekarze kontaktują się z pracownikiem w sprawie krótkoterminowego udostępnienia poszukiwanej pozycji. Obsługę wypożyczania międzybibliotecznego wspiera serwis Network Inter Library Document Exchange (NILDE), odpowiednik polskiego KaRo.

Poza udostępnianiem zbiorów do zadań pracowników biblioteki należą: informacja bibliograficzna, konsultacje w sprawie korzystania z katalogu i zamawiania materiałów przez Affluences czy katalogowanie i konserwacja starych egzemplarzy, ponieważ nie są one poddawane digitalizacji. Prowadzony jest także serwis Chiedi@Illa tua biblioteca®, oferujący informacje i pomoc online w zakresie narzędzi wyszukiwawczych, korzystania z zasobów elektronicznych do badań bibliograficznych oraz doradztwo w zakresie metod cytowania i redagowania bibliografii [15].

We wszystkich jednostkach SBA obowiązuje system biblioteczny Alma firmy ExLibris – zintegrowana platforma usług bibliotecznych, która zarządza materiałami drukowanymi, elektronicznymi i cyfrowymi w jednym interfejsie [16].

Il. 7. Czytelnia książek Biblioteki Wydziału Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej w Sassari. Fot. Agnieszka Baran

II. 8. Wejście do Biblioteki Wydziału Architektury w Alghero. Fot. Agnieszka Baran

Pracownicy Biblioteki Chemii, Farmacji i Medycyny Weterynaryjnej zajmują się również obsługą Institutional Research Information System (IRIS). IRIS jest włoskim odpowiednikiem Polskiej Platformy Medycznej, portalu zarządzania wiedzą i potencjałem badawczym, nad którym administrację sprawuje BG UMW w porozumieniu z ośmioma partnerskimi bibliotekami medycznymi w kraju [17]. Baza włoska pełni funkcję archiwum instytucjonalnego, wykorzystywanego przez UNISS jako repozytorium publikacji naukowych wszystkich profesorów i badaczy uczelni. Naukowcy z UNISS mogą samodzielnie wprowadzać do IRIS swoje prace i badania, wybierając spośród kategorii: artykuł, książka, materiały konferencyjne, patenty itp. Specjalny zespół bibliotekarzy z sieci SBA zapewnia naukowcom pomoc w korzystaniu z IRIS, m.in. w wyborze odpowiedniej kategorii i właściwej polityki publikacyjnej dla każdego czasopisma.

Analogicznie do innych włoskich urzędów administracji publicznej, System Bibliotek Uniwersyteckich w Sassari podczas pandemii COVID-19 wprowadził pracę zdalną od 13 marca do 18 maja 2020 r. Każda z usług bibliotecznych, z wyjątkiem udostępniania i wypożyczeń, świadczona była regularnie w trybie online. Od 18 maja obsługa zbiorów w bibliotece na Wydziale Nauk Chemicznych, Fizycznych, Matematycznych i Przyrodniczych przywrócona została na dwa dni w tygodniu. Terminy udostępniania lub wypożyczeń użytkownik mógł rezerwować online za pomocą katalogu bibliotecznego (system Alma), a następnie aplikacji Affluences, która od września 2021 r. całkowicie przejęła zadanie rezerwacji usług bibliotecznych. Ponadto, w celu zachowania bezpiecznej odległości, liczbę dostępnych

miejsc zmniejszono o połowę (stan ten jednostki SBA utrzymują do dziś).

Drugiego dnia pobytu odwiedziłyśmy Alghero, miejscowość oddaloną od Sassari o ok. 30 km, gdzie mieści się Wydział Architektury UNISS. Od 2003 r. funkcjonuje tam biblioteka wydziałowa, która w roku 2012 stała się biblioteką okręgową z funkcjami wsparcia nauczania i badań na kierunkach: architektura i nauki projektowe, urbanistyka, architektura, planowanie i polityka miasta, środowisko i krajobraz, design [18]. Znajduje się na drugim piętrze budynku położonego przy samym wybrzeżu, wzniesionego jako kościół. Wśród nowoczesnych regałów z książkami można ujrzeć kamienne aspersionum, w którym przed wiekami udostępniano wiernym wodę święconą. Na pierwszym piętrze mieści się Biblioteka Miejska Alghero. Każda z placówek ma osobne wejście, jednak wnętrza połączone jest schodami, a użytkownik chcący skorzystać z miejsca do pracy czy nauki może sam zdecydować, która część będzie dla niego w danym momencie bardziej odpowiednia.

Następnie zostałyśmy zaprowadzone do dolnej części budynku, gdzie czekał na nas archiwista miasta. Z pasją opowiadał o historii Alghero, pokazał nam pergaminy z okresu konkwisty, medaliony czy pieczęcie z XIV–XV w., a nawet klucze do miasta. Warto nadmienić, że Alghero to miejscowość nietypowa ze względu na swoje dzieje – wojska Królestwa Aragonii wysiedliły w 1372 r. autochtoniczną ludność sardyńską w głąb lądu i sprowadziły osadników z Katalonii. Była to kara za wykrycie spisku przeciwko królowi, zawiązanego przez rządzącą miastem rodzinę Doria po zdobyciu Alghero przez Aragończyków w 1353 r. Miejscowa ludność odczuwa

więc swoją odrębność kulturową – zarówno pod względem architektury czy kuchni, jak i języka. Do dziś standardowy kataloński jest zrozumiały dla ponad 60% populacji Alghero, a ok. 40% mieszkańców miasta posługuje się na co dzień archaiczną odmianą katalońskiego [19]. Jako bibliotekarze zwróciliśmy uwagę na pieczołowitość, z jaką gromadzone są archiwalia, oraz na profesjonalny sposób ich przechowywania (specjalne meble i pudełka).

Siedzibę obu bibliotek – Wydziału Architektury i publicznej – połączono z budynkiem, gdzie odbywają się zajęcia dla studentów wspomnianego wydziału. Nie jest to zwykły budynek dydaktyczny, gdyż wcześniej działał tu szpital. Sale wykładowe mają więc nietypowy układ. Oprowadziła nas po nich pracownica wydziałowego biura Erasmus, zajmująca się obsługą dokumentów studentów przybywających z zagranicy.

Trzeciego dnia miałyśmy okazję wrócić na kampus Monserrato i odwiedzić Laboratorium Wydziału Chemii i Farmacji, gdzie pokazano nam specjalistyczne sprzęty, m.in. do rezonansu magnetycznego. Poznałyśmy też tamtejszy zespół badaczy, a nasze rozmowy skupiły się na używanych przez nich bazach, z których większość pokrywa się ze stosowanymi przez naszą uczelnię (np. Reaxys).

Następnym punktem dnia były odwiedzin w Coordinamento, mieszczącym się na Wydziale Prawa, które odpowiada za organizację zasobów i usług systemu bibliotecznego UNISS, zarządzanie nimi oraz ich koordynację. Do zadań pracowników Coordinamento należą więc: integracja wspomnianego wcześniej SBA, współpraca przy IRIS i UnissResearch, rozwój i standaryzacja katalogu, zarządzanie administracyjne bibliotekami uczelnianymi – szkolenia dla personelu bibliotecznego, udział systemu i bibliotek uczelni w projektach zewnętrznych, lokalnych, krajowych i międzynarodowych, jak również rozwój stron internetowych bibliotek uczelnianych czy rozwój biblioteki cyfrowej i zasobów elektronicznych uniwersytetu [20]. Interesującym działaniem jest też pozyskiwanie przez Coordinamento e-zasobów dzięki członkostwu UNISS w CRUI (The Conference of Italian University Rectors). CRUI to powstałe w latach 60. ubiegłego wieku stowarzyszenie włoskich uczelni państwowych i niepaństwowych, które z biegiem czasu zyskało rolę reprezentacyjną, a także praktyczną zdolność wpływania na rozwój systemu uniwersyteckiego przez intensywną działalność naukową i eksperymenty. Od 2001 r. CRUI uzyskuje wsparcie w swoich funkcjach kierowniczych i wykonawczych od Fundacji CRUI, będącej solidnym

pomostem między uczelniami a społeczeństwem, której powierzono promowanie działań i projektów mających na celu rozwój społeczny i kulturalny [21]. Dzięki temu biblioteki uniwersyteckie zdobywają wystarczającą siłę przetargową, aby negocjować korzystniejsze warunki przy zawieraniu umów z wydawcami.

Jak widać, Coordinamento ma bardzo szeroki zakres działań, ale to jeszcze nie wszystko. Ze względu na bliskość Wydziału Prawa jest tu organizowana współpraca z zakładami karnymi – ponieważ wielu osadzonych studiuje prawo, w ramach którego dostępną do wiedzy dla wszystkich obywateli dostarcza się im potrzebne książki. Wybór kierunku studiów dokonywany przez więźniów jest dość znamieny, biorąc pod uwagę, że znaleźli się oni w więzieniu z powodu działań powiązanych z lokalną mafią.

W budynku Coordinamento znajduje się Biblioteca Accessibile, przeznaczona dla użytkowników niepełnosprawnych i ze specyficznymi zaburzeniami uczenia się [22]. Obejmuje ona salę z odpowiednio wyposażonymi stanowiskami z możliwością wypożyczenia pomocy technologicznych oraz instrumentów kompensacyjnych wspierających czytanie i naukę, takich jak skanujący długopis, oprogramowanie umożliwiające zarówno edycję zeskanowanego tekstu, jak i odczytanie go przez syntezator mowy, urządzenie, które przekształca dowolną białą powierzchnię (np. tablicę magnetyczną lub ścianę) w interaktywną tablicę multimedialną, lupa z aparatem fotograficznym i wiele innych. Nad doborem odpowiednich narzędzi, ich udostępnieniem i pomocą w obsłudze czuwa personel [23].

Do ciekawych usług zaliczyć można także zamawianie książek i tekstów egzaminacyjnych w formie pliku – bibliotekarze digitalizują te materiały we własnym zakresie. Jest to oczywiście obostrzone koniecznością podpisania deklaracji o nieprzekazywaniu osobom trzecim, niepowielaniu otrzymanego pliku i wykorzystywaniu go wyłącznie w celach osobistych i naukowych [24]. Najczęściej z usługi korzystają osoby niewidome lub niedowidzące. Ze zdobytych przez nas informacji wynika, że materiały biblioteczne nie są obecnie oficjalnie przygotowywane zgodnie ze standardem WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), a zbiory digitalizowane przez bibliotekarzy są archiwizują jedynie na wewnętrznej platformie, niedostępnej dla użytkowników. Digitalizacja jest jednak dla tamtejszych bibliotekarzy nową kwestią, która pojawiła się wraz z pandemią i z czasem zostanie uregulowana. Ciekawostką dotyczącą standardu WCAG jest również to, że

strona WWW i aplikacje mobilne uniwersytetu są z nim zgodne [25].

Na koniec trzeciego dnia wyjazdu szkoleniowego miałyśmy okazję obejrzeć budynek rektoratu UNISS z przepięknym patio pełnym palm kokosowych. Wcześniej mieściła się tu jedna z bibliotek wydziałowych, ale zlokalizowana była w pasażu, co utrudniało bibliotekarzom kontrolę nad przechodzącymi osobami i uniemożliwiało czuwanie nad bezpieczeństwem zbiorów.

Czwartego dnia gościliśmy w Bibliotece Medycyny i Chirurgii, pełniącej funkcję wsparcia dydaktyczno-naukowego dla wydziałów związanych z medycyną i farmacją [26]. Powstała ona w 1989 r. jako scentralizowana biblioteka Wydziału Lekarsko-Chirurgicznego, a w 2012 r. stała się biblioteką terenową, która wspiera badania naukowe w dziedzinie biomedycyny oraz nauczanie na kierunkach oferowanych przez Wydział Nauk Biomedycznych oraz Wydział Medycyny Chirurgicznej i Eksperymentalnej. Biblioteka zajmuje się ponadto rozpowszechnianiem i szkoleniem w zakresie zasobów elektronicznych, czasopism i baz danych o znaczeniu biomedycznym – również dla personelu medycznego, technicznego i pielęgniarskiego Szpitala Uniwersyteckiego w Sassari [27]. Niestety część zbiorów została zalana stosunkowo niedługo przed naszą wizytą wskutek awarii klimatyzacji, ale można było dostrzec, że personel biblioteki dołożył wszelkich starań, aby zbiory zabezpieczyć i uratować przed zniszczeniem.

Następnie udałyśmy się do Biblioteki Literatury i Języków. Jest to biblioteka terenowa z funkcjami pomocniczymi dydaktycznymi dla wydziałów związanych z humanistyką i oświatą. Powstała w roku 1970 jako biblioteka centralna Wydziału Pedagogicznego, w 1992 stała się Biblioteką Centralną Wydziału Literatury i Filozofii, a w 1998 – Biblioteką Wydziałów Humanistycznych. Od 2012 r. funkcjonuje pod obecną nazwą i łączy biblioteki dawnych wydziałów Językoznawstwa, Nauk Humanistycznych i Starożytności oraz Teorii i Badań Systemów Kulturowych, a także częściowo byłego Wydziału Ekonomii, Instytucji i Społeczeństwa [28]. To największa z odwiedzonych przez nas bibliotek UNISS pod względem posiadanych zbiorów. Naszą szczególną uwagę zwrócił osobny dział poświęcony kulturze i historii Sardynii, a ciekawostką była możliwość dostępu do materiałów w formie mikrofilmów.

Piątego dnia wyjazdu szkoleniowego zaproszono nas do dwóch bibliotek. Pierwszą z nich była Biblioteka Publiczna w Sassari. Zostałyśmy

powitane serdecznym “Witamy!” w języku polskim przez dwie pracownice, które opowiedziały nam zarówno o historii, jak i o współczesności placówki. Bibliotekę założono w XIX w., po przekazaniu gminie Sassari całego prywatnego zbioru Pasquale Toli, historyka Sassari, i nazwano jego imieniem. Od 2000 r. siedziba biblioteki mieści się w Palazzo d’Usini – pałacu gotyckim, jednym z niewielu zachowanych we Włoszech do dziś. Zbiory biblioteczne sięgają XV w. [29]. Zaprezentowano nam m.in. egzemplarz pierwszego wydania *Boskiej komedii* Dantego Alighieriego z ilustracjami Sandro Botticellego. Obecnie na świecie istnieją cztery egzemplarze tego wydania. Pozostałe zbiory specjalne – rękopisy, inkuabuły czy bogaty zbiór map geograficznych – są digitalizowane. Niestety biblioteka nie ma możliwości digitalizacji we własnym zakresie, usługa zlecona jest wynajętej firmie z Cagliari – miasta na południu Sardynii. Jako pracownicy BG UMW, którzy przywiązują dużą wagę do digitalizacji i udostępniania ciekawych elementów swoich zasobów i uczestniczą w związanych z tym projektach (np. AZON i AZON 2.0), doceniłyśmy starania gospodarzy. Jednak dbałość pracowników Biblioteki Publicznej w Sassari o zasoby widoczna jest nie tylko w przypadku zbiorów specjalnych. Z dużą troską i uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności gromadzone i prezentowane są również współczesne zbiory.

Drugą biblioteką, a zarazem ostatnim punktem naszego wyjazdu, była Biblioteca Universitaria wraz z Archiwum Państwowym Sassari. To biblioteka obecnie niepowiązana strukturalnie z UNISS, ale pełniąca funkcję wspierającą wobec bibliotek uczelnianych. Mieści się w budynku starego szpitala, którego fundatorami były ważne osobistości lokalne, wywodzące się w dużej mierze z kleru – stąd pięknie zachowana kaplica św. Anny. Zbiory dostępne są w trzech salach: wypożyczalni, czytelnicy czasopism oraz czytelnicy z encyklopediami, zbiorami z zakresu geografii, historii i literatury oraz regionaliami (do której wstęp użytkownik ma jedynie z personelem biblioteki i po uprzednim umówieniu). Niezwykły element stanowi rzeźba Jezusa, wspaniale widoczna z alejki prowadzącej do regałów ze zbiorami. Łączenie dawnych artefaktów z nowoczesnymi rozwiązaniami jest zresztą bardzo charakterystyczne dla różnych miejsc odwiedzanych przez nas na Sardynii.

Zbiory nieprzechowywane w czytelniach znajdują się w magazynie, w którym zasoby uporządkowane są według formatu i numeru inwentarza. Pokazano nam symbol biblioteki – rejestr testamentów z XVI w. Miałyśmy okazję zobaczyć także dwa rękopisy Grazii Deleddy, sardyńskiej

Il. 9. Rzeźba Jezusa w czytelni czasopism Biblioteki Uniwersyteckiej (Biblioteca Universitaria) w Sassari. Fot. Agnieszka Baran

powieściopisarki i nowelistki, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1926 [30], oraz kilka osobistych przedmiotów Enrico Costy – pochodzącego z Sassari pisarza, dziennikarza i lokalnego historyka, zmarłego w początkach XX w. [31]; siedziba biblioteki mieści się przy placu jego imienia.

Powyższe przykłady dobrze pokazują, z jakim szacunkiem Sardynczycy podchodzą do swojego dziedzictwa kulturowego, idąc razem z duchem czasu. Historia miesza się tu ze współczesnością w różnych dziedzinach – czy to w architekturze, czy w działalności oświatowej. Ten swoisty eklektyzm zrobił na nas duże wrażenie, podobnie jak ogromna życzliwość, z jaką spotkałyśmy się w odwiedzanych placówkach. Udało nam się nawiązać wartościowe kontakty, zarówno osobiste, jak i służbowe. W dobie social mediów mamy nadzieję na rozwój nawiązanych znajomości.

PODSUMOWANIE

Pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu regularnie biorą udział w wyjazdach szkoleniowych organizowanych w ramach międzynarodowego programu Erasmus+. Są to wyjazdy aktywizujące zagraniczną mobilność zawodową. Wyjeżdżając do uczelni partnerskich, a konkretnie – do bibliotek naukowych, bibliotekarze doskonalą swoje umiejętności i kwalifikacje oraz nawiązują kontakty, które przekładają się na współpracę (m.in. publikacyjną). Poznają specyfikę bibliotek zagranicznych, zastosowane tam rozwiązania przestrzenne, organizacyjne i systemowe. Zaczerpnięte pomysły stanowią inspirację do wdrażania zmian

w bibliotekach macierzystych. Z punktu widzenia codziennych zadań i obowiązków wykonywanych przez uczestników szczególnie interesujące okazały się w roku akademickim 2021/2022 zagadnienia związane z repozytoriami uczelnianymi, otwartą nauką, digitalizacją zbiorów oraz prowadzeniem szkoleń bibliotecznych dla studentów i pracowników naukowych. Wyjazdy szkoleniowe nie tylko miały wpływ na podniesienie kompetencji zawodowych bibliotekarzy, ale również umożliwiły im poznanie historii i dziedzictwa kulturowego państw gospodarzy. Ponadto dzięki kontaktom z ludźmi z różnych krajów uczestnicy programu Erasmus+ zyskali nowe umiejętności społeczne.

REFERENCE LIST

1. About UAlg [Internet]. UAlg Universidade de Algarve; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.ualg.pt/en/about-ualg>
2. CNN. Beautiful beaches, rich history: The Algarve Portugal [Internet]. YouTube; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=6jAiX4cBNdI>
3. Welcome to the University of Algarve Library [Internet]. UAlg Universidade de Algarve; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.ualg.pt/en/library>
4. Biblioteca [Internet]. Biblioteca Municipal de Olhão; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www2.cm-olhao.pt/biblioteca>
5. Sapiencia [Internet]. UAlg Universidade de Algarve; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://sapiencia.ualg.pt/?locale=en>
6. Saraiva R, Rodrigues E. Open Access in Portugal: a state of the art report: RCAAP; 2009.

7. Centro de Ciências do Mar [Internet]. Centro de Ciências do Mar; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://ccmar.uaalg.pt/en>
8. The City [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://en.uniss.it/about-uniss/city>
9. Uniwersytet w Sassari [Internet]. Wikipedia; [cited 16.11.2022.] Available from: https://pl.wikipedia.org/wiki/Uniwersytet_w_Sassari
10. The University of Sassari [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: https://en.uniss.it/about-uniss/university_of_sassari
11. Biblioteche [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/biblioteche>
12. Storia e collezioni [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/biblioteche/biblioteca-di-chimica-farmacia-e-medicina-veterinaria/storia-e-collezioni>
13. Accessibilità e attrezzature [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/biblioteche/biblioteca-di-chimica-farmacia-e-medicina-veterinaria/accessibilita-e-attrezzature>
14. Qui sommes-nous? [Internet]. Affluences; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.pro.affluences.com/a-propos>
15. Servizi [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/biblioteche/biblioteca-di-chimica-farmacia-e-medicina-veterinaria/servizi>
16. Alma. The fastest growing cloud-based library services platform [Internet]. ExLibris; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://exlibrisgroup.com/products/alma-library-services-platform/>
17. O projekcie [Internet]. Polska Platforma Medyczna; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://ppm.edu.pl/about/project-seam?lang=pl&cid=15785>
18. Biblioteca di Architettura "Fernando Clemente" (Alghero) [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/architettura-fernando-clemente-alghero>
19. Alghero [Internet]. Wikipedia; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Alghero>
20. Coordinamento servizi bibliotecari [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/organizzazioni/coordinamento-servizi-bibliotecari>

21. The Conference of Italian University Rectors [Internet]. CRUI – Conferenza dei Rettori delle Università Italiane; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.crui.it/the-conference-of-italian-university-rectors.html>
22. Biblioteca accessibile [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/servizi/biblioteca-accessibile>
23. Ausili tecnologici [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/servizi/biblioteca-accessibile/ausili-tecnologici>
24. Fornitura di libri in formato accessibile [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/servizi/biblioteca-accessibile/fornitura-di-libri-formato-accessibile>
25. Accessibilità [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/accessibilita>
26. Biblioteca di Medicina e Chirurgia [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/medicina-e-chirurgia>
27. Storia e collezioni [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/biblioteche/biblioteca-di-medicina-e-chirurgia/storia-e-collezioni>
28. Biblioteca di Lettere e Lingue [Internet]. Università degli Studi di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.uniss.it/sistema-bibliotecario/lettere-e-lingue>
29. Biblioteca Comunale [Internet]. Comune di Sassari; [cited 16.11.2022.] Available from: <https://www.comune.sassari.it/it/amministrazione/luoghi/luogo/Biblioteca-Comunale/>
30. Grazia Deledda [Internet]. Wikipedia; [cited 16.11.2022.] Available from: https://pl.wikipedia.org/wiki/Grazia_Deledda
31. Enrico Costa (scrittore) [Internet]. Wikipedia; [cited 16.11.2022.] Available from: [https://it.wikipedia.org/wiki/Enrico_Costa_\(scrittore\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Enrico_Costa_(scrittore))

Ewa Kapela

Main Library, Wrocław Medical University, Poland

Correspondence: ewa.kapela@umw.edu.pl

Ewa Starobrzańska

Main Library, Wrocław Medical University, Poland

Agnieszka Baran

Main Library, Wrocław Medical University, Poland

Paulina Obuchowicz

Main Library, Wrocław Medical University, Poland

Correspondence: paulina.obuchowicz@umw.edu.pl

Rossana Rigoldi

University Library System, University of Sassari, Italy

ABOUT THE JOURNAL

„Medical Library Forum” (MLF) is a specialist, peer reviewed scientific journal, issued since December 2018 by the Main Library of the Warsaw Medical University. The idea of its establishment was created during the Conference of Directors of Libraries of Academic Medical Universities during the 24th Problem Conference of Medical Libraries, organized on June 2006, in Lublin. The first publisher of MLF was the Information and Library Center of the Medical University of Lodz, which published the journal in 2008–2017. The current MLF is issued semi-annually, and appears only in the electronic version. From 2018, all research is published in open access, under a CC-BY-NC-ND license.

„Medical Library Forum” serves to consolidate the results of the scientific activity of the libraries of medical universities and related institutions. The main assumptions are to create a forum for the exchange of ideas, experiences, and solutions developed in individual centers, as well as care for the continual development of academic librarianship – not just medical.

The journal issues publications devoted above all: library science – contemporary and historical – with particular emphasis on medical library science; new technologies in libraries, and automation of library processes; scientific information: information management, processing, and sharing – with particular emphasis on scientific databases; bibliographic and bibliometric issues, methods of evaluating the scientific achievements; book – published contemporary and analyzed in historical terms, with particular emphasis on the medical book; documentation of the achievements and cooperation of the medical library environment; the contemporary publishing market.

Since 2012 „Medical Library Forum” is indexed on the list of scientific journals kept by the Ministry of Science and Higher Education in Poland. In the lists for the years 2012–2014, the indicator was 3 points, 2015 to 2018–7 points; and now – 20 points of the Ministry of Science and Higher Education.

PEER REVIEW PROCESS

The research received by the editors are subject to a review procedure in the open peer review model – it is a transparent content assessment made by scientists with knowledge

and experience in a given field. Reviewing scientific papers serves to maintain a high standard of learning while maintaining the integrity and respect of ethical standards specific to this process. Based on the review, the editors decide to accept the work, direct it for improvement or rejection.

The selection of reviewers procedure used in the journal is in line with the recommendations of the *Ministry of Science and Higher Education Good practices in reviewing procedures* published in 2011: (1) a reviewer (or reviewers) with relevant knowledge and skills in the field of work is assigned to each paper; (2) the reviewer and author are not related to kinship or business dependency; (3) there is no conflict of interest between the author and the reviewer.

A multi-stage process of work evaluation:

An initial formal and substantive evaluation carried out by the editor-in-chief or its assistant (*editor peer review*) – on its basis, work is directed to an external evaluation or is rejected. Reasons for rejection may be: the low substantive value of the text, inadequacy of subject matter to the profile of the journal, violation of ethical principles (e.g., plagiarism) or non-adaptation of the text to the necessary requirements, described in the *Editorial Requirements* tab. After initial acceptance with the author, a contract is signed.

External evaluation, carried out by at least one reviewer, in an open model (open peer review) – the identity of the reviewers and authors is public, and the content of the review is subject to social control (the editorial provides a review at the request of the reader).

Handing over the results of the evaluation to the author – if corrections need to be made, the corrected version of the research is subject to verification again.

The final decision of publishing an article in the journal – undertaken by the editor-in-chief.

ETHICS

Bearing in mind reliability and honesty as an elementary basis of science, the editorial board of the „Medical Library Forum” strongly opposes the abuses concerning the publication of scientific papers, i.e.: appropriating someone else’s work (plagiarism) in whole or in part, omitting

the authors responsible for the creation of the work (ghost authorship) on the list of authors, and pointing out as authors of people who did not contribute to the creation of the work (guest authorship).

The editorial office use guidelines developed by the international organization Committee on Publication Ethics (COPE), which contain a detailed description of the conduct in case of suspected unethical activities. COPE is an organization associating publishers and editors of scientific journals. The standards it has developed help the editors in the following situations: suspicion of plagiarism, suspicion of unnecessary publication, suspicion of fabricating data, suspicion of an ethical problem, suspicion of an undisclosed conflict of interest, suspicion of appropriation by the reviewer of the author’s idea or data. COPE diagrams also present the conduct recommended in the event of a request to make changes on the list of authors and suspicion of a ghost-writer or guest author.

EDITORIAL REQUIREMENTS

The editorial office of the “Medical Library Forum” journal accepts only previously unpublished research, developed in a computer format, appropriate for MS Word, sent to the e-mail address: fbm@wum.edu.pl.

The research should contain information about all persons responsible for its creation – none of the people who meet the criteria of authorship can be omitted. Full name, surname, and affiliation in English are required. One should also indicate the correspondence with the author and provide the e-mail address. A biographical note about the first author of the research and ORCID numbers of all authors are welcome.

Submitted research should contain: title in Polish and English; keywords in English; summary in Polish and English, each containing about 800–1000 characters with spaces; bibliography – in the Latin alphabet – developed in a Vancouver-style numerical system (for detailed guidelines, including examples, see mlf.wum.edu.pl).

Studies are published in Polish, in English or in both language versions. The editors help English-speaking authors translate the title and abstract to Polish.

The editorial staff does not charge for publishing the work, nor does it pay royalties.